

Dino Buzzati

**MONSTRUL COLOMBRE
și
alte cincizeci de povestiri**

Coperta: DONE STAN
Redactor: MIHAE MINCULESCU
Redactor artistic: VASILE SOCOLIUC

DINO BUZZATI

Il Colombre e altri cinquanta racconti Dino Buzzati Estate, first
published in Italy by Arnoldo Mondadori Editore, Milano.

Toate drepturile asupra acestei versiuni aparțin Editurii UNIVERS
79739 București, Piața Presei Libere nr. 1.

Dino Buzzati

**MONSTRUL
COLOMBRE**

și

alte cincizeci de povestiri

Traducerea
FLORIN și MARA CHIRIȚESCU

univers
București, 2000

ISBN 973-34-0729-1

MONSTRUL COLOMBRE

CÂND STEFANO ROI împlini doisprezece ani, îi ceru ca dar tatălui său, căpitan și proprietar al unei frumoase corăbii cu pânze, să-l ia cu el la bord.

— Când voi fi mare, spuse, vreau să merg pe mare ca tine. Și voi comanda nave mai mari și mai frumoase decât a ta.

— Dumnezeu să te ajute, fiule, răspunse tatăl.

Și cum tocmai în ziua aceea vasul său trebuia să plece, îl luă pe băiat cu el.

Era o zi minunată, cu soare și mare liniștită. Stefano, care nu fusese niciodată pe corabie, umbla fericit pe covertă, admirând complicatele manevre ale velelor. Și întreba de una și de alta pe marinarii care, zâmbitori, îi dădeau toate explicațiile.

Când ajunse la pupă, băiatul se opri, plin de curiozitate, să privească ceva care ieșea din când în când la suprafață, la o distanță de două-trei sute de metri pe dâra pe care corabia o lăsa în urmă.

Deși nava își luase zborul, dusă de un vânt care izbea puternic pupa dintr-o parte, obiectul își păstra mereu distanța. Și, măcar că băiatul nu știa să și-l explice, lucrul acela avea ceva indefinibil care-l atrăgea grozav.

Tatăl, nemaivăzându-l pe Stefano prin preajma sa, după ce în zadar îl strigase cu voce tare, coborî de la puntea de comandă și porni să-l caute.

— Stefano, ce faci tu acolo, așa nemișcat? îl întreabă zărindu-l, în fine, la pupă, stând în picioare și privind țintă undele.

— Tată, vino să vezi și tu.

Tatăl se apropie și privi și el în direcția indicată de băiat, dar nu reuși să vadă nimic.

— E un lucru închis la culoare care iese din când în când din valuri în urma noastră, spuse băiatul, și vine după noi.

— Cu toate că am patruzeci de ani, spuse tatăl, cred că tot mai am vederea bună. Dar nu văd absolut nimic.

Și, fiindcă fiul său insista, se duse să ia ocheanul și scrută suprafața mării în direcția urmei pe care o lăsau. Stefano îl văzu pălind la față.

— Ce e? De ce faci figura asta?

— Oh, de nu te-aș fi ascultat, exclamă căpitanul. Acum mi-e teamă pentru tine. Lucrul acela pe care-l vezi ieșind din apă și care ne urmărește, nu e un lucru. E un colombre. Este un pește de care marinarii se tem mai mult decât de orice, pe oricare mare a lumii. E un rechin înspăimântător și misterios, mai viclean decât omul. Din motive pe care poate că n-o să le știe nimeni, niciodată, el își alege victima și, după ce și-a ales-o, o urmărește ani și ani de zile, o viață întreagă, până când reușește s-o sfâșie. Și ciudățenia e asta: nimeni nu poate să-l zărească în afara victimei însăși și a celor de același sânge cu ea

— Dar asta nu-i o poveste?

— Nu. Eu nu l-am văzut niciodată. Dar l-am recunoscut numaidecât după descrierile pe care le-am auzit de atâtea ori. Botul acela de bizon, gura aceea care se închide și se deschide fără încetare, dinții aceia teribili. Stefano, nu încape nici o îndoială, din păcate; acest colombre te-a ales pe tine și atâta vreme cât vei umbla pe mare nu-ți va da pace. Ascultă-mă: ne întoarcem numaidecât pe uscat, vei debarca și nu te vei mai îndepărta niciodată de țărm, sub nici un motiv. Trebuie să-mi fâgăduiești asta. Meseria de navigator nu e pentru tine, fiule. Trebuie să te resemnezi. De altfel și pe uscat poți să-ți găsești norocul.

Spunând aceasta răsuci numaidecât cârma, se întoarse în port și, pretextând un rău neașteptat, își debarcă feciorul. După care plecă din nou, fără el.

Profund tulburat, băiatul rămase pe țărm până ce ultimul catarg se scufundă pe după orizont. Dincolo de digul care închidea portul, marea rămase cu desăvârșire pustie. Dar, ascuțindu-și privirea, Stefano reuși să zărească un punctișor negru care apărea cu intermitențe la suprafața apei: colombrele *său* care se deplasa încet de colo până colo, încăpățânându-se să-l aștepte.

De atunci chemarea mării a fost alungată din inima băiatului prin tot felul de mijloace. Tatăl său l-a trimis să învețe într-un oraș din lăuntrul țării, la o depărtare de sute de kilometri. Și pentru un timp, absorbit de noua ambianță, Stefano nu se mai gândi la monstrul marin. Cu toate acestea, în vacanța de vară se întoarse acasă și primul lucru pe care-l făcu, de cum avu un minut liber, fu să se ducă degrabă la capătul digului, ca să facă un fel de probă, deși de fapt socotea toate astea fără nici un rost. După atâta timp, monstrul colombre, admitând chiar că toată istoria pe care i-o povestise taică-său era adevărată, renunțase, desigur, la asediu.

Dar Stefano rămase locului înmărmurit, cu inima bătându-i puternic. La o depărare de două-trei sute de metri de dig, în larg, înspăimântătorul pește umbla de colo până colo, fără grabă, ridicând din când în când botul din apă și îndreptându-l spre uscat ca și când ar fi fost nerăbdător să vadă dacă nu cumva venea, în sfârșit, Stefano Roi.

Astfel ideea făpturii aceleia vrăjmașe care-l aștepta zi și noapte deveni pentru Stefano o tainică obsesie. Și chiar în orașul îndepărtat i se întâmpla să se trezească în puterea nopții neliniștit. Era în siguranță, firește, sute de kilometri îl separau de colombre. Dar el știa, cu toate astea, că dincolo de munți, dincolo de păduri, dincolo de câmpii,

rechinul sta și-l aștepta. Și, dacă el ar fi fost dus chiar și în cel mai îndepărtat continent, monstrul colombre tot ar fi stat la pândă la suprafața apelor mării celei mai apropiate, cu inexorabila obstinație pe care o au uneltele destinului.

Stefano, care era un băiat serios și plin de bunăvoință, își continuă cu folos studiile și, de cum ajunsese bărbat, își găsi o slujbă onorabilă și bine plătită la o întreprindere comercială din acel oraș. Între timp tatăl muri din pricina unei boli, falnica lui corabie cu pânze fu vândută de văduvă și fiul deveni moștenitorul unei averi modeste. Munca, prietenii, distracțiile, primele iubiri: Stefano își avea acum viața lui, cu toate acestea gândul la colombre îl asalta ca un funest și totodată fascinant miraj; și, cu cât trecea timpul, în loc să dispară, devenea tot mai insistent.

Mari sunt satisfacțiile unei vieți laborioase, așezate și liniștite, dar și mai mare este atracția abisului. Stefano abia împlinise douăzeci și doi de ani când, luându-și rămas bun de la prietenii din oraș și părăsindu-și slujba, se întoarse în orașul natal și-i aduse mamei sale la cunoștință hotărârea fermă de a urma meseria tatălui său. Femeia, căreia Stefano nu-i vorbise niciodată de misteriosul rechin, primi cu bucurie hotărârea lui. Faptul că fiul părăsise marea de dragul orașului i se păruse întotdeauna, în adâncul sufletului ei, o trădare a tradițiilor de familie.

Și Stefano începu să străbată mările dovedind calități marinărești, rezistență la oboseală, spirit întreprinzător. Naviga, naviga, și în urma lăsată de corabia sa, fie zi, fie noapte, pe furtuni sau pe vreme liniștită, înota neobosit monstrul colombre. El știa că asta era blestemul și osânda sa, dar tocmai din această pricină nu găsea puterea să se dea în lături. Și nimeni de pe corabie nu zărea monstrul în afară de el.

— Nu vedeți nimic în partea aceea? își întreba din când în când tovarășii, arătând dâra pe care o

lăsa în urmă corabia.

— Nu, nu vedem nimic. Dar de ce?

— Nu știu. Mi se părea că...

— Nu cumva vei fi văzut din întâmplare vreun colombre? ziceau ceilalți râzând și bătând în lemn.

— De ce râdeți? De ce bateți în lemn?

— Pentru că acest colombre e o fiară care nu iartă. Și dacă s-ar apuca să urmărească această nava, ar însemna că unul din noi e pierdut.

Dar Stefano nu da îndărăt. Neîntrerupta amenințare care îl încolțea părea chiar să-i sporească voința, pasiunea pentru mare, îndrăzneala sa în ceasurile de luptă și pericol.

Cu puținul pe care-l moștenise de la tatăl său, de cum se simți stăpân pe meserie, cumpără împreună cu un asociat o mică corabie de transport, după care ajunse singurul proprietar și, mulțumită mai multor transporturi norocoase, putu apoi să-și cumpere o adevărată navă comercială, pornind să întreprindă curse tot mai ambițioase. Dar succesele, și milioanele, nu reușeau să-i smulgă din inimă acea continuă obsesie; și, pe de altă parte, nici nu fu tentat vreodată să-și vândă nava sau să se retragă pe uscat în vederea altor acțiuni.

Să navigheze, să navigheze era unicul său gând. După ce făcea drumuri lungi, nici n-apuca bine să pună piciorul pe pământ în vreun port oarecare, că numaidecât îl și împungea nerăbdarea de-a porni din nou la drum. Știa că afară, în larg, era monstrul colombre care-l aștepta, și că numele de colombre e sinonim cu acela de distrugere. Zadarnic. Un impuls de nestăvilit îl trăgea fără îndurare, de la un ocean la altul.

Până când, pe neașteptate, Stefano își dădu seama, într-o zi, că era bătrân, tare bătrân; și nimeni din preajma lui nu pricepea pentru ce, bogat cum era, nu părăsea odată viața aceea blestemată de marinar. Bătrân și amarnic de nefericit, pentru că întreaga lui viață fusese risipită în acel soi de fugă nebunească de-a lungul mărilor,

ca să scape de dușmanul său. Dar mai puternică decât bucuria unei vieți așezate și tihnite fusese întotdeauna pentru el tentația abisului.

Și într-o seară, în timp ce magnifica sa navă era ancorată în rada portului unde se născuse, se simți pe pragul morții. Atunci îl chemă pe secund, în care avea mare încredere, și-i ceru să nu se împotrivească la ceea ce se pregătea să facă. Ofițerul, dându-și cuvântul, îi făgădui.

Primind această asigurare, Stefano dezvălui secundului, care-l asculta înmărmurit, povestea cu monstrul colombre, care-l urmărise fără încetare timp de cincizeci de ani, zadarnic.

— M-a escortat de la un capăt la altul al pământului, spuse el, cu o fidelitate pe care nici cel mai nobil dintre prieteni n-ar fi putut-o arăta. Acum mă pregătesc să mor. Și el, acum, o fi cumplit de bătrân și de obosit. Nu pot să-l trădez.

Acestea fiind zise își luă rămas bun, porunci să se lase la apă o barcă și se sui în ea, după ce mai ceru să i se dea un harpon.

— Mă duc acum să-i ies în cale, spuse el. Nu-i cinstit să-l dezamăgesc. Dar mă voi lupta cu el cât m-or ține puterile.

Se îndepărtă de vas vâslind obosit. Ofițerii și marinarii îl văzură dispărând în larg pe marea liniștită, învăluit în umbrele nopții. Pe cer era o seceră de lună.

Nu trebui să se ostenească prea mult. Pe neașteptate botul oribil al monstrului apăru lângă barcă.

— Uite-mă, în sfârșit, spuse Stefano. Să vedem acum care pe care!

Și adunându-și ce forțe îi mai rămăseseră, ridică harponul să lovească.

— Uh! mugi cu voce rugătoare monstrul colombre. Ce lung a fost drumul până la tine. Și eu sunt distrus de oboseală. Ce mult m-ai făcut să înot. Și tu fugeai, fugeai. Și niciodată n-ai înțeles nimic.

— De ce? făcu Stefano, cu sufletul la gură.

— Pentru că nu te-am urmărit prin lumea întreagă ca să te sfâșii, cum gândeai tu. Ci aveam numai îndatorirea să-ți încredințez asta din partea regelui mării.

Și rechinul își scoase limba, întinzându-i bătrânului căpitan o mică sferă fosforescentă.

Stefano o luă în mână și-o privi. Era o perlă de o mărime neobișnuită. Și recunoscuse în ea faimoasa Perlă a Mării care dă, celui care o stăpânește, bogăție, putere, dragoste și liniște sufletească. Numai că acum era prea târziu.

— Vai! zise clătînând cu amărăciune din cap. Cât de greșită mi-a fost purtarea. Și n-am izbutit decât să-mi chinuiesc existența mea și s-o prăpădesc pe a ta.

— Adio, om nefericit, răspunse monstrul colombre.

Și se cufundă pentru totdeauna în apele negre. După două luni, împinsă de resac, o bărcuță acostă lângă o stâncă prăvălită în apele mării. Fu zărită de niște pescari; curioși, se apropiară. În barcă ședea un schelet alb: și printre oscioarele degetelor ținea strâns o mică piatră rotundă.

Colombre este un pește de mari dimensiuni, înspăimântător la vedere și extrem de rar. După mările în care se găsește și popoarele care locuiesc pe malurile lor, mai este numit și kolomber, kahloubrrha, kalonga, kalu-balu, chalung-gra. În mod straniu, naturaliștii îl ignoră. Ba câte unii susțin chiar că nu există.

CREAȚIUNEA

Atotputernicul terminase de făcut lumea aranjând în grupe de o bizară neregularitate stelele, nebuloasele, planetele, cometele și, cu o vădită satisfacție, tocmai se pregătea să contemple spectacolul când unul dintre nenumărații lui ingineri proiectanți, căruia îi încredințase îndeplinirea mării idei, se apropie cu aerul unui care e foarte zorit.

Era spiritul Odnom, unul dintre cei mai inimoși și zeloși dintre îngerii din *la nouvelle vague* (dar să nu vă închipuiți că avea aripi și tunică albă, întrucât aripile și tunica albă sunt niște născociri ale pictorilor vechi, căroră treaba le venea tare la îndemână în scop decorativ).

— Dorești ceva? îl întreabă Creatorul cu bunăvoință.

— Da, Doamne, răspunse spiritul-arhitect. Înainte ca tu să pui cuvântul Sfârșit la această minunată operă a ta și să-i dai binecuvântarea, aş vrea să-ți arăt un mic proiect pe care l-am pus la cale cu un grup de tineri. E ceva, așa, ca o garnitură, o trebușoară de nimic în comparație cu tot restul, un fleac, care nouă, însă, ne pare interesant.

Și, din mapa ce-o adusese cu el, trase o coală pe care era desenată o sferă.

— Ia să văd, zise Atotputernicul care, firește, cunoștea totul dinainte, dar se prefăcea că nu știe nimic despre proiect și simula curiozitatea, din dorința ca arhitectii lui cei mai destoinici să aibă o mulțumire și mai mare.

Desenul era foarte precis și avea trecute pe el toate dimensiunile necesare.

— Și ce-ar înseamnă asta? spuse Atoatefăcătorul persistând în diplomaticul său joc. Aduce cu o planetă, după cât îmi pare, cum am și construit până acum miliarde și miliarde. Este oare nevoie să mai facem încă una, și pe deasupra de-o mărime atât de modestă?

— E vorba, într-adevăr, de o mică planetă, confirmă îngerul-arhitect, dar față de celelalte miliarde de planete prezintă anumite caracteristici speciale.

Și lămuri cum se gândiseră s-o facă să se învântească în jurul unei stele la o distanță potrivită ca să se poată încălzi atât cât trebuie, nu prea mult; și enumeră materialele prevăzute în deviz, cu respectivele cantități și sumele necesare de bani. Și toate astea în ce scop? Date fiind premisele, pe globul acela minuscule s-ar fi verificat un foarte ciudat și distractiv fenomen: viața.

Evident, Creatorul nu avea nevoie de lămuriri suplimentare. O știa El mai bine decât toți îngerii-arhitecți, maeștri-șefi ori zidari luați la un loc. Zâmbi. Ideea unei biluțe suspendate în vastitatea spațiilor, purtând pe ea atâtea ființe care se nășteau, creșteau, produceau, se înmulțeau și mureau i se părea suficient de inteligentă. Normal: deși era elaborat de spiritul Odnom și colaboratorii, la urma urmelor proiectul provenea tot de la el, începătorul tuturor lucrurilor.

Văzându-se bine primit, îngerul-arhitect prinse curaj și scoase un șuierat ascuțit. La auzul căruia dădură fuga mii, dar ce zic eu mii? sute de mii, ba poate chiar milioane de alte spirite.

În primul moment Creatorul se sperie. Câtă vreme era vorba de un postulant, mai treacă-meargă. Dar dacă fiecare din cei care apăruseră avea să-i supună un proiect propriu cu lămuririle necesare, treaba asta ar fi durat secole întregi. Dar în nemărginita sa bunătate, se hotărî totuși să îndure această încercare. Pisălogii sunt o plagă

dintotdeauna. Și nu făcu decât să scoată un lung oftat.

— Nici o teamă, îl liniști Odnom.

Toți indivizii aceia erau desenatori. Comitetul executiv al noii planete îi însărcinase să proiecteze nenumăratele specii de viețuitoare, plante și animale, necesare unei reușite depline. Odnom și tovarășii săi nu pierduseră vremea de pomană. În loc să se prezinte doar cu un vag plan general, prevăzuseră totul, în cele mai mici amănunte. Și nu e de exclus nici ca, după ce obținuseră roadele unei asemenea străduințe, ei se gândeau în inima lor să-l pună pe Înaltul Conducător în fața faptului împlinit. Dar nu era nevoie de așa ceva.

Ceea ce se profila ca un nimicitor pelerinaj de postulanți, se transformă așadar, pentru Creator, într-o agreabilă și strălucitoare serată. Nu numai că se arătă dispus să examineze, dacă nu toate, măcar o parte din desene - reprezentând plante și animale - dar participă binevoitor și la discuțiile în legătură cu ele, care se încingeau adesea între meșteri.

Fiecare desenator era nerăbdător, firește, să-și vadă aprobată și chiar lăudată propria lucrare. Și era simptomatică diversitatea de temperamente. Ca pretutindeni în orice parte a universului, exista marea masă a umililor care munciseră din greu pentru a crea baza solidă, ca s-o numim astfel, a naturii vii; proiectanți cu o imaginație adesea limitată, dar posedând temeinic tehnica, desenaseră bucată cu bucată microorganismele, mușchii, lichenii, insectele de format obișnuit, pe scurt, ființele de importanță minimă. Apoi veneau tipii cu pretenții de genialitate, vedetele, care voiau să strălucească, să facă vâlvă: motiv pentru care concepuseră cele mai bizare, mai complicate și mai fantastice și totodată mai nebunești creaturi. Dintre care unele, ca de pildă niște zmei cu peste zece capete, au trebuit să fie respinse.

Desenele erau făcute pe hârtie de lux, toate în culori și mărime naturală. Ceea ce pune în într-o

condiție de netă inferioritate pe proiectanții organismelor mai mici. Autorii de bacterii, de virusuri, sau altele asemănătoare, treceau aproape neobservați, în pofida meritelor lor de netăgăduit. Prezentați, de fapt micuțe timbre de hârtie cu semne infim de mici pe care un ochi de-al nostru, omenesc, nici măcar nu le-ar fi putut percepe (pe când ei le percepeau). Exista, printre alții, născocitorul insectelor tardigrade, care umbla încoace și-ncolo cu un album de schițe mari cât niște ochi de țânțar; și pretindea celorlalți să aprecieze grația acelor viitoare animăluțe, vag asemănătoare la înfățișare cu niște ursuleți; dar nimeni nu le băga în seamă. Bine cel puțin că Atotputernicul, căruia nimic nu-i scăpa, îi făcu cu ochiul, ceea ce valora cât o înflăcărată strângere de mână, ceea ce îi ridică mult moralul.

Se dezlănțui o aprinsă dispută între proiectantul cămilei și colegul său care imaginase dromaderul, fiecare pretinzând că el avusese pentru prima dată ideea cocoșei, ca și când aceasta ar fi fost cine știe ce genială descoperire. Cămila și dromaderul lăsară asistența mai degrabă nepăsătoare; ba fură chiar socotite ca lipsite de gust. Cu toate astea trecură examenul, scăpând ca prin urechile acului.

Cu o adevărată salvă de obiecțiuni fu primită propunerea dinozaurilor. Un pâlc bătaios de spirite ambițioase trecu în pas de defilare purtând pe înalte trepiede giganticele desene ale masivelor creaturi. Demonstrația, nu se poate nega, făcu o oarecare senzație. Era însă prea limpede că monștrii erau exagerați. Cu toată statura și corpolența lor, era puțin probabil că aveau să dăinuiască prea mult.

Pentru a nu-i amări pe bravii artiști, care-și dăduseră atâta silință, Stăpânul Universului le dădu, cu toate astea, *exequatur*⁴¹.

Un zgomotos hohot de râs întâmpină desenul elefantului. Lungimea nasului părea excesivă, ba chiar grotescă. Inventatorul obiectă că nu era vorba

de un nas, ci de o unealtă deosebit de specializată, pentru care el propunea denumirea de trompă. Cuvântul plăcu, se auziră unele aplauze pe ici-colo. Atotputernicul surâse. Și elefantul trecu și el examenul.

În schimb, balena avu un succes imediat și impetuos. Șase spirite zburătoare susțineau uriașa planșă cu imaginea monstrului. Le deveni tuturor deosebit de simpatică. Fu ovaționată cu căldură.

Dar cum să-ți amintești toate episoadele interminabilei trecerii în revistă? Printre cele mai remarcabile *clous* putem cita câțiva fluturi enormi, viu colorați, șarpele boa, coniferul gigant, arheopterixul, păunul, câinele, trandafirul și puricele, ultimelor trei personaje prevăzându-li-se un lung și strălucit viitor.

În vremea asta, prin grămada de spirite care se strângeau în jurul Atotputernicului, avide de laudă, se învârtea încoace și-ncolo unul, cu un sul sub braț; un tip plicticos, chiar foarte plicticos. Avea un chip inteligent, e drept, nimeni n-ar fi putui zice altfel. Dar părea din cale-afară de impertinent. Cel puțin de vreo douăzeci de ori, făcându-și loc cu coatele, încercase să ajungă în rândul din față și să atragă atenția Domnului. Numai că tupeul lui nu prea era înghițit. Și colegii lui, neacceptându-i snobismul, îl împingeau îndărăt.

Dar s-ar fi convenit altceva ca să i se taie din nas. Așa că el, bagă-te, împinge, reuși în cele din urmă să ajungă la picioarele Creatorului și mai înainte ca tovarășii lui să aibă timpul să-l împiedice, desfășură sulul, oferind divinilor ochi rodul minții sale. Erau niște desene care reprezentau un animal cu aspect pronunțat neplăcut, dacă nu de-a dreptul respingător, care te izbea totuși prin ceva deosebit de tot ce se putuse vedea până atunci. Într-o parte era reprezentat masculul, în alta femela. Ca atâtea alte animale avea patru labe dar, judecând cel puțin după desene, nu folosea, pentru mers, decât două.

Păr nu avea decât niște smocuri pe ici, pe colo, și mai ales pe cap, în chip de coamă. Cele două labe anterioare atârnav pe de lături în mod caraghios. Botul semăna cu cel al maimuțelor care și trecuseră cu succes prin examen. Înfațișarea nu mai era fluidă, armonioasă și coerentă ca la păsări, pești, coleoptere, ci nelegată, stângace și, într-un anumit fel, nedecisă, ca și când desenatorul, în momentul culminant, s-ar fi simțit dezamăgit și obosit.

Atotputernicul aruncă o privire.

— Nu prea e frumos, observă el, îndulcind prin amabilitatea tonului duritatea sentinței, dar poate că prezintă vreo utilitate specială.

— Da, Doamne, confirmă plicticosul. E vorba, lăsând de-o parte modestia, de o invenție formidabilă. Asta ar fi bărbatul și asta femeia. Lăsând de-o parte trăsăturile exterioare, care sunt discutabile, admit, am încercat să-i fac, într-un fel, dacă-mi e îngăduit să îndrăznesc, asemenea ție, o Preaînalte. Va fi, în toată creațiunea, unica ființă înzestrată cu rațiune, singura care-și va putea da seama de existența ta, singura care va ști să te adore. În cinstea ta va înălța temple grandioase și va purta războaie crâncene.

— Oho, un intelectual, vrei să spui? făcu Atotputernicul. Ascultă-mă pe mine, fiule. Dă-i încolo de intelectuali. Universul e scutit de așa ceva, din fericire, până acum. Și-mi doresc să rămână astfel până la ultima scurgere a mileniilor. Nu neg, băiete, că invenția ta este ingenioasă. Dar știi tu să-mi spui ce am reuși să facem? Înzestrat cu calități excepționale, s-ar putea. Și totuși, judecând după aspect, are aerul c-ar fi în stare să-mi iște niște încurcături fără margini. Dar, în sfârșit, mă satisface priceperea ta. Voi fi chiar mulțumit să-ți dau o medalie. Dar cred că ar fi prudent să renunți. Individul ăsta, de cum i-aș da puțin nas, ar fi în stare să-mi facă niște belele cum nu s-au mai pomenit. Nu, nu, să lăsăm asta.

Și-l concedie cu un gest patern.

Plecă inventatorul omului, cu nasul în jos, printre zâmbetele reținute ale colegilor. Când pretinzi prea mult, sfârșești adesea așa. Și înaintea Atotputernicului ieși proiectantul cocoșilor-de-munte.

Fu o zi memorabilă și fericită; ca toate marile ore făcute din speranță, în așteptarea lucrurilor frumoase care cu siguranță că vor veni dar care nu sunt încă: ca toate orele care sunt tinerețe.

Terra era pe cale să ia ființă cu minunile ei bune și crude, fericiri și mâhniri, dragoste și moarte. Scolopendra, stejarul, viermele singuratic, acvila, icneumonul^[2], gazela, rododendronul. Leul!

Dădea mereu târcoale plicticosul acela, vai, ce plicticos, cu hârtoagele lui. Și privea, privea în sus, căutând în pupilele Marelui Meșter un semn că s-ar fi răzgândit. Dar altele erau temele preferate: șoimi, parameci, armadili, tumbergii, stafilococi și potocarpi, ciclopozi și iguanodoni.

Până când Pământul fu înzestrat în întregime cu creaturi adorabile și odioase, blânde și feroce, înspăimântătoare, insignifiante, încântătoare. O puzderie de fermenți, palpitații, gemete, urlete și cântece se pregătea să se nască din păduri și din mări. Se lăsa noaptea. Desenatorii, obținând viza supremă, plecaseră satisfăcuți, unii într-o parte, alții în alta. Obosit, Preaînaltul rămase singur în imensitatea care se popula cu stele. Era gata să adoarmă, liniștit.

Simți cum îl trage cineva încet de pulpana mantiei. Deschise ochii. Privi în jos. Îl văzu pe plicticosul acela care pornea din nou la asalt: îi explicase din nou desenul și-l fixa cu ochi rugători. Omul! Ce idee nebună, ce capriciu periculos. Dar, în fond, ce joc fascinant, ce teribilă tentație. La urma urmelor, poate că merita, întâmplă-se ceea ce trebuia să se întâmple. Și apoi, pe timpul creațiunii era îngăduit să fii optimist.

— Dă-l încoa', zise Atotputernicul, luând fatalul
proiect.
Și-l semnă.

LECȚIA ANULUI 1980

SĂTUL, ÎN CELE DIN URMĂ, de atâtea ciorovăieli, Prea-bunul Dumnezeu hotărî să dea oamenilor o lecție binemeritată.

Mărți, 31 decembrie 1979, chiar la miezul nopții, șeful Guvernului sovietic, Piotr Semionovici Kurulin, muri fulgerător. Tocmai închina în cinstea noului an, la recepția cu reprezentanții Federației Democrate a Africii Orientale - și era la al doisprezecelea păhărel de vodcă -, atunci când zâmbetul i se stinse pe buze și căzu la pământ ca un sac cu cartofi, spre consternarea tuturor.

Lumea fu zguduită de reacții opuse. Fusesse atins, ca niciodată până atunci, punctul culminant și atât de periculos al războiului rece. Motivul întâmplător al tensiunii dintre blocul comunist și cel occidental era bătălia pentru Craterul Copernic de pe Lună. În imensul perimetru, bogat în metale prețioase, se aflau forțe de ocupație americană și sovietică: primele, concentrate în zona centrală, destul de restrânsă, celelalte, în jurul lor. Cine coborâse primul pe Lună? Cine se putea lăuda cu dreptul primului venit?

Cu câteva zile mai înainte, cam în ajunul Crăciunului - gest considerat de foarte prost gust de către țările cu un regim liberal -, Kurulin ținuse, referitor la Craterul Copernic, un discurs destul de grosolan, subliniind în termeni neîndoielnici superioritatea sovieticilor în materie de mijloace decompressive (bombele termonucleare, folosite altădată, pe post de sperietoare, în conflictele internaționale, nu erau bune la altceva decât de

aruncat la fiare vechi). „Responsabilii pentru această nouă agresiune capitalistă”, spuse într-un stil ce amintea de nătăflețul de Hrușciiov, „își fac jocurile fără să țină cont de noi? Azi, în cel mult treizeci și cinci de secunde, suntem în stare, însă, să-i aruncăm în spațiu ca pe niște balonașe de săpun pe toți locuitorii din țările lor.” Făcea, desigur, aluzie la dispozitivele de măturare, de pe zone întinse, a presiunii atmosferice, cu toate consecințele funeste ale evenimentului.

Obişnuiți de mai multă vreme cu elocința amenințătoare a marelui rival, occidentalii n-au prea luat în serios răbufnirea lui Kurulin. Dar, nici nu i-au trecut cu vederea gravitatea amenințării. Se profila, de fapt, pe Lună, o nouă Dien Bien-phu, înzecită.

Neașteptata dispariție a lui Kurulin fu, aşadar, o imensă ușurare pentru America. Ca mai toți predecesorii lui, își concentrase întreaga putere în mâinile sale. Astfel - cel puțin în aparență -, cum nu exista o opoziție internă, se putea considera că făcea o politică personală. Fiind scos din joc, Moscova avea să treacă inevitabil printr-o stare de nesiguranță și dezordine. În orice caz, presiunea diplomatico-militară exercitată de sovietici avea să scadă mult.

În aceeași măsură, însă, avea să crească spaima în tabăra rusească, mai ales că tăcerea disprețuitoare a Chinei nu lăsa să se întrevadă nimic bun. În popor, cu atât mai mult, dispariția dictatorului tocmai la începutul unui nou deceniu (un alt plan de douăzeci de ani urma să fie aprobat) trezea o proastă impresie și, firesc era să se vadă în această întâmplare o prevestire rea.

Dar, anul, abia venit pe lume, avea să se arate bogat în astfel de întâmplări neprevăzute. Exact după o săptămână, marți, 7 ianuarie, la miezul nopții chiar, ceva ce părea să fie un infarct a curmat, la masa de lucru, în timp ce discuta cu secretarul de la marina de război, viața

președintelui Statelor Unite, Samuel E. Fredrikson, bătaios pionier al tehnicii, simbol al întreprinzătorului spirit național, primul american ce pusese piciorul pe Lună.

Să mai spunem că numai după o săptămână cei mai de temut oponenți ai neînțelegerii mondiale au dispărut de pe scenă, provocând o emoție de nedescris, și amândoi la miezul nopții? Unii vorbeau despre un asasinat ce-ar fi fost comis de-o sectă secretă, alții închipuiau un soi de intervenție a unor forțe extraterestre, dar erau și din aceia care vedeau la mijloc un fel de „pedeapsă a lui Dumnezeu”. Adevărul e că nici un comentator politic nu mai știa ce să creadă. Putea să fie o simplă coincidență, totuși nici ipoteza aceasta nu prindea rădăcini atât de ușor, deoarece atât Kurulin cât și Fredrikson s-au bucurat, până în acel moment, de o sănătate de fier. În timp ce la Moscova puterea trecuse în mâinile unui colegiu director, la Washington, prin Constituție, însărcinarea supremă căzu automat pe umerii vicepreședintelui, Victor S. Klement, jurist și administrator înțelept, trecut bine de șaptezeci de ani, fost guvernator în Nebraska. În noaptea de 14 ianuarie 1980, marțea, de îndată ce pendula marcă și a douăsprezecea bătaie, domnul Klement, care citea un roman polițist așezat frumos în fotoliul din fața căminului, lăsă să-i alunece din mâini volumul și capul ușor în piept, și așa încremeni. Îngrijirile familiei și ale medicilor veniți în ajutor fură zadarnice. Klement trecu în lumea celor dreți.

De data asta, însă, o rafală de teroare bântui prin omenire. Nu, nu se mai putea nicicum vorbi de-o simplă întâmplare. O forță supraomenească se puse în mișcare pentru a lovi la scadență, cu o precizie matematică, în mai marii lumii. Cei cu un simț acut de observație crezură că au descifrat mecanismul îngrozitorului fenomen: printr-un decret superior, moartea lua cu sine, în fiecare

săptămână, pe cel care, în acel moment era, dintre oameni, cel mai puternic.

Trei cazuri, deși, toate trei, foarte speciale, nu consimțeau, desigur, la formularea unei legi. Interpretarea, totuși, trezind imaginația oamenilor, făcu să se nască o întrebare teribilă: cui avea să-i vină rândul marțea viitoare? După Kurulin, Fredrikson și Klement, cine era omul cel mai puternic din Lume destinat să piară? Pretutindeni domnea o febră a pariurilor în această cursă către moarte.

A fost o săptămână de neuitat din cauza tensiunii sufletești. Cine să se mai gândească la Craterul Copernic? Erau mai mulți șefii de stat care se zbăteau între orgoliu și teamă: pe de-o parte, ideea de a fi predestinați să fie sacrificați îi măgulea, fiind o dovadă a atotputerniciei lor, pe de altă parte, instinctul de conservare își făcea auzită vocea. În dimineața zilei de 21 ianuarie, Lu Cimin, posacul șef al Chinei, convins fiind, mai mult sau mai puțin plin de el, că îi sosise obștescul soroc, pentru a demonstra cât de independent era de voința celui Veșnic, ateu fiind, își luă singur viața. În această vreme, prea venerabilul De Gaulle, devenit miticul domn al Franței, convins fiind că el este alesul, ținu, cu cât îi mai rămăsese din glas, un discurs nobil prin care își lua rămas bun de la Țară, atingând, după spusa multora, culmea elocinței, în ciuda poverii celor nouăzeci de ani. Se văzu, atunci, cum ambiția unora întrecea oricare alt lucru. Existau oameni fericiți că pot să moară, cu condiția ca moartea să le asigure întâietatea asupra restului neamului omenesc.

De Gaulle, însă, trist și dezamăgit, trecu de miezul nopții sănătos tun. Pe neașteptate și spre uimirea tuturor, muri Koccio, dinamicul președinte al Federației Africii Occidentale care, până în acel moment, se bucurase, mai mult decât oricare altul, de faima unui prea simpatic histrion. Ceva mai târziu s-a aflat că la Centrul de studii, fondat de el

la Busundu, fusese descoperit principiul conform căruia puteau fi deshidratate lucruri și persoane de la mare distanță, ceea ce constituia o teribilă resursă în timp de război.

După care - legea „moare cel mai puternic” și-a găsit confirmarea -, s-a putut observa o fugă generală de funcțiile cele mai înalte și la care, până mai ieri, se râvnea atât de mult. Mai toate fotoliile prezidențiale au rămas goale. Puterea, cu atâta ardoare poftită, le frigea degetele. Se adevăra, astfel, cum oameni cu greutate în politică, industrie și finanțe încercau disperat să demonstreze că ei contau tot mai puțin. Cu toții se făceau mici, mici de tot, își strâneau aripioarele și etalau pesimismul cel mai negru când venea vorba de Țara lor, de partidul din care făceau parte sau de propriile lor întreprinderi. Lumea se dăduse peste cap. Un spectacol ce, de altfel, ar fi putut să înveselească dacă n-ar fi fost acea marți seara de coșmar ce-avea să vină.

Și după ea urma miezul nopții al celei de a cincea, de a șasea, de a șaptea zi de marți. Au fost scoși din joc, în ordine, după cum urmează: Hosei, vice-președintele Chinei, Fhat-en-Nissam, eminența cenușie de la Cairo, precum și venerabilul Kaltenbrenner, supranumit și „sultanul din Ruhr”.

Victimele următoare au fost secerate dintre oameni de mai mică importanță. Abandonul titularilor, îngroziți, lăsară vacante posturile de la vârful puterii. Numai bătrânul De Gaulle, netulburat, cum fusese întotdeauna, nu renunță la sceptru. Moartea, nu se știe de ce, nici nu se uita la el. Era, de fapt, unica excepție de la regulă. Căzură, la scadența din fiecare marți noaptea, personaje mai puțin pline de autoritate. Preabunul Dumnezeu să se fi prefăcut a uita de el spre a-i da o lecție de umilință?

După doar câteva luni nu mai exista nici un dictator, nici un șef de guvern, nici un leader de

mare partid sau director într-o mare industrie. Câtă frumusețe! Toți demisionari. La conducerea națiunilor și afacerilor au rămas colegii directoare, egale între ele, ai căror membri deveniseră foarte atenți să nu-și depășească în atribuții colegii. Tot în acea vreme, în lume, oamenii cei mai bogați se debarasau cu repeziciune de exagerata acumulare de miliarde, participând la gigantice opere de caritate, cu implicări sociale sau de mecenat artistic.

S-a ajuns la paradoxuri nemaîntâlnite. În timpul campaniei electorale din Argentina, Președintele Hermosino, temându-se de voturi ca de ciumă, se defăima într-atât pe sine încât a fost învinuit de lipsă de considerație față de șeful statului. În paginile ziarului *Unita* au apărut editoriale îndoliate ce proclamau dizolvarea completa a PCI, în realitate destul de eficient; cel care scria nu era altul decât prea stimatul Cannizzaro, leader al partidului, care, atașat cum era de funcția sa, nu voise să-și dea demisia și încerca în felul acesta necinstit să evite lovitura destinului. Până și campionul mondial la aruncarea greutății, Vasco Bolota, și-a injectat un morb al malariei ca să poată da dovadă de slăbiciune deoarece și robustețea fizicului era indiciu periculos al forței.

În neînțelegerile internaționale, naționale și particulare, fiecare dădea câștig de cauză adversarului, încerca să fie mai slab, mai supus, mai neajutorat. Craterul Copernic a fost în mod egal împărțit între sovietici și americani. Capitaliștii cedau muncitorilor afacerile, în vreme ce muncitorii îi implorau să nu renunțe încă la ele. În câteva zile s-a ajuns la un acord pentru dezarmarea totală. Vechile rezerve de bombe au fost distruse în apropierea planetei Saturn, care s-a ales cu câteva inele sfărtecate. În doar șase luni, toate amenințările cu conflicte, fie și pe plan local, s-au spulberat. Dar ce spun eu conflict? Nici o controversă, ură, ceartă, polemică sau animozitate

n-a mai supraviețuit. Odată încetate asaltul asupra puterii și nebunia de a stăpâni, pretutindeni se văzu cum se instalau automat dreptatea și pacea. Și din acel moment, mulțumim lui Dumnezeu, ne bucurăm de ele și acum, după cincisprezece ani. Pentru că, de îndată ce vreun ambițios, uitând de lecția anului 1980, încearcă să ridice capul peste ceilalți, secera cea nevăzută, țăc, i-l retează marți, la miezul nopții.

„Execuțiile” săptămânale încetară spre mijlocul lui octombrie. Nici nu mai era nevoie de ele. Au fost îndeajuns cam cele patruzeci de infarcte bine plasate pentru ca lucrurile să stea la locul lor pe fața Pământului. Ultimele victime veneau din eșalonul al doilea, dar piața mondială nu oferea nimic mai bun în materie de personaje importante. Doar neputinciosul De Gaulle fu scutit în continuare, cu înverșunare.

Penultima victimă a fost George A. Switt (numit și Sweet), celebrul prezentator de la stereo-televiziunea americană. Multă lume a rămas perplexă, însă Sweet se bucura de un prestigiu formidabil și dacă ar fi vrut ar fi putut să ocupe orice post important din Confederație. Întrebat ce crede despre acest lucru, faimosul magnat al TV-ului, contele Mike Bongiorno, care în tinerețea lui, prin anii cincizeci, fusese un cunoscut prezentator al televiziunii din Italia, a declarat că nu a fost deloc surprins de întâmplare. El însuși, în vremurile lui bune, spuse, a observat că deține, în pofida voinței sale, o putere aproape nelimitată, iar o națiune străină (al cărei nume nu l-a dezvăluit) îi oferise câte-n lună și în stele dar cu o condiție: să îndemne la revoltă cu un singur cuvânt de-al său întreg poporul italian, ca să poată fi instaurat un anumit regim (n-a voit să precizeze ce fel de). Din patriotism, deși avea pașaport american, a refuzat.

GENERAL NECUNOSCUȚ

Pe un câmp de bătaie din acelea de care nu-și mai amintește nimeni, jos, la pagina 47 a atlasului, unde se vede o pată gălbuie cu câteva denumiri prizărite care conțin mulți *h*, au găsit alaltăieri, în timpul unei săpături în scop de prospecțiuni geologice, au găsit așadar un general.

Zăcea sub un strat subțire de nisip - probabil adus de vânt în timpul anilor acestora care s-au adunat atât de mulți - zăcea ca un amărât oarecare, ca ultimul dintre infanteriști, ca un drumeț fără patrie, ca o cămilă care a crăpat de sete, ca un zdrențuros blestemat, deși fusese un domn general. Întrucât deosebirile există numai atâta timp cât trăim, vorbim, ne îmbrăcăm, fiecare declamându-și frumosul său rol de comedie, și apoi gata: apoi toți suntem egali în aceeași poziție a morții, atât de simplă, atât de potrivită cu starea de eternitate.

Descriere: un schelet mai degrabă prăpădit și deznodat, având însă toate oasele, după lege, înălțimea cam un metru și șaptezeci și doi, nici o fractură, nici o gaură, maxilarele ușor depărtate ca și cum s-ar fi forțat să respire (apropos, un dinte de aur).

În afară de asta: fâșii putrede de uniformă de campanie, cu consistența pânzei de păianjen, presupuse resturi de cizme, de centiron, de mănuși, chiar și-o pereche de ochelari, fără sticle însă, poate de soare, poate de miop. În sfârșit, nimic deosebit. Și cei însărcinați cu prospecțiunea, tehnicieni, oameni pozitivi, n-ar fi făcut caz dacă: pe clavicule n-ar fi fost doi epoleți de argint împodobiți cu ciucuri de argint; pe cap nu ar fi fost

un mic coif cu o floricea de aur pe el, pe piept n-ar fi fost un medalier cu toate medaliile de argint și de bronz prinse de mai multe panglicuțe care încă își mai păstrau frumoasele lor culori (medalii de aur nu).

Dintre lucrători, unul înjură contrariat, altul zise oh, altul scoase niște exclamații. Dar inginerul, numaidecât: vă rog, trecere și așa mai departe. Dar nimic, nici o urmă de nume, inițiale sau altă indicație. General și atâta tot.

Acum, oamenii noștri de astăzi, tineri cu brațe de fier, ingineri stăpâni pe electronică și automatizare, nu au nici timp, nici chef să se lase impresionați de un mort. Nu se dau îndărăt dacă văd o păsărică strangulată, nici dacă văd o pisică spoită pe asfalt ca un bulgăre de unt sub cauciucurile camionului, ori un copil înghițit de o mlaștină și nici nu se sinchiesc prea tare de tatăl sau de mama lor dacă e cazul.

Și-acum imaginați-vă situația. Nimic mai rău, decât un general al cărui nume nu-l știe nimeni, de care nimeni nu-și aduce aminte, nimeni nu-i ține tovărășie, fără ofițeri adjutanți, fără ordonanță, fără automobil personal, fără sunete de goarnă și căruia vântul i-a spulberat acum și decorațiile lăsându-l gol pușcă, ca un neisprăvit.

După mărimea centironului se putea deduce că ar fi fost de construcție solidă, de vreo cincizeci de ani, pe puțin, ieșit de pe băncile Școlii de război, autor al unor prețuite monografii, specialist în organizarea armatei naționale, căsătorit cu o doamnă cumsecade din înalta societate, om de spirit, iubitor al artelor, cu conversație deosebit de plăcută, ofițer de mare viitor. Și totuși.

Cu pieptul presărat de medaliile bătăliilor pe care le-ai pierdut, pe toate; în afară de cea pe care ai fi purtat-o mâine; dar chiar în ziua aceea ai murit.

Aveai epoleții de argint strălucitori ca mirajul gloriei, în dreapta și în stânga, pe umerii un pic

lăsați din cauza grăsimii. Și acum nici măcar ăștia? Cine ți-i dăruise?

Osișor în formă de flaut, grațioasă și autoritară tibie, ai avut totuși multe satisfacții când te sprijineai în scara șei, vibrând de sentimente marțiale, în sunetul fanfarei, visând la victorii eroice, de consemnat în cărțile de școală, la revizuirea Statutului!

Osișor în formă de sceptru, fragil azi ca o grisină, cui dădeai ordine? Probabil că erai îndreptat în adâncime cu evidentul scop de a controla un vast sector. Un comandant de nădejde, spuneau. Și acum ești aici.

Nu există vreo trompetă stricată care să dea onorul pentru domnul general?

Nu există. Oamenilor nu le-au plăcut niciodată domnii generali. Dar acum! Mai puțin ca oricând.

— Ăsta trebuie să fi avut o burtă grozavă, observă cu ironie un lucrător, făcând semn către scheletul de jos.

Toți se porniră să râdă și chiar vântul începu să rânjească șuierând printre arbuștii din jur care erau spini și frunze uscate, păroase.

Pentru că bietul soldățel necunoscut tot mai stârnește milă, în ciuda celor ce s-au întâlnit în anii aceștia și a relativelor răfuieli care au măturat steagurile. Dar generalul nu.

Generalilor nu le e foame pentru că masa lor personală este preocuparea chinuitoare a Corpului de aprovizionare.

Generalii nu au bocanci de mucava care să crape, provocând martirajul picioarelor.

Generalii nu au iubita departe, ca să se gândească la ea cu gelozie și să plângă amarnic când vine seara. Pe generali nu-i așteaptă mama, așezată lângă vatră, cosând, și ridicând din când în când ochii la portretul așezat sus, pe scrin. Și de aceea lumea nu-i iubește: și n-are milă de ei.

Generalii nu mor fără știrea lumii, sub infernul artileriei, al bombelor și al rafalelor de mitralieră,

fără ca nimeni să-și dea seama și fără ca nici un furier să le înregistreze pieirea (Asta de-aici este o excepție răstăcită, împotriva regulii.) Și de aceea lumea nu-i iubește: și n-are milă de ei.

Ce greu e să faci pe generalul, mai ales mort. Pe vremuri, desigur, mergea, erau cel puțin ceremoniile, monumentele. Dar acum? Acum oricând le vine chef, batjocuri și gunoaie aruncate.

După care unul dintre muncitori, cu un picior, făcu să se surpe nisipul, răsturnându-l în groapă, ca să-l acopere cumva pe nefericit. Apoi, adunându-și uneltele, sări împreună cu ceilalți în jep și-o porni aprinzându-și o țigară.

FALSUL RĂPOSAT

Într-o dimineață, cunoscutul pictor Lucio Predonzani, de patruzeci și șase de ani, care de multă vreme se retrăsese în casa lui de la țară, la Vimercate, rămase împietrit când, deschizând ziarul pe care-l citea în fiecare zi, zări în pagina a treia, în dreapta, jos, pe patru coloane, titlul:

O MARE PIERDERE PENTRU ARTA ITALIANĂ A MURIT PICTORUL PREDONZANI

Sub care, o notă în cursive, spunea:

Vimercate, 21 februarie, noaptea. În urma unei scurte boli, împotriva căreia îngrijirile medicilor s-au dovedit fără rezultat, s-a stins din viață, acum două zile, pictorul Lucio Predonzani. Anunțul, potrivit dorinței celui dispărut, a fost dat după funeralii.

Urma un articol comemorativ, de aproape o coloană, plin de elogii, semnat de criticul de artă Giovanni Steffani. Și era chiar și o fotografie, făcută cu vreo douăzeci de ani în urmă.

Uluit, necrezându-și propriilor ochi, Predonzani parcurse în grabă necrologul, descoperind fulgerător, cu toată graba lui, anumite fraze de-o rezervă înveninată presărate ici și colo cu o diplomatie de netăgăduit, printre rafalele de adjective elogioase.

— Matilde! Matilde! strigă Predonzani, de cum își recapătă răsuflarea.

— Ce s-a întâmplat? răspunse soția lui din camera vecină.

— Vino, vino-ncoa', Matilde! se rugă el.

— Așteaptă puțin, tocmai calc niște rufe.

— Dar vino odată, ce Dumnezeu!

Vocea lui era atât de speriată încât Matilde lăsa fierul cum o fi, și dădu fuga.

— Uite, uite, gemu pictorul întinzându-i jurnalul.

Ea privi, îngălbeni, și cu minunata absurditate a femeilor, izbucni într-un plâns disperat.

— Oh, dragul meu Lucio, bietul meu Lucio, comoara mea, bolborosea între un sughiț și altul.

Scena aceasta îl scoase din sărite pe bărbat

— Dar ce, ai înnebunit, Matilde? Ce, nu mă vezi? Nu înțelegi că e o greșeală, o înspăimântătoare greșeală?

Atunci Matilde încetă numaidecât să plângă, îl privi pe bărbat, chipul i se însenină iar, apoi, pe neașteptate, cu aceeași ușurință cu care cu o clipă înainte se simțise văduvă, izbită de aspectul comic al situației, fu cuprinsă de ilaritate.

— Oh, Doamne sfinte, ce caraghios, oh, oh, ce comedie... iartă-mă, Lucio... o pierdere pentru artă... și tu ești aici sănătos tun! mugea printre zgâlțâielile râsului, care-o frâneau pur și simplu de mijloc.

— Destul! Destul! se repezi el, ieșit din fire. Oare nu-ți dai seama? E teribil, teribil! Ei bine, îl fac eu numaidecât pe directorul ziarului să-mi audă glasul. O să-l coste scump gluma asta, da!

Și, ducându-se în goană la oraș, Predonzani alergă la ziar. Directorul îl primi cu căldură:

— Vă rog, scumpe maestre, luați loc. Nu, nu, fotoliul acela e mai comod. O țigară?... Oh, brichetele astea nu se aprind niciodată, sunt o adevărată pacoste... Iată și scrumiera... Ei și acum,

ia spuneți: cărui fapt îi datorez plăcerea de a vă vedea?

Simula oare sau chiar era într-atâta de străin de ceea ce publicase ziarul său? Predonzani rămase interzis.

— Bine... dar... în ziarul de astăzi... pe pagina a treia... e vorba de moartea mea...

— De moartea dumneavoastră?

Directorul luă un exemplar al ziarului, care sta îndoit pe birou, îl deschise, văzu, înțelese (sau se prefăcu că înțelege), avu un foarte scurt moment de zăpăceală, chestie de o fracțiune de secundă, își reveni în chip miraculos, tuși.

— Da, da, da, e ceva care nu merge cum trebuie, nu-i așa? E o ciudată nepotrivire la mijloc.

Părea un tată care-și muștra *pro forma* copilul în prezența trecătorului ofensat.

Predonzani își pierdu răbdarea

— Nepotrivire? urlă. M-ați ucis, asta ați făcut! E monstruos.

— Da, da, făcu directorul, placid. Poate... să zicem... contextul informației a mers mai departe decât se intenționa... Pe de altă parte sper că ați apreciat cum se cuvine omagiul adus de ziarul meu artei dumneavoastră...

— Frumos omagiu, n-am ce zice! M-ați distrus, m-ați ruinat.

— Deh, nu zic că nu s-ar fi strecurat și câteva inexactități...

— Mă dați drept mort, iar eu trăiesc... și dumneavoastră numiți asta inexactități! Asta te scoate din minți! Pretind formal o notă de rectificare în același loc. Rezervându-mi bineînțeles dreptul de-a introduce acțiune pentru daune.

— Daune? Dar, dragul meu domn - de la *maestre* trecuse la simplul *domn*, semn rău - nici nu vă dați seama de extraordinarul noroc care a dat peste dumneavoastră. Oricare alt pictor ar sări până-n tavan de bucurie.

— Noroc?

— Noroc, desigur, când un artist moare, prețul operelor sale crește numaidecât. Fără să vrem, da, fără să vrem, v-am făcut un serviciu formidabil.

— Și eu... eu trebuie să fac pe mortul?... să mă volatilizez?

— Firește, dacă doriți să profitați de această nemaipomenită ocazie... Ce Dumnezeu, că doar n-oți vrea să lăsați să vă scape! Ia gândiți-vă: o frumoasă expoziție postumă, un *battage*^{bl} bine organizat... Chiar noi ne vom strădui să o lansăm... Asta ar aduce milioane, scumpe maestre, și încă multe.

— Și eu? Eu trebuie să ies din circulație?

— Ia spuneți-mi: nu cumva aveți un frate?

— Ba da, de ce? Trăiește în America de Sud.

— Minunat. Și va seamănă?

— Destul de mult. Numai că el poartă barbă.

— Exceptional! Să vă lăsați și dumneavoastră barbă. Și o să vă dați drept fratele dumneavoastră. Totul va merge de la sine... Și ascultați-mă pe mine: e mai bine să lăsați lucrurile în voia lor... Pe urmă o să înțelegeți... O dezmințire de genul acesta... Nu știu, zău, cui i-ar folosi până la urmă... Dumneavoastră, personal, iertați-mi sinceritatea, ați face o figură nițel cam meschină... E inutil. Înviații n-au fost priviți niciodată cu simpatie... Chiar și în lumea artei, știți bine, reînvierea dumneavoastră, după atâta tămâiere, ar face o foarte proastă impresie.

N-a putut spune nu. Se întoarce la casa lui de la țară. Se ascunse într-o cameră, lăsându-și barba să crească. Soția lui se îmbracă în doliu. Veniră s-o viziteze prietenii, în special Oscar Pradelli, tot pictor și el, care fusese întotdeauna umbra lui Predonzani. Apoi începură să sosească cumpărătorii: negustori, colecționari, oameni care miroseau câștigul. Tablouri care, la început, cu greu ajungeau la patruzeci, cincizeci de mii, acum ca să le vinzi cu două sute de mii era un fleac. Iar

dincolo, în ascunzișul său clandestin, Predonzani lucra o pânză după alta punându-le, bineînțeles, date anterioare.

După o lună - barba îi crescuse destul - Predonzani se încumetă să iasă, prezentându-se drept fratele întors din Africa de Sud. Își puse o pereche de ochelari, simula un accent exotic. Și totuși, ce bine-i seamănă, spunea lumea.

Din curiozitate, într-una din primele plimbări după claustrare, se duse până la cimitir. Pe marea lespede de marmură de pe podeaua capelei de familie, un cioplitor tocmai săpa numele său cu data nașterii și a morții.

Spuse că e fratele răposatului. Deschise cu cheia ușița de bronz. Coborî în cripta unde sicriile rudelor erau depuse unul peste altul. Ce multe erau! Era și unul nou, foarte frumos. „Lucio Predonzani” era scris pe plăcuța de alamă. Capacul era fixat cu șuruburi. Cu o teamă obscură ciocăni cu degetul într-o parte a coșciugului. Coșciugul răsună a gol. Slavă Domnului!

Ciudat. Pe măsură ce vizitele lui Oscar Pradelli deveneau din ce în ce mai frecvente, Matilde părea să reînflorească. Doliul, printre altele, îi ședea bine. Predonzani îi urmărea metamorfozarea cu un amestec de îngăduință și de neliniște, într-o seară își dădu seama c-o dorește, cum nu i se mai întâmpla de ani și ani de zile. Își dorea propria sa văduvă.

Iar în ceea ce-l privea pe Pradelli, insistența lui nu era cumva inoportună? Dar când Predonzani comunică acest lucru Matildei, ea reacționa aproape enervată:

— Ce-ți trece prin minte? Bietul Oscar. Singurul tău prieten adevărat. Singurul care te regretă sincer. S-a înhămat la corvoada de a-mi îndulci singurătatea și tu îl bănuiești. Ar trebui să-ți fie rușine.

Între timp a fost pregătită în oraș expoziția postumă, un succes măreț. Aduse, scăzând

cheltuielile, cinci milioane și jumătate. După care uitarea, cu o impresionantă repeziciune, se lăsă asupra lui Predonzani și a operei lui. Tot mai rar era citat numele său în rubricile și în revistele de artă. Și în scurtă vreme încetară cu totul.

Cu o dezolantă stupoare constată că și fără Lucio Predonzani lumea reușea s-o scoată la capăt ca și înainte; soarele răsărea și apunea ca și altădată; tot ca și altădată slujnicele băteau covoarele dimineața, trenurile alergau, lumea mânca și se distra și noaptea băieții și fetele se sărutau, stând în picioare, de-a lungul grilajului negru al parcului, ca și altădată.

Până când, într-o zi, întorcându-se dintr-o plimbare de pe câmp, recunoscă agățat în anticameră impermeabilul scumpului său prieten Oscar Pradelli. Casa era cufundată în liniște, neobișnuit de intimă și de primitoare. Și dincolo, voci tainice, șoapte, dulci suspine.

În vârful picioarelor făcu cale întoarsă până în prag. Ieși încetișor, apucând-o pe drumul cimitirului. Era o seară blândă, ploioasă.

De cum ajunse la capela familiei lor privi în jur. Nici o suflare omenească. Atunci deschise ușa de bronz.

Fără grabă, în vreme ce întunericul se lăsa cu încetul, scoase cu un briceag șuruburile care țineau închis coșciugul cel mai nou, sicriul „său”, al lui Lucio Predonzani.

Îl deschise, foarte calm, se întinse în el, luându-și poziția pe care bănuia el că se cuvine s-o aibă defuncții pentru somnul de veci. Îl găsi mai comod decât prevăzuse.

Fără să-și piardă firea, încet-încet, își trase capacul deasupra. Când mai rămase o mică crăpătură se opri o clipă să tragă cu urechea, să vadă dacă nu-l striga cineva. Dar nu-l striga nimeni.

Atunci lăsă capacul să cadă cu totul.

UMILINȚA

Un călugăr cu numele Celestino se făcuse sihastru și se dusesese să trăiască în inima metropolei unde singurătatea inimilor e mai desăvârșită și unde chemarea lui Dumnezeu e mai puternică. Pentru că miraculoasă este puterea deșerturilor din Orient, făcute din pietre, nisip și soare, unde chiar și omul cel mai strâmt la minte își dă seama de propria nimicnicie față de imensitatea creațiunii și de abisurile eternității, dar și mai puternic este deșertul orașului făcut din mulțimi, din zgomote, din roți, din asfalt, din lumini electrice și din ceasuri care merg toate laolaltă și pronunță toate în același timp aceeași osândă.

Ei bine, în locul cel mai rătăcit din această landă secată, trăia părintele Celestino, pierdut mai mult ca oricând în adorația sa față de Cel Etern; și pentru că se știa de harul ce-l avea, venea la el, chiar și de pe meleagurile cele mai îndepărtate, lume necăjită și chinuită, să-i ceară un sfat ori să i se spovedească. În spatele halei unei fabrici, găsisese, cine știe cum, lesturile unui camion străvechi, a cărui minusculă cabină, din nefericire fără geamuri, îi slujea de confesional.

Într-o seară, pe când se și lăsa întunericul, după ce ascultase ceasuri întregi enumerarea unor păcate, de care oamenii se căiau mai mult sau mai puțin, părintele Celestino tocmai se pregătea să-și părăsească ghereta când, în preumbră, o figură uscată se apropie de el gata pentru penitență.

Abia la urmă, după ce străinul îngenunche pe treaptă, sihastrul băgă de seamă că era un preot.

— Ce pot să fac pentru tine, micul meu preot? îl întreabă sihastrul cu suava lui răbdare.

— Am venit să mă spovedesc, răspunse omul și fără să mai piardă vremea începu să-și înșire păcatele.

Adevărul e că Celestino era obișnuit să îndure spovedaniile unor persoane, în special femei, care veneau să se spovedească stăpânite de un fel de manie, plictisindu-l cu meticuloase povestiri a unor fapte din cale-afară de nevinovate. Cu toate astea, niciodată nu dăduse peste un creștin atât de străin de rele. Învinuirile pe care micul preot și le aducea erau de-a dreptul ridicole, toate neînsemnate, vagi și ușoare. Cu toate astea, grație cunoștințelor sale despre oameni, sihastrul pricepu că ceea ce era mai grav avea să vină mai la urmă și că micul preot îi dădea ocol.

— Hai, fiule, e târziu și, ca să fiu sincer, începe să se facă frig. Spune ce te roade!

— Părinte, n-am curajul ăsta, se bâlbâi micul preot.

— Oare ce faptă ai săvârșit? În general îmi pari un om cumsecade. Sper că n-ai omorât cumva pe careva? Nu te-ai cufundat cumva în orgoliu?

— Ba tocmai asta, făcu celălalt dintr-o suflare abia auzită.

— Ucigaș?

— Nu. Celălalt lucru.

— Orgolios? E cu puțință?

Preotul încuviință, spășit.

— Atunci vorbește, lămurește-mă, omul lui Dumnezeu. Căci deși astăzi se face o risipă nesăbuită de așa ceva, pentru mila Domnului nu s-a pus hotar: cantitatea încă rămasă disponibilă în așteptare cred că ar putea să ajungă pentru tine.

În sfârșit celălalt se hotărî:

— Uite ce-i, părinte. Treaba e foarte simplă chiar dacă mai curând i-aș zice înspăimântătoare: Sunt preot de puține zile. Abia am ținut prima mea

slujbă la parohia care mi-a fost încredințată. Ei bine...

— Dar vorbește, omule, vorbește! Că uite, jur că n-o să te mănânc.

— Ei bine... când aud că mi se spune „reverend”, ce vreți? poate vi se va părea ridicol, dar mă cuprinde un sentiment de bucurie, ca și cum m-ar încălzi ceva pe dinăuntru.

Nu era un mare păcat, ce mai tura-vura; celor mai mulți dintre credincioși, incluzând și preoții, ideea de-al mărturisi nici măcar nu le-ar fi trecut vreodată prin minte. Totuși anahoretul, deși foarte bun cunoscător al fenomenului numit om, nu se aștepta la așa ceva. Și în primul moment nu știa ce să zică (niciodată nu i se întâmplase).

— Mda, da... Înțeleg... treaba asta nu e frumoasă... Dacă nu Diavolul în persoană este cel care te încălzește pe dinăuntru, apoi mult nu lipsește... Dar toate astea, din fericire, le-ai înțeles singur... Și rușinea ta mă îndeamnă să sper că nu vei cădea din nou în ispită... Firește, ar fi păcat ca tu, așa de tânăr, să te lași molipsit... *Ego te absolvo*.

Trecură trei sau patru ani și părintele Celestino uitase aproape cu desăvârșire de întâmplarea aceasta când necunoscutul preot reveni la el să se spovedească.

— Dar eu parcă te-am mai văzut, sau mă înșel?

— E adevărat.

— Stai să te privesc... da, da, tu ești acela... acela care se bucura când i se spunea reverend. Sau greșesc?

— Ba așa e, făcu preotul, care poate nu mai părea acum un preoțel, din pricina unei sporite demnități care i se citea pe chip, dar în rest era tânăr și uscat ca prima dată. Și obrajii i se învăpăiară.

— Oho, diagnostică sec Celestino cu un zâmbet resemnat, în tot acest timp n-am știut să ne

îndreptăm?

— Mai rău, mai rău.

— Dar mă și sperii, fiule. Explică-te.

— Bine, spuse preotul făcând o cumplită efortare. E mult mai rău decât la început... Eu... eu...

— Curaj, îl îndemna Celestino, strângându-i mâinile într-ale sale, nu mă ține pe jăratic.

— Se întâmplă așa: dacă e câte unul care să-mi spună „monseniore” eu... eu...

— Ești mulțumit, nu?

— Da, din păcate.

— O senzație plăcută, de căldură...

— Chiar așa.

Dar părintele Celestino îl expedie repede, cu câteva cuvinte. Prima dată cazul i se păruse destul de interesant, ca ciudățenie omenească. Acum nu i se mai părea. Firește - gândea el - e vorba de un biet prost, sau chiar de unul cu frica lui Dumnezeu, cu care lumea se distra, luându-l peste picior. Era oare cazul să-l lase să tânjească după iertare? După câteva minute părintele Celestino îl trimise cu Dumnezeu.

Mai trecură vreo zece ani și eremitul era acum bătrân, când micul preot reveni. Îmbătrânit și el, firește, mai scofâlcit, mai palid, cu părul încărunțit. În primul moment părintele Celestino nu-l recunoscuse. Dar de cum celălalt începu să vorbească, timbrul vocii lui deșteptă amintirea adormită.

— Aha, tu ești acela cu „reverendul” și cu „monseniorule”? întrebă Celestino cu zâmbetul lui dezarmant.

— Ai o memorie bună, părinte.

— Oare cât să fi trecut de atunci?

— Sunt aproape zece ani.

— Și după zece ani tu... ai rămas tot în situația aceea?

— Mai rău, mai rău.

— Adică?

— Vezi, părinte... acum... dacă cineva mi se adresează spunându-mi „excelență”, eu...

— Mi-e de ajuns, fiule, făcu Celestino cu răbdarea sa de fier. Am și înțeles totul. *Ego te absolvo*.

Și între timp gândea: din nefericire, cu timpul, acest sărman preot devine tot mai naiv, tot mai neștiutor; și lumea se distrează mai tare ca oricând luându-l peste picior. Și el cade în cursă, ba îi mai și place, amărâțul. Mă prind că peste cinci-șase ani o să mă pomenesc cu el că-mi iese în cale ca să-mi spună că atunci când i se spune „eminență” etcetera, etcetera.

Lucru care se petrecu întocmai. Cu un an însă mai înainte decât fusese prevăzut.

Și trecu, cu acea iuțeală înspăimântătoare pe care toți o cunosc, o altă bucată bună de vreme. Și părintele Celestino ajunsese acum în așa hal de bătrânețe încât trebuia să fie cărat în fiecare dimineață la confesionalul lui și tot cărat în vizuina lui, când se înnopta.

Oare trebuie să relatăm acum de-a fir a păr cum necunoscutul preoțel reapăru într-o zi? Și cum îmbătrânise și el, mai alb, mai cocoșat și mai uscat ca niciodată? Și cum era chinuit mereu, mereu de aceeași căință? Nu, evident, nu trebuie.

— Bietul meu preoțel, îl salută cu dragoste bătrânul anahoret, iar ai venit cu vechiul tău păcat de orgoliu?

— Tu-mi citești în suflet, părinte.

— Și acum lumea te lingusește. Desigur că îți spune „sanctitatea-voastră”, bănuiesc.

— Chiar așa, recunosc preotul cu tonul celei mai pătimase umilințe.

— Și de fiecare dată când îți spun așa, te cuprinde un sentiment de bucurie, de plăcere, de viață, aproape de fericire?

— Din păcate, din păcate. Oare Domnul va putea să mă ierte?

Părintele Celestino zâmbi în sinea sa. O candoare atât de încăpățânată i se părea mișcătoare. Și într-o fulgerare reconstitui cu închipuirea viața neînsemnată a micului preot umil și lipsit de inteligență, într-o pierdută parohie de munte, printre chipuri șterse, obtuze sau înrăite. Și zilele sale monotone, asemănătoare una cu alta, și anotimpurile monotone, și anii monotoni, și el tot mai melancolic, și credincioșii lui tot mai cruzi. Monsenior... excelență, eminență... acum sanctitatea-sa Nu mai cunoșteau nici o margine în glumele lor țărănești. Și cu toate astea el nu-și ieșea din fire, acele mari cuvinte strălucitoare chiar îi deșteptau în suflet un răsunet copilăresc de bucurie. Fericiți cei săraci cu duhul, trase încheierea sihastrul în sinea sa *Ego te absolvo*.

Până când, într-o zi, multpreabătrânul părinte Celestino simțindu-se pe pragul morții, dori, pentru prima oară în viața lui, ceva pentru sine. Să-l ducă la Roma, într-un fel oarecare. Mai înainte de-a închide ochii pentru totdeauna i-ar fi plăcut să vadă, măcar pentru o clipă, Sfântul Petru, și Vaticanul, și pe Sfântul Părinte.

Puteau să-i zică nu? Făcură rost de o lectică, îl puseră pe sihastru în ea și-l duseră până la inima creștinătății. Și nu numai atât. Fără să piardă timp, pentru că Celestino avea ceasurile numărate, îl purtară în sus, pe șirurile de scări ale Vaticanului și-l introduseră, împreună cu mii de alți pelerini, într-un salon. Aici îl lăsară într-un colț să aștepte.

Așteptă, așteptă, până la urmă părintele Celestino văzu mulțimea dându-se în lături și din capătul atât de îndepărtat al salonului înaintând o făptură mărunță și albită, puțin aplecată. Papa. Cum era? Cum arăta la față? Cu o nespusă groază, părintele Celestino, care întotdeauna fusese cam miop, de-și băga degetele în ochi, descoperi că-și uitase ochelarii acasă.

Dar, din fericire, făptura înălbită se apropie, făcându-se din ce în ce mai mare, până când veni

să se oprească tocmai lângă lectica sa. Sihastrul își șterse cu dosul palmei ochii perlați de lacrimi și-i ridică binișor. Văzu atunci chipul papei. Și-l recunoscu.

— Oh, tu ești, bietul meu preot, bietul meu preoțel, exclamă bătrânul, cuprins de-o pornire sufletească de nestăvilit.

Și, în vetusta maiestate a Vaticanului, pentru prima oară în istorie, se putu vedea următoarea scenă: Sfântul Părinte și un foarte bătrân și necunoscut călugăr, venit cine știe de unde, se țineau de mână și plângeau, amândoi, în hohote.

ȘI DACĂ?

El era Dictatorul și de câteva minute, în Sala Supremului Konzern, se terminase raportul Congresului Universal al Înfrățirii, la sfârșitul căruia moțiunea adversarilor săi fusese înlăturată cu o majoritate zdrobitoare; datorită cărui fapt el era Personajul cel mai Puternic din Țară și Tot Ceea Ce Se Referea La El De Acum Înainte Va Fi Scris Sau Spus Cu Litere Mari; Asta ca un Tribut De Onoare. Ajunsese deci pe culmea cea mai de sus a vieții și nu mai putea dori nimic mai mult care să fie cu puțință. La patruzeci și cinci de ani, Stăpânirea Pământului! Și nu ajunsese aici prin violență, cum se obișnuiește, ci prin muncă, fidelitate, austeritate, renunțare la bucurii, la râsete, la plăcerile fizice și la sirenele moderne. Era palid și purta ochelari, dar cu toate astea nimeni nu-i era superior. Se simțea chiar puțin obosit. Dar fericit.

O sălbatică fericire că reușise, pe cât de intensă, pe atât de dureroasă, îl cuprindea pornindu-i din adâncul fapturii sale, în vreme ce străbătea pe jos, democratic, străzile orașului, meditănd asupra propriului succes.

El era Marele Muzician care, cu puțin înainte, la Teatrul Imperial de Operă auzise notele capodoperelor sale înălțându-se și difuzându-se în sufletul publicului vrăjit, cucerind triumful; și încă îi mai răsunau în cap asurzitoare cascade de aplauze punctate cu strigăte delirante, cum nu mai auzise niciodată, nici pentru alții, nici pentru sine; și în care se vedeau extazul, plânsul, devotamentul. El era Marele Chirurg care, cu un ceas mai înainte,

în fața unui corp uman înghițit deja de tenebre, spre uimirea ajutoarelor care-l crezuseră apucat de nebulie, îndrăznise ceea ce nimeni n-ar fi putut vreodată nici măcar să-și imagineze, scoțând cu magicele sale mâini supraviețuitorul grăunte de lumină din adâncurile de necunoscut ale creierului, acolo unde ultima pâlpâire de viață se cuibărise ca un cățeluș muribund care se trage în singurătatea pădurii pentru ca nimeni să nu asiste la rușinoasa lui umilință finală. Și el eliberase acea microscopică flăcăruie din strânsoarea ei de moarte, recreând-o aproape. Așa încât defunctul redeschisese ochii și zâmbise.

El era Marele Bancher abia scăpat dintr-o catastrofală împletitură de manevre care trebuiau să-l strivească, și-n schimb lovitura lui genială se întorsese numaidecât împotriva dușmanilor, făcându-i să se prăbușească. Din care cauză, în freneticul crescendo al telefoanelor înnebunite, al calculatoarelor și al teleînregistratoarelor electronice, masa creditorilor săi se mărise enorm de la o capitală la alta ca un uriaș nor de aur; deasupra căruia el trona acum victorios.

El era Marele Om de Știință care, într-o izbucnire de inspirație divină, în spațiul îngust al biroului său, intuise puțin mai înainte sublima formulă a puterii absolute; datorită căreia giganticele eforturi mintale ale sutelor de colegi înțelepți răspândiți prin lume deveneau brusc, în comparație cu noua lui putere, niște bâlbâieli ridicole și fără sens; și de aceea el gusta din beatitudinea spirituală de a ține strâns în mână ultimul Adevăr, ca pe-o dulce și irezistibilă creatură a sa.

El era un Generalissim care, înconjurat de armate ce amenințau să se reverse asupra lui, își transformase cu înțelepciune și autoritate armata sa consumată și nesigură într-o hoardă de titani dezlănțuiți; iar cercul de fier și de foc care-l sufoca

se sfârâmase în puține ore, cetele dușmane risipindu-se în pâlcuri îngrozite.

El era Marele Industriaș, Marele Explorator, Marele Poet, omul care a învins în cele din urmă, după lungi ani de trudă, de obscuritate, de economii, de eforturi nesfârșite ale căror semne sunt, vai, pentru totdeauna întipărite pe chipul său obosit, altminteri plin de bucurie și de lumină.

Era o nemaipomenită dimineață însorită, era un crepuscul furtunos, era o liniștită noapte cu lună, era o înghețată după-amiază viforoasă, erau niște zori diafane, de cristal, era numai ceasul rar și miraculos al victoriei pe care puțini oameni îl cunosc. Și el umbla pierdut în această exaltare de nespus, în timp ce palatele se ridicau în jurul lui în poziții convenabile unei evidente intenții de a-l omagia. Și, dacă nu se frângeau din mijloc ca să se încline, era numai fiindcă erau făcute din piatră, fier, ciment și cărămizi; de unde o anumită rigiditate. Și chiar norii de pe cer, fericite fantasme, se înșirau în cerc, în fâșii suprapuse, formând un fel de coroană.

Dar, deodată - tocmai străbătea grădinile Amiralității - ochii săi căzură din întâmplare asupra unei tinere femei.

În acest loc, de-o parte a bulevardului, se întindea, supraetajată, un fel de terasă, înconjurată de o balustradă de fier forjat. Fata ședea sprijinită cu coatele de balustradă și privea distrată în jos.

Să fi avut vreo douăzeci de ani, palidă, cu buzele strânse leneș într-o expresie de moale și apăsătoare apatie. Părul foarte negru, îl purta pieptănat în sus și strâns într-un coc bogat, ca să facă - aripă de corb puiandru - umbră frunții. Și ea era în umbră din pricina unui nor. Foarte frumoasă.

Purta un pulover, simplu, de culoare gri și o fustă neagră, foarte strânsă pe talie. Greutatea corpului lăsându-se pe balustradă, șoldurile alunecau leneșe într-o parte, relaxate și animalice. Putea fi o studentă aparținând boemei de

avangardă, una din acela care din neglijență și din impertinență reușesc să-și facă o eleganță aproape ofensivă. Purta niște ochelari mari, albaștri. Îl uimi, pe paloarea feții, roșul crud al buzelor, ușor întredeschise.

De jos în sus - fu însă într-o fulgerătoare fracțiune de secundă - el întrezări prin gratiile balustradei, picioarele, o mică porțiune doar, pentru că erau ascunse de marginea terasei, iar fusta era mai degrabă lungă. Ochii săi însă percepură linia îndrăzneată a pulpelor care, de la gleznele subțiri se amplificau în acea emoționantă bogăție carnală pe care o știe toată lumea, numaidecât ascunsă de marginea fustei. În plin soare, părul ei bătea în roșu. Putea fi o fată de familie bună, putea fi o femeie de teatru, putea fi o biată nenorocită. Sau o femeie pierdută?

Când trecu prin fața fetei distanța dintre ei să fi fost de doi metri și jumătate, ori de trei. Dură o clipă, dar putu s-o vadă foarte bine.

Nu cu interes, ci chiar cu o indiferență deplină - abandonată cu totul plictisului, nepreocupându-se nici măcar să-și controleze privirile - fata îl privi.

După ce-o zărise fugitiv, el își ațintise ochii înaintea lui, cu prefăcătorie, cu atât mai mult ce cât secretarul și doi alți acoliți de-ai săi îl urmau. Dar nu putu rezista, și cu cea mai mare grabă cu putință întoarse din nou capul, s-o vadă.

Fata îl privi din nou. Îi păru chiar - dar trebuie să fi fost doar sugestia - că palidele și voluptuoasele buze ar fi avut un freamăt, de parcă ar fi vrut să vorbească.

Atât. Mai mult n-ar fi putut să riște în mod decent. N-avea s-o mai revadă niciodată. Sub ropotul de ploaie băgă de seamă să nu calce în băltoacele bulevardului. I se păru că simte o ușoară căldură în ceafa, ca o răsuflare care îl gâdila Poate, poate că ea îl mai privea încă. Grăbi pasul.

Dar chiar în clipa aceasta își dădu seama că îi lipsea ceva. Ceva esențial, foarte important. Începu

să gâfâie. Își dădu seama cu spaimă că fericirea de mai înainte, sentimentul acela de satisfacție și de victorie încetase de-a mai exista. Corpul îi era o tristă povară și o mulțime de necazuri îl așteptau.

De ce? Ce se întâmplase? Nu era el Stăpânul, Marele Artist, Geniul? De ce nu mai izbutea să fie fericit?

Umbla. Acum grădina Amiralității se afla în spatele lui. Cine știe unde era, la ora asta, fata? Ce absurditate, ce negliobie. Fiindcă văzuse o femeie, îndrăgostit? Așa, dintr-o dată? Nu, nu era pentru el așa ceva! O fată necunoscută, poate chiar o femeie ușoară. Și totuși.

Și totuși acolo unde, cu câteva clipe înainte, vibra o nestăpânită mulțumire, acum se întindea un deșert arid.

N-avea s-o mai vadă niciodată. N-avea s-o cunoască niciodată. N-avea să-i vorbească niciodată. Nici cu ea, nici cu cele asemenea ei. Avea să îmbătrânească fără să le adreseze un cuvânt. Să îmbătrânească înconjurat de glorie, e drept, dar fără gura aceea, fără ochii aceia plini de sfâșietoare apatie, fără trupul acela misterios.

Și dacă el, fără să știe, făcuse totul pentru ea? Pentru ea și pentru femeile ca ea, necunoscutele, periculoasele creaturi pe care nu le atinsese niciodată? Dacă nesfârșiții ani de claustrare, de încăpățănări, de asprime, de sărăcie, de disciplină, de renunțări, ar fi avut acel unic scop. Dacă în adâncul adevăratelor lui mortificări stătuse la pândă dorința aceea cumplită? Dacă în spatele dorinței de celebritate și de putere, după aceste paravane de nimic, îl împinsese numai dragostea?

Dar el nu o înțelesese niciodată, nu o bănuise niciodată, nici măcar în glumă. Numai gândul și i s-ar fi părut o scandaloasă nebunie.

Astfel anii trecuseră zadarnic. Și acum era prea târziu.

DOMNULUI DIRECTOR, STRICT PERSONAL

Domnule director,

Depinde numai de dumneavoastră dacă această mărturisire, pe care cu durere mă văd obligat să v-o fac, va fi salvarea mea sau va deveni pentru mine o totală rușine, dezonoare și ruină.

E o poveste lungă pe care nici măcar eu nu știu cum am reușit s-o țin secretă. Nici cei pe care-i iubesc, nici prietenii, nici colegii n-au avut vreodată vreo bănuială cât de mică.

Trebuie să ne întoarcem îndărăt cu aproape treizeci de ani. Pe vremea aceea eram simplu cronicar la ziarul pe care-l conduceți dumneavoastră astăzi. Eram zelos, plin de bunăvoință, harnic, dar nu străluceam în nici un fel. Seara, când încredințam cronicarului-șef scurtele mele relatări despre furturi, accidente de circulație, ceremonii, aveam aproape totdeauna parte de umiliința de-a mi le vedea masacrate, de-a vedea cum mi se taie pasaje întregi și cum sunt complet rescrise, de-a vedea cum mi se fac corectări, ștersături, introduceri, interpelări de tot soiul. Deși sufeream, știam că șeful n-o făcea din răutate. Ba dimpotrivă. Adevărul e că eu nu aveam și nu am nici o aptitudine pentru scris. Și dacă nu mă concediaseră încă era din pricina zelului cu care adunam noutăți cutreierând orașul. În ciuda acestui fapt, în adâncul sufletului meu clocotea o disperată ambiție literară. Și când apărea articolul vreunui coleg ceva mai puțin tânăr decât mine, când apărea cartea vreunuia de aceeași vârstă cu

mine și-mi dădeam seama că articolul sau cartea aveau succes, invidia îmi mușca din inimă ca o viperă.

Din când în când încercam să-i imit pe acești privilegiați scriind schițe, bucăți lirice, povestiri. Dar de fiecare dată, după primele rânduri, tocul îmi cădea din mână. Reciteam și înțelegeam că treaba nu mergea de loc. Atunci mă apucau crize de descurajare și de răutate. Durau puțin, din fericire. Veleitățile mele literare așteptau din nou, munca mă distra, mă gândeam la altceva și în general viața mea decurgea destul de liniștit.

Până când într-o zi veni să mă caute la redacție un bărbat pe care nu-l văzusem niciodată. Să fi avut vreo patruzeci de ani, scund, plinuț, cu o figură cam adormită și neexpresivă. Ți s-ar fi părut dezgustător dacă n-ar fi fost atât de potolit, manierat, umil. Umilința lui extremă era lucrul care te frapa cel mai mult. Spuse că se numește Ileano Bissat, că e din Trento, că e unchiul unui vechi coleg de liceu, că are nevastă și doi copii, că pierduse din cauză de boală o slujbă de magaziner, că nu știa ce Dumnezeu să facă să câștige niște bani.

— Și eu ce pot să fac? îl întrebai.

— Vedeți? răspunse el făcându-se mic, mic de tot. Eu am slăbiciunea scrisului. Am făcut un fel de roman, niște nuvele. Enrico (adică tovarășul meu de liceu, ruda sa) le-a citit, zice că nu sunt rele, m-a sfătuit să vin la dumneavoastră. Dumneavoastră lucrați la un mare ziar, aveți relații, aveți oameni care să vă sprijine, aveți autoritate, așa că ați putea...

— Eu? Dar eu sunt ultima roată la căruță aici. Și apoi ziarul nu publică scrieri literare dacă nu sunt semnate de nume mari.

— Dar dumneavoastră...

— Eu nu semnez. Eu sunt un simplu cronicar. Atâta ar mai lipsi. (Și dezamăgitul demon literar

mă străpunse cu un ac într-al patrulea spațiu intercostal.)

Celălalt dădu la iveală un zâmbet insinuant:

— Dar v-ar place să semnați?

— Se înțelege. Dacă aș fi capabil!

— Ei, domnule Buzzati, nu fiți așa repezit. Sunteți tânăr, aveți tot timpul înainte. Veți vedea, ascultați-mă pe mine. Dar v-am deranjat destul, acum mă duc. Uite, vă las aici păcatele astea ale mele. Dacă din întâmplare aveți vreo jumătate de oră liberă, poate că vă aruncați ochii pe ele. Dacă nu aveți timp, nu-i nici o supărare.

— Dar, vă repet, eu nu pot să vă fiu de nici un folos, nu-i vorba aici de bunăvoință.

— Cine știe, cine știe...

Ajunsesse la ușă și-și lua rămas bun înclinându-se până la pământ.

— Uneori, dintr-un fleac iese ceva. Aruncați-vă ochii. Poate n-o să vă pară rău.

A lăsat pe masă o legătură de manuscrise. Acuma închipuiți-vă și dumneavoastră ce chef aveam eu să le citesc. Le-am dus acasă, unde au rămas, pe un dulap, amestecate printre niște vrafuri de alte hârtii și cărți, cel puțin vreo două luni.

Nu mă mai gândeam absolut de loc la ele când, într-o noapte, neizbutind să adorm, îmi veni poftă să scriu o poveste. Idei, ca să spun adevărul, aveam puține, dar la mijloc era tot blestemata aceea de ambiție.

Dar în sertarul obișnuit nu mai era de loc hârtie de scris. Și-mi amintii că printre cărțile de pe dulap trebuie să fie un vechi caiet abia început. Căutându-l, dă râmai un vraf de hârtoage care se răspândiră pe podea.

Întâmplarea. În vreme ce le adunam, îmi căzură ochii pe o hârtie bătută la mașină care se desprinsese dintr-un dosar. Citii un rând, două, mă oprii surprins, citii până jos, căutai fila următoare,

o citii și pe aceea. Apoi mai departe, și mai departe. Era romanul lui Ileano Bissât.

Mă cuprinse o sălbatică gelozie care nu s-a potolit încă nici acum, după treizeci de ani. Dumnezeu, ce treabă făcuse asta! Era stranie, era neobișnuită, era foarte frumoasă. Sau poate că foarte frumoasă nu era, poate nici măcar frumoasă, sau poate că era chiar urâtă. Dar se potrivea al dracului cu mine, semăna cu mine, mă învăța să fiu eu. Erau, unul după altul, lucrurile pe care aș fi vrut să le scriu eu și nu eram în stare. Lumea mea, gusturile mele, ura mea îmi plăcea la nebunie.

Admirație? Nu. Doar ciudă, și chiar foarte puternică: pentru că exista cineva care făcuse tocmai lucrurile pe care de copil visasem să le fac eu, fără să izbutesc. Desigur, o coincidență extraordinară.

Și acum, mizerabilul acela, publicându-și lucrările, avea să-mi taie calea. El avea să treacă primul prin domeniul misterios spre care eu, cu o rămășiță de speranță, îmi mai făceam încă iluzii că voi putea deschise o cale. Ce figură aveam să fac, admitând chiar că inspirația avea să vină, în cele din urmă, să mă ajute? Figura plastografului, a trișorului.

Ileano Bissât nu-și lăsase adresa. Să-l caut nu puteam. Trebuia să dea el singur semne de viață. Dar ce aș fi putut să-i spun?

Mai trecu o altă lună, nesfârșită, înainte de a-și face apariția. Era parcă și mai îndatoritor, și mai umil:

— Ați citit ceva?

— Am citit, făcui.

Și rămăsei în cumpănă dacă trebuia să-i spun sau nu adevărul.

— Ce impresie ați avut?

— Da... nu-i rău. Dar nu e cu puțință ca ziarul nostru...

— Pentru că eu sunt un necunoscut?

— Exact.

Rămase câteva minute pe gânduri. Apoi zise:

— Spuneți-mi, domnule... Dar sincer. Dacă ați fi fost dumneavoastră cel care ar fi scris lucrurile astea, și nu eu, care sunt străin, n-ar fi existat posibilitatea publicării lor? Dumneavoastră sunteți un redactor, dumneavoastră sunteți din familie.

— Doamne Dumnezeule, nu știu. Desigur, directorul este un om cu vederi largi, destul de curajos.

Fața lui cadaverică se luminează de bucurie:

— Și atunci, de ce nu încercăm?

— Să încercăm, ce?

— Ascultați, domnule. Credeți-mă. Eu am nevoie doar de bănuți. Nu am ambiții. Dacă scriu e numai ca să treacă timpul. În sfârșit, dacă dumneavoastră sunteți dispus să mă ajutați, vă cedez totul, în bloc.

— Adică?

— Vi le cedez. Sunt lucrurile dumneavoastră. Faceți cu ele ce credeți de cuviință. Eu am scris, semnătura o puneți dumneavoastră. Dumneavoastră sunteți tânăr, eu am douăzeci de ani mai mult decât dumneavoastră, eu sunt bătrân. Să lansezi un bătrân nu aduce nici o satisfacție. Iar criticii mai degrabă își îndreaptă atenția spre băieții care debutează. Vom avea, o să vedeți, un succes uriaș.

— Dar ar fi o escrocherie, o exploatare mârșavă.

— De ce? Dumneavoastră mă plătiți. Eu mă servesc de dumneavoastră ca de un mijloc pentru a-mi plasa marfa. Ce-mi pasă mie că marca e schimbată? Afacerea merge. Important e ca scrierile mele să vă mulțumească.

— E absurd, absurd. Nu înțelegeți la ce risc mă expun? Dacă lucrurile se descoperă? Și apoi, odată publicate bucățile astea, odată isprăvite munițiile astea, eu ce mă fac?

— Vă stau pe-aproape, firește. Vă voi aproviziona treptat-treptat. Uitați-vă la mine. Am

eu mutra omului capabil să vă trădeze? De asta vă temeți? Vai de capul meu!

— Și dacă din întâmplare vă îmbolnăviți?

— În perioada aceea vă veți îmbolnăvi și dumneavoastră.

— Și dacă, după asta, ziarul mă trimite într-o călătorie?

— Vă voi urma.

— Pe cheltuiala mea.

— Păi, asta e logic. Dar mă voi mulțumi cu puțin. N-am apucături urâte.

Am discutat îndelung. Un contract necinstit, care m-ar fi pus la cheremul altuia, care se preta la cele mai monstruoase șantaje, care putea să mă târască în scandal. Dar tentația era prea mare, scrierile acelui Bissat îmi păreau prea frumoase, mirajul faimei mă fascina prea mult.

Condițiile acordului erau simple. Ileano Bissat se obliga să scrie pentru mine tot ceea ce aș fi dorit, lăsându-mi dreptul să semnez; să mă urmeze și să-mi fie aproape în caz de călătorie și îndatoriri gazetărești; să păstreze cel mai desăvârșit secret; să nu scrie nimic pe cont propriu sau pe contul unei terțe persoane. Eu, în schimb, trebuia să-i cedez optzeci la sută din câștig. Și așa s-a și întâmplat M-am prezentat la director rugându-l să citească o povestire de-a mea. El m-a privit într-un fel anume, mi-a făcut cu ochiul și a vârat scrierea într-un sertar. M-am retras liniștit. Era primirea la care mă așteptam. Aș fi fost un idiot să mă aștept la mai mult. Dar nuvela (lui Ileano Bissat) era de mâna întâi. Aveam multă încredere.

După patru zile povestirea apărea în pagina a treia, spre stupefarea mea și a colegilor. A fost un lucru care a făcut vâlvă. Și grozăvia e asta: că înainte de-a mă frământa de rușine și de remușcare, mă simții satisfăcut. Și savurai laudele ca și cum mi s-ar fi cuvenit cu adevărat mie. Și

mai-mai că-mi venea să cred că povestirea o scrisesem cu adevărat eu.

Urmară alte „elzeviruri”, apoi romanul care făcu vâlvă. Devenii un „caz”. Apărură primele mele fotografii, primele interviuri. Descopeream în mine o capacitate de minciună și o nerușinare pe care nu le-aș fi bănuț niciodată.

În ceea ce-l privea Bissat, fu ireproșabil. Consumată cantitatea primară de povestiri, îmi furniza altele, care-mi păreau unele mai frumoase decât altele. Și rămase scrupulos în umbră. În jurul meu, neîncrederile în privința mea se risipeau una câte una. Mă pomenii pe culme. Părăsii cronica, devenii „un scriitor de pagina a treia”, începui să câștig din gros. Bissat, care între timp mai adusese pe lume trei copii, își făcu o vilă la mare și își luă automobil.

Era mereu plin de drăgălășenii, foarte umil și nu-mi amintea nici măcar cu vreo aluzie voalată că gloria de care mă bucuram se datora, exclusiv, meritelor sale. Dar banii nu-i ajungeau niciodată. Și-mi sugea și sângele din vine.

Stipendiile sunt un lucru secret, dar în marile întreprinderi tot mai transpiră câte ceva. Toți știu, mai mult sau mai puțin, ce grămadă impresionantă de bilete de bancă mă așteaptă la fiecare sfârșit de lună. Și nu izbutesc să priceapă cum de nu gonesc încă într-un Maserati, cum de n-am amice încărcate cu diamante și vizon, iahturi, grajduri de curse. Ce fac oare cu atâtea milioane? Mister. Și așa se răspândi legenda cumplitei mele avariții. Căci o explicație trebuia găsită.

Asta este situația. Și acum, domnule director, ajung la cheștiunea esențială. Ileano Bissat jurase că nu are ambiții; și cred că este adevărat. Nu în asta constă pericolul. Nenorocirea este crescândă lui dorința de bani: pentru el, pentru familiile copiilor. A devenit un sac fără fund. 80 la sută din banii luați pe scrierile publicate nu-i mai ajunge.

M-a constrâns să mă îndatorez până peste cap. Mereu lipicios, afabil, scârbos de modest.

Acum două săptămâni, după aproape treizeci de ani de frauduloasă simbioză, s-a iscat un litigiu. Pretindea sume suplimentare nebunești, neprevăzute în înțelegerile noastre. I-am răspuns, cu palme. El n-a răspuns, nu m-a amenințat, n-a făcut aluzie la eventuale șantaje. Ci a oprit, simplu, livrarea mărfii. S-a pus în grevă. Nu mai scrie un cuvânt. Și eu sunt pe geantă. De vreo cincisprezece zile, așadar, publicului i s-a refuzat consolarea de a mă citi.

Din această cauză, stimate domnule director, sunt constrâns să dezvălui nebuneasca mașinație. Și să vă cer iertare și îndurare. Doriți oare să mă abandonați? Să vedeți ruinată pentru totdeauna cariera unui om care, de bine de rău, mai mult sau mai puțin cinstit, a făcut tot ce a putut pentru prestigiul întreprinderii? Nu vă amintiți de unele din bucățile „mele”, care cădeau ca niște meteori aprinși în indiferența de mlaștină a umanității care ne înconjoară? Nu erau minunate? Veniți-mi în ajutor. Ar fi de ajuns un mic spor, știu eu, de două-trei sute de mii pe lună. Da, cred că două sute ar fi de ajuns deocamdată. Sau, în cel mai rău caz, un împrumut, știu eu? De câteva milioane. Oare ce ar conta asta pentru ziar? Și aș fi salvat.

Asta dacă dumneavoastră, domnule director, nu sunteți cumva altfel de cum v-am crezut eu până acum. Dacă nu cumva dumneavoastră nu salutați ca pe-o întâmplare providențială această ocazie atât de bună ca să vă descotorosiți de mine. Vă dați seama că acum dumneavoastră mă puteți arunca în stradă fără să-mi plătiți drept lichidare nici măcar o liră? Ar fi de ajuns să luați această scrisoare și s-o publicați, fără să scoateți o virgulă, pe pagina a treia, ca pe un elzevir^[4].

Nu. Nu veți face asta. De altfel, dumneavoastră ați fost întotdeauna până acum un om de suflet, incapabil să-l împingeți cât de puțin pe cel

blestemat, pentru a-l zvârli în abis, chiar dacă o merită.

Și apoi, niciodată ziarul dumneavoastră n-ar publica, drept elzevir, o asemenea porcărie. Ce vreți? Eu, personal, scriu ca un crocodil. N-am practică. Nu e meseria mea. N-am nimic de-a face cu lucrurile acelea uimitoare pe care mi le furniza Bissat și care purtau semnătura mea.

Nu. Chiar în ipoteza absurdă că dumneavoastră ați fi un om negru la suflet și că ați vrea să mă distrugeți, niciodată, în vecii vecilor, nu veți putea face să apară scrisoarea aceasta rușinoasă (care mă costă lacrimi și sânge). Ziarul ar primi și el prin asta o grea lovitură.

ARMA SECRETĂ

Al treilea mare război, de care lumea s-a temut atât, a durat exact cât au prevăzut specialiștii din armată: mai puțin de douăzeci și patru de ore. Desfășurarea conflictului, însă, a dezmințit toate prezicerile. Printre altele, starea lucrurilor a rămas aceeași ca mai înainte de război.

Când a apărut neînțelegerea pentru Ținutul Whipping, din Antarctica, în disputa dintre America și Rusia, aceasta părea să fie unul din motivele neînsemnate ale polemicii. Ținutul Whipping, o întindere de pământ, rămasă aproape neexplorată, de pe masivele muntoase pline de piscuri, tăinuia, probabil, vreo comoară ascunsă, numai de Marile Servicii Secrete știută.

Pe neașteptate, s-ar spune și spre spaima popoarelor, duelul războiului rece fu contaminat de un ton sinistru și amenințător. Și o parte și cealaltă au ținut discursuri pe cât de vagi pe atât de periculoase. Se vorbea cu o insistență plină de nevinovăție despre noile arme secrete, definite „inimaginabile, incredibile, fantastice” ce aveau, în câteva ore, să constrângă dușmanul să se predea cu totul. În vreme ce ecourile acestor mesaje teribile mai dăinuiau în sufletul oamenilor, a venit fulgerător ultimatumul Moscovei, termen patruzeci și opt de ore, pentru retragerea avanposturilor americane din ținutul Whipping. Ordinul era atât de dur și de precis încât nu mai lăsa loc speranței. Washington-ul, așa cum bănuiau cu toții, n-a ripostat. Toate statele Confederației au primit, însă, ordin să pregătească dispozitivul pentru starea de asediu.

Și, în acel moment, au revenit o teamă teribilă, pe care oamenii nu o mai încercaseră de multă vreme, și simțământul unei pierderi iminente a tot ceea ce însemnase viață până atunci. Lucrurile plictisitoare și nefericite ale existenței de fiecare zi, trezitul dimineața în pat, prima țigară, tramvaiul, vitrina luminată, efortul în fabrică sau la birou, scurta plimbare, mofturile copilului, cinematograful de cartier, pantofiorii noi, loteria, sâmbăta seară, au devenit, dintr-o dată - deși încă ele mai existau - simbolul fericirii omenеști, pentru că ei au înțeles că peste puțin aveau să le piardă pentru totdeauna și fiecare om de pe Pământ, depășind orice limită a decenței, s-a gândit nespun de mult cum să născocească o cale de ieșire pentru el și pentru cei dragi lui. Dar întreaga lume, de prea mulți ani, spusese și jurase că un alt război nu va mai fi cu puțină tocmai pentru că avea să distrugă pământul. Nimeni nu și-a mai dat osteneala să facă adăposturi, să urmărească ordonanțele autorităților referitoare la pregătirea lor, a depozitelor de hrană și altele asemenea, totul rămase pe hârtie. Cu atât mai mare a fost buimăceala oamenilor rămași să-și poarte singuri de grijă în fața unei apocalipse iminente.

Din fericire - dacă se poate vorbi despre fericire - groaznica așteptare fu scurtă. Ultimatumul rușilor n-ajunsese la scadență și mulți se agățau cu disperare de slăbiciunea argumentelor, dorindu-și cu orice preț să supraviețuiască, când un comunicat radiodifuzat, repetat fără încetare de toate stațiile, îngheță sufletul oamenilor. Se ordona alarmă de gradul trei (maximă) pe întreg teritoriul Statelor Unite: rachete aducătoare de ruine și hecatombe fuseseră lansate de Uniunea Sovietică în număr nedeterminat și care, în aproximativ două ore, aveau să cadă asupra Confederației.

În realitate, numărul lor nu era nedeterminat pentru că stațiile de interceptare, răspândite în zona Antarctică, au semnalat, de la distanță de mii

de kilometri, apropierea proiectilelor și au înregistrat intensitatea afluxului. Primul val, ca să-l numim așa, era format din nu mai puțin de treizeci de mii de rachete intercontinentale.

Imediat, de la Centrul Superior Operativ, s-a dat comanda și precise impulsuri electrice s-au propagat spre posturile de lansare americane și de aici cu mare vuiet s-au înălțat spre cer zeci și zeci de rachete la fel de aducătoare - cum era de presupus - de ruine și hecatombe. Dispărură, urmărite de cozile neliniștite și funeste de foc, în întunericul adânc al nopții. Pentru cei care erau la curent cu lansarea, a fost un moment măreț. Se desprindea și se pierdea în spațiu, poate pentru ultima oară, orgoliul omenesc: fuzelajele dezlănțuite luau cu sine - așa părea atunci - toate micile și marile iluzii ale vieții, iubirea, liniștea căminelor, afectuoasele întâlniri, visurile de îmbogățire și glorie, farmecul familiei, primăvara, înțelepciunea, cântul, trecerea împăcată a anilor. Dar nu mai era timp pentru toate astea Privirile se întorceau înspăimântate spre ceas. Peste foarte puțin, poate peste o clipă, n-o să mai existe nimic.

Un urllet nesfârșit se înalță de pe pământ. În cer, foarte sus, o explozie sfâșie înaltul, urmară o a doua, trei sute, trei mii. Cu fiecare explozie, în reverberația luminii, se zăreau desprinzându-se fâșii vapoase, țesând un păienjenis răsucindu-se și formând o imensă boltă filigranată.

Mai apoi împletitura aceea din mii de firișoare deveni tot mai densă până se transformă într-o pânză compactă în spatele căreia se ascundeau stelele.

Și omenirea trecu printr-un moment de ușurare deoarece cu toții se așteptau la descătușarea deflagrației nucleare, la valuri de bombardamente, la o combustie fulgerătoare, la o anihilare imediată. Ceea ce nu se întâmplă.

Mai apoi au văzut cum covorul fumuriu, netulburat de explozii, se lăsa ușor peste lume.

Oamenii închipuiau tot felul de manifestări cumplite când aveau să atingă pământul.

Nourași albicioși se răspândiră, într-adevăr, și o ceață pufoasă se așeză pretutindeni, pătrunzând în case, subsoluri și adăposturi prin cele mai nevăzute interstiții.

Înlemniți de groază, oamenii adăpostiți de ascunzătorile cele mai sigure, simțeau cum pătrund adierile alburii ce treceau cu ușurință peste orice fel de obstacol. Unii începură chiar să tușească. Alții, în genunchi, se rugau. Le sunase ceasul.

Accesele de tuse, însă, se potoliră. Se uitau unii la alții, în tăcere, nevenindu-le să creadă că n-au murit. Nu simțeau nimic neobișnuit. Nu se sufocau, nu aveau senzații de usturime și nu încercau nici o stare de rău.

Să fi calculat greșit rușii? Să-și fi pierdut gazul, pe drum, puterea sa diabolică?

Și în adăpostul superblindat de la Casa Albă se furișase norișorul cel alb. Aveau cu toții măști antigaz, dar, cu toate acestea și în ele se prelinse adierea albicioasă. Unii o simțeau cum le alunecă pe obraz asemeni unei mângâieri.

Președintele Statelor Unite, însă, își smulse, cu un gest bărbătesc, masca de pe față, strânse cu putere umărul Secretarului său de Stat, așezat lângă el, spre a-l convinge să facă același lucru. Secretarul de Stat, deși cam îndărătnic, se supuse. Toți cei prezenți le urmară exemplul.

Adăpostul era burdușit de fum, dar nu murise nimeni.

— Ei, bine, spuse președintele Statelor Unite, ceea ce nu reușesc să înțeleg este cum de ne-a trebuit atâta timp ca să pricepem de ce avem nevoie?

— Într-adevăr, e incredibil, adăugă Secretarul de Stat.

— De dictatura proletariatului, preciza, cu convingere, președintele. Nu, nu văd altă soluție. Asta e.

Secretarul de Stat, trăgându-și o palmă peste frunte, spuse și el:

— Ce imbecili am fost!

— Ce imbecili, ce imbecili, îi ținură și ceilalți funcționari isonul.

— Dar ce se aude în stradă? se interesă președintele.

— Mulțimea, îl informă unul dintre secretari. Sunt pe puțin vreo sută de mii. Salută revoluția socialistă.

— Băieți, spuse președintele, Dumnezeu să-i binecuvânteze. Pardon, am spus Dumnezeu, așa într-o doară... Apropo, a fost trimisă la Moscova cererea de armistițiu?

— Bineînțeles, bineînțeles c-a fost trimisă, îl asigură ei pe președinte.

Dar în Rusia ce se întâmpla? Cam același lucru, cu o întârziere de vreo trei sferturi de oră. Trepidația, groaza, trăirea momentului fatal, așteptarea morții, doar erau și ei oameni din carne și sânge, nu mai puțin decât americanii. În cer aceleași explozii, străfulgerări albe de norișori, ceață coborâtă pe pământ, orgasm colectiv, nedumerirea că mai erau încă în viață.

În adăpostul de la Kremlin, secretarul general al partidului, șeful atotputernic, își scoase masca plină de gaz. Îl atenționează apoi și pe președintele Consiliului de Miniștri așezat lângă el.

— Bine, spuse, era și timpul, nu-i așa? Un singur lucru nu pricep. Cum am putut să îndurăm atâta vreme comunismul ăsta idiot? Apropo, spuse el, adresându-se ministrului de externe ce nu-și scosese încă masca de pe față, sper c-ați expediat cererea de armistițiu simpaticilor ălor de americani?

— Desigur, tovarășe secretar al partidului.

— Tovarăș, pe naiba. Spune-mi domnule.

Astfel eșuă arma secretă. Neștiind ce pun la cale, nici unii nici alții, dar și de-o parte și de

cealaltă, oamenii de știință voind să cerceteze, dar să se și verifice, au găsit de cuviință să câștige războiul, fără nici o împușcătură, în mai puțin de o oră, folosind așa numitul „gaz suaziv”, încărcat de ideologie căreia mintea omenească nu i se putea opune. Fără bombe atomice, distrugeri, carnaj; o simplă substanță eterată ce puneă instantaneu stăpânire pe mințile omenești. Sovieticii inoculau marxismul în capul americanilor, iar americanii inoculau democrația în capul sovieticilor. Și totul a mers strună. Fulgerător, întreaga populație a Statelor Unite - excepție făcând câteva insulițe unde gazul n-a pătruns - s-a convertit la comunism; întreaga populație a Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice s-a convertit la libertatea capitalistă.

Au exultat și unii și ceilalți la sosirea cererii de armistițiu. Credeau într-o victorie totală. Mai pe urmă, la primele încercări de apropiere, parlamentarii au înlemnit.

Inversate rolurile, războiul rece izbucni din nou.

O DRAGOSTE TULBURE

Ascultând de unul din acele impulsuri de intoleranță față de monotonia vieții cotidiene, care cuprind, uneori, chiar și pe oamenii cu mai puțină fantezie, într-o seară de vară, Ubaldo Resera, de patruzeci și unu de ani, comerciant de cherestea, în loc s-o ia pe drumul obișnuit, ca să se întoarcă acasă pe jos de la birou, făcu un ocol mai mare printr-un cartier pe care nu-l cunoștea aproape de loc. Adevărul e că uneori se întâmplă să locuiești de-o viață întreagă în aceeași casă fără să treci niciodată pe străzi sau piețe chiar și foarte apropiate, vecinătatea însăși risipindu-ți curiozitatea de-a le vizita în realitate. Cartierul acela, la prima vedere, nu avea nimic special: în ansamblu fizionomia sa nu se deosebea de locurile pe care le frecventa el de obicei. Dornic, în seara aceea, să vadă ceva nou, rămase astfel consternat: aceleași case, aceleași linii arhitectonice, aceiași pomișori plăpânzi de-a lungul trotuarelor, aceleași tipuri de magazine. Până și figurile trecătorilor i se păreau aceleași. Așa încât nu avu nici o satisfacție.

Totuși, pe la jumătatea bulevardului Heraclit, privirea îi căzu, din întâmplare, pe o vilișoară cu două etaje, în fundul unei scurte străzi laterale. Era într-o piațetă în care pătrundeau, ca niște raze, mai multe străzi. Casa forma tocmai unghiul retezat la vârf de două din străzile acestea. Și pe lături, de-o parte și de alta, avea două grădini minuscule.

La început își aruncă privirea foarte repede și fără să vrea. Dar se întâmplă ca și atunci când pe stradă un bărbat întâlnește o femeie și privirile lor se încrucișează pentru o fracțiune de secundă și

pentru moment el rămâne indiferent dar, făcând câțiva pași, simte o tulburare, ca și cum cei doi ochi necunoscuți i-ar fi strecurat în suflet ceva care nu se poate uita niciodată. Și atunci, stăpânit de o chemare misterioasă, își domolește pasul, se întoarce și-o vede pe ea care, cu aceeași mișcare, în același moment, continuând totuși să meargă, întoarce capul. Și așa, pentru a doua oară, privirile celor doi se întâlnesc și tulburarea aceea, și mai puternică, întocmai unei împunsături ascutite, pătrunde în suflet, tainic presentiment al unei fatalități.

Tot astfel Resera, trecând de încrucișarea cu strada laterală, nici n-apucă să parcurgă zece metri, că imaginea vilișoarei îi și pătrunse în suflet. Ce ciudat, se gândi el, cine știe ce are special în ea casa aceea; și cam așa încerca să ascundă față de sine însuși adevărul de care, în adâncul conștiinței sale, era acum perfect conștient.

Cu nevoia imperioasă de-a revedea numaidecât casa, făcu stânga-mprejur întorcându-se pe propriile-i urme. Dar, pentru care motiv oare, săvârșind această abatere, de fapt fără nici o importanță, simula o falsă indiferență, vrând să treacă drept cineva care, plimbându-se, se întoarce doar așa, dintr-un capriciu gratuit? Oare îi era rușine? Se temea că l-ar putea vedea cineva și că ar putea să-i ghicească gândurile?

Cu riscul de-a se trăda - chiar și aici jucând rolul unui trecător plimbăreț care, din plictiseală, privește câte ceva - scoase un căscat cu totul artificial, asta ca să ridice ochii la etajele superioare ale caselor din jur, fără ca intenția gestului să iasă la iveală.

Surpriză neplăcută: nu mai puțin de trei persoane, adică două doamne în vârstă la un balcon, și un tânăr fără cămașă la o fereastră, se uitau la el. I se păru chiar că tânărul îi zâmbea cu o nerușinată ironie, parcă spunându-i: e inutil,

stimate domn, să jucați teatru, știm noi foarte bine de ce v-ați întors din drum.

„E absurd, își spuse Resera ca să se liniștească. Dacă cei trei mă privesc, o fac fără nici o intenție. În momentul acesta sunt singurul trecător și e logic deci ca atenția lor să cadă, automat, asupra mea. Și de altfel n-au decât să gândească orice poftesc. Ce e, în definitiv, dacă mi-a venit cheful să-mi arunc o privire spre o casă?” Cu toate acestea știa foarte bine că, gândind astfel, nu era sincer cu sine însuși. Dar, intrase în joc. Să facă din nou stânga-mprejur, ca și cum ar fi regretat prima întoarcere, ar fi fost ca o mărturisire pe față. Așa că merse mai departe.

Când ajunsese la răscruce și i se deschise din nou în față piațeta, în fund, cu vilișoara care închidea perspectiva, impresia fu și mai intensă. Și deși știa că de sus cel puțin șase ochi îl supravegheau, nu rezistă impulsului și, în loc de-a merge drept înainte pe bulevardul Heraclit, o luă la stânga, apropiindu-se de casă.

Clădirea nu avea calități speciale sau ciudățenii arhitectonice. Și adevărul este că nu puteai găsi la ea nimic neobișnuit sau provocator. Și cu toate acestea se deosebea în mod pregnant de celelalte. Stilul ei, dacă se putea vorbi de stil, era acel soi de baroc secolul douăzeci, cu o vagă nuanță austriacă, plin de pretenții nobiliare, care plăcea mult între anii 20 și 30. Dar nu în asta consta forța ei de atracție, cu atât mai mult cu cât același gust, și aceleași podoabe arhitectonice se întâlneau la multe alte locuințe din jur, care nu spuneau nimic. Nici Resera care-și domolise pasul ca să prelungească spectacolul, nu știa să-și explice de ce vilișoara aceea trezise în el o dorință atât de arzătoare și aproape fizică.

O cornișă subțire la nivelul primului etaj traversa îngusta fațadă al cărei profil cu sinuoase proeminente amintea acele *trumeau*¹³¹ din secolul al XVIII-lea. Și umbra de sub ele, subțindu-se în părți, părea, de departe, o gură arcuită într-un leneș

și fatal surâs, adresat chiar lui, Ubaldo Resera. Desigur, din cauza uneia dintre acele armonii de linii care dau viață arhitecturii perfecte, zidurile acelea, ferestrele acelea plăcute, acele cadențe, acele curbe, acel acoperiș aplecat pe care se aflau coșuri ciudate (asemănătoare cu niște pisici ori cu niște bufnițe la pândă) exprimau o personalitate compactă, excitantă, sfruntată, veselă și arogantă. Oare ce se ascundea după masca aristocratiei demnități? Ce tentații de nemărturisit, ce delicii păcătoase?

Fără să priceapă ce se petrece cu el, Resera, oarecum zăpăcit, pradă unui amestec tulbure de sentimente și de dorințe, se apropie. Ușa de la intrare, înaltă și îngustă, era închisă. Văzu o mică tăbliță prinsă într-o țintă de desen: „*De vânzare. Pentru informații adresați-vă domnului Leuterio Stella, contabil, via Garibaldi 7, interior 3*”. În inima lui Resera se și luase o hotărâre.

— Aldo, îi spuse soția, aș da oricât ca să știu ce-i cu tine. De la o vreme te-ai schimbat. Ești mereu închis în tine însuși. Mereu pleci de acasă. Și noaptea, în somn, gemi și vorbești.

— Și ce spun? Întrebă repezit Resera.

— Te preocupă ce spui în somn? Ți-e teamă? Vezi că-mi ascunzi ceva?

— Ba nu, îți jur, Enrica, nu mi-e teamă, nu m-am schimbat de loc, poate că m-am surmenat puțin.

— Știi de când nu mai ești cel de altădată? De când ți-ai băgat în cap să cumperi casa aceea! Și știi ce zic eu? Casa aceea o fi ea o afacere strălucită cum zici, dar pentru mine este de-a dreptul odioasă!

— Ei, odioasă! spuse el devenind deodată pasionat și convingător. Ba, dimpotrivă, e foarte frumoasă. Tu ești prea supusă obișnuinței și te-ai atașat de apartamentul acesta. Ai să vezi ce bine o

să stăm în casa noastră, pe deplin stăpâni. Eu mor de nerăbdare până în ziua mutării.

Îi străluceau ochii în mod ciudat. Soția îl fixă, înfricoșată, apoi izbucni în lacrimi.

De-abia atunci își dădu Resera seama: se îndrăgostise de o casă.

Contrar celor ce se întâmplă de obicei cu dorințele îndeplinite, bucuria de a locui în vila mult visată fu pentru Resera, în primele zile, deplină și răscolitoare. Văzându-l atât de mulțumit, soția lui, care bănuise existența unei femei, se liniști și ea, dar în zadar căuta să se simtă bine în casa aceea; fără să înțeleagă de ce avea pentru ea o aversiune de neînălțurat.

Resera, dimpotrivă, se bucura de inefabilele mângâieri ale noii sale iubiri. Da, el simțea că vila era fericită de prezența lui, după cum și el era fericit să locuiască aici. Seara, când se întorcea acasă, avea impresia că ea, mica vilă, îl saluta cu un zâmbet anume. Și dimineața, când, înainte de-a da colțul, se întorcea pentru a-i arunca o ultimă privire, și ea îl saluta, aplecându-se chiar puțin înainte, ca să micșoreze, parcă, distanța ce-i separa

Și cu toate astea în adâncul sufletului îl rodea un presentiment neliniștitor, pe care nu izbutea să și-l lămurească.

Începu să observe - nu trecuse nici măcar o lună - că vila nu-l mai lua în seamă. Dimineața, când el se întorcea pentru un ultim salut, înainte de-a face colțul, ea rămânea nemișcată, distrasă. Distrasă de cine? Abia întorcându-și capul de după colț, de departe, începu s-o spioneze, pe ascuns: și nu o dată o surprinsese surâzând prietenește unor necunoscuți, chiar și de joasă condiție. Și apoi, aproape în fiecare zi, un somptuos automobil negru condus de un șofer rămânea îndelung în piațetă și dinlăuntrul ei proprietarul, un pletoric^[6], cam de vreo cincizeci de ani, făcea, întors spre vilișoară, semne ciudate cu mâinile.

Gelozie, îndelung supliciu. Mai ales noaptea se îngrămădeau bănuielile cele mai monstruoase. Ale cui erau urmele de jos, din grădină? Ce dorea miliardarul acela mereu nemișcat în automobilul lui negru? Și zgomotele astea stranii în pod, ca niște pași de oameni? Și cine erau noctambulii care, doi câte doi, treceau și iar treceau cu aer nevinovat prin fața casei, până la primele lumini ale zorilor și, pălăvrăgind între ei, aruncau spre vilă priviri nerușinate? Din întunericul grădinii, pitit printre arbuști, pândeau printre zăbrelele gardului ca să descopere complotul.

Ei bine, asta este inumana lege a amorului. Ce mângâiere putea să găsească oare o suferință care era de fapt nebunie curată? Cu greu, soția lui, alarmată de atâtea simptome îngrozitoare, începea, în sfârșit, să priceapă. Dar nu era capabilă să-l urască. Mai înainte de orice, nenorocitul acela îi inspira milă.

El însuși, într-o noapte de august, fu cel care înlătură situația aceea intolerabilă. Pe la orele două își trezi soția:

— Hai, repede, arde casa!

— Ce? Ce? bâlbâi ea, nevenindu-i să creadă adevărată o veste atât de bună.

Și el, cu modestie:

— Trebuie să fi fost un scurtcircuit.

Arse ca o cutie de chibrituri. În umbra unui portic, din cealaltă parte a pieții, Resera fu văzut hohotind îndelung. Fapt ciudat: în noaptea aceea sufla un vânt puternic. Pompierii nu putură face nimic.

La urletul sirenei, episcopul, care la ora aceea încă mai studia, se apropie de fereastră, curios. Văzu vâlvătaia roșie peste acoperișuri. Simți mirosul de ars.

Vântul împrăștia prin oraș pulberea argintie a cenușii. O mică bucățică, poate o fâșie de stofă arsă, se așează pe mâneca cuviosului, ca o fragilă aripă de fluture. Cu multă grijă o duse la nas s-o

miroasă. Simți un freamăt de dorință, de repulsie sau de spaimă. Își scutură energic mânăca: „*Et ne nos inducas...*”^[7], șopti el, făcându-și semnul crucii.

SĂRMANUL COPIL!

Așa cum obișnuia în fiecare zi, doamna Clara își duse copilul în vârstă de cinci ani în parcul de pe malul râului. Era cam ora trei după-amiaza, pe o vreme, nici frumoasă nici urâtă, cu un soare ce apărea și dispărea și c-un vânticel ce adia din când în când dinspre râu.

Și nici copilul nu era un copil prea frumos, din contra, se putea spune despre el că era un copil trist, slăbuț, plâpând, tras la față și tare palid. Chiar verzui, încât tovarășii lui de joacă, ca să-l necăjească, îl chemau Lăptucă. De obicei, copiii palizi, aveau, în schimb, doi ochi mari și negri, strălucitori, pe fețișoara lipsită de viață, având astfel o expresie patetică. Micuțul Dolfi, însă, avea doi ochișori inexpressivi cu care privea în dreapta și în stânga fără a spune nimic.

În după-amiaza aceea, copilul, supranumit Lăptucă, avea o pușcă mică ale cărei cartușe nu prezentau nici un pericol. Era, totuși, o mică pușcă de vânătoare. Cu toate acestea nu se duse să se joace cu ceilalți copii, pentru că aceștia râdeau de el și prefera să stea de unul singur chiar dacă nu avea cu cine să se joace. Cum de pot, oare, animalele, care nu știu că sunt condamnate la solitudine, să se joace singure, iar omul, chiar dacă încearcă, nu reușește pentru că pe dată se lasă cuprins de spaimă și se simte și mai rău decât înainte.

Totuși, când copiii treceau prin fața lui, Dolfi apuca pușca cu mâna stângă, prefăcându-se a trage în ei, fără prea mult entuziasm, părea mai degrabă un fel de invitație, ca și cum ar fi vrut să le spună:

uite, azi, am și eu o pușcă, sunt și eu un războinic, de ce nu vreți să mă joc și eu cu voi.

Copiii de pe alee au văzut, de fapt, pușca cea nouă a lui Dolfi. O jucărie de doi bani, dar, oricum, era nouă și altfel decât a lor, ceea ce era de ajuns să le stârnească curiozitatea și invidia. Unul dintre ei, de altfel, spuse cu voce tare:

— Ați văzut ce pușcă avea Lăptucă?

Un altul spuse și el:

— Lăptucă a venit cu pușca numai să ne-o arate și să ne facă în necaz, dar nu vrea să se joace cu noi și nici singur nu se joacă cu ea. Lăptucă e un măgar, iar pușca lui nu-i bună la nimic.

Un al treilea se amestecă spunând:

— Nu se joacă pentru că-i e frică de noi.

Primul copil mai spuse:

— I-o fi, dar măgar tot e.

Doamna Clara stătea pe o bancă, aplecată asupra andrelelor și soarele strălucea deasupra ei. Copilul Dolfi stătea spășit lângă ea, nu avea curaj să se îndepărteze pe alee cu noua lui pușcă pe care o învârtea nehotărât între degete. Era în jur de trei după-amiaza și în pomi păsărele nevăzute ciripeau întruna, semn că se apropia seara.

— Hai, Dolfi, du-te și joacă-te, îl tot îndemna doamna Clara fără a-și ridica ochii de pe împletitură.

— Cu cine să mă joc?

— Cum cu cine? Cu copiii, doar sunt prietenii tăi.

— Nu sunt deloc prietenii mei, răspundea Dolfi. Când vreau să mă joc cu ei, râd de mine.

— Spui asta pentru că ei te strigă Lăptucă? Mi se pare un nume destul de drăguț. Eu, în locul tău, nu m-aș supăra.

Dar el, încăpățânându-se, insistă:

— Nu vreau să mă cheme Lăptucă.

Ceilalți copii se jucau de-a războiul ca-n fiecare zi. Dolfi încercase o dată să li se alăture dar ei i-au spus imediat Lăptucă și-au râs de el. Ei erau mai

toți blonzi doar el negru, cu un ciuf, în formă de virgulă, ce-i aluneca mereu pe frunte. Ei aveau picioare robuste, el, în schimb, le avea subțiri și strâmbe. Ei alergau și țopăiau ca niște iepurași, el, cu toată silința pe care și-o dădea nu reușea să țină pasul cu copiii. Ei aveau puști, lănci, praștii, arcuri, arbalete, coifuri și mai era cu ei și băiatul inginerului Weiss cu platoșă strălucitoare, un adevărat cavaler. Băieții, deși erau de-o vârstă cu el, știau o mulțime de înjurături și el nu avea forță să le repete. Ei erau puternici, iar el slab.

De data asta venise și el cu o pușcă.

După ce copiii au ținut sfat, au hotărât să se apropie de el:

— Ai o pușcă frumoasă, spuse Max, fiul inginerului Weiss. Arată-mi-o.

Dolfi, fără a-l slăbi din priviri, l-a lăsat s-o studieze.

— Nu-i de aruncat, spuse răspicat Max, care purta în bandulieră o armă scurtă cu aer comprimat care valora cel puțin de douăzeci de ori mai mult.

Dolfi se simți flatat.

— Cu pușca asta poți și tu să fii soldat, spuse Walter acordându-i o atenție deosebită.

— Ai putea să fii chiar căpitan cu pușca asta, mai spuse și al treilea copil.

Și Dolfi îi privea uluit. Încă nu-i spusese răpăucă. Începu să prindă curaj.

I-au explicat, după aceea, cum aveau să se războiască. Armata generalului Max avea să ocupe pozițiile de pe munte în vreme ce armata generalului Walter va încerca să forțeze pasajul. Munții erau, de fapt, două gropi acoperite, pe alocuri, de buruieni, iar trecerea era aleea ce cobora. Dolfi fu încredințat armatei lui Walter, cu grad de căpitan. Formațiunile se separară, fiecare ducându-se să-și pregătească, în secret, planul de luptă.

Pentru prima oară, Dolfi se simți luat în serios de către băieți. Walter i-a încredințat o sarcină de

mare responsabilitate: trebuia să comande avangarda. I-au dat, însă, o escortă destul de ciudată, formată din doi copii mai mici, înarmați cu praștii și l-au expediat în fruntea formației să sondeze trecerea. Atât Walter cât și ceilalți zâmbeau cu bunăvoință. Un pic exagerată.

Și așa Dolfi se arată la capătul aleii ce cobora abrupt. De-o parte și de cealaltă, erau cele două gropi acoperite de buruieni. Se putea bănuî că dușmanii i-au întins o cursă, ascunzându-se în spatele pomilor. Dar nu prea reușea să vadă nimic.

— La atac, căpitane Dolfi, până nu apar ceilalți, îi ordonă Walter pe un ton prietenesc. De îndată ce vei ajunge în vale, te vom urma ca să pregătim apărarea Hai, mișcă-te, mișcă-te mai repede că nu se știe ce se poate întâmpla!

Dolfi se întoarce și-l privi. Observă că atât Walter cât și ceilalți războinici zâmbeau destul de ciudat. Ezită o clipă.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebară. Hai, căpitane, la atac, îl zori generalul.

În acel moment, pe malul celălalt al râului, nevăzută, trecea o fanfară militară. Cadența încântătoare a trompetei se revărsă ca un val plin de iubire în inima lui Dolfi care strânse cu mândrie ridicola pușcă, simțind că gloria era pe aproape.

— La atac, băieți, strigă, plin de curaj cum nu fusese până atunci în condiții asemănătoare.

Și se puse pe fugă pe aleea abruptă.

Aproape în aceeași clipă, explodă, în spatele lui, un hohot de râs. Dar nu mai apucă să se întoarcă să vadă ce se întâmplă. Se lansase în cursă și dintr-o dată își simți un picior blocat. La nici zece centimetri deasupra pământului întinseseră o sfoară. Căzu cât era de lung la pământ cu capul înainte julindu-și îngrozitor nasul. Pușca îi sări cât colo. În ecourile înălțătoare ale fanfarei, o ploaie de țipete și bușituri. Încercă să se ridice, dar dintre ierburi țâșniră dușmani aruncând în el cu mingi plămădite din noroi. Îl asaltară cu toții. Una dintre,

ele îl lovi chiar în ureche, trântindu-l din nou la pământ. Apoi îi cărară la pumni cu nemiluita. La fel făcu și Walter, generalul său, dar nici tovarășii de luptă nu se lăsară mai prejos.

— Arde-l. Mai dă-i una căpitanului Lăptucă!

În cele din urmă își dădu seama c-au fugit, cântul eroic al fanfarei se stingea pe celălalt mal al râului. Izbucnind într-un hohot ce plâns disperat, începu să-și caute pușca. Și-o adună de pe jos. Nu mai rămăsese aproape nimic din ea. Unul dintre băieți îi luase țeava, nu mai era bună la nimic...

Cu restul acela înduioșător de pușcă, cu nasul din care îi curgea sânge, cu genunchii juliți, plin de noroi din cap până în picioare, ajunse la mama lui ce-l aștepta pe alee.

— Doamne Dumnezeule, Dolfi, ce-i cu tine?

Nu l-a întrebat ce i-au făcut copiii, l-a întrebat, însă, ce-a făcut el. Era, în glasul ei, nemulțumirea instinctivă a gospodinei care nu vedea decât hăinuțe murdare. Dar mai trăda și umilința mamei: ce amărât de bărbat o să iasă din nefericitul ăsta de băiat? Ce destin nenorocit îl aștepta? De ce nu fusese și ea în stare să aducă pe lume un băiețel din aceia blonzi, copii robuști ce se zbenguiau prin parc? De ce Dolfi creștea mare atât de încet? Și era atât de străveziu? Și nu trezea simpatie celorlalți? De ce nu-i curgea și lui sânge în vene și se lăsa mereu bătut de alții? Încerca să și-l închipuie peste cincisprezece, douăzeci de ani. L-ar fi vrut în uniformă militară, comandant de escadron, îmbrățișând o fată superbă, sau patron de mare magazin și, de ce nu, căpitan de vapor. Dar nu și-l putea imagina așa. Îl vedea cu un creion în mână și cu o grămadă de hârtii în față, cocoșat deasupra băncilor la școală, aplecat deasupra mesei de lucru acasă, mereu aplecat asupra unor birouri pline de praf, un cenușiu om de serviciu. Cu o viață meschină, un învins al sorții.

— Sărmanul copil, îl deplânse tânăra elegantă care stătea de vorbă cu doamna Clara.

Și, în vreme ce dădea din cap, înduioșată, mângâia fețișoara înspăimântată a copilului.

El îi adresă o privire recunoscătoare, încercând chiar să zâmbească. Fie și pentru o clipă fețișoara lui palidă se luminează. Se putea citi pe ea singurătatea amarnică a unei ființe neajutorate, nevinovate, umilite și lipsite de apărare amestecată cu o aprigă dorință de a fi consolată și un sentiment pur, dureros și nespus de frumos ce nu putea fi definit. Pentru o clipă - și fu pentru ultima oară - se simți un copil blând, duios și chinuit care nu înțelegea ce i se întâmpla și cerșea celor care îl înconjurau puțină afecțiune.

Dar fu numai pentru o clipă.

— Hai, Dolfi, să-ți schimbi hăinuțele, îi spuse furioasă mama și îl târî energică spre casă.

Copilul izbucni din nou în hohote de plâns, fețișoara îi deveni urâcioasă, buzele i se schimonosiră îndurerate.

— Ce nenorocire, copiii ăștia! exclamă doamna cea elegantă, salutând.

— La revedere, doamnă Hitler.

PISĂLOGUL

Omul consultă un carnețel, intră hotărât în clădirea uriașă, urcă la primul etaj, acolo unde era scris: „Direcția generală”, completează formularul.

„*Domnul:* Ernesto Lemora... *dorește să vorbească cu domnul:* doctor Lucio Fenisti... *Obiectul vizitei:* motive personale.”

Motive personale? Fenisti intră la bănuieli. Lemora îi era un nume necunoscut. Și când un străin se anunța cu „motive personale”, nu ieșea niciodată nimic bun din asta. Singura soluție era să-l trimită la dracu. Dar dacă e altceva? Dacă într-adevăr era vorba de niște chestii intime? Îi veniră în minte un văr de departe al soției, două prietene cu apucături prea puțin recomandabile, un vechi camarad de școală: indivizi destul de pricepuți dacă era vorba să-i facă neplăceri. Multe se pot întâmpla în viață.

— Ce fel de tip e Lemora ăsta? îl întrebă pe ușier.

— N-arată rău.

— Cam ce vârstă?

— Cred că vreo patruzeci de ani.

— Bine. Lasă-l să intre.

Omul intră. Haine gri, îngrijite. Cămașă albă, curată, dar cam roasă. Un neplăcut „r” nazal, cu rezonanță levantină. Pantofi așa și așa.

— Vă rog, luați loc.

— Iertați-mă, doctore, începu omul cu voce joasă vorbind apăsător și rapid, iertați-mă dacă vin să vă deranjez, da, da, eu știu foarte bine doctore cât munciți dumneavoastră... un singur minut vă asigur vedeți doctore nu mi-aș fi îngăduit dacă

comendatorul Limonta vechiul dumneavoastră prieten nu-i așa? nu mi-ar...

— Comendatorul Limonta?

Fenisti nu auzise niciodată numele ăsta

— Da, comandatorul Limonta, asesor la instrucție, duceți-vă la doctorul Fenisti îmi spunea, un om cu vederi foarte largi, s-ar putea ca proiectul dumneavoastră, îmi spunea, dar cine nu vă cunoaște meritele doctore și eu am înțeles să vin să vă deranjez, o celebritate ca dumneavoastră, dar viața este din păcate grea, desigur nu am neobrăzarea totuși cine știe doctore și poate că m-aș putea prezenta cu fruntea sus dacă anumite împrejurări nefericite, dar n-o să vă fac să vă pierdeți vremea, dacă ați ști doctore că soția mea e în spital și comandatorul Limonta...

— Limonta? făcu Fenisti zăpăcit.

— Da, asesorul de la instrucție, vedeți doctore nu mi-aș fi permis, ah! dacă ați ști, copilul meu, ce ghimpe în inimă, dacă n-ar cunoaște cu toții ce suflet aveți și vedeți proiectul acesta al meu fusese deja acceptat de minister dar apoi a apărut un bun coleg de-al meu rudă cu soția subsecretarului dumneavoastră, mă înțelegeți bine, dumneavoastră doctore știți cum se întâmplă unele lucruri...

Fenisti îl întrerupse:

— Iertați-mă, vă rog, dar... din păcate timpul meu este limitat... (privi ceasul) peste puțin o adunare... dacă sunteți bun spuneți-mi cum anume aș putea...

— Nu, doctore, replică celălalt, ținându-se scai, eu nu m-am exprimat într-un mod prea fericit și proiectul meu este vorba de, înțelegeți dumneavoastră, cel de-al treilea copil al meu lovit chiar săptămâna trecută de paralizie infantilă, dumneavoastră doctore aveți atât de multă înțelegere, un caz rar spune medicul, un caz dificil, așa mă aflu într-o asemenea încurcătură, un sentiment de flagelare, da, doctore dumneavoastră fără să vreți ați trezit...

— Eu fără să vreau ce? izbucni Fenisti exasperat.

— Oh! n-aș fi vrut să spun, pentru Dumnezeu iertați-mă, știți când atâtea frământări nu mai ești în stare să vorbești, ba chiar doctore dumneavoastră poate n-o să credeți doctore, dar eu am pentru dumneavoastră un sentiment, un sentiment, vă jur, o adevărată afecțiune, da, da, de recunoștință, dar doctore nu mă priviți așa pentru că atunci picătura aceea de curaj... știți aș fi vrut să vă expun micul meu proiect, dar văd că și pe urmă nu știu ce-i cu mine astăzi mă simt atât de agitat știți în fața unei personalități ca dumneavoastră, știți acea sfântă femeie de nevastă-mea îmi spune mereu, din păcate ieri a intrat în spital, pentru că vedeți doctore, cel ce vă vorbește doctore, e un om care a muncit toată viața cu atâta cinste pot...

Fenisti caută să-l stăvilească; i se părea că se scufundă într-o mare de scârbă care-l moleșea încet-încet:

— Prin urmare... spuneți... proiectul...

— O propunere, da, da, chiar vă mulțumesc de pe-acum doctore pentru priceputul interes, sunteți însurat doctore, așa e?

— Sunt, confirmă Fenisti moleșit de resemnare.

— Ah familia! ce mare lucru familia și comendatorul Limonta vechiul dumneavoastră prieten, adevărat mare prieten, în anume cazuri prietenia, numai că se ivesc asemenea împrejurări, vedeți doctore, va fi operată mâine dimineață, dar iertați-mă dragă doctore, dumneavoastră sunteți nerăbdător poate să cunoașteți proiectul acela al meu, dar din păcate e o operație delicată, profesorul m-a tras deoparte, ei iertați-mă, îmi dau seama, o personalitate ca dumneavoastră cum ar putea să se intereseze de mine care vin aici...

— De ce? Eu...

— Da, da, doctore să fim obiectivi, un om ca dumneavoastră, cu răspunderile pe care le aveți, dumneavoastră o mulțime de treabă, de ce ar trebui

să-l sâcâi cu necazurile mele? Dacă nu din altă pricină pentru recunoștința pe care o port, un nenorocit, o nulitate ca mine...

— Dar nu spuneți...

— Nu nu doctore vina e a mea, un sentiment de rușine absolut și apoi e drept să se păstreze distanțele și-n timp ce eu stau aici să vă plictisesc, poate, în sala de așteptare sunt mulți care așteaptă mai importanți decât mine, poate chiar o doamnă încântătoare și eu stau aici, că dacă operația soției mele, noroc că spitalul din Lecce...

— Din Lecce?

— Da doctore, acolo e sărăcuța, dar chiar și eu cred doctore, de câteva zile, un zumzet în ureche, o greutate la respirat, știți doctore când ești invalid din războiul cel mare numai Dumnezeu știe...

Lucio Fenisti simți că i se taie răsuflarea. O ceață înaintea ochilor, iar în spatele ei figura blestematului care vorbea. Mâna sa stângă căută încetișor buzunarul din spate al pantalonilor unde era portmoneul. De cum ieși din clădire omul se opri să privească biletul de zece mii de lire pe care cu câteva minute înainte nu-l avea. Făcu în minte un calcul rapid. Clătină din cap. Nu-i ajungea. Scoase un suspin. Își cercetă carnetelul. O porni la drum cu pași repezi. Traversă piața. Străbătu o porțiune a marelui bulevard. Intră hotărât într-o altă clădire uriașă.

Dar aici ușierul îl ochi la timp prin peretele de sticlă. Cu un semnal convențional dădu alarma în interior. Automat intră în funcție dispozitivul defensiv de siguranță. Ușierii se postară în fața ușilor scării, se închiseră toate ușile, nervii celor trei sute de funcționari de toate gradele se întinseră. Prea reușise de multe ori să pătrundă pisălogul, semănând consternare și ruină. Dar omul știa asta. Așa că doar de formă ceru ușierului să vorbească cu doctorul Salimbene.

— Astăzi doctorul Salimbene lipsește, spuse ușierul.

— Și doctorul Smaglia?
— Doctorul Smaglia e în comisie.
— Și doctorul Be?
— Doctorul Be e absent din cauză de boală.
— Oh, bietul doctor Be, compătimi omul. Îmi pare tare rău. Dacă se poate...

Dar o zbughi. Fulgerător îl zărise pe domnul Pratti, directorul adjunct al personalului, care traversa holul de la intrare. Și mai înainte ca acesta să-și dea seama, fu lângă el:

— Oh, bună ziua, dragă doctore ce potriveală fericită tocmai pe dumneavoastră vă căutam, știți doctore o propunere...

Pratti încercă să-i scape:

— Știți, într-adevăr... o zi proastă... o grămadă de treburi...

— Pentru Dumnezeu nu vă fie teamă doctore, iertați-mă doar o clipă, vă asigur, vedeți dumneavoastră nu mi-aș îngădui dacă inginerul Bernozzi...

— Ingerul Bernozzi?

Pratti n-auzise nicicând de el.

— Dacă inginerul Bernozzi, asesor la lucrările publice, duceți-vă zicea, un om cu vederi foarte largi, s-ar putea ca proiectul dumneavoastră zicea, dar de altfel cine nu vă cunoaște meritele doctore și eu înțeleg, n-o să vă fac să pierdeți timpul doctore, dacă ați ști din păcate soția mea la spital și inginerul Bernozzi...

De cum fu în stradă, omul se opri să se uite la biletul de cinci mii de lire pe care cu câteva minute mai înainte nu-l avea. Îl puse peste cel de zece mii de lire, îndoindu-le cu grijă. Făcu în minte un calcul rapid. Clătină din cap. Nu-i ajungea. Scoase un oftat. O porni la drum grăbit. O luă la dreapta. Parcurse vreo sută de metri. Se opri în fața unei biserici. Buzele i se rotunjiră într-un surâs tare dulce. Urcă hotărât cele șapte trepte, deschise ușa, intră în sfântul lăcaș.

Brusc figura sa căpătă expresia unei pocăințe severe. Mâna dreaptă înmuie vârful degetului mijlociu în apa sfințită, apoi își făcu semnul crucii.

Cu pași mici și muți omul se apropie de altar.

De cum îl întrevăzu, în penumbră, și-l recunoscu, Domnul Dumnezeuul Nostru fu scuturat de un fior și se ascunse după o coloană.

Omul înainta cutezător, însă cu un respect nemărginit, până ce dispăru pe după coloană. Și se întoarse dintr-o dată, căutând.

Mai repede de picior, Dumnezeu bușni în partea cealaltă. În mod cu totul misterios, nemărginita sa îndurare avea de data aceasta o margine. Nu, nu izbutea să rabde rugăciunile omului acelaia. Atunci omul se deplasă, căutând mai departe. Dar oricât de neînduplecat ar fi fost el, cu Atotputernicul nu-i mergea. Și cu diabolica sa sensibilitate, își dădu seama. Viclenia nu s-ar fi prins. Trebuia să se resemneze.

Se produse o imperceptibilă rumoare printre Sfinții titulari ai diferitelor capele laterale. Cine trebuia să-l asculte?

Făcând pe indiferentul, fatalul personaj parcurse cu pași lenți naosul, asemenea vânătorului în pădure, cu pușca la ochi, gata să tragă.

Fu atât de rapid și de neașteptat când îngenunche dinaintea capelei a treia, pe dreapta, că sfântul Gerolamo care-o patrona tresări surprins. Și nu mai avu timp să se sustragă.

— O preasfinte sfânt Gerolamo, începu omul, în șoaptă, tu stâlp al Bisericii, tu înțeleptule doctor, soția mea la spital, tu care săvârșești atâtea minuni și împarți atâta har, preabunule doctor, tu care cu grijă părintească operația de mâine dimineată, tu cerescule doctor, fiul meu paralizia către tine se înalță strălucitul doctor inima mea îndurerată împietrind...

Invocațiile îi ieșeau în gâlgâiri scurte. Zece, cincisprezece, douăzeci de minute fără o pauză cât de mică. Douăzeci și cinci de minute, treizeci,

treizeci și cinci. Cu spume la gură sfântul
Gerolamo zise da.

SOCOTEALA

Firavul bătrânel se ridică de pe scaun, își plecă imperceptibil căpșorul lui de pasăre și același lucru îl făcu și cu spinarea, cu gestul său caracteristic. Era o larvă, un nemâncat, un peticel de cârpă, o pânză metalică de aragaz arsă, un amărât.

Tremurând astfel ridică un plic de hârtie albă care se afla pe masă și-l întinse cu mână nesigură lui Joseph de Zintra, poetul, care aștepta în picioare în fața lui. Încercă de altfel să execute cu gura o părere de zâmbet și apoi spuse:

— Gîgîgî... gîh!...

Cine știe ce vrea să spună. Nu izbuti să scoată decât sunetele astea

Era o pânză de păianjen, o frunză veștedă, ba mai rău, era tot ce se putea închipui mai jalnic consumat și mai apropiat de inevitabilul sfârșit, dar cu toate astea purta frac, un superb frac acoperit cu decorații, purta cele mai minunate uniforme pline de epoleți, ciucuri și medalii, uniformă de general, de amiral, uniformă de cavalerie, de parașutist, car blindat, uniformă de artilerie și mitralie^[8], o uniformă peste alta și în alta, pentru că el era Majestatea-Sa Împăratul, Stăpânul Trupurilor și al Sufletelor, Președintele Confederațiilor universale, Șeful suprem al expansiunilor nordice și sudice, Lumina Luminilor, Soarele încarnat, și, concentrându-se în el în mod cumplit puterea ce domina trei sferturi ale Pământului, emana din făptura sa o forță nemăsurată.

Cu mâna tremurândă și foarte fermă, cu zâmbetul său destrămat și radios, el oferă plicul alb

poetului Joseph de Zintra care-l luă îndoindu-se după cum se cuvine într-o înclinare dinainte studiată.

Sună o trâmbiță, o lacrimă scânteie ici și colo în mulțime, aplauze; flamuri desfășurate, fulgerări de *flashes*, alungiri viclene ale camerelor de televiziune ca niște capete de brutozauri și, la urmă, orchestra imperială atacă Imnul Universului, pentru înălțarea spiritelor.

Astfel luă sfârșit ceremonia premierii domnului poet De Zintra, și nimic mai mult; care se pomeni legănându-se pe valurile cele mai mari ale gloriei, senzație divină, spun cei foarte puțini care au încercat-o.

Dar mai era totodată și dezgustul lucrului mult dorit și dobândit, care se dezumflă dintr-o dată ca un cornet plin cu aer și între degete nu mai rămâne nimic.

Cu un șir de indivizi după el străbătu esplanada din fața Curții, din nou aplauze ici și colo, fetișcane de vreo șaisprezece-șaptesprezece ani care se strâng în jurul lui, cu ochi rugători, firave, ispititoare, și asediul întrebărilor idioate și intelectuale: „Și de fapt care este semnificația nemărturisită a poeziei dumneavoastră *Localitate*? Care e de fapt substratul ei filozofic? Și mesajul? Vorbiți-ne despre mesajul dumneavoastră! Dumneavoastră, maestre, credeți că numai umanitatea viitorului va fi capabilă să-l primească sau gândiți că și noi, de asemenea...?”

Și răspunzând că bineînțeles, firește că în mod natural, în mod sigur, simțind totodată o poftă nebună să le tragă picioare în fund, dar râzând și glumind, măgulit. Grămada de admiratori îl urmărește, îl târăște, se pare că navighează pe un fluviu electric și fericit. Unde mergem deci? Avem *cocktail-parties*, banchete, conferințe de presă, mese la localul literaților, contracte pentru filme, invitații acasă la *diva*? Da, în astă-seară și apoi mâine într-o succesiune fără sfârșit de lumini,

eleganță, împrejurări, ce plictiseală! Firește, dar totodată ce delicioasă măgulire a Eului.

Gloria! Desigur a tras din greu ca s-o aibă, s-a zbuciumat pentru asta întreaga sa viață! (oh!, de fapt, dacă stai să te gândești, nu chiar atât). Și a mai suferit în multe nopți solitare: secretul martiraj al artei, se înțelege, inaccesibil pentru comunitatea muritorilor. Dar, o spunem în cea mai desăvârșită taină, atât de exaltant, plin de orgoliu, atât de comod, dezgustător de comod în comparație cu durerile autentice ale vieții cum ar fi nevralgia facială, gelozia din dragoste ori rușinoasele umilințe ale cancerului. Dar tocmai în aceasta - se gândi să respingă remușcarea - constă privilegiul artei, hărăzit de Dumnezeu ca și harul jansenist, în chip misterios, fără motive aparente, chiar dacă motivul există.

Pe jos, în noapte, pe o stradă necunoscută și foarte frumoasă a orașului străin, încă înconjurat de micul grup dornic de-a sorbi de la el măcar o slabă reverberație a gloriei, sentimentul acela vertiginos și nebun cu un parfum atât de plăcut. Adolescente, marele editor, umoristul de la *New Yorker*, celebrul mecena din Hamburg cu fața lui de mumie, regele investițiilor^[9] din l'Île-de-France, doi studenți cu bărbii blonde, și apoi, la coadă, ceva mai în stânga, un tip încăpățânat pe care-l remarcase în treacăt în timpul funestei ceremonii: un bărbat nici scund, nici înalt, mai degrabă palid la față, îmbrăcat în haine închise la culoare, cu totul insignifiant. Cu totul? Chiar cu totul? Și când el, Joseph, pe neașteptate, discutând cu unul și cu altul, arunca o privire îndărăt, omul acela tocmai agita ceva în mână dreaptă ca și cum ar fi vrut să atragă atenția, un mic afiș, un bilet, un opuscul, o cârtică cu versuri de-ale lui. De Zintra, poate, publicase multe din astea în toate limbile pământului. Și de fiecare dată striga: „Domnule, domnule”, dar cu discreție. Unul dintre blestemații aceia de vânători de autografe sau de dedicații,

asta trebuie să fi fost, trăsni-i-ar Dumnezeu să-i trăsnească pe toți.

Răbdător, nu-l scăpa din ochi. Până când, apropiindu-se pe furiș, noaptea căzu cu imensul său trup de întuneric asupra orașului peste care se culcă, și orele își începură galopul fără milă care ne devoră, pe noi, creaturi lipsite de apărare (din turnurile care se pierd în beznă, înalte și negre, ceasurile bătând, bătând).

Venind ora când plăcutele întovărașiri se desfac, unul câte unul bravii prieteni spun noapte bună și iată-l pe poetul Joseph de Zintra în fața ușii ascensorului în holul marelui hotel. Singur. Pentru că e vorba de un hotel măreț care are strălucirea încoronărilor, și ascensorul scânteiază de lacuri și de aurării precum și de surâsul liftierului, încântătorul tinerel, și la etajele superioare așteaptă coridoarele tăcute cu *moquettes* de purpură foarte groase, ușile masive care se închid cu reținut suspin, luminile învăluitoare, băile arhiducale, toate acele plăceri materiale care vorbesc de putere și de miliarde, șoptind aluzii la romanțioase aventuri, dar și aici, la o anumită oră, deși în culmea gloriei, deși numit Joseph de Zintra poetul, străinul simte o dorință sălbatică, o dorință de ce anume? de ce? Nu izbutește să înțeleagă dar e cu totul și cu totul nefericit.

Cu golul acesta care i se mărea în suflet, Joseph de Zintra se pregătea să intre în apartamentul nr. 43 când iată în seniorala penumbră, o umbră. Omul de mai înainte, cel care agita cu mâna dreaptă un mic afiș, un opuscul, cine mai știe, cu haine întunecate, cu aspect insignifiant.

— Scuzați-mă, dom'le, spuse prescurtând cuvântul.

De Zintra se întoarse să-l privească. Și nu fu nevoie de altceva pentru că știa, știa fără să-și dea seama: nu era admirator plicticos, nici colecționar de autografe și dedicații; nu era reporter literar, un îngâmfat, un inoportun, un intrus nedorit.

— Luați loc, vă rog.

De cum intrară în cameră De Zintra putu să vadă bine ceea ce-i întindea celălalt. Era un plic de hârtie albă întru totul asemănător cu cel pe care Majestatea-Sa îl dăduse poetului cu șapte ore înainte.

— Socoteala, șopti necunoscutul.

— Socoteala? Socoteală pentru ce? întrebă de Zintra, deși presimțea el ceva Dar vă rog, vă rog luați loc.

Celălalt însă nu se așeză.

Atunci de Zintra își dădu seama că celălalt e mult mai înalt decât el, și că are o expresie dură și închisă asemenea casei de bani a lui Rothschild.

— Tu ești poetul neliniștii? Omul vorbea calm. Te-au și numit maestrul apocalipsului?

De Zintra încuviință, intimidat.

— Tu ai vorbit mult timp de spaimă, de coșmar, de moarte. Tu ai făcut să plângă mii și mii de oameni când se însera. Cu vorbele tale sfâșiai, provocând durerea. Tu ai cântat lacrimile, singurătatea, disperarea și sângele. Tu te-ai distrat cu lucrurile cele mai crude din viață, le transformai în ceea ce voi numiți artă. Da, da, mina ta de aur se numea durere și ai extras din ea celebritate și bogăție, iar astăzi, în sfârșit, triumful. Dar durerea aceea nu-ți aparținea. Era a altora. Tu îi priveai și după aceea scriai.

— O făceam cu compătimire, cu milă, încercă poetul să se apere.

Celălalt clătină din cap.

— Poate că nu minți. Dar, din nefericire, aici pe Pământ există o lege: totul se plătește. Și tu...

— Eu...?

— Arta este luxul care se plătește cel mai mult. Și poezia mai mult decât celelalte arte. Și plânsul și suferințele cu ajutorul cărora versurile tale deveneau limbi de foc, le-ai luat împrumut de la nenorocirile altora. Și fiecare dintre capodoperele tale este o datorie. Credeai că poți avea totul pe

degeaba? Trebuie să plătești. Și acum, prietene, a sosit momentul.

— Cum? Cum pot eu...? se bâlbâi el.

— Uite cum, spuse mesagerul cu un strop de milă în glas.

Și-i împinse plicul.

— Ce înseamnă asta? Ce-i înăuntru?

Și apucă plicul fără să-și dea seama. Iar celălalt dispăru ca o umbră.

Rămase acolo nemișcat, în strălucirea hotelului, omul norocos și fericit, din pricina căruia suspinau femei extraordinare și bărbații mureau de invidie, marele poet încoronat și nemuritor. Și vai, nici nu mai era nevoie să deschidă plicul, înștiințarea! O cunoștea foarte bine.

Acum tot ceea ce i-a folosit ca să descrie, și care niciodată nu i-a aparținut cu adevărat, se transformă într-un lucru al lui, carne din carnea lui. Deodată tot ceea ce până în clipa aceea fusese viața lui se risipi, devenind o îndepărtată și de necrezut poveste. Și nu-i mai păsa de nimic, de glorie, de bani, de aplauze, de onoruri, nu-i mai păsa câtuși de puțin că este un bărbat încă viguros și fascinant, cum spune lumea, nici că are înaintea atâtea zile de sărbătoare, nici că se găsește în camera aceea de hotel la care n-ar fi îndrăznit niciodată să viseze până atunci. Ceva oribil i se răsucea înăuntrul pieptului arzându-l.

Horcând, deschise fereastra. Văzu imensul oraș care se sforța să adoarmă, care nu se mai gândea la el și care nu putea să facă nimic pentru el. Era frig. Atmosferă încetoșată. Mugete învăluite de automobile. De jos ecouri sfărâmate de muzică, i se pare că recunoaște *Saint James' Infirmary*, amintire din tinerețea sa îndepărtată.

Se trânti pe pat. Cine-l putea ajuta? Se sfârșiseră pentru totdeauna lucrurile liniștite, oneste și senine. Își dădu seama că plânge cu hohote. Era drept, înțelegea că era drept. Și niciodată nu se gândise la asta.

WEEK-END

Există un loc în Milano în care vara miroase a oameni bogați mai mult decât în oricare parte a orașului, mai mult decât în saloanele Ludovic al XVI-lea închise, pustii și tăcute ale palatelor de pe via Gesu cu covoare Aubusson, pânze de Zais, Canaletto, Zuccarelli, mai mult decât în lojile de la Scala vătuite toate cu întuneric, mai mult decât în grădinile nobiliare, în comă estivală, mai mult decât în subteranele *nights*^[10] «închise în timpul verii» (și dăinuiește aici izul acela special al carnavalurilor sfârșite pentru totdeauna), mai mult decât pe terasele acelui zgârie-nori unde țăntarii morți plutesc leneș pe apa caldă din piscina încremenită și unde seara, cu țigara în gură, urcă paznicul să stropească plantele și în timp ce stropii răpăie pe frunze el stă, în micul fotoliu dat cu lac alb al stăpânei, pe gânduri.

Există într-adevăr un loc care îi sugerează foarte puternic pe cei care sunt plecați să se distreze, pe fericiții din vilele așezate pe coasta mării cu recif și debarcader propriu, sau din ambarcațiunile de optzeci de tone, de la o insulă la alta, sau din marele hotel strict rezervat pentru o clientelă anume, sau din castelul de vânătoare pierdut printre brazii din Stiria, sau din fiordul Söjn ori parcul Zion, sau stând parcă în echilibru pe un surf polinezian. Azi vineri, pentru că *week-end*-ul celor bogați vinerea a și început, cu titlu de curiozitate dacă nu de altceva, între două și jumătate și trei, și nu-mi trece de loc prin cap să glumesc, când

soarele arde mai tare, intrați în Cimitirul Monumental.

Aici stau, dormind s-ar putea spune, cot la cot copiii Milanului industrial, puternicii, temuții, legendarii, neobosiții care în toate diminețile anului la ora șapte dădeau exemplul, și acum, în sfârșit, dorm. Pe o suprafață de câteva sute de metri pătrați îi veți afla pe toți străbunii, buncii și tații strălucitului *boom*^[1]. Niciodată n-au fost atât de singuri.

În această preafrumoasă după-amiază care îmbie la mări, la păduri, la pajiști înverzite, voi magnații fierului, oțelului, țesăturilor, hârtiei, ceramicii, aparatelor de uz casnic, ce faceți acolo înăuntru, închiși? Ce faceți atât de singuri, fără secretare, fără consiliu de admirație, fără echipe de maeștri permanenți sau flotanți, fără soție, nici copii, nici rude?

Iluștrii mei domni, suportați ușor, dacă ne îngăduiți întrebarea, greutatea atâtor lespezi de marmură? Capele, cripte, mastabe, piramide, obeliscuri, coloane, îngeri, Criști, sfinți, fecioare, eroi, titani, ba chiar și schelete, fantome, boi, cai, femei goale într-o nemișcată pădure babilonică de cuspid^[2], cupole, turnuri miniaturale, simulacre cutremurătoare. Aici a încetat, vai, regimul de concurență între giganții oțelului și ai bumbacului. Concentrați într-o haotică îngrămădire de monumente, unul mai orgolios și mai scump decât altul, ei celebrează acum, în aparență de acord, un fel de triumf amar.

Dar ce folos? Abia a plecat ultimul grup de turiști străini care fac turul orașului în autocar, au ascultat cu figuri șterse și tâmpo din pricina căldurii explicațiile ghidului și apoi au plecat mai departe, bulevardele au devenit iar pustii, pe pietriș nu se mai aude nici un zgomot de pași, nu se simte nici o adiere de vânt.

Aceasta e o capelă de douăzeci de mii de muncitori, pentru cripta aceasta nouă coșuri de

fabrică în cartierul porții Vigentina plus magazinele, construcțiile satelite, reprezentanțele, sucursalele. Pentru acest mic templu trei mii de funcționari, șaisprezece mii de vânzători femei și bărbați. Dar cine-și mai amintește astăzi de voi?

Ieri majordomul îmbrăcat în negru a venit să aranjeze tuberozele și gladiolele din porunca doamnei contese, nepoată a defunctului titular care, ascultând de un îndemn ales, a telefonat anume de la Maratea. Apoi a plecat și el.

E cald, e zăduf, e o atmosferă melancolică pentru fondatorii micilor imperii, mașini textile, cuptoare înalte, produse farmaceutice, fierăstraie, cabluri electrice, lichioruri, articole de îmbrăcăminte, uleiuri minerale, țevi, portocale, mari magazine. Oriunde ți-ai arunca privirea vezi, înghețate în maiestatea morții, numele care de dimineată până seara apar în ziare, pe ziduri, pe ecranul televizorului, pe cutiile de dulciuri, pe tuburile de pastă de dinți.

Strănepotul Foffino a făcut azi-dimineată baie în apă de Arbatax cu toate că ieri a făcut puțină febră din pricina dentiției? Se distrează mica Adorée în castelul verilor ei scoțieni? E adevărat că atât de inteligentul Gianfausto, noua mândrie a dinastiei și-a luat bacalaureatul la Rutgers, New Jersey? În triplul sicriu de zinc suedez intact după atâția ani, comendatorul, inginerul, suveranul de la care a venit toată această avuție, nu știe nimic despre asta, nu poate s-o știe, nimeni nu vine, nimeni nu telefonează, nimeni nu învârtește cheia în broasca porțiței de fier forjat care poartă semnătura lui Mazzuccotelli.

Oare ajung cumva în mormântul faimosului bunic țipetele copiilor fericiți de același sânge cu el? Sau perfecta lovitură de *driver* trasă în minge de nepotul Pier Federico la St. Andrews? Sau dublul muget de motoare ale lui Minorca lansat în apele lui Paleocastritza având la bord un bărbat de cincizeci de ani, corpolent și extrem de sigur pe

sine care poartă același nume cu el? Ar fi o consolare. Nu, sunetele acelea de bucurie și de viață nu ajung până la faraonicul mormânt, în golul în părăsirea, în zăduful mort al sfârșitului de săptămână de august, mausoleul e mai mizer mai singur și mai părăsit chiar decât crucea fără nume a vagabondului găsit într-o dimineață în vechea fânărie de la marginea unui sătuc de munte.

Când dimineața la orele opt fix coborâți din mașină la intrarea întreprinderii, o undă de respectuoasă panică se propagă din secție în secție, funcționari, impiegați, curieri își corectau poziția. Frumoase timpuri. Acum s-ar putea oare pretinde ca donna Marzia, cu teribila sa epuizare nervoasă, să-și părăsească *chalet*-ul ei de la Saas-Fee, pentru a veni să-l salute pe bunic? Nu-i nevoie, îl va găsi la întoarcere în aceleași condițiuni.

În columbarul alesului loc de veci, printre atâtea urne, se află una care pare pusă ieri. „2 august 1915 - spune acolo - lovit în frunte cade ca un erou - luptând vitejește - pe muntele Pipar (cota 2003) - sublocotenent în regimentul 8 vânători de munte - care-a mai fost decorat pentru merite deosebite - în campania din Libia...” Pe muntele Pipar, cota 2003, un grup de vilegiaturiști s-a dus astăzi să facă un picnic. La puloverul pe care-l purta unul dintre ei era o etichetă cu același nume care este săpat pe arhitrava giganticei capele înălțată mai jos, la stânga. Ghetuțele logodnicei poartă aceeași marcă scrisă cu litere de bronz în vârful aceluși sumbru monolit care se întrezărește în fund, parcela numărul nouă. Și micul aparat de radio, și apa minerală, aperitivul, șervețelele, brânzeturile, tacâmurile, cauciucurile auto, tranchilizantele, valiza, cartea. Fiecărui obiect necesar excursiei îi corespunde aici un loc de veci, o lespede, o criptă, un înger de lux.

Și totuși sub pietre și sculpturi acești strămoși patriarhali, *boss*-ii continuă să semneze, cu foarte puternicele lor nume iscălesc apa, vermul, vermul,

brânza, stofele, tricotajele, măruntele noastre obiecte de fiecare zi.

Semnează, dar numai prin procură, căci acum sunt în afara jocului. A fost vândută vila pe care comendatorul o construisese cu atâta mulțumire în Brianza, direcțiunea a fost transferată într-un nou palat, și chiar glorioasa marcă a fabricii a fost desenată din nou întrucât era prea florală. Cel care comandă nu mai este el.

Acum n-ar trebui poate să-i ajungă această frumoasă căsuță concepută de arhitectul A, sculptată de sculptorul B, decorată de pictorul C, atâtea milioane pentru teren, atâtea pentru tonele de marmură, atâtea pentru toate chintalele de bronz, și erau magnificele milioane rotunde și grele ale anilor Treizeci? N-ar fi trebuit să-i ajungă pentru *week-end*? Nu-l satisface compania atâtor grațioase și albe statuete, Madone, fecioare, silfide, naiade și driade care se cățărau ici și colo în cripte?

Dorm? Lăsați-i să doarmă, căci desigur ei își imaginează o Italie prosperă și fericită cu o creștere inepuizabilă a indicilor de producție și a dividendelor, fabrici tot mai mari, muncitori tot mai mulțumiți, bilanțuri tot mai pozitive, fisc tot mai neatent. În realitate nimeni nu aduce aici veștile, nimeni nu spune joncțiune, nimeni nu telefonează, nimeni nu deschide porțița și nu se apropie ca să-i anunțe. De ce să-i dezamăgească? Nani nani, bunicuțule^[13], noi alergăm, noi navigăm, noi zburăm, ne bronzăm, dansăm *bamba* și *yabron*, dormi în pace faimosule bunic, pa, pa, cu degețelul la gură.

Dar ăsta cine-i acum? Cine vine?

Nimeni, este doar unul dintre paznici care dă o raită, cum îi cere datoria, să vadă ce mai e.

Și lovitura asta ce-a fost? A sărit vreun zăvor? Au deschis vreo porțiță?

Nu, este veșmântul unui San Francesco făcut din tablă de bronz, care, din pricina căldurii se întinde,

scârțâie și face «tac... tac... »

Și vocea asta a cui e? Cine mormăie rugăciuni?
Există deci o creatură recunoscătoare și
credincioasă în ciuda dezolantei zilei de august?

Nu-i nimeni. E cișmeaua.

SECRETUL SRIITORULUI

Ruinat și fericit.

Totuși n-am ajuns încă până la fund, o mică posibilitate de-a realiza nimicirea totală tot mai există, și sper să mă pot bucura de ea. Altfel, am ajuns la o etate atât de înaintată că probabil n-am s-o mai duc mult.

De mulți ani mă bucur de faima - o faimă care s-a consolidat încetul cu încetul - că sunt un scriitor sfârșit, într-o desăvârșită și irevocabilă decadență. Orice operă publicam, se spunea, sau cel puțin se gândea, era o treaptă mai jos. Și așa, din ce în ce mai jos, până în prăpastia de-acum.

Totul este opera mea. Acest catastrofal rezultat eu l-am urmărit cu răbdare și tenacitate fără margini de mai bine de treizeci de ani, potrivit unui plan stabilit dinainte cu multă chibzuială.

Așadar - voi fi întrebat - tu ai dorit să dai faliment?

Întocmai, doamnelor și domnilor. Ca scriitor avusesem succese răsunătoare, căpătasem o faimă uriașă, eram în sfârșit o persoană ajunsă. Aș fi putut să merg mult mai departe, doar să fi dorit, și aș fi obținut fără dificultate gloria deplină.

Ei bine nu. N-am vrut.

Dimpotrivă, am preferat, de la înălțimea la care ajunsesem - o cotă magnifică, un pisc, se poate spune, un Monte Rosa, dacă nu un Himalaya - să cobor încetul cu încetul, să pornesc înapoi coborând drumul urcat în salturi uriașe, să trăiesc etapele unei amarnice decadențe; amarnice doar în aparență, prieteni, pentru că eu găseam în ea o imensă consolare. Și astă-seară, în paginile de față

- pe care le voi închide într-un plic sigilat menit să fie deschis la moartea mea - arăt de ce m-am purtat astfel, dezvăluind îndelungatul meu secret.

Trecusem de patruzeci de ani și navigam cu toate pânzele sus pe marea succesului, când într-o zi în capul meu se făcu dintr-o dată lumină. Soarta către care mă îndreptam, o soartă de glorie mondială - repet - de afirmări zgomotoase, de onoruri, de popularitate, de recunoașteri biruitoare în toată lumea, mi-a apărut în întreaga și mizerabila ei dezolare.

Partea materială a gloriei nu mă interesa pentru că eram de mult putred de bogat. Și restul? Sunetul aplauzelor, beția triumfului, fascinanta strălucire pentru care atâția bărbați și femei își vânduseră sufletul diavolului? De fiecare dată când gustam câte un pic din toate astea, îmi rămânea în gură o neplăcută amărăciune. La urma urmei - îmi spuneam - care este manifestarea supremă a gloriei?

Numai asta: când cineva trece pe stradă și lumea se întoarce și șoptește: ai văzut? El e! Cam asta e tot, nimic mai mult, grozavă satisfacție, n-am ce zice. Și asta, luați notă, se întâmplă numai în cazurile extreme, cu marile personalități politice sau cu actrițele celebre. Dacă e vorba de un simplu scriitor, slabă speranță ca în zilele noastre să-l recunoască cineva pe stradă.

Și pe urmă e latura negativă. Dar eu nu mă speriam prea mult de sâcâielile cotidiene: obligațiile, scrisorile și telefoanele admiratorilor, interviurile, întâlnirile, conferințele de presă, fotografiile, radioul, etcaetera. Altul și mult mai amarnic era calvarul meu: orice succes obținut, care mie îmi dădea satisfacții atât de slabe, pentru o mulțime de alte persoane era o mare neplăcere. Oh, mutrele anumitor prieteni și colegi, ce jalnice erau în zilele mele cele mai fericite. Erau băieți buni, onești și harnici și mă simțeam legat de ei cu

lanțuri de obișnuință și de afecțiune; de ce să-i fac să sufere astfel?

Cu o fulgerare de gând am măsurat atunci muntele de necazuri pe care tocmai le semănasem în jur cu ridicola mea manie de-a ajunge cineva. Mărturisesc că nu mă gândisem niciodată la asta. Și am avut remușcări.

Am înțeles chiar că, dacă aș fi continuat pe același drum, aș fi cules noi și tot mai bogați lauri, dar pe de altă parte aș fi torturat, poate, multe inimi care n-ar fi meritat. Și cu nenumărate suferințe e dăruită lumea, dar mușcăturile invidiei sunt dintre rănilor cele mai rele, mai profunde, mai greu de cicatrizat și cu mult mai demne de milă decât oricare altele.

Să remediez lucrurile, iată care era datoria mea. Și am luat marea hotărâre. Din înaltul piscului la care ajunsesem, îmi era hărăzit, mulțumesc lui Dumnezeu, să fac mult bine. Pe cât îmi îndurerasem semenii cu succesele mele, tot pe atât puteam să le ofer mari consolări. Căci, în definitiv, ce este plăcerea dacă nu încetarea suferinței? Și plăcerea nu este oare direct proporțională cu suferința care o precede?

Să scriu mai departe, deci, să nu încetinesc ritmul muncii, să nu dau impresia unei retrageri voluntare care ar fi fost o prea slabă consolare pentru colegii mei, dar, cu o miraculoasă mistificare, să disimulez talentul meu în floare, să scriu lucruri mai puțin frumoase, tot mai puțin frumoase, mimând o degradare a facultăților mele creatoare. Și celor care așteptau de la mine noi lovituri de maestru, să le ofer fericita surpriză a prăbușirii mele.

Treaba asta, aparent simplă, pentru că să faci lucruri ne semnificative sau urâte de obicei nu e ceva obositor, era în realitate anevoioasă din două motive.

Mai întâi, trebuia să obțin de la critici păreri negative. Acum eu făceam parte din categoria

scriitorilor laureați, cu o grea prețuire pe piața artistică. Să se vorbească bine despre mine era un lucru de la sine înțeles pentru cine se conforma cu strictete uzanțelor. Și criticii, se știe, o dată ce au categorisit un artist, este foarte greu să-i mai faci să-și schimbe părerea Deci: și-ar fi dat seama că începusem să scriu tâmpenii ori, cum era de temut, ar fi rămas neclintiți la schemele lor, continuând să mă acopere cu laude?

În al doilea rând: am în vine sânge, nu apă, și să-mi înăbuș cuvântul clocotitor al geniului meu mi-ar fi cerut un mare efort. Oricât m-aș fi silit eu să scriu plat și mediocru, flacăra aceea tot ar fi pătruns printre rânduri cu puterea sa misterioasă. Să se dea drept altcineva este o treabă grea pentru un artist, chiar dacă e vorba să se prefacă mai prost decât este.

Cu toate acestea am reușit. Mi-am frânat, ani îndelungați, natura mea năvalnică; am știut să simulez, cu o subtilitate care numai ea singură ar fi de-ajuns ca să demonstreze cât de mare este talentul meu; am scris o mulțime de cărți străine de mine, din ce în ce mai slabe, obosite, dezlânate, lipsite de imaginație, de caracter, de forță narativă. O lentă sinucidere literară.

Și figurile prietenilor și colegilor mei, ori de câte ori apărea vreo nouă carte de-a mea, deveneau tot mai senine, tot mai relaxate. Îi liberam treptat-treptat de povara chinuitoare a invidiei, bieții oameni. Recăpătau încredere în ei, începeau să se împace din nou cu viața, erau din nou cuprinși de dragoste pentru mine. Reînflorau. Fusesem prea mulți ani înfipt ca un spin în adâncul sufletelor lor. Acum eu smulgeam spinul acesta înveninat cu blândețe, și asta era pentru ei o inefabilă eliberare.

Aplauzele au slăbit, umbra a căzut asupra mea și cu toate astea eu trăiam foarte mulțumit și nu mai simțeam în jurul meu atmosfera ambiguă a admirației, ci o undă caldă de bunătate și gratitudine. În glasul prietenilor mei a revenit

accentul pur, proaspăt, generos al timpurilor de altădată, când, copii fiind, nu cunoșteam mizeriile vieții.

Dar atunci - voi fi întrebat - tu scrii doar pentru cei câțiva zeci de colegi? Asta îți este vocația? Și publicul? Imensa mulțime a celor care trăiesc și posteritatea căreia ai putea să-i încălzești inima? Atât de meschină este arta ta?

Răspund: e adevărat, obligația pe care o am față de prieteni și de colegi e o ineptie în comparație cu cea care mi se impune față de întreaga umanitate. Dar nici aproapelui meu, nici publicului necunoscut, răspândit pe suprafața Pământului, nici generației anului două mii nu le-am sustras nimic. Pe ascuns, în toți anii aceștia, eu am făcut ceea ce Atotputernicul mi-a poruncit, și purtat de aripile divinei inspirații am scris cărțile cu adevărat ale mele care ar fi putut să mă ridice pe culmile cele mai înalte ale gloriei. Le-am scris, și le-am închis în scrinul cel mare care se află în dormitorul meu. Sunt douăsprezece volume. Le veți citi după moartea mea. Atunci, prietenii mei nu vor mai avea motive să se plângă. Unui mort i se iartă cu ușurință totul, chiar și scrierea unor opere nemuritoare. Ba chiar vor râde, prietenii, clătinând cu bunăvoință din cap: „Hei, ne-a făcut-o javra aia Și noi care credeam că dăduse în mintea copiilor.”

În orice caz, acolo...

În acest loc scrisul se întrerupe. Bătrânul scriitor nu putuse continua fiind surprins de moarte. Fusese găsit așezat la biroul său. Pe foaia de hârtie, alături de stiloul spart, capul alb zăcea nemișcat, în supremul repaos.

Rudele, după ce au citit, s-au dus să deschidă scrinul. Conținea douăsprezece plicuri groase: în fiecare erau sute de foi de hârtie. Pe foi nu era scris nici un cuvântel.

POVESTIOARE DE SEARĂ

După-amiaza nu se sfârșise, soarele încă mai strălucea. Pe stradă m-am întâlnit cu cineva. „Bună ziua” îmi spun. El mă privește și-mi spune „Bună seara”.

Aniversare

Astăzi, 16 octombrie, împlinesc cincizeci și opt de ani. E un lucru înspăimântător. Și voi veți simți asta într-o zi.

În sine, ar fi o aniversare ca oricare alta, sau, în cel mai rău caz, poate, ceva mai apăsătoare decât celelalte din pricina numărului. Asta însă dacă tatăl meu n-ar fi murit chiar la cincizeci și opt de ani. Și confruntarea este inevitabilă.

Instinctiv fac comparații de felul acesta când vizitez marile muzee. Și-mi produc o vagă indispoziție. Jos, pe rama tabloului, vezi de exemplu că scrie: Raffaello Sanzio, 1483-1520. Atunci fac calculul și mă gândesc. Raffael a trăit numai treizeci și șapte de ani, la vârsta mea ar fi mort de douăzeci și unu de ani. Sau: Michelangelo Amerighi zis Caravaggio, 1569-1609. Doar patruzeci de ani de viață. Eu m-am bucurat de optsprezece ani mai mult. Vincent Van Gogh, 1853-1890. Treizeci și șapte de ani, ca și Raffael. Amedeo Modigliani, 1884-1920, numai treizeci și șase de ani. Dacă aș fi fost în locul lui, aș fi fost cadavru de douăzeci și doi de ani.

N-au pierdut timpul, domnii aceia, s-au născut, au crescut, au plecat repede pentru totdeauna. Le-a

fost de ajuns puțină vreme pentru a cuceri gloria nemuritoare. Și eu ce am făcut cu viața mea? Nimic care să-mi permită comparația cu geniile acelea. Dar ce am izbutit totuși să realizez? Față de unul dintre ei am avut un avantaj de douăzeci de ani, față de alții de zece, de cincisprezece. Și stau frumusețea aici cu mâinile-n sân, mă uit în jur, aștept, ca și când partea cea mai bună de-abia de acum încolo ar trebui să înceapă, și n-ar fi nici o grabă. Din momentul acesta încerc senzația prăbușirii, remușcarea timpului irosit, amețeaua golului și a vanității.

Amar și descurajant este jocul acesta cu anii în sălile marilor muzee. Totuși e vorba în genere de personaje antice sau legendare, de fapt străine de mine. Mult mai puternică și tulburătoare este confruntarea cu propriul meu tată.

Când a murit tata eu eram încă un băiețuș, și abia mi-l amintesc. Poate din pricina bărbii, care-l îmbătrânea în mod evident cu vreo zece ani, îmi părea un om tare bătrân, prototipul bătrâneții, mi se părea că trăise până atunci o viață foarte lungă, iar gândul că într-o zi aș fi putut ajunge la o vârstă ca a lui era cu totul neverosimil.

Și în schimb iată-mă acum la nemaipomenita culme care altădată îmi părea o poveste și care acum, odată ajunsă, îmi suscită sentimentele contrarii. Aș dori, mărturisesc, să mai trăiesc o eternitate, dar pretenția de-a trăi mai mult decât tatăl meu îmi apare instinctiv aproape ilicită, o lipsă de respect, o abuzivă aviditate. Cu atât mai rău pentru mine dacă într-atâta întindere de timp am realizat atât de puțin. În concluzie, tot timpul ce-mi mai rămâne în față este un surplus, un nemeritat privilegiu.

În același timp recunosc totuși la mine o antitetică atitudine sufletească. O să râdeți, dar de când aveam treizeci de ani și până acum nu constat nici o apreciazabilă diferență, modul meu de viață nu s-a schimbat. Există fără îndoială o diminuare a

cantității totale de energie pe care pot s-o cheltuiesc, dar disponibilitatea calitativă a rămas aceeași. Mă explic: azi abia reușesc să lucrez patru ore neîntrerupt pe când altădată trăgeam opt ore în șir fără efort. Dar lucrez în același fel. Altădată făceam zilnic cu schiurile șapte-opt ore coborâri de pe Plateau Rosa, astăzi mă mulțumesc cu trei. Dar schiez în același fel, ba probabil chiar mai bine. Am deci absurda și chiar scandaloasa senzație că nu am trecut de la o categorie la alta, că tinerețea n-a trecut încă. Chiar dacă oglinda, data nașterii, felul cum mă consideră aproapele meu sunt, o știu prea bine, tot atâtea dezmințiri energice.

Așa că, purtat de curentul orelor, astăzi 16 octombrie 1964, oscilez între resemnata constatare că, măcar teoretic, rîndul meu s-a terminat, și încrederea. Într-un îndelungat viitor, iluzia, speranța, teribila speranță!

Cioara

Marele industriaș decădea, se simțea obosit și dezamăgit. Se retrase în vila sa de la țară, unul câte unul prietenii îl părăsiră. Stând în grădină, își petrecea zilele privind și ascultând ciorile care își aveau cuibul în copacii din jur, așa că începu să le înțeleagă graiul, începu să stea de vorbă cu ele. În fiecare zi sta de vorbă cu ciorile ore în șir. Servitorii, plictisiți și prost plătiți, plecară de la el. Într-o dimineață, marele industriaș se pomeni transformat în cioară. Îi puseră la dispoziție drept locuință un cuib vechi și prăpădit, dar cum el nu era capabil să-l repare dată fiind vârsta și lipsa lui de experiență, celelalte ciori se păzeau cu strășnicie să-i dea vreun ajutor. Cuibul era pe ramurile unui copac aflat în apropierea autostrăzii. Și-n cuib bătea ploaia. Noaptea, ud și înghețat, cu aripile tremurânde, marele industriaș vedea trecând limuzine enorme având la bord pe colegii săi de

altădată care se întorceau de la Torino în compania unor secretare superbe, după ce puseseră la cale afaceri uriașe.

Casa

Când vei intra în casă, ceilalți chiriași te vor primi cu bucurie. Toți sunt oameni buni și simpatici. Te vor iubi tare mult. Ghilarduzzi, de pildă, ce băiat drăguț! Și familia Fossadoca, el și ea, nu sunt niște oameni minunați? Te vei împrieteni și cu doctorul Polpar, și cu domnișoara Mastorna, care dă lecții de pian, cu ceasornicarul Latrani, câte un pic chiar cu toți. Și te vei simți bine, ca în familie, apărât împotriva insidiilor⁽¹⁴⁾ vieții de o splendidă platoșă de sentimente.

Numai că într-o zi vei auzi, de după ușă, un șușotit. Vei apropia urechea: Geramini, dentistul și doamna Jugeri de la etajul trei râd cam în silă.

— Cum? Dumneavoastră nu știți? Îți vor spune. N-ați auzit nimic despre familia Fossadoca?

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— Păi s-a întâmplat că, îți vor spune la ureche, s-a întâmplat că bz bz bz bz bz... Nu găsiți că e scandalos?

A doua zi te va opri domnișoara Mastorna.

— Cum? N-ați auzit? Latrani...

— Ce i s-a întâmplat?

— Știți, i-adevărat că n-am văzut eu cu ochii mei, dar toți spun că bz bz bz bz bz...

Și a doua zi Latrani îți va povesti niște lucruri oribile despre domnișara Mastorna, iar domnișoara Mastorna despre doctorul Polpar și doctorul Polpar despre doamna Jugeri și așa mai departe într-o urzeală fără sfârșit.

Până când îți vei da seama că același lucru se petrece și în privința ta. Va spune deci doamna Fossadoca:

— Fiți atent cum vorbiți cu Latrani. În locul dumneavoastră n-aș avea încredere. Știți ce spune despre dumneavoastră?

— Ce spune?

— Spune că dumneavoastră bz bz bz bz bz...

Apoi îl întâlnești pe ceasornicarul Latrani.

— Dacă ați ști, îți va spune, ce draci îmi vin când aud vorbindu-se despre dumneavoastră cum l-am auzit ieri pe Ghilarduzzi...

— De ce? Ce spunea?

— Spunea că dumneavoastră bz bz bz bz bz...

Și apoi afli că și doamna Jugi, și Polpar, și doamna Fossadoca, toți bunii prieteni, de cum te întorci și pleci se pun să clevetească. Până la urmă îți vei da seama că și prietenii tăi cei mai buni, unii mai mult, alții mai puțin, sunt niște mici ticăloși, și dacă ți se întâmplă vreo neplăcere, se bucură. Păcatul originar, în clocotul său cel mai luxuriant, cu toate că au fost botezați.

Dar tu trebuie să te ții tare, pentru Dumnezeu. Va fi nenorocire, mare nenorocire dacă te lași prins, dacă răspunzi cu aceeași monedă. Acesta va fi momentul potrivit să verifici dacă-ți mai amintești câte ceva din filozofia antică. Tu trebuie să răspunzi cu toleranță și bunătate; sunt unicele remedii (dacă izbutești). Și cine știe dacă până la urmă scumpii tăi prieteni...

Câinele

Pe bulevardul Piave, în după-amiaza târzie, un câine boxer merge încet înaintea stăpânului bătrân care stă de vorbă cu un tânăr. Dar câinele se oprește mereu și privește în sus. Privește copacii? Privește, privește. Nu, nu privește copacii. Iată, coroana copacilor s-a sfârșit și el privește tot mai sus. Cerul? Dar stăpânul e în spate și el o pornește iar la drum, încet.

Ghicitoarea

Condamnatul la moarte fu întrebat care este ultima sa dorință.

— Aș vrea să fiu dus la o ghicitoare, răspunse.

— Care ghicitoare?

— Amelia, zise, ghicitoarea regelui.

Amelia era de fapt cea mai bună ghicitoare și regele avea atâta încredere în ea că nu lua niciodată vreo hotărâre fără ca mai înainte să-i ceară sfatul.

Condamnatul la moarte fu deci condus la ghicitoare, care nu știa nimic despre el. Femeia îi examină palma stângă și, zâmbind, îi spuse:

— Ești plin de noroc, băiete, vei trăi până la adânci bătrânețe.

— Mi-e de ajuns, spuse condamnatul, și ceru să fie dus înapoi la închisoare.

Vestea despre această întâmplare se răspândi numaidecât, și lumea râse din toată inima. Dar a doua zi dimineată, când omul fu dus la butuc, călăul, ridicând securea să-i dea lovitura, ezită, apoi izbucni în plâns.

— Nu, nu! strigă el. Nu pot! Gândiți-vă ce-ar spune maiestatea-sa dacă ar ști. Mi-e cu neputință!

Și azvârli fierul ucigător.

Bătălia

Era o luptă măreață, cu arme albe, noi eram tineri și puternici, fanfara cânta. Luptând respingeam treptat dușmanul și încet-încet învingeam. Era minunat. Deodată, însă, când ne așteptam mai puțin, unul dintre noi cade străpuns. Apoi urmă o prăbușire. Lupta se ducea mai departe vitejește, respingând dușmanul, dar cu toate acestea ai noștri cădeau în jur unul câte unul, secerați. Și în străfundul sufletului mârșav ne bucuram de fiecare dată pentru că alții cădeau, nu

noi; noi în schimb, luptând mai departe, făceam o impresie tot mai bună. Până când toți camarazii au fost doborâți și am rămas doar noi singuri. Și nu mai era nici măcar dușmanul cu care să luptăm.

Victorie, victorie! am strigat. Dar la ce mai folosea?

VÂNĂTORI DE BĂTRÂNI

Roberto Saggini, administratorul unei mici fabrici de hârtie, patruzeci și șase de ani, păr cărunt, bărbat frumos, își opri automobilul, la două noaptea, la câțiva pași de un bar-tutungerie, rămas deschis cine știe cum.

— Mă întorc într-o clipă, spuse fetei care ședea lângă el.

Era o fată frumoasă, la lumina neonului roșul buzelor sale strălucea ca o floare învoaltă.

În fața tutungeriei erau parcate câteva mașini. El trebuise să oprească ceva mai încolo. Era o seară de mai cu aer calduț și proaspăt de primăvară. Străzi cu totul pustii.

Intră în bar, să cumpere țigări. Când fu din nou în prag și se îndrepta cu pași grăbiți spre mașina sa, izbucni sinistrul strigăt.

Din casele din față? Sau dintr-o stradă laterală? Sau din asfalt apăruseră sceleratele creaturi? Două, trei, cinci, șapte umbre fulgerătoare se repeziră în cerc spre mașină.

— Atinge-l! Atinge-l pe boșorog.

Și apoi fluieratul sfâșietor, lung, cu sughițuri, trâmbiță de luptă pentru tinerele haimanale: în orele atât de stranii ale nopții fluieratul smulgea din somn cartiere întregi și oamenii, înfiorați, se cuibăreau cât mai bine în pat, rugându-se la Dumnezeu pentru nenorocitul care era pe cale să fie linșat.

Roberto își dădu seama de pericol. Aveau ceva cu el. Era pe vremea când bărbaii trecuți de patruzeci de ani stăteau mult pe gânduri când era vorba să se arate pe-afară în orele târzii din noapte.

Trecuții de patruzeci de ani erau considerați bătrâni. Și pentru bătrâni generațiile tinere aveau un profund dispreț. Un resentiment puternic îi ațâța pe nepoți, împotriva bunicilor, pe fii împotriva taților. Mai mult: se formaseră anumite specii de cluburi, de companii, de secte, dominate de o ură sălbatică împotriva celor în vârstă, ca și cum aceștia ar fi fost responsabili de nemulțumirile, melancoliile, deziluziile, nefericirile atât de caracteristice tinereții, de când lumea e lumea. Și noaptea găștile astea se dezlănțuiau, mai ales la periferii, vânând bătrâni. Dacă izbuteau să pună gheara pe vreunul, îl snopeau în bătaie, îl despuiau, îl biciuiau, îl mânjeau cu vopsele ca să-l lase apoi legat de vreun copac sau de vreun felinar. În unele cazuri, în frenezia brutalului rit, mergeau și mai departe. Și în zori, cadavre desfigurate și dezmembrate erau găsite în mijlocul străzii.

Problema tineretului! Preocuparea aceasta blestemată care, de-a lungul mileniilor, își transmitea frământarea din tată în fiu, exploda în sfârșit. Ziarele, radioul, televiziunea, filmele îi veniseră în ajutor. Tinerii începură să fie mângâiați, compătimiți, adulați, exaltați, încurajați să se impună în lume prin orice mijloc. Bătrânii înșiși, înspăimântați de această vastă mișcare a spiritelor, participau la ea, ca să-și făurească un alibi, ca să facă cunoscut - dar era atât de inutil - că da, e adevărat că ei aveau cincizeci ori șaiszeci de ani, dar spiritul lor era încă proaspăt, ei împărtășeau aspirațiile și preocupările noilor contingente. Iluzii: oricum ar fi vorbit ei, orice ar fi spus, tinerii erau împotriva, tinerii se simțeau stăpânii lumii, tinerii, cum era și drept, pretindeau conducerea deținută până acum de patriarhi. „Vârsta este o vină” era sloganul lor.

De aici urmărirea de noapte, cu care ocazie autoritățile, înspăimântate și ele, erau silite să mai închidă ochii. Așa că foarte rău dacă ciolanele

prăpădite, care ar fi făcut bine să stea închise în casă, își permiteau luxul să-i provoace pe tineri cu maniile lor senile.

Erau luați la ochi mai ales bătrânii ce se aflau în compania femeilor tinere. Atunci exaltarea persecutorilor ajungea la culme. În cazurile favorabile, care în realitate se repetau destul de des, bărbatul era legat și ciomăgit în timp ce, sub ochii lui, tovarășa sa era supusă, de tinerii de aceeași vârstă, la complicate și îndelungate violențe corporale de tot felul.

Roberto Saggini calculă pericolul. Își zise: nu mai am timp să ajung la mașină. Dar pot să mă refugiez în bar, secăturile alea nu vor îndrăzni să intre. În schimb fata are timp să fugă.

— Silvia, Silvia! strigă. Dă drumul la motor și fugi. Repede! Repede!

Din fericire, fata înțelese. Cu o mișcare rapidă a șoldului, trecu la volan, porni motorul, băgă în viteză și zvâcni înainte ambalând motorul.

Bărbatul oftă ușurat. Acum trebuia să se gândească la el însuși. Și se întoarse să găsească scăpare în bar. Dar chiar în clipa aceea oblonul de fier fu lăsat pe neașteptate.

— Deschideți, deschideți, se rugă el.

Dinăuntru însă nu-i răspunse nimeni. Ca de obicei când era vorba despre hăituielile tinerilor, toți se retrăgeau în găoacea lor. Nimeni nu vrea să vadă sau să știe, nimeni nu vrea să se amestece.

Nu mai era nici o clipă de pierdut. Iluminați de lampioane orbitoare, șapte-opt indivizi se apropiau în cerc de el, chiar fără să mai alerge, atât de siguri erau că nu le mai scapă.

Printre ei era unul, înalt, palid, ras în cap, cu un pulover roșu-închis pe care se vedea un enorm R mare alb. „Sunt pierdut” gândi Saggini. Despre R-ul acela ziarele vorbeau de luni de zile. Era inițiala lui Sergio Régora, cel mai crud șef de bandă; se

povestea că zdrobise cu mâna lui mai mult de cincizeci de bătrâni.

N-avea ce face: trebuia să încerce ceva. La stânga, în fundul bulevardului, se deschidea un vast teren unde era instalat un luna-park. Totul era să reușească să ajungă nevătămat până acolo. Apoi, în încurcătura de pavilioane și de „caravane” i-ar fi fost ușor să se ascundă.

O porni în goană, era încă un bărbat agil, și cu coada ochiului văzu cum se repezea la el, din dreapta, ca să-i taie calea, o fetișcană voinică, având și ea pulover și un R alb pe piept. Avea o față teșită, mai mult decât neplăcută, o gură mare care striga:

— Stai, stai, porc bătrân!

În mâna dreaptă ținea strâns o cravașa de piele.

Fata se aruncă asupra lui. Dar omul nostru avea o asemenea viteză că ea nu izbuti și se pomeni rostogolindu-se la pământ înainte chiar de-a fi avut timpul să-l lovească.

Deschizându-se astfel o spărtură, Saggini, cu toată suflarea care-i mai rămăsese, se lansă spre terenul întunecat. O împrejmuire de grilaj închidea aria bâlciului. Trecu peste el dintr-un salt și se îndreptă în fugă acolo unde întunericul îi părea cât mai deplin. Și ceilalți după el.

— Și vrea să scape, ticălosul, exclamă Sergio Régora care nu se grăbea prea mult, sigur că o să dibuie prada. Și mai face și pe nebunul!

Un tovarăș de-al său alerga alături:

— Auzi, șefule, trebuie să-ți zic o chestie.

Ajunseseră la marginea bâlciului. Se opriră.

— Chiar acum vrei s-o zici?

— Aș vrea să mă înșel, dar tare-mi vine a crede că tipul ăla este tata.

— Taică-tu porcul ăla?

— Da, mi se pare că e chiar el.

— Cu atât mai bine.

— Dar mie...

— Sper că nu vrei să ne faci greutate acum?

— Mi se pare ceva...

— Ții la el?

— Aiurea, e un dobitoc de nu se mai poate. Și un pisălog fără margini.

— Și atunci?

— Mi se pare ceva, ți-am mai spus.

— Ești o mămăligă, asta ești. Rușine să-ți fie. Cu taică-meu nu mi s-a întâmplat până acum niciodată, dar mă prind pe orice că mi-ar place grozav. Așa că hai, acum trebuie să-l scoatem din vizuină.

Cu sufletul la gură din pricina goanei, Saggini se ghemuise la picioarele unei prelate mari, poate a unui mic circ, cufundat în beznă, încercând să dispară printre cutele pânzei.

Alături, la cinci, șase metri, era o căruță țigănească acoperită și cu o fereastră luminată. Aerul fu sfâșiat de un nou fluierat al zurbagiilor. În căruță se simți o mișcare. Apoi o femeie grasă și foarte frumoasă se ivi la porțiță, curioasă.

— Doamnă, doamnă, bâlbâi Saggini din nesigura lui ascunzătoare.

— Ce e, făcu femeia, neîncrezătoare.

— Vă implor, lăsați-mă să intru. Sunt urmărit. Vor să mă omoare.

— Nu, nu, nouă nu ne trebuie belele pe cap.

— Douăzeci de mii de lire dacă mă lăsați să intru.

— Ce?

— Douăzeci de mii de lire.

— Nu, nu, noi suntem oameni cinstiți.

Se retrase, închise porțița, se auzi cum se trage zăvorul pe dinăuntru. Chiar și lumina se stinse.

Tăcere. Nici voci, nici zgomot de pași. Să fi renunțat cei din bandă? Un orologiu îndepărtat bătu două și un sfert. Un orologiu îndepărtat bătu două și jumătate. Un orologiu îndepărtat bătu două și trei sferturi.

Încet, atent să nu facă zgomot, Saggini se ridică în picioare. Poate acum putea s-o șteargă.

Numaidecât unul din blestemații aceia sări asupra lui și ridică mâna dreaptă agitând ceva ce nu se vedea bine ce e. Saggini, într-o scăpărare de gând, își aminti ceea ce cu mulți ani în urmă îi spusese un prieten: dacă cineva vrea să te lovească, e de ajuns un pumn în bărbie, important este însă să faci în același timp un salt în sus și atunci nu pumnul ci tot corpul tău lovește.

Saggini făcu saltul, pumnul întâlnește ceva dur cu un trosnet sec. „Ah” gemu celălalt și căzând pe spate moale. În figura contractată și chinuită care se prăbușea, Saggini îl recunoscuse pe propriul său fiu.

— Tu, Ettore! și se aplecă asupra lui cu intenția de a-l ajuta.

Dar trei-patru umbre țâșniră.

— E aici, e aici. Atinge-l pe bătrân!

O zbughește ca un nebun, sărind de la o zonă de umbră la alta, încolțit de găfăitul vânătorilor, mereu mai mânios și mai aproape. Pe neașteptate, un instrument metalic îi fu înfipt într-un obraz cu o durere cumplită. Se feri cu disperare, căută o scăpare în jur, îl împinseseră până la marginea împrejmuirii. Luna-park nu-i mai putea oferi vreo salvare.

Ceva mai încolo, la vreo sută de metri începeau grădinile. Energia disperării îl făcu să parcurgă distanța fără să fie ajuns.

Ba chiar manevra aceasta fu o surpriză pentru vânători. Doar la urmă, când el ajunse la marginea unui boschet, se dădu alarma:

— Pe acolo, pe acolo, priviți cum se ascunde în pădure. Atinge-l, atinge-l pe bătrân.

Urmărirea reîncepu. Dacă ar fi rezistat până la primele lumini ale zorilor, poate că ar fi fost salvat. Dar câte ore mai erau până atunci? Orologiile băteau ici și colo orele, dar în groaza sa el nu mai reușea să numere bătăile. Coborî o vale, urcă o

coastă, trecu peste un pârlăuș, dar ori de câte ori întorcea capul, trei-patru călări îl urmau implacabili, întinzând mâinile după el.

Când, cu ultimele forțe, se cațără pe marginea foarte abruptă a unui bastion, văzu că cerul, dincolo de îngrămădirea de acoperișuri, pălea. Dar acum era prea târziu. Se simțea cu desăvârșire sleit. Din obrazul rănit, șiroaie de sânge. Și Régora era la un pas. Îi și deslușea în penumbră albeața rânjetului.

Cei doi se aflară față în față pe îngusta creastă ierboasă. Régora nici n-avu nevoie să-l lovească. Pentru a se feri, Saggini făcu un pas îndărăt nu mai avu teren solid sub picioare, se prăbuși pe spate pe povârnișul abrupt, numai pietre și vrejuri de mure. Se auzi o bufnitură și apoi un geamăt înfundat.

— N-a dat ortu' popii, dar s-a aranjat cum trebuie, spuse Régora. Acum e mai bine să ne topim. Cine știe ce mai iese de-aici. Și-așa sticleții sunt cam șucăriți.

Plecară în grup, comentând vânătoria, printre nerușinate hohote de râs. Și ce mult durase totuși. Nici un bătrân nu le dăduse atâta bătaie de cap. Chiar și ei erau obosiți. Cine știe de ce, dar erau foarte obosiți. Micul grup se despărți. Régora plecă cu fata. Ajunseră la o piață viu luminată.

— Dar ce ai pe cap? întrebă ea

— Dar tu? Și tu ai ceva.

Se apropiară unul de altul, examinându-se pe rând.

— Doamne sfinte, ce figură ai. Și cum de ți-a apărut toată albeața aia în păr?

— Și tu, și tu ai o figură înspăimântătoare.

O neliniște neașteptată. Lui Régora nu i se mai întâmplase niciodată așa ceva. Se apropie de-o vitrină să se vadă.

În geam văzu foarte deslușit un bărbat cam de cincizeci de ani, cu ochii și obrații buhăiți și gâtul ca al pelicanilor. Încercă să zâmbească, dar chiar în față îi lipseau doi dinți.

Era un vis urât? Se întoarse. Fata dispăruse și ea. Apoi din fundul pieții răsăriră în mare goană trei băieți. Erau cinci, erau opt. Scoaseră un lung, terifiant șuierat.

— Atinge-l, atinge-l pe boșorog!

Régora începu să fugă cât îl țineau picioarele. Dar nu-l prea mai țineau. Tinerețea, îndrăznețul și nepăsătorul anotimp, părea că are să țină foarte mult, părea că n-are să se mai sfârșească niciodată. Dar, ca să se treacă, îi fusese de ajuns o noapte. Acum nu mai rămânea nimic de cheltuit. Acum bătrânul era el. Și-i venea lui rândul.

OUL

În grădina vilei Reale, Crucea Violetă Internațională organiza un mare concurs „Cine găsește oul”, destinat copiilor sub doisprezece ani. Prețul biletului, douăzeci de mii de lire.

Ouăle erau ascunse sub niște grămezi de fân. Apoi se dădea semnalul de pornire. Și toate ouăle pe care izbutea să le găsească un copil erau ale lui. Ouă de toate soiurile și dimensiunile, de ciocolată, de metal, de carton, conținând obiecte foarte frumoase.

Gilda Soso, cameristă cu ora, auzi vorbindu-se despre aceasta în casa Zernatta, unde lucra Doamna Zernatta avea să-i ducă pe toți patru copiii ei, în total optzeci de mii de lire.

Gilda Soso, douăzeci și cinci de ani, nu frumoasă dar nici urâtă, mică, subțirică, fețișoară vioaie, plină de bunăvoință, dar și de dorințe înăbușite - pe lângă toate astea având o fiică de patru ani, făptură plină de grație dar fără nume patern din nefericire - se gândi să-și ducă și ea fetița acolo.

Sosind ziua, îi puse Antonellei sale pardesiul cel nou și pălărioara de catifea care o făcea să pară tocmai ca fetele domnilor.

În schimb ea, Gilda, nu putea să semene cu o doamnă căci rochiile ei erau prea uzate. Făcu însă ceva mai bun: cu un fel de bonețică se dichisi cam ca o doică și dacă cineva nu sta anume s-o examineze cu lupa, putea foarte bine să treacă drept o bonă de casă mare, din acelea care au diplomă de la Geneva sau Neuchâtel.

Și așa, la timpul potrivit, se duseră la intrarea vilei Reale și aici Gilda se opri uitându-se în jur ca și cum ar fi fost o bonă care-o aștepta pe stăpâna ei. Între timp soseau mașinile domnilor de unde coborau copiii domnilor care se duceau să găsească ouăle ascunse. Sosi și doamna Zernatta cu toți patru copiii ei și Gilda se trase deoparte ca să nu fie văzută.

Oare în zadar se obosise Gilda? Nu era ușor să se găsească momentul acela de zăpăceală și de confuzie în care ea socotea că poate intra gratis cu fetița

Căutarea ouălor începea la trei. La trei fără cinci sosi o mașină tip prezidențial, în care era soția unui ministru important cu cei trei copii ai ei venită anume de la Roma. Atunci, președintele, consilierii și doamnele care patronau Crucea Violetă Internațională se repeziră în întâmpinarea soției ministrului pentru a-i face toate onorurile și se iscă, ba chiar cu prisosință, dorita învălmășeală.

Grație căreia, camerista cu ora Gilda, travestită în doică, pătrunse în grădină cu fata ei, dându-i din mers ultimele sfaturi ca să nu se lase mai prejos de copiii mai mari și mai șmecheri decât ea

Pe pajiști se vedeau sute de grămezi de fân, mai mici sau mai mari împrăștiate la întâmplare. Una dintre ele avea probabil mai mult de trei metri, cine știe ce-or fi ascuns sub ea, sau poate nu era nimic.

Semnalul fu dat de un sunet de trâmbiță, căzu panglica pusă să marcheze locul de pornire și copiii se avântară în marea căutare cu urlete indescritibile.

Dar copiii domnilor o intimidară pe mica Antonella. Alerga ici și colo fără să se poată decide și între timp ceilalți scotoceau în măruntaiele căpițelor de fân, unii chiar alergând spre mamele lor strângând în brațe gigantice ouă de ciocolată sau de carton de diverse culori având înăuntru cine știe ce surprize.

Dar până la urmă și Antonella, înfundându-și o mână în fân, întâlni o suprafață netedă și compactă, și judecând după curbura trebuia să fi fost un ou enorm. Nebună de fericire începu să strige:

— L-am găsit! L-am găsit! și încerca să-l ia în brațe dar un băiat plonjă cu capul în jos cum se face la rugby și imediat Antonella îl văzu îndepărtându-se ducând în brațe un fel de monument: și se și strâmba ca să râdă de ea.

Ce sprinteni sunt copiii. La trei se dăduse semnalul de începere, la trei și un sfert tot ceea ce era mai bun și mai frumos fusese luat. Și fetița Gildei cu mâinile goale se uita în jur după mama ei îmbrăcată ca o doică, simțind desigur o mare deznădejde dar nevrând în ruptul capului să plângă, căci ar fi fost rușine cu toți copiii aceia care puteau s-o vadă. Fiecare avea acum câte o pradă, unii mai mică, alții mai mare, numai Antonella nu avea absolut nimic.

Era acolo o fetiță blondă de șase-șapte ani care se încăpățâna să ducă singură toate minunățiile pe care pusese mâna. Antonella o privea zăpăcită.

— Tu n-ai găsit nimic? o întrebă fetița blondă, cu politețe.

— Eu? Nu, nimic.

— Dacă vrei ia unul de la mine.

— Da? Care?

— Unul din alea mici.

— Asta?

— Da, bine, ia-l.

— Mulțumesc, știi, făcu Antonella consolată ca prin farmec, cum te cheamă?

— Ignazia, răspunse blondina în clipa aceea interveni o doamnă înaltă, care trebuie să fi fost mama Ignaziei:

— De ce i-ai dat un ou acestei fetițe?

— Nu i l-am dat eu, ea mi l-a luat, răspunse numaidecât Ignazia cu misterioasa perfidie a copiilor.

— Nu e adevărat! strigă Antonella. Ea mi l-a dat!

Era un frumos ou de carton lucios care se putea deschide ca o cutie, înăuntrul lui aflându-se poate o jucărie sau un serviciu pentru păpuși sau o trusă pentru brodat.

Atrasă de discuție se apropie o doamnă de la Crucea Violetă, îmbrăcată cu totul în alb, care să fi avut vreo cincizeci de ani.

— Ce s-a întâmplat, fetițe scumpe? întrebă zâmbind, dar nu era un zâmbet agreabil. Nu sunteți mulțumite?

— Nimic, nimic, spuse mama Ignaziei. Prostuța asta, care nici nu știu măcar cine e, i-a șterpelit un ou fetiței mele. Dar n-are nici o importanță pentru mine! Să i-l lăsăm totuși. Hai, Ignazia, să mergem! Și se îndepărtă cu fetița.

Dar doamna de la patronaj nu consideră închis incidentul:

— Dumneata ai luat un ou? o întrebă pe Antonella.

— Ba eu nu. Ea mi l-a dat.

— Ah, așa? Cum te cheamă?

— Antonelta.

— Antonella și mai cum?

— Antonella Soso.

— Și mama ta? Mama ta unde e?

Chiar în clipa aceea Antonella își dădu seama că mama ei era acolo. Nemișcată, la o distanță de patru metri, asista la scenă.

— E acolo, spuse fetița și o arătă.

— Cea de colo?

— Da.

— Bine, dar aceea nu e guvernanta?

Atunci Gilda se apropie:

— Eu sunt mama.

Doamna o privi perplexă:

— Scuzați, doamnă, dar dumneavoastră aveți bilet? V-ar supăra dacă v-aș ruga să mi-l arătați?

— Nu am bilet, spuse Gilda venind alături de Antonella.

— L-ați pierdut?

— Nu. N-am avut de loc.

— Ați intrat în mod fraudulos, deci? Atunci situația se schimbă. Atunci, fetițo, oul acesta nu e al tău.

Și-i smulse oul din mână cu brutalitate.

— E rușinos, spuse. Vă rog să poftiți afară.

Fetița rămase locului împietrită și pe fețișoara ei era imprimată o asemenea durere încât cerul lumii întregi începu să se întunece.

Atunci, în vreme ce doamna de la patronaj pleca cu oul, Gilda explodă, umilințele, suferințele, mâniile, dorințele reținute ani și ani de zile fură mai puternice. Și se porni să urle, acoperind-o pe doamnă cu vorbe oribile care începeau cu *c*, cu *b*, cu *s*, cu *t* și cu alte litere ale alfabetului.

Era de față o mulțime de lume, doamne elegante din cea mai bună societate, cu copiii lor încărcăți de ouă minunate. Unele dintre ele fugiră îngrozite. Altele se opriră să protesteze:

— E o rușine! E un scandal! Aud copiii! Arestați-o!

— Afară! Afară de-aici, femeie nerușinată, dacă nu vrei să te denunț, porunci doamna de la patronaj. Dar Antonella izbucni într-un plâns. Gilda își ieșise acum din fire, mânia, rușinea, neplăcerea îi dădeau o energie uriașă și irezistibilă:

— Rușine să vă fie să luați oul de la fetița mea care nu are niciodată nimic. Știți ce sunteți? O ticăloasă.

Sosiră doi polițiști și-o apucară pe Gilda de mâini.

— Afară, ieși numaidecât afară!

Ea se zbătea.

— Lăsați-mă, lăsați-mă, câinilor ce sunteți.

Se repezică asupra ei, o apucară din toate părțile, o târâră spre ieșire:

— Atunci hai cu noi la chestură, la arest o să-ți treacă pofta, și-o să te înveți minte așa să mai insulti forțele ordinii publice.

Se luptau cu ea s-o țină, deși era micuță.

— Nu, nu! urlă ea. Fetița mea! Fetița mea! Lăsați-mă nemernicilor!

Fetița i se agățase de fustă, era azvârlită încolo și-ncoace în învălmășeală, și printre sughițuri scotea țipete de implorare. Să fi fost vreo zece persoane, bărbați și femei, împotriva ei.

— A înnebunit! Cămașa de forță! La ospiciu!

Duba ospiciului sosea chiar atunci, deschisera ușa, o ridicară anevoie. Doamna de la Crucea Violetă o apucă energic de mână pe fetiță.

— Ș-acum tu vino cu mine. O să-i dau eu o lecție mamei tale, să mă pomenească.

Nimeni nu-și aminti că în unele cazuri nedreptatea suferită poate descătușa o forță înspăimântătoare.

— Pentru ultima dată, vă spun, lăsați-mă, urlă Gilda, în vreme ce încercau s-o înghesuie în dubă. Lăsați-mă, dacă nu vreți să mă omor.

— Destul! Duceți-o, porunci doamna de la patronaj, preocupată s-o stăpânească pe fetiță.

— Atunci crapă tu prima, blestemato, făcu Gilda, zbatându-se mai tare decât până atunci.

— Dumnezeuule! gemu doamna îmbrăcată în alb și se prăbuși ca o cârpă la pământ.

— Și acum tu care mă ții de mâini. Și tu! făcu camerista.

Se produse o învălmășeală confuză de trupuri, apoi din dubă unul dintre agenți se prăbuși fără viață, un al doilea se prăvăli și el numaidecât, de îndată ce Gilda îi spuse o vorbuliță.

Se traseră îndărăt cu o groază nelămurită. Mama rămase singură și în jurul ei o mulțime care nu mai cuteza nimic.

O luă de mână pe Antonella și înainta sigură de sine:

— La o parte, la o parte, trebuie să trec.

Îi făcură loc, nu aveau curaj s-o atingă, dar se luară după ea, la distanță de douăzeci de metri, în timp ce se îndepărta. Între timp, prin viermuiala de oameni, soseau camionete cu întăriri, se auzeau sirene de autoambulante și de pompieri. Un subchestor luă comanda operațiunilor. Se auzi o voce:

— Furtunele! Gazele lacrimogene!

Gilda se întoarse spre ei semeată:

— Încercați, dacă aveți curajul.

Era o mamă jignită și umilită, era o forță dezlănțuită a naturii.

Un cerc de oameni înarmați o înconjură.

— Măinile sus, nenorocito!

Răsună chiar o împușcătură de avertisment.

— Fata mea! strigă Gilda. Vreți s-o omorâți și pe ea? Lăsați-mă să trec.

Înainta neînfricăta. Nici nu-i atinsese și șase agenți căzură grămadă la pământ.

Așa ajunsese acasă. Era un imobil mare printre pajiștile de la periferie. Forța publică ocupă toate împrejurimile.

Chestorul înainta cu un megafon electric: tuturor chiriașilor din casă li se acorda cinci minute ca să elibereze locul; mamei dezlănțuite i se poruncea să predea fetița, ca s-o ferească de necazuri.

Gilda ieși la o fereastră de la ultimul etaj și strigă cuvinte care nu se înțelegeau. Grupurile de agenți de șoc se traseră înapoi ca și cum o masă invizibilă i-ar fi izbit din față.

— Ce faceți? Strângeți rândurile! tunară ofițerii.

Dar și ofițerii dădură îndărăt poticnindu-se.

În imobil nu mai rămăsese acum decât Gilda cu fiica ei. Probabil că tocmai pregătea cina pentru că dintr-un coș ieșea un firicel de fum.

În jurul casei ostașii regimentului 7 blindate alcătuiau un inel larg, în timp ce se lăsa seara. Gilda se apropie de fereastră și strigă ceva. Un car armat greu începu să se zgâlțâie, apoi se răsturnă sfărâmându-se. Un al doilea, un al treilea, un al

patrula. O putere misterioasă le scutura încoace și-ncolo ca pe niște jucării de tablă până când rămâneau imobile în pozițiile cele mai stranii, complet distruse.

Se declară stare de asediu, interveniră forțele O.N.U.. Zona de oraș care înconjura casa fu evacuată pe o rază foarte mare. În zori începu bombardamentul.

Ieșite la balcon, Gilda și fiica ei asistau liniștite la spectacol. Nu se știe cum nici una dintre bombe nu reușea să atingă casa. Toate explodau în aer, la trei-patru sute de metri deasupra. Apoi Gilda intră din nou în casă pentru că Antonella, speriată de bubuitul exploziilor, începuse să plângă.

Aveau s-o captureze prin foame și sete. Tăiară conducta de apă. Dar în fiecare dimineață și seară coșul își scotea firul său de fum, semn că Gilda pregătea de mâncare.

Generalisimii hotărâră atacul la ora X. La ora X pământul se cutremură pe kilometri întregi, mașinile de război înaintând concentric, cu un vuiet de apocalips.

Gilda ieși din nou la fereastră.

— Destul, strigă. Lăsați-mă în pace.

Formația de care armate undui, purtată parcă de un val invizibil, pahidermele de oțel încărcate cu moarte se răsturnară cu scrâșnete oribile, transformându-se în grămăjoare de fiare.

Secretarul general al O.N.U.-ului înainta ținând în sus un steag alb. Gilda îi făcu semn să intre. Secretarul O.N.U.-lui ceru cameristei condițiile de pace: țara ajunsese la epuizare, nervii populației și ai forțelor armate nu mai rezistau.

Gilda îi oferă o ceașcă de cafea și apoi spuse:

— Vreau un ou pentru fetița mea.

Zece camioane se opriră în fața casei. Fură descărcate ouă de toate dimensiunile, de o frumusețe fără seamăn, ca fetița să poată alege. Era unul chiar din aur curat, bătut cu pietre prețioase, cu diametrul de treizeci și cinci de centimetri.

Antonella alese unul mic, de carton colorat, la fel cu acela pe care i-l luase doamna de la patronaj.

GROAPA A OPTSPREZECEA

Domnul Stefano Merizzi, de cincizeci și patru de ani, directorul unei întreprinderi petrochimice, juca golf pe terenul din Morisenda într-o după-amiază de vară împreună cu prietenul său Giacomo Introvisi, cu fiica sa Lucia și cu contele Gianangelo Giunchi care urma să devină al doilea soț al ei. Era o zi foarte frumoasă.

Merizzi era un bărbat corpolent, greoi și neobișnuit cu exercițiile fizice, dar practica golful sperând că acest sport liniștit și dificil avea să-l țină în formă. Nervos din fire, nu ajunsese în șapte ani de practică la nici un rezultat apreciabil. Era destul dacă reușea să pornească mingea după o sută de lovituri. El însă nu făcea caz, până la urmă se resemnase, nota punctele pe *score*, dacă nu de altceva, din plăcere și, de fapt, se amuza. Prietenul său Introvisi era un tip de același calibru cu el. Fiica sa Lucia și Giunchi în schimb erau foarte pricepuți, prima cu un *handicap* de zece, al doilea cu șapte.

Pentru a face cât de cât interesată o partidă în patru cu forțe atât de inegale, cei patru deciseră să joace „din două mingi cea mai bună”. Lucia își luă ca tovarăș pe tatăl său.

În ziua aceea, poate din pricina căldurii, Merizzi părea foarte obosit și abia se târa de-a lungul pajiștilor încântătoare bordate cu gigantice perdele de arbori.

La începere, ca mai întotdeauna, Merizzi făcu un biet *drive* și mingea se opri în groapă. Partenera sa Lucia trase cu prea mare dezinvoltură. Mingea țâșni dreaptă și avântată cu un progresiv efect la

dreapta care o făcu să cadă, cam la vreo sută și patruzeci de metri, la marginea pădurii, într-o porțiune de iarbă lăsată anume sălbatică și necultivată. Giunchi, în schimb, se plasează într-o excelentă poziție, tocmai în mijlocul *link*-ului.

Era rândul Luciei să joace. Greși din plin. Mingea fu momită și mai mult de ierburile sălbatice. Și era greu de crezut că Merizzi ar fi reușit nu să atingă *green*-ul, care era la o sută de metri în fața lui, ci măcar să scoată mingea din grămadă.

— Fierul de zece? îl întreabă *caddy*-ul.

— Dă-mi-l pe care-l vrei. Atât!

De obicei, tocmai din pricină că era conștient de propria sa inferioritate, înainte de-a da o lovitură Merizzi sta și se pregătea cu multă migală. De data asta însă nu făcu așa, ca și când ar fi fost dezgustat, ca și când nu s-ar fi simțit obligat și jocul i-ar fi fost indiferent. Se așează în poziție, ridică fierul, îl ținu o clipă suspendat, îl făcu să vibreze, învârtindu-l.

O să atingă mingea? O să lovească mingea? O să miște mingea din loc? Cu cât o să împingă mingea? Cu zece centimetri, o jumătate de metru, un metru? Se auzi o lovitură metalică și seacă, privirile surprinse ale jucătorilor și ale celorlalți *caddies* urmăriră micuța minge care se ridica mai întâi în slava cerului cu o traiectorie curbă ca să cadă apoi dezinvoltă exact în mijlocul *green*-ului, la cincisprezece centimetri de groapă. Urmără râsete zgomotoase. Desigur o întâmplare sau norocul. O lovitură mai bună nici nu se putea. Cine știe dacă un campion mondial ar fi reușit sau nu o asemenea performanță.

— Papa, îți dai seama că e grozav? strigă Lucia din dreptul celei de a șaptesprezecea gropi.

Oricât ar fi fost de neverosimil, dar după primul *drive* Merizzi nu mai greșise nici o lovitură. Și lucrul era cu atât mai ciudat cu cât se vedea că era obosit, și părea indiferent la acel soi de miracol.

— Ce-i cu tine? Cum îți explici asta? îl întreabă Introvisi. Știi că tu realizezi astăzi un excelent opt de *handicap*?

Merizzi se opri la marginea penultimului *green* după ce nimeri groapa cu o impresionantă precizie. Sufla greu. Se rezema în *putter* ca un bătrân în baston.

— Dragă Giacomo, spuse cu glas scăzut, adevărul e că nu-mi mai pasă de nimic. Chiar în adâncul inimii. Nu-mi mai pasă de nimic, și tu știi că la golf se joacă bine numai în asemenea condiții, când ești completamente detașat, cel puțin oamenii ca mine. Și astăzi nu-mi mai pasă de nimic nici cât negru sub unghie.

Agită o mână prin fața ochilor ca și cum ar fi vrut să alunge ceva.

— Și muștele, astea! spuse. Blestemate muște.

— Ce muște?

— Nu știu, nu le-am mai văzut niciodată pe-aici, îmi tot bâzâie la ureche de când am început.

— Nu mi-am dat seama, spuse Introvisi și se duse la locul de pornire următor.

Soarele coborâse, pe pajiști umbrele se alungeau.

Merizzi îl urmă cu greutate. După vreo zece pași se opri clătinându-se. Prietenul își dădu seama.

— Nu te înțeleg. Azi joci cum nici măcar n-ai visat vreodată să joci, joci ca un tânăr, și stai acolo pleoștit ca și cum ți s-ar fi întâmplat o nenorocire. Se poate ști ce ai?

— M-au supt, spuse Merizzi cu tristețe.

— Cine?

— Toți. Viața. Nevastă-mea. Fiică-mea. M-au supt și continuă să mă sugă. Și-acum tipul acela care vrea s-o ia de nevastă. Tot sângele puțin câte puțin. De câți ani? Zi de zi. Pe urmă muncitorii, comisia internă. Și fiscul. Și grupul de asistență. Și verii. Și rudele sărace. Și clica de paraziți pe care-i știi... Așa că sunt obosit, înțelegi? Nu-mi mai pasă

de nimic. Sunt obosit, numai de-asta joc bine acum... Dar ce muște scârboase!

Și iar făcu gestul acela cu mâna ca să gonească gângăniile.

Cu toate astea Introvisi nu vedea nimic.

A optsprezecea și ultima groapă, lungă de trei sute optzeci de metri, e în pantă. *Green*-ul, de cum ajunge dincolo de muchia din vârf, nu se mai vede de jos. În *drive*-ul de pornire, cum nu se întâmplase niciodată, Merizzi o depăși pe Lucia cu cincisprezece metri. Faptul avea ceva monstruos în el. Cei doi adversari, în dezavantaj acum cu paisprezece puncte, stăteau și priveau. Merizzi trase a două lovitură, se plasă pe ultimul și cel mai abrupt povârniș, ca să ajungă la *green* mai lipseau o sută cincizeci de metri. Următorul „fier cinci” al Luciei nu fu prea grozav. Mingea se opri în echilibru pe un smoc de iarbă unde pajiștea era mai aplecată.

Bărbatul obosit ceru să i se dea ciocanul numărul opt și fără să se mai gândească lovi mingea. Doi *caddies* se și duseseră pe *green* să controleze sosirea.

— A căzut aici pe *green*, perfect, pe urmă cine știe cum a sărit, da, a sărit în partea aceea, spre groapă, explică un băiat în momentul acesta soarele dispăru cu totul pe după vârfurile stejarilor și se lasă seara.

Dincolo de *green* terenul aluneca într-o râpă necultivată și mărăcinoasă. Dar mingea căzuse drept în jos, lovitura era magistrală, iar dacă a sărit, a sărit foarte aproape, nu poate fi departe. Se pornesc s-o caute. Chiar și Merizzi, aplecat, umbla scotocind prin mărăcini și ierburi.

Se înserează, încet-încet lucrurile încep să pară tot mai asemănătoare cu umbrele, cu niște fantome care umblă, cu sufletul omului. Din pădurea din jur încep să se ridice mici glasuri misterioase. Dar vârfurile cele mai înalte ale copacilor încă mai sunt iluminate de soare.

— Papa, papa, unde ești? strigă Lucia pe neașteptate.

În timpul acesta Giunchi se apleacă să ridice ceva:

— Al cui e fierul acesta?

În ierburile pajiștii, puțin mai jos de platou, a găsit o crosă. E un fier opt, pare aproape nou.

Giunchi îl ridică în sus ca să fie văzut. Apoi se oprește împietrit, fixând terenul din fața sa:

— Sfântă Fecioară!

Se apropie cu toți de el curioși. În mijlocul *rough*-ului, printre bălăriile aproape mai înalte decât ea, sta nemișcată o enormă broască-râioasă.

E întoarsă către soarele care apune și s-ar spune că soarbe cu mare plăcere lumina aceea pe sfârșite. Trebuie să fi fost o vietate miraculoasă, trebuie să fi avut niște amoruri uluitoare, trebuie să fi fost foarte fericită, un prinț poate, un rege bun, un prieten al zânelor, un mic zeu al pădurii. Și acum e pe moarte.

E în întregime acoperită de o puzderie de muște care o devoră. Trebuie să se fi luptat mult cu ele ca să se elibereze, dar erau prea multe și acum e epuizată. O puzderie de muște veninoase o devoră acum și o sug, unele dintre ele stau nemișcate, angajate în supliciu, altele mișună nervos printre zgaibe căutând locurile cele mai gingașe ale pielii, altele roiesc în jur formând un fel de noruleț cenușiu, prin care contururile suveranului se întrezăresc nesigure și tremurate. A luptat să se elibereze, dar erau prea multe. Și acum trebuie să moară.

Totuși e un zbucium îndelungat, o suferință disperată, e singurătatea. Mâine dimineață nu va mai revedea soarele, niciodată nu-l va mai putea revedea, dar acum încă îi mai gustă patetica reverberație printre arbori, lumina aceea care a aparținut tinereții, speranței și dragostei.

De sub viermuiala murdară de muște ochii mai strălucesc încă, gura palpită în ușoare suspine.

Oamenii tot mai stau în jurul ei înspăimântați. Nu-i decât o broască-râioasă, de ce vederea ei îi paralizează așa?

Deodată, cu ultima sforțare, muribunda își saltă capul ca și când ar cerși o picătură de aer. Pentru o clipă privirile sale întâlnesc ochii Luciei.

Brusc, ca și cum i-ar fi lipsit ceva, tânăra, frumoasa și prea eleganta femeie se întoarce spre tufișuri, urlând:

— Papa, papa, unde ești?

Dar domnul Merizzi nu se vede. Oamenii din jurul broaștei-râioase se dau încet îndărăt.

HAINA VRĂJITĂ

Deși apreciez eleganța vestimentară, de obicei nu țin seama dacă hainele semenilor mei au o tăietură mai mult sau mai puțin perfectă.

Într-o seară, cu toate acestea, în timpul unei vizite într-o casă din Milano, am cunoscut un bărbat, în vârstă de patruzeci de ani după cum părea, care literalmente strălucea datorită frumuseții, definitive și pure, a îmbrăcăminții.

Nu știu cine era, îl întâlneam pentru prima dată și când mi-a fost prezentat, cum se întâmplă întotdeauna, mi-a fost imposibil să-i înțeleg numele. Dar la un moment dat m-am aflat în seara aceea în vecinătatea lui, și am început să discutăm. Părea un om inteligent și subțire, dar avea pe față un aer de tristețe. Poate cu o intimitate exagerată - Dumnezeu îmi schimbase firea - l-am complimentat pentru eleganța lui; și am îndrăznit chiar să-l întreb la ce croitor se îmbrăca.

Pe fața lui apăru un ușor zâmbet ciudat, de parcă s-ar fi așteptat la întrebare.

— Aproape că nu-l cunoaște nimeni, spuse, dar e un mare maestru. Și nu lucrează decât când îi vine lui. Pentru puțini inițiați.

— Dar eu aș putea să...?

— Oh, încearcă, încearcă. Îl cheamă Corticella, Alfonso Corticella, strada Ferrara 17.

— Trebuie să fie scump, îmi închipui.

— Bănuiesc, dar jur că nu știu. Hainele astea mi le-a făcut acum trei ani și nu mi-a trimis încă nota de plată.

— Corticella? Strada Ferrara 17, ați spus?

— Exact, răspunse necunoscutul. Și mă părăsi atașându-se unui alt grup.

În strada Ferrara 17 am găsit o casă ca atâtea altele și locuința lui Alfonso Corticella era ca locuința atâtor croitori. A venit să-mi deschidă chiar el. Era un bătrânel cu părul negru, dar desigur vopsit.

Spre surprinderea mea nu făcu mofturi. Ba chiar părea dornic să-i devin client. I-am explicat cum am afla adresa lui, am lăudat felul lui de a croi, i-am cerut să-mi facă un rând de haine. Am ales o stofă lucioasă gri, apoi mi-a luat măsura, și s-a oferit să vină, pentru probe, la mine acasă. L-am întrebat de preț. Nu era nici o grabă, mi-a răspuns. Vom fi mereu de acord. Ce om simpatic, am gândit la început. Și cu toate acestea mai târziu, în timp ce mă întorceam acasă, mi-am dat seama că bătrânelul îmi lăsase în suflet o proastă dispoziție (poate din pricina insistențelor lui repetate și a zâmbetelor mieroase). Pe scurt, nu aveam nici o poftă să-l revăd. Dar acum hainele erau comandate. Și după vreo douăzeci de zile erau gata.

Când mi le-au adus, le-am probat, timp de câteva secunde, în fața oglinzii. Erau o capodoperă. Dar, nu știu bine de ce, poate din pricina amintirii neplăcutului bătrânel, nu aveam deloc chef să le îmbrac. Și au trecut săptămâni întregi până să mă decid.

Îmi voi aminti ziua aceea cât voi trăi. Era o zi de marți, în aprilie și ploua. Când mi-am pus costumul - haină, pantaloni și vestă - am constatat cu plăcere că nu-mi atârnav și nu mă strâneau pe nicăieri, cum se întâmplă mai totdeauna cu hainele noi. Ba chiar îmi cădeau de minune.

De regulă, în buzunarul drept de la haină eu nu pun nimic, hârtiile le țin în buzunarul stâng. Așa se explică de ce după câteva ore, la birou, vârand din întâmplare mâna în buzunarul drept, simții că e o hârtie acolo. Poate nota de plată a croitorului?

Nu. Era o bancnotă de zece mii de lire.

Rămăsei încremenit. Eu, asta e sigur, n-o pusesem acolo. Pe de altă parte era absurd să mă gândesc la o glumă din partea croitorului Corticella. Cu atât mai puțin la un cadou din partea femeii mele de serviciu, singura persoană care, după croitor, avusese ocazia să se apropie de costumul de haine. Sau poate că era o bancnotă falsă? O privii în zare, o comparai cu altele. Mai bună decât era nu putea fi. Singura explicație posibilă era vreo zăpăceală a lui Corticella. Poate că venise un client să-i plătească un scont, croitorul în clipa aceea nu avea portofelul la el și, ca să nu lase bancnota pe unde o fi, o băgase în haina mea agățată de un manechin. Asemenea cazuri se pot întâmpla.

Apăsai pe butonul soneriei s-o chem pe secretară. Îi voi scrie lui Corticella o scrisoare restituindu-i banii care nu erau ai mei. Între timp însă, și n-aș putea spune de ce, băgai din nou mâna în buzunar.

— Ce aveți, domnule doctor? Vă simțiți rău? mă întreabă secretara care intra în acea clipă.

Probabil că devenisem palid la față ca moartea. În buzunar, degetele mele dăduseră peste marginile unei alte hârtii, care cu o clipă mai înainte nu fusese acolo.

— Nu, nu, nu e nimic, răspund. O ușoară amețală. Mi se întâmplă de la o vreme. Poate sunt nițel obosit. Așa că puteți pleca, domnișoară, trebuia să dictez o scrisoare, dar vom face treaba asta mai târziu.

Numai după ce secretara a plecat, am îndrăznit să scot hârtia din buzunar. Era o altă bancnotă de zece mii. Și atunci am încercat pentru a treia oară. Și o a treia bancnotă ieși la iveală.

Inima începu să-mi galopeze. Am avut impresia că mă aflu prins, din motive misterioase, în vârtejul unui basm din acelea din care se spun copiilor și pe care nimeni nu le crede.

Sub pretext că nu mă simt bine părăsii biroul și mă dusei acasă. Simțeam nevoia să rămân singur. Din fericire, slujnica plecase. Închisei ușile, trăsei transperantele, scot bancnotele una după alta cu cea mai mare grabă, din buzunarul care părea de nesecătuit.

Lucram cu o spasmodică încordare nervoasă, de teamă că miracolul ar putea să înceteze dintr-un moment în altul. Aș fi vrut să continui toată seara și toată noaptea, până aș fi strâns miliarde. Dar la un moment dat puterile mă părăsiră.

În fața mea se afla o grămadă impresionantă de bancnote. Lucrul cel mai important acum era să le ascund, ca nimeni să nu miroasă ceva. Golii un vechi cufăr plin cu covoare și în fundul lui, grupați în grămăjoare, pusei banii pe măsură ce-i număram. Erau cincizeci și opt de milioane grase.

A doua zi de dimineață mă trezi femeia, mirată că mă găsește în pat cu totul îmbrăcat. Încercai să râd, explicându-i că seara băusem puțin cam mult și că somnul mă luase pe neașteptate.

O nouă spaimă: femeia mă invită să-mi scot costumul ca să-l dea măcar puțin cu peria.

I-am răspuns că trebuia să iese numaidecât și că nu mai aveam timp să mă schimb. Apoi m-am dus repede la un magazin de îmbrăcăminte de gata ca să-mi cumpăr un alt costum, dintr-o stofă asemănătoare; l-aș fi lăsat pe acesta slujnicei să aibă grijă de el; al „meu”, acela care avea să facă din mine, în decurs de câteva zile, unul dintre cei mai puternici oameni din lume, aveam să-l ascund într-un loc sigur.

Nu pricepeam dacă visam, dacă eram fericit, sau dacă nu cumva eram sufocat de povara, unei fatalități nemărginite. Pe stradă, prin impermeabil pipăiam fără întrerupere în dreptul magicului buzunar. De fiecare dată respiram ușurat. Sub stofă răspundea confortantul foșnet al biletului de bancă.

Dar o ciudată coincidență îngheță fericitul meu delir. În ziarele de dimineață apărură cu litere mari

știrea unui jaf petrecut cu o zi înainte. Furgoneta blindată a unei bănci, după ce fusese pe la toate sucursalele, tocmai transporta la sediul central vârsămintele zilei, când a fost asaltată și golită în bulevardul Palmanova de patru bandiți. Când lumea dăduse fuga, unul dintre gangsteri, ca să-și facă loc, începuse să tragă. Și un trecător fusese ucis. Dar mai ales mă contraria suma de bani jefuită: exact cincizeci și opt de milioane (ca și ai mei).

Putea să existe vreo relație între neașteptata mea bogăție și lovitura tâlhărească petrecută aproape în același timp?

Părea o prostie să gândești la așa ceva. Și eu nu sunt superstițios. Cu toate acestea faptul mă zăpăci cu totul.

Cu cât ai mai mult, cu atât dorești mai mult. Ajunsesem bogat, ținând seama de modestele mele obiceiuri. Dar mă atrăgea mirajul unei vieți de lux fără margini. Și chiar în acea seară mă pusei pe lucru. Acum procedam mult mai calm și cu un mai mic consum nervos. Alte o sută treizeci și cinci de milioane se adăugară la tezaurul precedent.

În noaptea aceea nu reușii să închid un ochi. Era presentimentul unui pericol? Sau aveam conștiința chinuită a celui care obține fără să merite o avere fabuloasă? Sau un soi confuz de remușcare? De cum se lumineă, sării din pat, mă îmbrăcai și alergai afară să caut un ziar.

Când am citit, mi se opri respirația. Un incendiu teribil, izbucnit la un depozit de țiței, distrusese pe jumătate o clădire din foarte centrala stradă San Cloro. Printre altele fuseseră devorate de flăcări casele de bani ale unui mare institut de construcții, care conțineau peste o sută treizeci de milioane de lire, bani lichizi. În flăcări, doi pompieri își găsiseră moartea.

Oare trebuie să înșir acum unul după altul toate delictele mele? Da, pentru că acum știam că banii pe care mi-i furniza haina veneau de la crime, din

sânge, din disperare, din moarte, veneau din infern. Dar înlăuntrul meu exista totuși o intervenție a rațiunii care, bătându-și joc, refuza să admită vreo vină de orice fel din partea mea. Și atunci tentația revenea, atunci mâna - era așa de ușor! - se băga în buzunar și degetele, cu o grabnică voluptate, strângeau marginile mereu noului bilet de bancă. Banii, dumnezeieștii bani!

Fără să părăsesc vechiul apartament (ca să nu bată la ochi), în scurtă vreme îmi cumpărasem o vilă somptuoasă, posedam o prețioasă colecție de tablouri, circulam cu automobile de lux, și, lăsându-mi slujba pentru „motive de sănătate”, mă plimbam pretutindeni prin lume în compania unor femei frumoase.

Știam că, ori de câte ori scoteam bani din haină, pe lume se petrecea ceva mârșav și dureros. Dar cu toate acestea aveam o conștiință vagă a lucrurilor, nesustținută de probe logice. Și în același timp, cu fiecare nouă încasare de-a mea, conștiința mi se degrada, devenind tot mai josnică. Și croitorul? I-am telefonat ca să lichidăm contul, dar nu mi-a răspuns nimeni. În strada Ferrara, unde m-am dus să-l caut, mi s-a spus că emigrase în străinătate, nu se știa unde. Totul deci conjura să-mi demonstreze că, fără s-o știu, făcusem un pact cu diavolul.

Până când, în imobilul unde locuiam de multă vreme, a fost găsită într-o dimineață o pensionară de șaiszeci de ani asfixiată cu gaz: se omorâse pentru că pierduse cele treizeci de mii de lire lunare pe care le încasase cu o zi înainte (și care încăpuseră pe mâna mea).

Destul, destul! ca să nu mă prăvălesc până în fundul abisului trebuia să scap de haină. Nu cedând-o altora, întrucât oprobriul ar fi continuat (cine ar fi putut rezista vreodată la o ademenire atât de mare?). Era neapărat nevoie s-o distrug.

Am ajuns cu mașina într-o vale ascunsă din Alpi. Mi-am lăsat automobilul într-un luminiș plin cu iarbă și am pornit-o în sus, în pădure. Nu era

nici o suflare vie. Trecând de pădure, am dat de pietrișul unei morene. Aici, între două stânci gigantice, am tras din sacul de munte haina blestemată, am stropito bine cu petrol și i-am dat foc. În câteva minute nu rămăsese din ea decât cenușa.

Dar, la ultima pâlpâire a focului, în spatele meu - părea la o distanță de doi, trei metri - răsună o voce omenească:

— Prea târziu, prea târziu!

Îngrozit, m-am întors brusc. Dar nu era nimeni. Am căutat în jur, sărind de pe un pietroi pe altul, ca să-l descopăr pe blestemat. Nimic. Nu erau decât pietre.

În ciuda spaimei pe care o trăsesem mă întorsei în fundul văii cu un sentiment de ușurare. În sfârșit, liber. Și bogat, din fericire.

Dar în luminișul plin cu iarbă, mașina mea nu mai era. Și în oraș, la întoarcere, văzui că somptuoasa mea vilă dispăruse; în locul ei, un teren viran cu pari din loc în loc cu câte o tăbliță: „Teren comunal de vânzare”. Și depozitele din bancă, fără să-mi explic, complet consumate. Dispărute de asemenea, din numeroasele mele casete de siguranță, groasele pachete de acțiuni. Și praf, nimic altceva decât praf, în vechiul cufăr.

Acum am reînceput să muncesc cu înfrigurare, lucru pe care-l fac cu destulă neplăcere, și, ceea ce este mai ciudat, nimeni nu pare să se mire de ruina mea neașteptată.

Și știu că nu s-a sfârșit încă. Știu că într-o zi va suna soneria de la ușă, eu mă voi duce să deschid și în fața mea va sta, cu zâmbetul lui abject, ca să-mi ceară ultima socoteală, croitorul nenorocirii.

CÂINELE GOL

În dimineața de Ajun, Nora aranja figurinele în ieslea de pe mescioară - anul acesta, fiind pradă unei depresii sufletești atât de depline, n-avea nici un chef să facă pom de Crăciun - și mâinile ei plasau păstorii îngenunchiați, oile, mieii și magii, dar mintea-i era în altă parte, cu gândul fixat ca un cui la blestemata ei rană dureroasă, când auzi un poc, o lovitură surdă și violentă în spatele ei.

Se întoarse și-l văzu cu stupoare pe Glub, bulldogul ei drag, care înainta bălăbănindu-se și întindea ici și colo botul căutând. „Glub Glub” îl strigă, dar animalul nu se întoarse spre ea, gudurându-se cum făcea de obicei, ci se opri nesigur ca și cum n-ar fi înțeles.

Era ceva ciudat la mijloc. Nora trase repede spre ea câinele, îngenunchind îi luă capul în mâini și-i spuse:

— Dar ce ai, Glub? Ești bolnav, Glub? De ce mă privești așa, Glub?

În clipa aceea își dădu seama că Glub n-o vedea.

De câțeva vreme observase că în ochii câinelui se forma treptat un fel de reflex lăptos. Acum o pată întunecoasă îi acoperise întreaga pupilă. Nora îi trecu de două ori mâna prin fața ochilor și pupilele lui nici nu se clintiră. Orb. Acum se explica izbitura aceea de adineauri. Glub, înaintând pe dibuite prin întuneric, se lovise până la urmă de piciorul unei mese.

Câinele acela i-l dăruise el, era deci ultima pârțică vie care-i rămânea de la el, și el nu mai era, dispăruse, o abandonase și de aceea Glub era unicul sprijin de care ea se mai putea agăța pentru

a putea continua să mai existe și firește, când le spui, toate astea par niște povești absurde, deși adesea în viață lucrurile se petrec chiar așa.

O cuprinse spaima. Se simți, mai mult decât înainte, înspăimântător de singură în casa aceea mare și nu era nimeni care să-i poată da vreun ajutor. Părea chiar că pe neașteptate vuietul nesfârșit și misterios al orașului, acel soi de muget profund și dureros ar fi încetat. Și în tăcerea exagerată a încăperii Nora auzi pe neașteptate bătăile proprii inimi care galopa.

Trebuia să cheme numaidecât un veterinar. Probabil era o formă infecțioasă, trebuia căutat degrabă un remediu. Dar o știa de pe acum: veterinarul n-avea să priceapă nimic, ultima dată examinase ochii câinelui prostește, spusese tot felul de aiureli despre o anumită intoxicație, prescrisese antibiotice, dar antibioticele nu ajutaseră cu nimic. Și pe urmă să-l găsești, pe veterinar; era ajunul Crăciunului, o lume întreagă părea înnebunită, dacă întrebai de cineva, răspunsul era mereu același: „Fără îndoială, doamnă, dar după sărbători”. După sărbători?

Deocamdată ea se deplasa dintr-o parte în alta a încăperii chemându-l pe Glub, să controleze dacă nu mai vedea chiar de loc și uneori părea că animalul percepea doar umbra ei și-i venea numaidecât în întâmpinare, alteori însă apuca o direcție greșită și se izbea de mobile.

O cuprinse o imensă milă pentru câine și pentru ea însăși. Și se gândi la seara următoare, la teribilul prânz de Crăciun care o aștepta, pentru prima dată singură în casa aceea mare iar de la apartamentele vecine voci, zgomote, și râsete și Glub ghemuit lângă ea ca de obicei, va întinde botul și o va fixa cu pupilele opace fără s-o vadă.

Atunci o cuprinse un fel de mânie și de revoltă pentru atâta răutate care-o lovea de pretutindeni. Chiar dacă trebuia să întoarcă pe dos întreg orașul Milano tot avea să găsească un medic: cel puțin

avea să știe dacă mai sunt sau nu speranțe. Fiind atât de chinuită avu o idee ciudată care în condiții normale i s-ar fi părut absurdă. Să telefoneze profesorului Cleri, celebrul oculist, pe care-l știa prietenul lui. Și ce-ar fi spus oare Cleri? Să-i ceri unui savant să examineze un câine era o nebunie. Nu contează. N-avea decât să se simtă ofensat. Dacă nu avea o inimă de piatră trebuia să-și dea seama de extrema importanță a cazului.

Ciudat. Se gândea că la biroul profesorului Cleri n-o să-i răspundă nimeni, sau au să-i răspundă că profesorul era plecat, sau că în ziua aceea nu primea, sau că în ziua aceea nu avea nici un minut liber și că trebuia să fixeze o întâlnire după Crăciun, sau că telefonul o să fie mereu ocupat, sau că telefonul o să fie deranjat, sau că pur și simplu în dimineața aceea profesorul Cleri murise brusc, el, singura persoană pe lume care ar fi putut s-o ajute. Și în schimb, lucru de necrezut, chiar oculistul fu acela care-i răspunse. Și-o recunoscuse numaidecât, și părea să știe tot ceea ce se întâmplase, și nu făcu aluzie la el, și când ea încercă să-i explice cu neîndemânatică circumlocuțiuni, ca să nu-l jignească, de ceea ce avea nevoie, el râse cu bunăvoință și spuse: „Spuneți adevărul, doamnă, dumneavoastră nu aveți curajul să-mi spuneți că este vorba de un câine... Dar se vede că dumneavoastră mă prețuiți destul de puțin. Eu iubesc câinii mai mult decât pe oameni... Nu cumva, din întâmplare, e vorba de faimosul dumneavoastră bulldog... Chiar despre el? Cum așa? Nu mai vede? Bietul animal... Dar aduceți-l, doamnă, bineînțeles. Uitați, acum trebuie să mă duc la spital dar la patru și jumătate vă aștept”.

Răsuflă ușurată. Soarele își trimitea razele pe catifeaua violetă a unui fotoliu cu o discretă veselie. Vuietul de afară al orașului era asemenea glasului Crăciunului care se apropia și ea nu se mai temea de Crăciun. Crăciunul era din nou ziua

aceea plăcută și fără griji din copilăria ei. Nu, nu, nu trebuia să se lase doborâtă de primele neplăceri. Ce nefericit temperament avea. Pe lumea asta, har Domnului, există și oameni buni, nu sunt chiar toți niște ticăloși.

Era o zi foarte friguroasă și senină. În mod inexplicabil, deși nu sufla vântul, aerul era curat în ciuda cumplitilor nori de fum și de aburi îngrămădiți asupra conglomeratului urban. Nora cânta, în casă, așteptând ora la care să-l ducă pe Glub la oculist, între timp câinele recăpătase viață, în anumite mișcări părea același care fusese cu un an înainte, când trupul lui era atât de viguros încât semăna cu un dragon, cu un colac de salvare, cu un taur, cu un nor, cu o plăsmuire a imaginației, când amorțita și monstruoasa lui frumusețe făcea lumea să se oprească pe stradă.

Dar partea proastă fu că la patru și jumătate, atunci când Nora coborî cu mare greutate câinele din taxi în fața intrării doctorului, ziua era pe sfârșite. Și reverberațiile roșiatice ale apusului băteau în cornișele cele mai înalte în vreme ce se aprindeau, în haotice și delirante perspective, lumânările de Crăciun. Întrând în imobil, Nora nu băgă de seamă lucrul acesta și se lăsă convinsă de toate fleacurile care-i ieșeau în cale ca s-o consoleze. Pentru că în anticamera aglomerată a cabinetului lui Cleri lumea se interesă în mod deosebit de Glub și de necazurile lui, și apoi apărură doctorul Cleri care plin de bunătate dădu precădere câinelui și ascultă cele întâmplate și-i privi ochii și spuse că nu trebuia să se descurajeze, nu era ceva local, totul depindea de o epuizare organică și de aceea existau motive de speranță. Desigur, câinele, dezorientat dădea semne de neliniște și, intimidat, se ghemuia lângă stăpâna lui.

Și pe măsură ce medicul vorbea, o cuprindea un sentiment de ușurare. Nu era deci vorba de orbire, nu era îndelungata agonie a animalului care se clătina prin casă fără busolă, cu neîntrerupte și

umilitoare poticniri, nu era sfârșitul (pentru că atunci când Glub n-ar mai fi existat, Nora simțea că și ultima legătură cu el, iubitul ei, s-ar fi întrerupt și viața ar fi devenit o caznă a iadului însuși). Nu, Glub va trăi, își va recăpăta vederea, va putea să alerge din nou după minge prin pajiștile parcului în râsetul copiilor.

Dar, la sfârșitul vizitei, când Nora coborî, și se găsi din nou în piațetă cu câinele de curea, se și înserase. Acum doctorul Cleri consulta alți bolnavi, pacienții care așteptau nu se mai gândeau la animal ci începuseră să se gândească din nou la propriul lor caz, și Nora știa că în acel moment nu mai exista nimeni pe lume care să se preocupe de ea.

În piațetă exista o stație de taxiuri dar în seara aceea clocotitoare taxiurile nu veneau, toate erau înghițite de vârtejul nebun al Crăciunului. Nora începu să aștepte, câinele așezat alături ridica botul spre ea, întrebând ce se întâmplă.

Acum nimeni nu mai lua în seamă buldogul orb, nimeni n-o mai lua în seamă pe ea, era o piațetă din centru, peste tot în jur magazine scânteietoare și, ici și colo, ghirlande de becuțe se aprindeau și se stingeau nervos într-un anume ritm. În colț magazinul unui mare blănar, tocmai magazinul acela din care el, cu doi ani în urmă, îi cumpăraseră de Crăciun blana de castor. Și, alături, firma unui faimos *night-club*, în care se dusese de atâtea ori cu el purtând obișnuitele discuții pentru că el, la o anumită oră, ar fi vrut să se ducă să se culce, pe când ea ar fi vrut să aștepte să vadă „numărul”. Totul, casele, vitrinele, firmele, reclamele, păreau să-i spună Norei: Îți amintești? Îți amintești? Acum totul s-a sfârșit.

Taxiul nu mai venea. Frigul o pătrunse, tăind-o cu ascuțisuri de gheață. La un moment dat, din pricina gerului, buldogul începu să geamă încet. Nu mai era un colac de salvare, nu mai era un

dragon, nu era un nor, era un biet domn bătrân, slăbit, bolnav și obosit pe care lumea îl uitase.

Ea, zăpăcită, privea în jur. De unde venea toată lumea aceea? Părea anume izvorâtă din abisurile tainice ale orașului ca s-o înnebunească pe ea. Bărbați, femei, tineri, copii, bătrâni alcătuiau în piațetă un fel de cerc obsedant în jurul ei, și toți aveau fețele excitate, toți purtau pachete de toate culorile, toți surâdeau, toți erau fericiți, blestematul acesta de Crăciun!

Crăciunul era un soi de monstru, îmbătase orașul, târa bărbați și femei într-o bulboană, îi făcea pe toți fericiți. Se gândi la casa goală și tăcută care o aștepta, la ungherele întunecate; rușinată, își dădu seama că plângea, lacrimile îi curgeau în jos pe obraji în șiroaie și nimeni n-o luă în seamă. Unde era el?

Poate chiar în piața aceasta, în mijlocul mulțimii dezlănțuite, având și el pachete și pachetele, și el fericit, la braț cu o fată mai frumoasă și mai tânără decât ea.

Taxiul nu venea, trecuse poate o oră, câinele gemea de frig cu tânguiri cavernoase și ea nu putea să-l consoleze. Ce lucru îngrozitor să fii străin și să nu primești nici o privire binevoitoare de nicăieri în inima sărbătorii. Atunci înțelese în sfârșit că bietul Glub, buldogul, nu-i mai folosea la nimic. Și chiar dacă i-ar fi revenit vederea și-n loc de doi ochi ar fi avut o sută, tot nu i-ar fi ajutat la nimic. Pentru Glub era doar un câine care în fond nu știa nimic despre ea și despre suferința ei. Și din el, din iubitul departe acum, nu rămăsese în câine nici măcar o părticică, o suflare, o licărire... Câinele era gol.

Și așa rămase singură. Treceau pe lângă ea, o atingeau, o izbeau chiar uneori în agitația grabei, dar nimeni n-o privea în ochi și nu-și dădeau seama cât de nefericită era. Crăciunul era singurătate, era disperare, era un demon care

mușca cu dinți de foc inima, aici în capul
pieptului.

NOAPTE DULCE

Ea scoase prin somn un geamăt slab.

La capătul celuiilalt pat, el, așezat pe divan, citea sub conul de lumină al unei lămpi de noapte. Ridică privirea. Ea fu străbătută de un mic fior, scutură din cap ca și când ar fi vrut să scape de ceva, deschise ochii și-l fixă pe bărbat cu o expresie de stupefație, ca și cum l-ar fi văzut pentru prima dată. Apoi zâmbi ușor.

— Ce e, dragă?

— Nimic, nu știu de ce simt un fel de neliniște, de teamă.

— Ești puțin obosită de călătorie, așa e întotdeauna și apoi ai puțină temperatură, nu te necăji, mâine dimineață n-o să mai ai nimic.

Ea tace pentru câteva secunde, fixându-l mereu cu ochii mari deschiși. Pentru ei, care veneau de la oraș, tăcerea bătrânei case de țară era de-a dreptul exagerată. Un adevărat bloc ermetic de tăcere care părea să ascundă înlăuntrul lui o așteptare, ca și cum zidurile, grinzile, mobilele, totul și-ar fi ținut răsuflarea.

Apoi spuse, liniștită:

— Carlo, ce se întâmplă în grădină?

— În grădină?

— Carlo, te rog, fiindcă tot te-ai ridicat, te rog uită-te puțin afară, căci mi se pare ca și cum...

— Ar fi cineva? Ce idee. Cine ai vrea să fie în grădină acum? Hoții? și râse. Hoții au lucruri mai bune de făcut decât să dea ocol unor cocioabe ca asta.

— Te rog, Carlo, uită-te puțin.

El se ridică, deschise geamurile și persianele^[15], privi afară și rămase surprins. După-masă fusese furtună mare și acum, într-o atmosferă de-o puritate neverosimilă, o lună aproape plină lumina extraordinar grădina, neclintită, pustie și tăcută, fiindcă greierii și broaștele fac parte integrantă din tăcere.

Era o grădină foarte simplă, făcută dintr-o pajiște netedă cu o alee de pietriș alb formând un inel, desprinzându-se în raze în diverse ramificații: și numai împrejur era mărginită de straturi cu flori. Dar era însăși grădina copilăriei lui, o dureroasă părticică din viața sa, un simbol al fericirilor pierdute, și întotdeauna în nopțile cu lună, părea să-i vorbească prin aluzii pasionate și indescifrabile. La răsărit, contra luminii și de aceea neagră, o barieră de carpeni străpunsă de luminișuri arcuite, la sud un desiș pitic de merișor, la nord scara care ducea la grădina de zarzavat și romanticul edificiu al magaziei de cereale, la apus casa. Totul se odihnea în felul acela inspirat și minunat cu care natura doarme sub lună și pe care nimeni n-a reușit vreodată să-l explice. Cu toate acestea, ca întotdeauna, spectacolul îi provoca o sfâșiere profundă ca în fața unei frumuseți expresive pe care el desigur putea s-o contemple, dar pe care n-ar fi putut niciodată să și-o însușească.

— Carlo, strigă Maria din pat, neliniștită, văzând că el stă acolo nemișcat să privească. Cine este?

El închise fereastra lăsând obloanele deschise și se întoarse.

— Nu-i nimeni, draga mea E o lună uimitoare. Niciodată n-am mai pomenit o asemenea liniște.

Se întoarse să se așeze pe divan și reluă cartea.

Era unsprezece și zece.

Chiar în clipa aceea, la extremitatea de sud-est a grădinii, în umbra proiectată de carpeni, capacul unui chepeng disimulat printre ierburi începu să se

ridice treptat, mișcându-se dintr-o parte și dând la iveală deschizătura unei galerii care se pierdea sub pământ. Dintr-o dată, o făptură îndesată și negricioasă ieși de-acolo și se porni să alerge cu o repeziciune frenetică în zigzag.

Prinsă de o tulpină, o lăcustă pui se odihnea, fericită, tânărul ei abdomen verde palpitând cu grație în ritmul respirației. Ghearele păianjenului de pământ i se înfipseră cu furie în torace, sfâșiindu-i-l. Trupșorul se zbatu făcând să zvâcnească lungile picioare posterioare, însă numai o singură dată. Oribilii clești apucaseră să desprindă capul și acum se afundau în burtă.

Din rupturi țâșni suc abdominal pe care ucigașul se puse să-l sugă lacom.

Absorbit de demonica voluptate a înfruptării, nu băgă de seamă la timp o gigantică făptură neagră care se apropia de el pe la spate. Haț. Strângându-și încă victima în gheare, păianjenul dispăre pentru totdeauna în gâttejul broaștei-râioase.

Dar totul, în grădină, era divină pace și poezie.

O siringă otrăvită se înfipse în pulpa moale a unui melc care se deplasa spre grădina de zarzavaturi. Reuși să mai parcurgă doi centimetri, cu capul învârtindu-i-se, apoi își dădu seama că piciorul nu-l mai asculta și că e pierdut. Deși i se împâclea treptat cunoștința, simți mandibulele larvei care-l atacase cum îi smulg cu furie hălci de carne, scobind caverne atroce în frumosul lui trup gras și elastic de care era atât de mândru.

În ultimul zvâcnet al infamei agonii mai avu încă vreme să constate, cu o rămășiță de satisfacție, că larva care-l atacase fusese străpunsă de un păianjen-lup și sfâșiată într-o clipită.

Ceva mai încolo, o grațioasă idilă. Cu lanterna sa sclipitoare aprinsă la maximum, un licurici zbura în jurul nemișcatei străluciri a unei muieruști foarte atrăgătoare, tolănită plină de lene pe o frunză. Da sau nu? Da sau nu? Se apropie de ea, încercă s-o mângâie, ea îi îngădui. Zbuciumul

dragostei îl făcu să uite ce infern putea să fie o pajiște într-o noapte cu lună. Tocmai când își îmbrățișa femeia, un cărăbuș auriu îi spintecă pântecul cu totul, sfâșiindu-l dintr-o parte în alta. Micul său felinar continua să palpita, întrebând da sau nu, iar tâlharul îl și înghițise pe jumătate.

În vremea aceea se petrecu o sălbatică agitație la o distanță nu mai mare de o jumătate de metru. Dar fu o chestiune de secunde. Ceva enorm căzu fulgerător și moale de sus. Broasca-râioasă de adineaori simți o fatală zvârcolire în spinare, încercă să se întoarcă. Dar se și înălța în aer între ghearele unei bătrâne cucuvele.

Dar dacă priveai, nu se vedea nimic. Totul, în grădină, era poezie și divină pace.

Această *kermesse*⁽¹⁶⁾ a morții începuse la căderea serii. Acum era în culmea freneziei. Și avea să continue până în zori.

Pretutindeni masacru, ucidere, supliciu. Scalpeluri care desfundau crani, harpoane care retezau picioare, scoteau solzi și se înfundau în viscere, clești care smulgeau carapace, stilete care străpungeau, dinți care tocău, ace care inoculau otrăvuri și anestezice, fire care capturau, sucuri erozive care lichefiau sclavii încă vii. De la cei mai mici locuitori cuibăriți prin pătura de mușchi, rotifere, tardigrade, amebe, tecamebe, la larve, la păianjeni, la cărăbuși, la miriapode și tot așa, mai sus, până la șopârle, la scorpioni, la broaștele-râioase, la cârțițe, la bufnițe, nenumărata armată a ucigașilor de drumul mare se dezlănțuia în măcel, masacrând, torturând, sfâșiind, spintecând, devorând. Ca și cum, într-un mare oraș, în fiecare noapte zeci de mii de ucigași însetați de sânge și înarmați până în dinți ar fi ieșit din vizuinile lor, ar fi pătruns în case și ar fi gătit lumea în somn. Pe neașteptate, jos, în grădină, tace acel Caruso al greierilor, lovit mortal în cap de o cârțiță. Se stinge, lângă tufiș, lămpița unui licurici sfârâmată de mușcătura unui cărăbuș. Se pierde într-un

suspin cântecul broaștei înghițită de un șarpe de apă. Și fluturașul nu se mai întoarce să se izbească de geamurile ferestrei luminate; cu aripile rupte cu brutalitate el se zbate închis în stomacul liliacului. Teroare, spaimă, distrugere, agonie, moarte pentru mii și mii de creaturi ale lui Dumnezeu este ceea ce înseninează somnul nocturn al unei grădini de treizeci de metri pe douăzeci. Și același lucru se petrece și în câmpiile din jur, același lucru e și dincolo de munții care strălucesc cu reflexe sticloase în lumina lunii, palizi și misterioși. Și pe întreagă suprafața pământului e la fel pretutindeni, de cum coboară noaptea: exterminare, nimicire, ucidere. Și când noaptea se destramă și soarele apare, un alt prăpăd sângeros începe, cu alți asasini de drumul mare, dar cu o cruzime egală. Așa a fost de când e lumea lume și așa va fi în vecii vecilor, până la sfârșitul lumii.

Maria se agită în pat, rostind vorbe fără legătură și înțeles. Apoi din nou deschide ochii mari, speriată:

— Carlo, de-ai ști ce vis cumplit am avut, am visat că aici afară era omorât cineva.

— Ei, încearcă să te liniștești, draga mea, că vin și eu acum să mă culc.

— Carlo, nu te supăra, dar iar am senzația aceea stranie, cum că afară în grădină s-ar întâmpla ceva.

— Oare ce vrei să-ți bagi în cap?

— Nu-mi spune nu, Carlo, te rog, dar zău că aș vrea să te uiți puțin afară.

El clatină din cap și zâmbește. Se ridică, deschide geamurile și privește.

Lumea zace într-o liniște nemărginită, inundată de lumina lunii. Același sentiment de vrajă, aceeași tainică neliniște.

— Dormi liniștită, draga mea, nu e nici țipenie, n-am văzut niciodată atâta pace.

ASCENSORUL

Când am luat ascensorul să cobor de la etajul treizeci și unu din acel zgârie-nori popular, unde locuiesc, pe cadranul din cabină care indica etajele erau aprinse beculțele de la etajele douăzeci și șapte și douăzeci și patru. Semn că aici ascensorul avea să se oprească să mai ia pe cineva. Cele două uși se închiseră și ascensorul o porni vertiginos în jos. Era un ascensor foarte rapid.

De la treizeci și unu la douăzeci și șapte fu o clipă. La douăzeci și șapte se opri. Ușa se deschise automat, eu privii și simții ceva aici în piept, cam în dreptul sternului, ca o dulce amețală viscerală. Intrase ea, fata cu care de luni și luni de zile mă întâlneam pe-acolo și de fiecare dată cu inima bătândă.

Era o fată de vreo șaptesprezece ani, o întâlneam mai ales dimineața, avea sacoșa de cumpărături, nu era elegantă dar nici șleampătă nu era, își purta părul negru dat pe spate și legat cu o panglică petrecută grecește peste frunte. Dar numai două lucruri aveau importanță: figura uscată, fermă, stăpânită, cu pomeții proeminenți, gura mică, fermă și disprețuitoare, o figură care era un soi de sfidare. Apoi era felul cum mergea, peremptoriu, clasic, cu o arogantă siguranță corporală, ca și când ar fi fost stăpâna lumii.

Ea intră în ascensor, de data asta nu avea sacoșa de cumpărături dar părul îi era legat tot cu fâșia aceea de tip grecesc și nici de data asta nu era rujată, căci buzele ei strânse și disprețuitoare nu aveau nevoie de ruj cu răsfrângerea aceea superbă pe care o aveau.

Intrând, nu știu nici măcar dacă mi-a aruncat o privire, apoi a fixat cu indiferență peretele din față. Nu există nici un loc pe lume în care figurile persoanelor care nu se cunosc să capete o expresie de cretinism total ca în ascensor. Și chiar ea, fata, avea în mod inevitabil o expresie cretină, cretinismul ei fiind însă arogant și excesiv de sigur pe sine.

Dar între timp ascensorul se oprise la etajul douăzeci și patru și intimitatea între ea și mine, acea intimitate cu totul întâmplătoare, se risipea. Cele două batante ale ușii se deschiseră așadar și intra un domn căruia i-aș fi dat cincizeci și cinci de ani, cam prăpădit, nici gras nici slab, aproape chel, cu fața ridată și inteligentă.

Fata sta drept în picioare, piciorul drept ușor dus înainte, cum fac de obicei manechinele când se fotografiază. Avea sandale de culoare neagră cu toc foarte înalt. Avea o geantă de piele albă sau de imitație de piele, o geantă mai degrabă modestă. Și continuă să fixeze peretele din față cu o indiferență supremă.

Era una din acele creaturi blestemate care mai degrabă s-ar lăsa măcelărită decât să dea cuiva satisfacție. Un timid ca mine mai putea oare spera vreodată ceva? Absolut nimic. Și apoi dacă era într-adevăr o servitoare ar fi avut pentru mine tot disprețul acela mândru pe care-l au servitoarele față de stăpâni.

Ciudățenia fu că de la etajul douăzeci și patru ascensorul, în loc să se lase în jos cu elasticitatea impetuoasă obișnuită, o porni încetișor și, cu destulă încetineală, continuă să coboare. Privii anunțul agățat de un perete al cabinei: „Până la patru persoane, viteză mare, de la patru la opt persoane viteză mică”. În mod automat, dacă greutatea era însemnată, ascensorul își micșora viteza

— Ciudat, spusei, suntem doar trei și nu prea grași, aș zice.

O privii pe fată, speram că măcar să mă privească, dar nimic.

— Nu sunt gras, făcu atunci domnul de vreo cincizeci și cinci de ani surâzând cu bunăvoință, cu toate astea eu atârnam mult la cântar, știți?

— Cât?

— Mult, mult. Și apoi mai am și valiza asta.

Cele două batante ale portierei aveau fiecare câte o fereastră cu geam prin care se vedeau trecând ușile închise ale etajelor și numerele corespunzătoare. Dar cum de mergea ascensorul așa de încet? Părea cuprins de paralizie.

Cu toate astea eu eram mulțumit. Cu cât mergeam mai încet, cu atât aveam să stau mai mult lângă ea. Așa, așa, repede ca melcul. Și nici unul din noi trei nu vorbea.

Trecu un minut, două minute. Unul câte unul etajele se perindau prin fața ferestrelor, de sus în jos. Câte trecuseră? La ora asta ar fi trebuit să fi ajuns la parter.

Și în schimb ascensorul cobora, continua să coboare, cu o impresionantă lene, dar cobora. În cele din urmă ea privi în jur, cuprinsă parcă de neliniște. Apoi se adresă domnului necunoscut:

— Ce se întâmplă?

Celălalt, placid:

— Vreți să spuneți că trebuie să fi trecut de parter? Da, desigur, domnișoară. Se întâmplă uneori. De astfel ne aflăm sub pământ, observați că nu se mai văd ușile etajelor?

Era adevărat. Dincolo de ferestre aluneca doar un zid zgrunțuros alb-murdar.

— Vreți să glumiți, făcu fata.

— Nu, nu. Nu se întâmplă întotdeauna, dar uneori se întâmplă.

— Și unde-o să ajungem?

— Cine știe? răsă enigmatic. În orice caz am impresia că vom sta o vreme închiși aici. Poate că ar fi mai bine să ne prezentăm, spuse el și întinse

mâna dreaptă spre fată și apoi spre mine. Îmi permiteți? Schiassi.

— Perosi, spuse fata.

— Perosi și mai cum? îndrăznii, întinzând la rândul meu mâna.

— Ester, făcu ea cu îndărătnicie. Era speriată.

Printr-un fenomen misterios, ascensorul continua să se scufunde în măruntaiele pământului. Era o situație înspăimântătoare, cu altă ocazie aș fi fost paralizat de groază. Cu toate acestea mă simțeam fericit. Eram ca trei naufragiați într-o insulă pustie. Și mi se părea logic că Ester avea să se înțeleagă cu mine. N-aveam nici treizeci de ani, înfățișarea mea era mai mult decât onorabilă: cum ar fi putut băietana să-l prefere pe celălalt bărbat, bătrâior și *délabré*^[17]?

— Dar unde mergem, unde mergem? făcu Ester agățându-se de mâneca lui Schiassi.

— Încet, încet, fiica mea, nu-i nici un pericol. Nu vedeți ce încet coborâm?

De ce nu se agățase de mine? Era ca și când mi-ar fi tras o palmă.

— Domnișoară Ester, făcui, trebuie să vă spun un lucru: știți că mă gândesc mereu la dumneavoastră? Știți că vă iubesc cu disperare?

— Cum, dar ne vedem pentru prima oară! făcu ea cu asprime.

— Vă întâlnesc aproape zilnic, îi spusei. Dimineața. Când vă duceți să faceți cumpărăturile.

Comisesem o greșeală. Așa că Ester:

— Ah, deci știți că sunt femeie de serviciu?

Încercai s-o dreg:

— Dumneavoastră, femeie de serviciu? Nu! Vă jur că nu mi-aș fi închipuit

— Și ce credeți că sunt? Vreo prințesă poate?

— Hai, domnișoară Ester, făcu Schiassi cu blândețe. Nu cred că e cazul să vă certați. La urma urmei toți suntem cam la fel.

Îi eram recunoscător dar în același timp mă și enerva:

— Dumneavoastră, domnule Schiassi, iertați-mi indiscreția, dumneavoastră cine sunteți?

— Cine poate ști? M-am întrebat de atâtea ori. Polivalent, aș zice. Comerciant, filozof, medic, contabil, pirotehnician, mă rog, după caz.

— Chiar și vrăjitor? Nu cumva sunteți și diavol, uneori?

Mă miram eu însumi că într-o asemenea situație de coșmar mă simțeam atât de stăpân pe mine, aproape un erou. Schiassi râse cu mare poftă. Și în vremea asta ascensorul cobora, cobora. Mă uitam la ceas, trecuse mai mult de o oră.

Ester izbucni în plâns. Eu îi trecui cu căldură mâna pe după umeri.

— Nu, nu plânge, ai să vezi că totul se aranjează.

— Și dacă continuă așa? întrebă fata printre sughituri, dacă continuă așa?...

Nu izbuti să mai spună altceva.

— Nu, nu, domnișoară, spuse Schiassi, n-o să murim nici de foame, nici de sete. Am aici în valiză tot ce trebuie. Cel puțin pentru trei luni.

Îl privii neliniștit. Deci tipul acela știa totul de la plecare? El fusese cel care pusese la cale blestemăția asta? Să fi fost într-adevăr diavolul? Eu mă simțeam atât de puternic, de tânăr, de sigur de mine.

— Ester, îi șoptii la ureche. Ester, nu-mi spune nu. Cine știe cât timp vom sta închiși aici. Ester, spune-mi: vrei să fii soția mea?

— Soția ta? spuse ea și acel tu mă umplea de bucurie. Dar cum poți să te gândești să te căsătorești cu mine chiar aici?

— Dacă e vorba de asta, copiii mei, spuse Schiassi, aflați că eu sunt și preot.

— Dar tu ce meserie ai? mă întrebă Ester, îmbunată până la urmă.

— Tehnician expert. Și câștig binișor. Poți să ai încredere, frumoaso. Mă numesc Dino.

— Gândește-te bine, domnișoară, după toate astea ar putea să fie o ocazie.

— Ei, ce zici? insistai.

Ascensorul continua să coboare. Până acum trebuie să fi atins o adâncime de cine știe câte sute de metri.

Ester făcu o strâmbătură curioasă de spaimă.

— De altfel, domnule Dino, nu-mi displaci, de loc, știi?

O strânsei la piept cuprinzând-o de mijloc. Și ca să n-o sperii, n-o sărutai decât în grabă, pe frunte.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, făcu Schiassi, ridicând hieratic mâinile.

În clipa aceea ascensorul se opri. Am rămas în așteptare. Ce avea să se întâmple? Ajunsesem la fund? Sau era o pauză înainte de saltul final în nimicnicie?

În loc de asta ascensorul, cu un lung suspin, începu să urce încet.

— Lasă-mă, Dino, te rog, spuse numaidecât Ester, pentru că încă o mai țineam în brațe.

Ascensorul urca mai departe.

— Nici să nu-ți închipui, spuse Ester văzându-mă nedumerit, nici să nu-ți mai treacă cumva prin minte, acum când pericolul a trecut... Dar dacă vrei totuși le vom spune despre asta alor mei... Logodnici? Mi se pare că prea te grăbești... Doamne sfinte, era o glumă, nu? Speram că ai înțeles asta...

Ascensorul continua să urce.

— Nu insista acum, te rog., Da, da, îndrăgostit, îndrăgostit, știu, vechiul cântec... De altfel știți că sunteți cam plicticos?

Urcam cu o viteză amețitoare.

— Să ne vedem mâine? Și de ce trebuie să ne vedem mâine? Dacă nici nu vă cunosc... Și apoi gândiți-vă dacă am timp... Drept cine mă luați? Vreți să profitați de faptul că sunt o slujnică?

Am apucat-o de încheietura mâinii.

— Ester, nu te purta așa, te implor, fii fată bună!

Se mânie:

— Lăsați-mă, lăsați-mă... Ce apucături sunt astea? Ați înnebunit? Mai bine v-ar fi rușine. Lăsați-mă, vă spun... Domnule Schiassi, puneți-l dumneavoastră la punct, vă rog, pe derbedeul acesta!

Dar Schiassi, în mod inexplicabil, dispăruse. Ascensorul se opri. Ușa, cu un șuierat, se deschise. Ajunseserăm la parter.

Ester se eliberă cu o smucitură...

— Ia terminați, știți? Că dacă nu, fac un circ aici de-o să-l țineți minte câte zile oți mai avea!

O privire plină de dispreț. O și pornise. Se îndepărtă. Umbla dreaptă cu pașii săi semeți care erau tot atâtea insulte pentru mine.

DEPĂȘIRILE

Stăm în balcon alături de mama și priveam lumea care trecea (ce ciudați sunt oamenii văzuți din afară când nu-și dau seama că sunt observați).

Mâncasem, fumasem, studiasem, îmi îndeplinisem întru totul datoria, eram încă destul de micuț, de aceea mama mă lăsa să stau în balcon să privesc bărbații, femeile, fetele (mai ales bărbații, se înțelege, pentru că eu eram un tânăr serios dedicat în întregime studiilor).

Dar la un moment dat mama îmi spuse:

— Ăla de colo nu e Batraci?

Mă uitai: cel de jos era chiar Batraci care trecea într-un automobil cu cauciucuri pneumatice, cu număr MI 201, asta ca să vă puteți face o idee cât de înaintată e vârsta mea (numai vârsta, să ne înțelegem, că în rest n-am probleme).

Zic:

— Ba el este.

Și mama:

— Are o mașină frumoasă.

— Destul de frumoasă, răspund.

— Dar nu e coleg de școală cu tine?

— Ba da, e coleg cu mine.

— Are o mașină superbă, să știi.

— Da, are, și mă apucă o tristețe, eu înțepenit acolo în balcon, iar el plimbându-se cu mașina, la exact aceeași vârstă cu mine.

— Nu te necăji, spuse mama, tu ești încă un copil, o să vină și vremea ta.

— Așa o fi, dar ia gândește-te cât drum va parcurge Batraci în vremea asta. Niciodată, niciodată n-am să-l ajung.

— Cine știe, spuse mama privind-mă stăruitor. Se întâmplă atâtea în lumea asta.

Poate că era totuși mai bine altădată când trebuia să stau în casă, căci lucrurile s-au încurcat destul de mult acum când am pornit-o și eu la plimbare. Țin ochii ațintiți înainte și în loc să degust priveliștea, sunt absorbit de viteză, completamente absorbit de conducere, nu e un minut de pierdut. Cine știe de ce toți sunt cuprinși de asemenea furie? O nenorocire dacă întârzii o singură clipă, rămâi iremediabil distanțat. Altădată nu erau apucați de-o grabă ca asta, altădată o luau mai încet.

Pot însă să cer informații micuței și grațioasei Maria care a vrut să mă acompanieze.

— La dreapta se vede ceva frumos?

— La dreapta e un câine, un pasaj de nivel, un panou pe care scrie *coupons*.

— Și la stânga?

— La stânga o biserică, o fabrică, o altă fabrică, o a treia fabrică și-o a patra și două panouri pe care scrie *coupons*.

— Și ai văzut cine ne-a depășit?

— Da, am văzut, era colegul tău Solzi.

— Și el crezi că m-a văzut?

— Sigur că te-a văzut, ba chiar când trecea a făcut un gest de salut cu mâna, dar destul de batjocoritor.

— Și acum cine ne-o ia înainte?

— Acum e Cirioli, vechiul tău camarad de arme, are o mașină care seamănă cu un rechin.

— Ce față odioasă are, cu toate astea; băiat bun cât poțtești, dar are o față de pălmuit, o față care-ți întoarce stomacul pe dos, nu-i așa, Maria?

— Ce anume?

— Nu crezi că Cirioli își dă...

Ea întrerupe:

— Și acum știi cine ne-o ia înainte?

— Nu.

— Dox Pitoni, vărul acela de departe al tău, dacă nu mă înșel.

— Bine dar ne depășise acum zece minute!

— Se vede că a prins gustul... *repetita juvant*⁽¹⁸⁾.
Și știi cine ne depășește acum?

— Da, l-am zărit în retrovizor. Dacă nu mă înșel este împruțitul ăla de Giorgio Nattas.

— Dar scuză-mă, dragă, ce soi de mașină mai e ș-asta, de ne-o iau toți înainte?

— Chestia e, spun, că nu e încă destul de umblată, asta e o mașină cu rodaj îndelungat.

— De fapt ce mașină e?

— Este o 2200. Care, la drept vorbind, nu este în fond decât o nouă ediție a mașinii 2100.

— Care, dacă nu greșesc, e un fel de variantă a tipului 1800.

— Exact. Și e interesant de notat că 1800 derivă, cu unele mici modificări, din 1500.

— ...fiica directă a glorioasei 1400.

— Întocmai.

— În substanță. De altfel, în fond, nu e mare diferență între 1400 și 1300.

— Ba chiar s-ar putea spune că amândouă sunt o logică dezvoltare a tipului 1100.

— Și 1100 nu este cumva surioara mai mare a tipului 750?

— Asta n-o știam. Știam doar că 750 și 600 sunt același lucru.

— Și între 600 și 500 ce mare diferență crezi că este?

— Atunci, practic, 500, 600, 750, 1100, 1200, 1300, 1400, 1500, 1800, 2100, 2200 sunt aceeași mașină identică?

— E evident, nu?

— Și atunci cursa asta de șoareci a ta de ce gonește așa de prost? Poate fiindcă astăzi se simte mai mult în chip de 500 decât de 2200?

— Nu, ți-am spus, e încă nouă, nu pot s-o forțez, trebuie să se dezlănțuie singură treptat-treptat.

— Dar e minunat, dragule, cum de ai devenit atât de capabil? Știi că acum îi depășești pe toți?

— Chestie de temperament. Și apoi azi-dimineață am umflat din nou cauciucurile, am băgat în ele aer de St. Moritz, costă ochii din cap, dar se spune că ar fi un fenomen. Și apoi am pus să mi se schimbe filtrul de aer.

— Ia arată-mi, te rog, deschide gura... mai mult... spune „aaa”... așa, bravo. Se vede foarte bine. Ce filtru extraordinar. Firește că acum altfel o să fie plimbarea.

— Ai văzut că m-am rodat?

— Numai să nu exagerezi acum, comoara mea.

Dumnezeule ce grozav eram. Goneam, zburam, eram vântul însuși, era de ajuns să mișc puțin degetul mic și mașina țâșnea ca și cum ar fi avut reacție la spate. Celelalte mașini, căci atât de mare era diferența de viteză, păreau cu toate nemișcate, pietre kilometrice moarte pe cele două laturi ale șoselei.

— Spune-mi, Maria, cine era în mașina pe care am depășit-o acum?

— Era vărul tău de departe Dox Pitoni.

— Și-n astalaltă?

— N-aș putea să jur dar mi se pare că era bătrânul Batraci, avea un bot uite atâta de lung.

— Și-n astalaltă?

— Ia să vedem dacă ai să poți ghici?

— Cine era? Nu cumva era mutra aia de secătură a lui Cirioli? Ar fi prea frumos.

— Ba tocmai el, îți jur. Și cum ai făcut de-ai ghicit?... Și cum ai făcut de-ai ajuns așa de capabil? Știi că nimeni nu mai poate să se țină după tine? Ieri erai o gheată scâlciată, azi ești... nici nu știu să găsesc comparația potrivită.

— N-aș putea să-ți explic. Maria, s-a petrecut așa pe neașteptate, n-am priceput nici de ce, nici cum.

— Și acum ești într-adevăr capabil.

— Da, Maria, acum mă simt capabil, cu adevărat foarte capabil, e o senzație delicioasă. Dar spune-mi, cine era în mașina aceea Continental pe lângă care am trecut ca vântul mai adineaori?

— Știi cine era? Marcello Mastroianni.

— Și în astalaltă?

— N-aș vrea să spun minciuni, dar mi se pare că era chiar excelența-sa Fanfani.

— Și-n mașina Rolls?

— De data asta am văzut foarte bine. Era maiestatea-sa regina Angliei cu cei doi copii.

— Uită-te acum bine la acel soi de corabie împopoțonată, aș fi curios să știi... Ai văzut?

— Cu neputință, lăsaseră perdelețele, totuși pe portieră se distingea o stemă cu două chei.

— Scuză-mă, scumpule, dar era nevoie să pui să se facă o asemenea renovare?

— Ce știu eu? Mă dusesem, cum fac în fiecare an, pentru o vizită de control și ăla de-acolo la un moment dat îmi spune: uitați domnule că aici dedesubt mi se pare că aud un zgomot și eu îl întreb ce zgomot? Și el răspunde un zgomot care nu-mi prea place dar n-aș putea să spun de unde vine poate să fie un fleac, o prostie, dar poate să fie și ceva mai serios ce știu eu? De exemplu un cilindru blocat dar pentru a putea spune cu precizie trebuie firește să deschid și ca să deschid trebuie ca dumneavoastră domnule să hotărâți și n-ar fi mai mult decât o treabă de zece minute și pe urmă se pune problema responsabilității și așa mai departe și cum omul mi se părea un tip serios i-am spus că da să deschidă totuși și după nici o jumătate de oră să fi văzut Maria ce prăpăd era acolo toate măruntaiele împrăstiate în jur și eu mă gândeam cine o să le pună la loc ca la început? Că ar fi trebuit pe puțin câțiva ani de muncă și-n schimb în câteva zile ai văzut nu? Că merita, auzi ce zgomot plăcut și regulat? E ca și cum ar fi devenit nouă.

— După mine, știi asta, cu cât îți vâri mai puțin mâinile în motor, cu cât o deschizi mai puțin, cu cât o meșterești mai puțin, cu atât ești mai în câștig.

— Dar nu vezi ce sprint ia, cum zvâcnește? E ca pe timpurile ei bune. Îi depășim iar pe toți. Cine era de exemplu în corăbioiul acela galben pe care l-am lăsat în urmă acum câțva timp?

— Era toată familia Kennedy care se ducea să-și facă *week-end*-ul.

— Tocmai, ce spuneam eu. Recunoști deci Maria că reparația era necesară? Că acum merge mai iute decât la început?

— Da, însă...

— Însă ce?

— Nu știu, dragă, mi se pare că acolo, în fund... o mașină care se apropie încet o observ de-o bucată de vreme... uneori pare să piardă teren chiar dar în realitate puțin câte puțin îl câștigă.

— Ce mașină e?

— De, în unele momente pare mare în altele pare una sport, totuși continuă să câștige teren ar fi una să ne depășească spune-mi, fericirea mea, de câțiva ani nu ne-a mai depășit cineva?

— Exact nu știu, dar aș zice că sunt vreo treizeci de ani.

— Eh, poți fii mulțumit.

— Mulțumit, mulțumit! Totuși acum s-a găsit un ticălos care peste puțin mă va întrece. Maria, nu izbutești să vezi ce mașină e? Nu izbutești să vezi cine e?

— Da, da, așteaptă... da... acum îl recunosc foarte bine. Este comandatorul Orologi.

— Acelea care face tic-tac?

— Chiar el. Și în mașină mai e și contesa De Clepsidris, soacra lui.

— Aceea care tricotează și nu scoate niciodată nici o vorbă?

— Aceea.

— Dracu să-i ia. Blestemată familie. Știam, știam că așa o să se sfârșească.

UBICUITATE

Sunt încă în dubiu dacă trebuie să-i vorbesc sau nu despre asta directorului meu. Mi s-a întâmplat ceva fantastic și teribil.

Nu că n-aș avea încredere în directorul meu. Ne cunoaștem de atâția ani. Știu că ține la mine. Niciodată nu mi-ar fi făcut ceva rău. Și apoi cum să-mi închipui că ar vrea să mă distrugă? Dar gazetăria e o pasiune blestemată. Într-o zi sau în alta, fără să vrea, pentru ca ziarul să facă o bună impresie, garantat că mă va băga la apă.

În cazul meu, oricât de prudent aș fi, nu e suficient. Și chiar scriind această pagină de jurnal e un risc. Dacă ar cădea sub ochii cuiva, și vestea ar circula, cine m-ar mai putea scăpa?

Totul este stăruința unei vechi manii de-a mea. Am avut întotdeauna slăbiciune pentru literatura neagră, pentru magie, povești cu spirite, mistere. Mica mea bibliotecă nu conține altceva. Printre cărțile pe care le posed există una, în manuscris, format *in-folio*^[19], de peste două sute de pagini, veche de cel puțin un secol. Coperta, cum se întâmplă la multe volume foarte vechi, a fost ruptă. Tot restul este o neîntreruptă succesiune de cuvinte de trei, patru și cinci litere, cu caractere cursive latinești, cu totul incomprehensibile. Iată un exemplu, la începutul unei pagini: „*Pra fbee silon its tita shi dor dor sbhsa cpu snun eas pioj umeno kai...*”

L-am găsit la un vânzător de vechituri din Ferrara, cu ani în urmă. El nu-i da nici o importanță. Un specialist mi-a explicat că era unul

din așa numitele „tabularii secrete” care începuseră să se răspândească în secolul al XVII-lea. Textul lor, după cum spuneau necromanții, era rezultatul revelației. Secretul consta în aceasta: că în monotona și interminabila serie de vocabule lipsite de sens, la un moment dat se afla o formulă magică, în aparență asemănătoare cu tot textul. Era suficient s-o citești o dată cu voce tare pentru a fi investit cu facultăți supraomenești, aceea de-a prezice viitorul, bunăoară, sau de-a citi gândurile altora. Dificultatea consta în a identifica formula magică în harababura aceea nemaipomenită.

Se putea bănuși că, pentru a da peste cuvintele fatidice, lucrul cel mai simplu ar fi fost acela de a citi cu voce tare cartea de la prima la ultima pagină, chiar dacă asta te costa luni de zile; oricum merita osteneala.

Dar nu era așa. Formula magică funcționa numai dacă, citind-o, nu era precedată de alte cuvinte. Trebuia deci să începi rostind cuvântul potrivit. Era ca și cum ai căuta acul în carul cu fân, ținând seama de dimensiunile textului. Fără a exclude eventualitatea că acul nici n-ar fi existat.

Dintr-o sută de autentice tabularii secrete - mi-a spus specialistul - circulau cel puțin nouăzeci și nouă false. Ba câte unii pretindeau că pe lume nu apăruse decât unul singur și că toate celelalte erau mistificări. Mai mult: nu era sigur dacă acel unic exemplar mai era încă activ întrucât formula magică, folosită o dată, își pierde puterea.

Cu toate acestea, fără să mă gândesc la vrajă, îmi luasem obiceiul ca în fiecare seară, înainte de-a mă culca, să deschid cartea la întâmplare și să citesc, începând cum îmi venea mie, dintr-un anumit loc al paginii, câteva rânduri cu voce tare.

Să ne înțelegem, nu e vorba că aș fi crezut. Era un soi de mic ritual pentru obținerea protecției divine. Niciodată nu se poate ști. Și îmi cerea prea puțină oboseală.

Ei bine, în seara de joi 17 mai curent, după ce citisem cu voce tare pasajul seral ales la întâmplare (din nenorocire nu știu care mai e, pentru că pe moment nu am observat nimic neobișnuit și de aceea nu mi-am notat care e), cu mine s-a petrecut o schimbare.

Mi-am dat seama de asta după câteva minute. Era ca o plăcută senzație de ușurință și vivacitate fizică. Am fost deosebit de surprins. Nu știu cum, de obicei sunt atât de obosit.

Oricum, era târziu, nu-mi rămânea decât să mă duc la culcare.

În timp ce-mi dezlegam cravata, mă gândii că uitasem dincolo, în birou, cartea pe care voiam s-o citesc în pat, și anume *Capul Matapan* de Ronald Seth, în editura Garzanti. Și chiar în clipa aceea mă pomenii în birou. Cum făcusem să ajung aici? Eu sunt un uituc de meserie, dar era absurd să nu-mi amintesc că trecusem dintr-o cameră în alta. Și cu toate astea așa era.

Totuși nu m-am alarmat. Sunt atât de adesea cu capul aiurea. Și mi se întâmplă să fac un lucru gândindu-mă la altul.

Dar fenomenul se repetă numaidecât după aceea într-o formă impresionantă. Negăsind cartea în birou, mi-am amintit că o uitasem la ziar.

Chiar în momentul acela mă trezii la ziar, strada Solferino 28. Exact la etajul doi, în biroul meu, cufundat în întuneric.

Aprinsei lumina, mă uitai la ceas. Nouă și douăzeci. Ciudat. Măi înainte de a-mi desface cravata, îmi scosesem ceasul de la mână și văzusem bine ora pe cadran: nouă și optsprezece minute. Era imposibil ca între timp să fi trecut doar două minute.

Așa era totuși. Și cum venisem până aici? Nu-mi aminteam absolut nimic. Nu-mi aminteam să fi ieșit din casă, nu-mi aminteam să fi luat o mașină, nu-mi aminteam să fi făcut drumul, nu-mi aminteam să fi intrat la ziar.

Oare ce se petrecea? Mă simțeam lac de sudoare. Mă cuprindeau îndoieli îngrozitoare. O întunecare a minții? Sau mai rău? Auzisem vorbindu-se despre pungi cu puroi și tumori la creier care se manifestau cu asemenea simptome.

Apoi, dintr-o dată apăru o idee absurdă, ridicolă, fără sens, care totuși avea bun următorul lucru: să exclud ipoteza unei maladii; și astfel apărea liniștitoare. Și în plus corespundea în totul și cu totul la ceea ce mi se întâmplase.

Iată ideea: că de acasă la ziar să fi fost transferat instantaneu, printr-un fenomen supranatural? Că în seara aceea să fi dat în manuscris tocmai peste formula adevărată și să fi căpătat legendara putere a ubicuității^[20]?

Era o închipuire puerilă, o idioțenie. Dar de ce să nu fac numaidecât o probă? Mă gândii: vreau să fiu din nou acasă.

E foarte greu să redai prin cuvinte sentimentul celui care dintr-o dată trece din lumea reală pe care toți o cunoaștem într-o sferă diversă și misterioasă. Nu mai eram un om, eram ceva mai mult, posedam o putere imensă, pe care nimeni n-o avusese niciodată.

Într-o clipă, așadar, mă pomenii acasă la mine. Semn că într-adevăr eram în măsură să mă deplasez dintr-un loc într-altul cu o viteză superioară vitezei luminii. Și nu exista obstacol care să mă oprească. Puteam țâșni dintr-o țară în alta, mă puteam introduce în locurile cele mai ascunse și mai prohibite, puteam pătrunde în camerele blindate ale băncilor, în casa celor puternici, în alcovul celor mai frumoase femei din lume.

Dar la urma urmelor era adevărat? Mi se părea imposibil. Mi se părea un vis. Încă nu izbuteam să pricep în întregime toate astea. Mai făcui câteva alte probe. Vreau să fiu în baie, gândii. Și iată-mă în baie. Vreau să fiu în piața Domului. Și mă

pomenii acolo. Vreau să fiu la Shanghai. Și mă pomenii la Shanghai.

Era o stradă lungă cu barăci pe-o parte și pe alta, erau niște mirosuri urâte, răsărea soarele.

La naiba, gândii, nu mi-a trebuit că să ajung o viteză mai mare ca viteza gândului. Apoi îmi amintii de chestia cu fusele orare. Aici se lumina de ziuă, pe când la Milano nu era încă nici zece seara.

Văzui, pe stradă, un furnicar de oameni care se grăbeau în aceeași direcție. Începură să mă privească. Hainele mele, desigur, băteau la ochi. Apoi un mic grup îmi veni în întâmpinare într-o atitudine bănuitoare; doi purtau haine militare. Îmi fu frică. Gândii: vreau să fiu acasă la mine, la Milano. Și mă trezii acasă.

Eram cu sufletul la gură. Dar ce sentiment de triumf îmi umplea pieptul. Mi se deschidea înaintea un viitor miraculos de aventuri, de surprize, de voluptăți, de succese mondiale.

Mă gândeam la meseria mea de gazetar. Mai tare decât Stanley, mai tare decât bătrânul Luigi Barzini, mai tare decât radiofotografiile și telemașinile de scris. Un cutremur în Colorado? Eu eram imediat la fața locului, dincolo de coloanele de polițiști, cu aparatul meu de fotografiat. După zece minute iată-mă la redacție scriind. O criză de guvern, undeva? Țup, și mă postam în spatele unei mobile cu magnetofonul, înregistrând accesul de furie al lui Cutare. Un scandal în casa lui Liz Taylor? Era suficient să mă gândesc că mă și găseam în dormitorul ei, în spatele unei perdele, cu aparatul meu de înregistrat. În comparație cu ziarul *Corriere* chiar și *New York Times* ar fi făcut figură de novice.

Mă gândeam și la bogăție. Da, puteam pătrunde în bănci, în magazinele de bijuterii, în depozitele subterane ale lui Fort Knox, puteam să car de acolo miliarde și miliarde. Dar nu mă gândii decât o clipă la asta. Ce mă interesau pe mine

miliardele? De ce ar fi trebuit să fur? Ziarul mă plătește cu aur greu. Comediile îmi aduc an de an zeci de milioane. Și pictura? Numai cu tablourile mele pot să trăiesc ca un mare domn.

Dragostea mai degrabă, desfrâul. Nu exista femeie care să-mi poată scăpa, oricât de mândră ar fi.

Chiar, de ce să nu fac numaidecât o probă? Gândii: vreau să fi în patul lui A.S. (nu dau nume, sunt totuși un om de onoare).

Mă și pomenii acolo, pe cuvânt de onoare. Dormea. Singură. Camera era în întuneric, prin rulouri se filtrau reflexe slabe ale felinarelor.

Numai că îmi dădui seama că eram îmbrăcat în întregime, cu pantofi cu tot. În patul unei femei, cu pantofi! Și înțelesei nebunia pe care o făceam.

În vremea aceea adorabila creatură se întoarse în somn, lovindu-mă. Se trezi, desluși, scoase un țipăt înspăimântător. Gândii: repede acasă, chiar în zbor.

Aici, în liniștea zidurilor domestice, îmi apărui în sfârșit teribilul risc ce mă pândea. Era vai și amar dacă s-ar fi știut că exista un om înzestrat cu prodigioasele mele facultăți. Vă imaginați groaza șefilor de stat, a potenților, a condotierilor? Să știe că dintr-o clipă în alta eu puteam să le pic în spinare cu un pumnal, și că nu exista posibilitatea de apărare. Viața mea n-ar mai fi prețuit nici o centimă.

Ei bine, au trecut zece zile și n-am mai repetat experiența. Îmi continuai viața obișnuită de muncă, dar am pierdut liniștea sufletească. Un gând nu-mi dă pace: voi fi capabil să rezist tentației de-a exploata puterea mea neștiută? Nu mă voi trăda până la urmă?

Chiar și perspectiva cu femeile devine, cu cât mă gândesc mai mult, devine neverosimilă. Chiar dacă admitem că o frumusețe sau alta mă văd apărând în fața lor în timp ce sunt în pat sau fac baie, de ce ar trebui să mă placă? Vor face pe

dracu' în patru, vor da alarma, și nu mi-ar rămâne decât să dispar de-acolo.

Cât privește succesele în ziaristică, fatalmente ar dura puțin. După primele acțiuni senzaționale, s-ar răspândi panica, s-ar organiza anchete, apariția mea, în oricare parte a globului, ar fi numaidecât semnalată, până la urmă m-ar identifica. Și atunci adio, Dino Buzzati. De un glonț de revolver în ceafă, sau de o doză puternică de cianură nu te-ar mai absolvi nimeni.

Și acum îmi spun: în situația asta, sunt bune atașamentul față de ziar, dragostea pentru meserie, dorința de glorie, dacă pe urmă trebuie să-ți lași pielea? Dacă i-aș vorbi directorului, știu, el m-ar folosi cu o extremă discreție, într-un fel care nu ar bate la ochi. Dar se știe: azi un deget, mâine mâna toată. Dacă într-o zi el mi-ar cere, pentru binele ziarului, o probă dificilă, aș putea fi atât de josnic să mă dau îndărăt? Până la urmă aș face naveta între Cap Canaveral, Oran, Moscova, Pekin și Buckingham Palace. Și până la urmă aș cădea la mijloc.

Nu, când puterea este exagerată, ca în cazul meu, sfârșește prin a se reduce la zero: să te folosești de ea este excesiv de riscant. Așa că eu posed o comoară neprețuită, dar, vai mie, nu pot cheltui din ea nici o centimă. Cel puțin dacă nu-mi doresc moartea.

Așa că voi sta liniștit: nu voi deranja pe nimeni, nu voi trezi pe frumoasele din somn, nu voi spiona pe oamenii mari de pe pământ, nu-mi voi băga nasul în nici o casă, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Iartă-mă, dragă directore. Dar n-am încredere.

VÂNTUL

Eu aşteptam în colţ, la orele şase seara. Era la încrucişarea dintre strada Michelangelo, Calea Martirilor, bulevardul Regina Margherita, strada Masolino da Panicale, strada Morandotti, Calea XVI August, strada Capua, strada Nascimbene, strada Gozzi, strada Materdomini, strada Crispi, Calea Roma, strada Pasquinelli, strada San Giacomo, strada Palumbo, strada Sella, strada Bra, strada asta, strada ailaltă. Pentru mine era prea important locul unde o cunoscusem ca să nu se încrucişeze în el toate străzile pe care le cunoscusem în viaţă şi încă multe altele de numele cărora nu auzisem niciodată.

Eu o aşteptam, şi sufla vântul. Nişte firme de tablă scârţâiau, frunzele şi hârtiile moarte târându-se pe asfalt produceau un zgomot jalnic. Bătea vântul chiar şi-n lăuntrul meu în seara aceea, zvârlindu-mi inima dintr-o parte în alta şi nici eu însumi nu pricepeam ce pusese stăpânire pe mine: furie, dragoste, disperare, ură, milă sau dorinţă de răzbunare.

De obicei mă lăsa să aştept cel puţin un sfert de oră. Dar de data asta prevedeam că avea să fie punctuală; din păcate cunoşteam şi motivul acestui lucru. Ca întotdeauna, încercând să nu fiu văzut, pândeam cu ochii în toate părţile, dorind cu disperare s-o văd. Trecuseră două minute de la şase şi inima începea să-mi bată. Aş fi recunoscut-o de la o distanţă de mii de kilometri chiar şi amestecată în mulţime. Dar, ca întotdeauna, apăru deodată lângă mine, ca şi când ar fi ieşit din pământ. Înainta cu pasul trufaş şi nepăsător al

tinereții, nimic n-ar fi putut s-o oprească, lumea întreagă îi ieșea înaintea, neliniștită, s-o întâmpine. Se apropie de mine surâzând; ce putea fi mai pur, mai ingenuu și mai copilăros, decât surâsul acela?

Dar de cum mă văzu, cu diabolica intuiție a femeilor, ghici fulgerător că eu știam (falsa convorbire telefonică, neprevăzută îndatorire mondenă, automobilul gri cu număr elvețian, el, necunoscutul, porcul, care o dusesse cine știe unde). Nu eram câtuși de puțin întunecat la față, sunt sigur de asta, vorbeam cu un ton foarte liniștit, mă apucau chiar să glumesc despre pălărioara ei, pe care și-o puneă pentru a treia oară în interval de-o săptămână. Și totuși, ghici numaidecât.

Mă luă de braț și o pornirăm. Zâmbetul îi dispăruse de pe buze. Ea, da, avea acum fața întunecată. Dar eu mă prefăceam că nu știu nimic. Continuam să vorbesc și să glumesc despre obișnuitele nimicuri. Brațul ei și începuse să-l strângă mai puțin pe al meu, să dea semne că vrea să se desprindă.

— Unde mergem? întrebă cu un tremur vag în glas.

Agitată de vânt, o şuviță din părul ei negru i se mișca pe frunte ca o periută înnebunită.

— Nu știu, nicăieri, îi răspunsei.

Și era adevărat pentru că în fața noastră, în orice direcție ne-am fi mișcat, nu mai era acum decât vântul, negrul și dezolantul nimic al lucrurilor terminate pentru totdeauna.

— Ascultă ceva, spuse în cele din urmă, agățându-se din nou de brațul meu, pentru că ea era capabilă să accepte cele mai nebunești situații, dar nesiguranța o exaspera. În acele scurte momente ea trebuia să fi calculat - mă gândii - cât puteam să aflu eu în mod precis din porcăria aceea de poveste; și-și pusese la cale o manevră defensivă. Vântul înlăuntrul și-n afara mea devenea tot mai vrăjmaș, și la ureche îmi ajungea un fel de muget șuierător care se întărea progresiv.

Dominându-mă, lăsa să treacă un scurt timp. Lumea, cine știe de ce, ne privea. Mergeau cu toții foarte grăbiți, siliți poate de vânt. Numai noi doi cu pas încet. Eu gustam dinainte minciuna ei. Știam chiar că avea să fie perfectă, construită în așa fel încât să nu lase nici cea mai mică spărtură prin care să se poată insinua îndoiala. Știam chiar și că nu aveam să fiu în stare s-o înfrunt, că încă o dată aveam să fiu înfrânt.

— Ce anume? spusei.

— Ascultă, dragule, repetă.

Probabil că nu se simțea sigură. Cine știe, poate medita la o poveste cât mai desăvârșită.

Eu tăceam. Nu reușeam să înțeleg cum de reușeam să mă domin atâta, eu care de obicei eram înspăimântător de slab.

— Voiam să-ți spun, începu, că ieri seară...

Dar în clipa aceea o pală mânioasă de vânt ne izbi, luând cu ea restul frazei. Dacă nu cumva nici ea n-o terminase.

— Cum?

Eram detașat și indiferent ca și cum ar fi fost o conversație ușuratică. Arunca țigara. Să fumezi, pe vântul acelea, era ca și cum n-ai fuma.

— Ieri-seară, reluă ea, și-și făcea vocea intimă, și afectuoasă, strângându-se în mine, ieri seară, să știi că n-am fost unde ți-am spus...

Un vânt de gheață îmi cuprinsese inima. O spaimă, o teamă pe care n-o prevăzusem: dacă în loc să mintă, pentru prima dată avea să-mi spună adevărul? Ce puteam să fac? Ce aș fi făcut? Simții că fața îmi devenea palidă și pământie, într-o expresie de consternare. Dar ea nu mă vedea, vorbea privind înaintea ei, spre acel gol imens. „Doamne, implorai cu josnicie în sinea mea, fă să-mi spună o minciună, să mi-o dea drept adevărată, să mă mai pot liniști încă o dată”.

Dar ea se pornise acum. Aluneca în jos pe povârnișul sincerității. Evident ea gândea că eu știu totul pe când în realitate nu posedam decât

puține și incomplete elemente de bănuială. De aceea nu se încumeta să mintă. În vremea aceea treceam pe lângă grădini și din desişul acuma negru de copaci veneau mugete lungi.

— Am fost să dansez cu Terlizzi, spuse după o lungă pauză, îl cunoști?

Brațul meu de care se sprijinea ea devenise inert. Dacă-l cunoșteam! Țărănoiul acela plin de ifose.

— N-am auzit niciodată de el.

Mergeam exact contra vântului. Brațul ei se desprinse de al meu.

„Dacă-mi mărturisește totul, gândeam, însemnează că nu mă mai iubește, dacă ar mai ține cât de cât la mine cine știe ce născociri nemaipomenite ar mai fi plăsmuit”. Ceva nou lua ființă în mine: ceva ca un cub de piatră înghețată care se umfla. Găsii un glas destul de liniștit și de monoton că să întreb:

— Și după asta?

— După care asta? făcu ea, fără pic de tremur în glas, ba chiar sigură pe sine, cu o cutezătoare hotărâre de-a merge până la capăt; și mai era, îmi pare, și o nuanță de ironie.

Mergeam despărțiți. Eu nu știam unde ne îndreptam. Nici ea nu mă mai întreba:

— După ce ai dansat, vreau să zic. După, ce ai făcut?

De ce a început să râdă? Ce răutate a inspirat-o atât de rău? Și, pe urmă, cum făcuse să prevadă? Eu însumi mă cunoșteam atât de puțin. Niciodată nu m-aș fi gândit că într-un caz ca ăsta aș fi putut atâta. Ea râse și vântul, printr-o ciudată întâmplare, deveni pe neașteptate mai furios. Ni se postă în față, părea că face totul ca să ne oprească, ne mugea în urechi. „Stați! stați! Întoarceți-vă îndărăt, mai aveți timp”. Hainele se lipeau pe noi din pricina violenței aerului, ca pictate pe niște trupuri goale. Dar eu mă încăpățânam. Și ea nu protesta.

Ca să înaintăm, țineam capetele în jos ca niște bizoni la asalt. Fiecare pas era un chin.

Era însă, în lupta aceea împotriva vântului, și o perversă exaltare. Ne simțeam deosebit de vii, de dramatici, de individualizați.

Până când deveni prea puternic și ne mătură, sau cel puțin așa-mi păru. Ca și cum noi amândoi, cuvintele, gesturile, biata noastră poveste, toate lucrurile din jur ar fi fost hârtie și suflarea vântului le-ar fi sfâșiat împrăștiindu-le în bucăți.

Iată podul, fusese atât de romantic în zilele îndepărtate, da, da, la ceasul apusului. Și acum părea o fanto...

— Și după asta? repetai și nu-mi mai recunoșteam glasul.

Podul era înalt, era puternic, era întunecat, era metalic, era fatal atât cât se cuvenea. Tocmai pășeam pe el când vântul se repezi asupra noastră cu capul în jos. Ea se apropie de para...

— Chiar vrei să știi? Chiar vrei?

Și încercă să râdă, deși violența vântului îi strâmba tocmai obra...

— Bineînțeles, strigai, căci altfel n-ar fi auzit, chiar vr...

Nu mai știam cine sunt, pur și simplu nu-mi mai aminteam.

Sub picioarele noastre era fluviul. Dar glasul apelor, clipocitul acela drag se pierdea în vuietul vântului care stră...

Nu mai știam cine sunt, pur și simplu nu-mi mai aminteam.

Chiar și eu mă ținui de parapet ca să nu fiu azvârlit. Așteptam cuvintele ei, nemaipomenit de asp... Marginile impermeabilului îmi biciuiau picioarele, păreau niște stegulețe turbate. Atunci... Ea mă privi într-un mod anume.

— Unde-ți închipui că ne-am du...?

— Tu știi ce-mi închipui.

O apucați de braț și ea se...

— Aooo! Aooo! auzii eu.

Și apoi vuietul...

— Ce? Ce? ur...

Țipă și ea, pe... liberă, fel... s-ar fi zis... să-mi înfigă pumnalul acela exact aici, în miji...

O țineam. Nu opuse rezistență. Figura ei era victo... Deodată deveni o figură de fetiță, palidă, cu doi ochi așa de mari și de spe...

Ceva înăuntrul meu, imposibil de reținut, ca un gig... resort de fier lib...

Gemu:

— Nu, nu, gemu. Nu e...

Gemu:

— Nu e adevărat...

Ea g...

Fu atât de ușor. Nu ca... Fețișoara sa care se răst... pe spate apoi în... Repede, într-o înf... țione de sec... paloarea aceea adorată pe fundul tenebros al... Printre ulti... ale rafalelor de vânt b... b... bufnitura fu înăbu...

TEDDY BOYS

Băieții de la periferie și-au luat-o în cap. Nu le convine că aparțin plebei, unde Dumnezeu i-a făcut să se nască. Ar vrea să se ridice, să se transforme în domni, să tutuiască oamenii ca mine, nobilii vreau să zic, cu sânge ales în vine. Nu pot să priceapă, nenorociții, abisul care ne desparte.

Au început să ne maimuțărească, cine știe prin ce mașinații și sacrificii își procură haine aproape ca ale noastre și spun aproape pentru că văzuți de departe chiar așa par și există unii indivizi neciopliți care își scot pălăria când îi văd trecând. Dar de aproape! Trebuie să fie orbi ca să nu-i recunoască, grosolani cum sunt. Niște veste caraghios de strâmbe sau de umflate de pliuri grotești, niște ciorapi căzuți, niște pantofiori scâlciați. Și apoi spada. Pentru că toți bufonașii ăștia etalează, atârnată la șold, arma care este simbolul cavaleriei și care oamenilor de jos ar trebui să le fie interzisă prin lege. Și se spune că în anumite ogrăzi învață să mânuiască armele, instruiți de vreun lăncier fără ocupație. Pentru a fi în totul și cu totul ca noi.

Dar aveți răbdare. Obrăznicia lor ajunge până acolo că noaptea, în grupuri de câte doi sau trei, îndrăznesc să iasă din fetidele lor cartiere și să vagabondeze la marginea Insulei înalte, centrul străvechi al cetății, rezervat familiilor nobile. La margine? Câte unul cutează să înainteze până la bătrânele ziduri ale palatelor noastre, într-un act declarat de sfidare.

Din nenorocire, gărzile marelui duce care patrulează, jigăriții oșteni care ar trebui să

garanteze pe timp de noapte liniștea și decența sunt niște bieți iepuri fricoși. Cum îi văd apropiindu-se, cu pas obraznic, pe bătăranii aceia, o șterg, cuibărindu-se prin cotloane și prin șanțuri.

Și atunci? Atunci pentru demnitatea acestor poziții care ne aparțin de secole, a trebuit să intervenim, noi, fiii aristocrației. Grupați și noi câte doi, câte trei, să facem de pază.

Și astfel, în anul acesta de grație 1686, a început distracția. Într-o seară, trei zdrențuroși de șaisprezece, șaptesprezece ani, travestiți în seniori, apărură în piața Consolării, Fabrizio Cortezani, Franz de la Hurthe și eu, Lionetto Antelami, eram în umbra porticului. Când cei trei trecură pe lângă noi, Fabrizio scoase un hohot puternic de râs. Ceilalți, care nu ne văzuseră, tresăriră.

— Ce, spuse Fabrizio, v-ați speriat? Trei tipi de capă și spadă ca voi?

— La dracu, face cel mai solid din cei trei, cu o figură de grăjdar, ai vrea să te iei la harță, domnișorule? Mai bine las-o moartă, până mai e timp.

Și se proțăpește cu picioarele desfăcute cu dreapta pe mânerul spadei.

— Pui de..., răspunde Cortezani, tu știi că asta e casa noastră? Șterge-o, șterge-o.

Franz și cu mine ne tragem deoparte, gustând dinainte sceneta. Și ca să respectăm adevărul și cei doi tovarăși ai salahorului de îndepărtează ca să lase câmpul liber. De ce? Până acolo ajunge snobismul acestor derbedei: vor să se arate adevărați gentilomi.

La lumina pierită a unui felinar fulgeră spadele. Duel în toată regula. Nătărăul, mârlanul era de două ori cât Fabrizio în privința trupului. Dar la ce folosesc mușchii și carnea? Diferența e atât de mare. Ce șansă poate avea un țărănoi împotriva unui fiu de nobil?

Totul se petrecu atât de repede încât aproape că nu-ți puteai da seama. Imbecilul atacă printr-o

fentă, sau așa ceva. Lama lui Fabrizio îl și străpunsese dintr-o parte în alta. Se văzu foarte deslușit lama ieșind prin spinare.

Se prăbuși la pământ cu zgomot. Ceilalți doi dispăruseră.

Fu primul. Apoi, noapte de noapte, aceste întâlniri deveniră pentru noi o foarte plăcută obișnuință. Să le facem de petrecanie acelor nătărași era o joacă pentru noi care fuseserăm crescuți cu scrima sub supravegherea celor mai celebri maeștri din Napoli și din Spania. Dar ei, nimic. În fiecare seară apăreau alții. Și dimineața, unul ici, unul colo, zăcând în câte un lac de sânge.

Firește, nu toți aveau curaj să se măsoare cu noi. Era unul, de exemplu, slab și strâmb, palid la față, îmbrăcat cu totul în negru. De cel puțin cinci ori mă văzuse dând gata după toate regulile artei pe vreun tovarăș de-al lui. După care dispărea de-a lungul zidurilor.

— Hei, tu, strigam după el, ți-a plăcut exercițiul? Nu vrei să încerci și tu?

Atunci se întorcea pentru o clipă și mă privea. Ce ură, în ochii aceia, era pentru mine cel mai grațios compliment. Ochi adânciți, rotunzi, tenebroși. Mă privea și apoi pleca. De-atunci trebuie să fi învățat să mă cunoscă. Probabil că știa și cum mă numesc. Și văzuse că atunci când am spada în mână, pentru celălalt sentința era dinainte semnată.

Mărturisesc chiar că de la tipul acela dezgustător te puteai aștepta la orice: ca de pildă un atac pe la spate, sau un atac de patru contra unu. Dar, repet, chiar și tinerele haimanale respectau în mod inexplicabil regulile jocului. Întotdeauna unu contra unu. Și asta ne făcea să turbăm; ca și cum ar fi spus: „Ce credeți că numai voi sunteți domni? Chiar cu prețul vieții, dar și noiăștia suntem oameni de onoare.”

Totuși băietanul de care pomeneam fugea de mine. Priviri dușmănoase, asta da, pline de

blesteme. Pe urmă, fuga! Ah, cât mi-ar fi plăcut să-i creștez măruntaiele ca să-i arăt câteva finețuri ale crimei. Le-ar fi învățat pentru vecie.

Să mă fi lipsit oare soarta de norocul de-a mă întâlni cu el doar între patru ochi? Nu era mare, nu era lat, nu era voinic. Și cu toate astea nici unul dintre camarazii lui nu avea un aspect mai supărător.

Dar nu. Tăcere. Poate în seara asta am noroc. Cine e cel care înaintează pe ulicioara Catorti? E două noaptea. Până acum a fost o noapte goală. Conte Marchetto Saivan a și plecat. Ca să-mi țină companie, aici, în colțul palatului Priorilor (loc norocos, în care am doborât până acum șase sau șapte dintre rânđașii aceia de cai), a rămas doar tânărul marchiz Degli Strazzi.

Vreți să vedeți ceva? E chiar el, micul cocoșat negru. Și chiar dacă nu credeți, aflați că este singur. Noi doi, nemișcați ca două stane de piatră, la extremitățile înguste străduțe. Ulicioara Catorti e întunecoasă, dar contra luminii profilul tânărului pungaș se distinge.

Acum nu cred că e mai departe de zece metri. Ce figură palidă. Parcă ar fi de mort. Ochii săi privesc insistent, ca două caverne pline cu ură. E o plăcere să vezi pe cineva care e atât de înfricoșat. Dar de ce vine, atunci? De ce vrea să moară?

Ne mai despart trei metri, doi. Iată-l lângă noi. Întinzând mâna aș putea să-l apuc de gât.

Cu un aer indiferent fac un pas, tăindu-i calea.

— Spune, José, îl întreb pe Degli Strazzi, ai putea să-mi spui cum de-a îndrăznit păduchele ăsta să mă îmbrâncească?

Amândoi ieșim din ulicioară la loc deschis. Și-l așteptăm.

— Ești beat? face Degli Strazzi cu ton mios. De ce ai călcat un nobil pe picior?

Iată-l în fața noastră, luminat în sfârșit de lampioanele de la Palazzo Ormea. Mic, prăpădit, josnic. Zdrențe negre îl acoperă, simulând o ținută

de senior. Și ce figură. Secole de josnicie și de mizerie sunt încrustate pe fruntea joasă, pe nasul strâmb, pe buzele sucite.

— Eu... eu, se bâlbâie nenorocitul, eu n-am călcat...

— Cere scuze domnului conte și te lăsăm să pleci, face zâmbind micul marchiz.

Tipul ezită. S-ar părea că este paralizat de frică. Frică să fie? În cele din urmă se decide:

— Bine, cer scuze dacă...

— În genunchi, fac eu, cazî în genunchi!

Și atunci mă fixează cu ochii lui blestemați. Devine țeapăn. Face un salt fulgerător într-o parte, ieșind afară din ulicioară. După alți doi pași se oprește, pune mâna pe spadă.

— Ești atât de sigur pe tine, domnule conte? întrebă cu o voce răgușită.

Lamele ies din teacă cu un fel de șuierat. De săptămâni aștept asta. Dar o voi lua încet. Vreau să mă distrez. Să-i las până la urmă iluzia. Ce joc, ce joc delicios.

Amândoi în gardă. Mă simt tânăr și fericit. Când fierul spadelor se atinge, am imediat senzația slăbiciunii sale.

— Zdrențuros împruțit, îi spun, explică-mi și mie de ce vrei să mori?

— Pentru ea.

— Pentru care ea?

— Pentru ea, repetă și cu stânga face un semn spre o fereastră la care, rezemată, Giuliana, iubita mea, stă și privește.

— Bastardule, n-ai să mai spui asta, urlu eu, fluturându-i în fața ochilor vârful spadei.

Doream să duc gluma până la exasperare, înainte de a-l străpunge. Insolența sa însă mă face să-mi schimb hotărârea. Nu, nu mai pot aștepta.

Atac cu dubla lovitură greacă, o specialitate de-a mea. Firește, îl găsesc nepregătit. Se încurcă. Simt că spada mea se afundă.

Nu. Cu o smucitură caraghioasă gândacul a scăpat.

— Ah, nu ți-a plăcut? Dar de asta ce zici?

Mi-am pierdut calmul. Ideea de-al mai vedea viu înaintea ochilor mi-e de nesuferit. Dar spada lui, într-o frenetică mișcare de groază, cine știe cum, izbutește iar s-o înlăture pe-a mea. Ciudat îmi pare aproape că e ceva mai înalt decât adineaori, înalt aproape cât mine. Buzele lui strâmbe s-au deschis un pic, lăsând să se vadă dinții: parcă ar râde.

— Ah, râzi neghiobule?

Sar, aplecând spada lui cu un fulgerător legament, cu neputință să-i mai scape de data asta

E absurd, e neverosimil. Numai Dumnezeu știe cum a putut să pareze. Chiar în ultima clipă, cu o răsucire nemaivăzută, a scăpat de stocată.

Râde, rânjește, mizerabilul. Acum e înalt, foarte înalt, mă depășește cu o lungime de cap. Și mă devoră cu ochii lui nelegiuiți, pierduți în orbite, tenebroși, rotunzi ca ai hârcilor. Nu are două picioare, ci trei, patru sau mai multe, foarte lungi, subțiri, foarte repezi. Nu are spadă, ci două, cinci, cincizeci de spade care şuieră cu rotiri furioase. Cu coada ochiului îl interoghez pe tovarășul meu. Stă sprijinit de zid, nemișcat, cu o expresie foarte stranie.

Oribilul păianjen mă încolțește. Parez, parez. O durere îmi străbate încheietura mâinii. Voi rezista? Gâfâi. Trebuie să acționez iute. Voi recurge la lovitura Sarazinului. Nu e ortodoxă, dar în cazuri extreme... Aici!

O împunsătură de foc aici, în piept, adâncă, tot mai adâncă. Dar cine stinge luminile acum? De ce bezna asta?

BALONUL

Într-o dimineață de duminică, după ce ascultaseră slujba, doi sfinți cu numele de Oneto și Segretario, așezați comod în două fotolii de piele neagră tip Miller, priveau în jos, pe pământ, să vadă ce mai puneau la cale oamenii aceia.

— Ia spune-mi, Segretario, făcu sfântul Oneto după o lungă tăcere, cât ai trăit ai fost vreodată fericit?

— Ce vorbă, răspunse prietenul său zâmbind. Dar nimeni, pe pământ, nu poate fi fericit!

Și spunând acestea scoase din buzunar un pachet de Marlboro.

— O țigară?

— Cu plăcere, mulțumesc, spuse sfântul Oneto, deși de obicei dimineața nu fumez, dar astăzi e sărbătoare... Totuși, în unele cazuri, eu cred că fericirea...

Segretario îl întrerupse:

— Ție personal ți s-a întâmplat?

— Mie, nu, totuși sunt convins că...

— Dar privește-i, privește-i! exclamă sfântul Segretario, arătând cu mâna în jos. Sunt miliarde și miliarde, azi e duminică, și încă nu s-a sfârșit dimineața care este partea cea mai frumoasă a duminicii, și e o zi minunată cu un soare încântător, nu e cald, iar aerul e proaspăt și curat, și copacii sunt în floare ca și câmpiile, în plină primăvară, iar pe deasupra mai e și miracolul economic, așa că ar trebui să fie mulțumiți, nu? Ei bine, arată-mi tu unul dintre atâtea miliarde, măcar unul care să fie fericit, dacă nu poți mai mulți. Și

uite, dacă mi-l arăți, eu îți voi plăti o masă pe cinste.

— Foarte bine, spuse Oneto și cu priviri foarte pătrunzătoare începu să caute ici și colo în furnicarul fără sfârșit al ființelor umane de jos. Își dădea foarte bine seama că era absurd să pretindă că are să reușească de prima dată: ar fi trebuit pe puțin o grămadă de zile de muncă. Dar până la urmă, cine știe.

Segretario se uita la el cu zâmbetul său ironic (se înțelege, o ironie foarte benignă, căci altfel ce fel de sfânt ar mai fi fost?).

— Aha, aici ar fi ceva! făcu la un moment dat Oneto îndreptându-se în fotoliu.

— Unde?

— În piața aceea, și arată spre un sătuc de deal cu totul neînsemnat; acolo, printre lumea care iese din biserică... vezi fetița aceea?

— Aceea cu piciorușele strâmbe?

— Da, chiar aceea... dar fii atent că...

Avea într-adevăr picioarele puțin cam strâmbe și subțiri, fragile, ca după boală parcă, fetița Norreta, de patru ani. Maică-sa o ținea de mână și se vedea foarte bine că trebuia să fie o familie săracă, dar cu toate astea micuța avea o rochiță albă cu danteluță, ca pentru duminică, făcută cu cine știe ce sacrificii.

Dar la picioarele șirului de trepte ale bisericii ședeau niște vânzători și vânzătoare de flori, un vânzător de medalioane și iconițe sfinte pentru că trebuie să se fi sărbătorit cine știe ce hram și mai era acolo și un vânzător de baloane, un minunat ciorchine de globuri colorate în toate felurile care unduia grațios deasupra capului omului la orice adiere de vânt.

Iată că fetița se oprise în fața omului cu baloanele trăgându-și mama de mână și acum, cu un ușor zâmbet de o dezarmantă seducție, își ridica ochii spre maică-sa și în privirea aceea era o asemenea dorință, suferință, implorare, dragoste că nici tartorii iadului n-ar fi putut să le suporte.

Numai privirile copiilor posedă, poate, o atât de teribilă putere, pentru motivul că ei sunt mici, slabi și nevinovați (sau poate și privirile anumitor cățeluși chinuiți).

Dar tocmai pentru asta sfântul Oneto, care se pricepea, pusese ochii pe fetiță, făcându-și următorul raționament: e atât de înspăimântătoare în creatura aceasta dorința de-a avea un balon că dacă, cu voia lui Dumnezeu, mama i-ar face plăcerea, ar fi fără doar și poate fericită, pentru câteva ore poate, dar fericită. Și dacă se întâmplă așa eu câștig prinsoarea cu Segretario.

Santo Oneto putea urmări scena de jos din piață dar nu putea auzi cele ce-i spunea fetița mamei sale și nici ce răspundea mama; și asta dintr-o contradicție pe care nimeni nu știa s-o explice: din Paradis sfinții reușesc să vadă perfect ceea ce se petrece pe pământ, ca și cum ar avea un telescop puternic încadrat în globul ochilor, dar zgomotele și glasurile de pe pământ nu ajung acolo sus în paradis (în afară de unele excepții, după cum vom vedea): care fapt ar putea să aibă ca scop protejarea sistemului nervos al sfinților de sălbaticul vacarm al motorizărilor.

Mama încercă să treacă mai departe trăgând-o pe fetiță de mână și o clipă Oneto se temu că totul are să se ducă de râpă, potrivit amarnicei legi a dezamăgirii, atât de răspândită printre oameni.

Pentru că la terifianta rugăciune care era în privirea Norettei nici chiar toate armatele cuirasate ale lumii în perfectă coaliție nu ar fi putut să reziste, dar mizeria ar fi putut să reziste, căci mizeria cu lipsa ei de bani nu are inimă și nu se înduioșează de nefericirea unei fetițe.

Din fericire se văzu micuța fixând cu încăpățănare ochii maică-și și intensitatea privirii sale rugătoare deveni și mai mare, dacă e cu putință. Se văzu mama vorbind omului cu baloane și întinzându-i câteva monede, se văzu fetița arătând cu degetul și omul desprinzând din

ciorchine unul dintre baloanele cele mai umflate și mai zdravene, de un galben foarte frumos.

Noretta merge acum lângă mama ei și continuă să contemple neîncrezătoare balonul care cu zvâcnituri ușoare o urmează la mică distanță deasupra, susținut de sforicică. Atunci sfântul Oneto făcu un mic semn din barbă către sfântul Segretario, zâmbind hâtru. Segretario zâmbi și el deoarece un sfânt e prea fericit să piardă o prinsoare dacă aceasta înseamnă un bob de suferință mai puțin pentru oameni.

Oare ce ești tu, Noretta, străbătând cu balonul satul într-o dimineață de duminică? Ești mireasa radioasă care iese din biserică, ești regina în carul triumfal după victorie, ești divină cântăreață purtată pe umeri de mulțimea în delir, ești femeia cea mai bogată și frumoasă din lume, ești dragostea cea mare și hărăzită de Domnul, florile, muzica, luna, pădurile și soarele, toate acestea ești dintr-o dată, pentru că un balon umflat de gutapercă te-a făcut fericită. Și bieteale tale piciorușe bolnave nu mai sunt bolnave, sunt picioarele îndrăznețe ale tânărului atlet care câștigă laurii Olimpiadelor.

Plecându-și capul peste marginea fotoliului, cei doi sfinți continuă s-o privească, mama și fiica ajunseră acasă, într-o suburbie mizeră cățărată pe deal, mama intră în casă pentru treburile domestice, Noretta cu balonul ei se așeză pe-o piatră mai ridicată la marginea străduței și privea când balonul, când lumea care trecea: ca și cum dorea ca lumea s-o invidieze pentru minunatul ei noroc. Și deși strada închisă între case înalte și întunecate nu era luminată de soare, chipul fetei, care nu era frumos de loc, răspândea atâta lumină încât lumina puternic casele din jur.

Printre alții, trecu și un grup de trei băiețandri. Erau niște borfași cunoscuți, dar fură și ei siliți s-o privească pe fetița care le surâse. Atunci unul dintre ei, ca și cum asta ar fi fost lucrul cel mai

natural din lume, își scoase țigara aprinsă din gură și atinse cu ea balonul. Care făcu pac, explodând și firul care stătea întins în sus, în direcția cerului, căzu în mâinile fetei având la cap o mică bucată de membrană zbârcită.

Pe moment Noretta nu pricepu ce anume se întâmplase, și privi înspăimântată cele trei haimanale care fugiră hăhăind. Apoi își dădu seama că balonul nu mai există, unica bucurie a vieții ei îi fusese luată pentru totdeauna. Fețișoara ei avu două sau trei contorsiuni ciudate, apoi se schimonosi în strâmbătura unui plâns disperat.

Era o durere de dimensiuni nemăsurate, era un lucru sălbatic și teribil, și nu avea rezolvare. În suavele grădini ale paradisului potrivit regulii de care am amintit nu ajung zgomotele oamenilor, nici sforăitul motoarelor, nici sirenele, nici împușcăturile, nici urletele, nici bubuitul bombelor atomice. Aici însă ajunseră hohotele de plâns ale fetei și răsunau în mod înspăimântător de la un capăt la altul. Pentru că e adevărat că paradisul este locul păcii și bucuriei eterne, dar până la un anumit punct. Era oare cu putință ca tocmai dreptii să fie cei care să ignore suferințele oamenilor?

Fu o lovitură pentru sfinți, obișnuiți cu virtuasele lor delectări. O umbră trecu peste regatul acela de lumină și inimile se strânsură. Oare ce ar fi putut alina durerea acelei fetei?

Sfântul Segretario îl privi pe prietenul său Oneto fără să vorbească.

— Ce lume scârboasă! spuse sfântul Oneto și azvârli țigara abia aprinsă.

Care, căzând pe pământ, lăsă în urma ei o lungă, o bizară dâră. Astfel că un oarecare de jos vorbi de farfurii zburătoare.

SINUCIDERE ÎN PARC

Acum nouă ani prietenul meu Stefano, coleg cu mine, de treizeci și patru de ani, fu lovit de boala automobilului.

Stefano avea un șase sute dar până atunci nu avusese încă simptomele acelei îngrozitoare maladii.

A avut o evoluție rapidă. Ca și în marile și funestele amoruri care pun stăpânire pe om, tot astfel Stefano, în decurs de câteva zile, deveni sclavul acestei idei și de altceva nu mai știa să vorbească.

Automobilul! Nu mașina de folosință zilnică, mașina care poate să meargă oricum, ci vehiculul ales, simbolul succesului, afirmare a personalității, stăpânire a lumii, ridicare a propriei persoane, instrument de aventuri, emblemă, în sfârșit, a codificatelor fericiri ale zilelor noastre.

Așadar dorința, mania, obsesia unei mașini de elită, superbă, puternică, ultimă, complicată, supraomenească, care să-i facă pe miliardari să întoarcă capul pe stradă.

Era un sentiment umflat, pueril sau idiot? Nu știu. Eu nu l-am încercat. Și întotdeauna e imprudent să judeci sufletul altora. În lumea de azi sunt mii de oameni contaminați de această maladie, și ceea ce urmăresc ei nu este liniștea unei familii, o muncă menită să aducă satisfacție și belșug, cucerirea bogăției și puterii, un ideal de artă, o înălțare spirituală. Nu, pentru ei visul cel de pe urmă este o mașină comandă specială așa și așa, despre care povestesc în barul la modă bronzării feciori de bani gata sau mărunții industriași de

succes. Numai că Stefano câștiga puțin și obiectul cotidienele sale deliruri rămânea cumplit de departe.

Cu fixația aceasta Stefano se tortura singur, îi îmbolnăvea și pe prieteni și-o chinuia pe Faustina, soția sa, creatură drăguță și la locul ei, îndrăgostită foarte de el.

În câte seri, la el acasă, n-a trebuit să asist la lungi și penibile discuții.

— Ți place? întreba el neliniștit, întinzându-i Faustinei prospectul de reclamă a vreunei mașini nemaipomenite.

Ea abia își arunca ochii. Atât de bine știa totul dinainte.

— Da, îmi place, răspundea.

— Serios, îți place?

— Da, sigur.

— Ți place chiar mult?

— Te rog, Stefano, și-i zâmbea cum se face cu bolnavii iresponsabili.

Și atunci el, după o lungă tăcere:

— Știi cât costă?

Faustina încerca să glumească.

— Cred că e mai bine să nu știi.

— De ce?

— O știi mai bine decât mine, scumpule. Pentru că un asemenea capriciu noi nu ni-l vom putea permite niciodată.

— Ei poftim! sărea Stefano. Tu, în loc să mă contrazici... fără să știi măcar...

— Eu să te contrazic?

— Da, da, parcă dinadins o faci. Tu știi că asta este slăbiciunea mea, știi cât țin la asta, știi că ar fi cea mai mare bucurie a mea... și tu, tu în loc să-mi dai speranțe, nu ești în stare decât să râzi de mine.

— Acum ești chiar nedrept, Stefano, eu nu râdeam câtuși de puțin de tine.

— Tu, chiar înainte de-a ști cât costă mașina asta, ești numaidecât contra...

Și așa ore în șir.

Îmi amintesc că într-o zi, în timp ce soțul aflat în altă parte, nu putea auzi, Faustina mi-a spus:

— Credeți-mă, a devenit un calvar pentru mine povestea asta cu mașina. E singurul lui subiect de discuție în casă, de dimineață până seara aud numai Ferrari, Maserati, Jaguar lua-le-ar dracu' pe toate, ca și cum ar trebui să le cumpere a doua zi... Și eu nu știu ce să mai zic, nu-l mai recunosc, vă mai amintiți și dumneavoastră ce băiat minunat era Stefano altădată... Uneori mă gândesc dacă nu i s-o fi smintit de la loc vreo roțiță. Credeți că s-ar putea? Suntem tineri. Ne iubim. Avem din ce trăi. Stefano e bine văzut la serviciu, colegii țin la el. De ce trebuie să ne otrăvim viața? Vă jur că pentru a se termina, pentru a-l vedea mulțumit cu blestemata lui de comandă specială, vă jur că aș fi în stare chiar să... nu mă siliți să vă spun mai mult! Și izbucni în plâns.

Nebunie? Alienare mintală? Cine știe. Pe Stefano îl iubeam. Poate că mașina visată era pentru el ceva ce noi nu putem înțelege, ceva ce trecea dincolo de consistența concretă a unui automobil, oricât de frumos și de perfect ar fi fost, ca un talisman, ca o cheie cu care să se poată deschide porțile neînduplecate ale destinului.

Până când Stefano îmi apărui în față - n-o să-l uit niciodată, ne dăduserăm întâlnire la San Babila - apărui la bordul unui automobil nemaivăzut. Era o mașină azurie, era lungă, era joasă, era nouă, era cu două locuri, era elastică și sinuoasă, complet alungită în partea din față.

Făcând un calcul rapid ajungeai s-o prețuiești la vreo cinci milioane cel puțin, cine știe de unde făcuse Stefano rost de banii aceia

— A ta e? îl întrebai.

El făcu semn că da

— Grozav. Felicitări. În sfârșit ai făcut-o și pe-asta

— Știi... strânge, strânge, strânge...

Dădui ocol mașinii s-o văd. Nu-i recunoșteam marca. La extremitatea portbagajului era un fel de stemă cu o împletitură complicată de inițiale.

— Ce soi de mașină e asta?

— Englezească, spuse. Ocazie extraordinară. O marcă aproape secretă, probabil e o modificare a mărcii Daimler.

Totul era minunat la mașina aceea, chiar și pentru mine care nu mă pricep cine știe ce: linia, soliditatea caroseriei, saltul semeț al roților, precizia finisajului, bordul care părea un altar, canapelele de piele groasă și neagră, moi ca vântul de aprilie.

— Hai, suie! spuse, să-ți fac o demonstrație.

Nu vuia, nu făcea zgomot, i se auzea doar respirația, o respirație athletică și tare plăcută la ureche, și la fiecare respirație casele de pe margini fugeau îndărăt ca înnebunite.

— Ce zici?

— Uimitoare, răspunsei negăsind ceva mai bun. Și, ia spune-mi, Faustina ce zice de asta?

Pentru o clipă îl văzui întunecându-se la față. Tăcu.

— De ce? Faustina nu e de acord?

— Nu e asta.

— Atunci?

— Faustina a plecat.

Tăcere.

— A plecat. A spus că nu mai făcea să trăiască cu mine.

— Motivul?

— Mai înțelege tu femeile dacă poți.

Își aprinse o țigară.

— Și-mi făceam iluzii că mă iubea.

— Ei drăcie, sigur că te iubea!

— Și totuși a plecat.

— Unde? S-a întors la ai ei?

— Ai ei nu știu nimic. A plecat. N-am mai aflat nimic despre ea.

Îl priveam. Era puțin cam palid. Dar cu toate astea strângea cu voluptate cercul volanului, mângâia măciulia sticloasă din capul schimbătorului de viteză, piciorul se lăsa și se ridica de pe accelerator cu înfiorarea celui care strânge în brațe trupul iubit.

Ieșirăm din oraș și Stefano se angaja pe autostrada spre Torino unde ajunse în mai puțin de trei sferturi de oră. O cursă nebună; cu toate acestea, contrar obiceiului, nu-mi era teamă, atât de puternic era sentimentul de dominație pe care ți-l dădea mașinăria asta. Mai mult: părea că mașina se supusese întru totul voinței lui Stefano interpretându-i și anticipându-i dorințele secrete. Și totuși, Stefano mă scotea din sărite. Nimic de zis despre mașină, nimic de zis despre satisfacerea freneticei sale dorințe. Dar Faustina, femeia aceea adorabilă, îl părăsise. Și el nu mișca un deget.

Dar, puțin timp după aceea, trebui să plec pentru mai multă vreme. Și la întoarcere, cum se întâmplă, viața mea se schimbă. Pe Stefano îl mai văzui, desigur, dar nu așa de des ca înainte, între timp el își găsisese o altă slujbă, câștiga bine, circula pretutindeni cu minunea lui. Și era fericit.

Trecură anii, Stefano și cu mine ne vedeam și nu ne vedeam, la fiecare întâlnire eu îl întrebam de Faustina și el răspundea că Faustina dispăruse pur și simplu pentru totdeauna, eu îl întrebam despre mașină și el îmi răspundea că mașina, firește, era tot o mașină grozavă, totuși începea să-și arate vârsta, mereu la atelier, și erau puțini mecanici care știau să umble la ea, un motor străin e dificil, încât aproape că nimeni nu-l stăpânește.

Apoi citii știrea aceea, în ziar:

CIUDATA FUGĂ A UNUI AUTOMOBIL

Ieri la orele 17 un automobil albastrui tip coupé, lăsat pentru o vreme nesupravegheat în

fața unui bar din strada Moscova nr. 58, a pornit singur.

Traversând intersecțiile căii Garibaldi și apoi strada Montello cu viteză crescândă, mașina a virat la stânga și apoi la dreapta luând-o pe bulevardul Elveția și în cele din urmă s-a izbit de străvechile ruine ale palatului Sforza care se ridică la capătul Parcului, luând foc și distrugându-se.

Rămâne greu de explicat cum automobilul, pornind singur la voia întâmplării, a putut să parcurgă acel itinerar în zigzag fără să întâlnească obstacole și în ciuda traficului intens; și cum de a reușit să-și mărească din ce în ce viteza.

Puțini dintre cei prezenți au băgat de seamă mașina care mergea singură. Acești puțini și-au închipuit că posesorul, ca să facă o glumă, de ghemuise sub volan, controlând strada cu ajutorul unei oglinzi. Prin urmare mărturiile lor coincid: nu părea o mașină care să fi pornit singură, ci o mașină condusă cu mare îndemânare și hotărâre. Printre altele, ea ar fi evitat la distanță foarte mică, cu un viraj înspăimântător, o motoretă care tâșnise din strada Canonica.

Dăm aceste amănunte doar cu titlu informativ. Asemenea episoade s-au mai întâmplat destule până acum, chiar și în orașul nostru. Și nu e nevoie să se recurgă la ipoteze supranaturale. În ceea ce-l privește pe proprietar, identificat după numărul mașinii, este vorba despre Stefano Ingrassia, de patruzeci și trei de ani, publicist, domiciliat în strada Manfredini nr. 12. El a confirmat că lăsase automobilul nesupravegheat în fața barului din strada Moscova, dar exclude posibilitatea ca motorul să fi rămas aprins.

De cum terminai de citit, plecai în goană să-l cauți pe Stefano. Îl găsi acasă profund tulburat.

— Ea era? îl întrebai.

El făcu semn că da.

— Faustina era?

— Da, Faustina, sărmana mea stea. Îți dăduseși seama?

— Nu știu. Uneori aveam o bănuială. Numai că-mi părea atât de absurd.

— Absurd, desigur, spuse acoperindu-și fața cu mâinile, dar pe lume se întâmplă asemenea miracole din dragoste... Într-o noapte, înțelegeți, acum nouă ani, într-o noapte când o țineam în brațe. Îngrozitor lucru. Și miraculos. Se pornise să plângă și să tremure, apoi a înțepenit, și a început să se umfle. Și abia a avut timp că să iasă în stradă. Altfel n-ar mai fi putut niciodată să iasă pe ușă. Din fericire afară nu era nimeni. Chestie de două-trei minute. Apoi iat-o așteptându-mă la marginea trotuarului, nouă, înflăcărată. Vopseaua avea miros de Helas, parfumul ei preferat. Îți amintești ce frumoasă era?

— Și apoi?

— Și apoi eu sunt un ticălos, un răufăcător... Și apoi și ea s-a învechit, motorul nu mai trăgea, în fiecare clipă era câte o defecțiune. Și nimeni nu se mai uita la ea pe stradă. Și atunci am început să mă gândesc: n-a venit oare timpul s-o schimb? Căci nu mai pot să merg așa la nesfârșit cu cursa asta de șoareci hodorogită... Înțelegeți ce secătură, ce porc?... Și știi unde mă duceam ieri când m-am oprit în strada Moscova? Ieri o duceam s-o vând, și vream să-mi cumpăr una nouă; îngrozitor lucru, pentru o sută cincizeci de mii de lire, o duceam s-o vând pe nevasta mea care-și dăduse viața pentru mine... Acum știi de ce s-a omorât.

PRĂBUȘIREA SFÂNTULUI

După prânz sfinții obișnuiesc să se plimbe de-a lungul unui coridor suprapus - suprapus la miliarde de ani lumină - între doi pereți de cristal încadrați cu aluminiu. Și un tavan propriu-zis nu există. Tavanul este bolta cerului și nimic altceva întrucât acolo sus nu plouă.

Peretele din stânga - dacă o iei în direcția aceea - are multe pătrate de cristal deschise prin care intră aerul inefabil din Paradis, din care o singură gură ne-ar înălța, pe noi nefericiții care încă mai trăim - la o fericire cu neputință de suportat doar cu puterile noastre - și prin care pătrund, chiar și de foarte departe, cântările fericitorilor, asemănătoare într-o măsură, ca să ne facem o idee, cu unele cântece ale țăranilor care se aud aici jos la noi, la țară, spre seară și care ne strâng inima, dar de milioane și milioane de ori mai frumoase.

În schimb peretele din dreapta e închis. Totuși, prin sticla sa atât de străvezie, poți arunca o privire universului, care stă acolo jos, înghețat și încins, cu miriade de nebuloase rotindu-se una peste alta într-o mișcare eternă. De acolo se zăresc astrele principale și secundare, ba se zăresc chiar și planetele cu respectivii lor sateliți, în cele mai mici amănunte; pentru că vederea sfinților, odată înălțați acolo sus, nu cunoaște limite.

Firește nici unul dintre sfinți, sau aproape nici unul, nu privește în partea aceasta. Cum ar putea interesa problemele lumii pe cel care acum este eliberat de lume? Nu devine nimeni sfânt degeaba. Dar dacă vreunul dintre ei, în unduirile pasului, se apropie în timpul conversației de peretele din

dreapta și întâmplător își îndreaptă privirile într-acolo, așa încât să poată zări stelele cu anexe și conexe, fapta sfântului nu surprinde, ba chiar nimeni nu se miră și nu se scandalizează. Panorama creațiunii este recomandată de unii părinți ai Bisericii ca sprijin întru întărirea credinței.

Se întâmplă însă că în seara aceea - seară e un fel de a spune, acolo neexistând nici seri nici dimineți ci o imuabilă glorie de plenitudine și lumină - sfântul Ermogene^[21] stând de vorbă cu un prieten, se apropie de geamlâcul acesta din dreapta și-și aruncă o privire.

Era, sfântul Ermogene, un bătrân de o mare distincție (era oare vina lui că se născuse într-o familie sus-pusă și, înainte de a fi chemat de Dumnezeu, trăise ca un domn?). Ceilalți sfinți îl ironizau cu bunăvoință pentru grija cu care își înfășură eterica făptură în paradisiaca manta, cu o eleganță pe care Fidias în frumoasa lui epocă nici măcar n-o visa. Pentru că e de necrezut ca să nu existe și în ceruri binecuvântatele slăbiciuni omenești, fără de care chiar și cea mai sanctificată sanctitate ar fi o licărire chioară de neon căreia să-i plângi de milă.

Așadar, Ermogene, fără nici o intenție, își miji pentru o clipă ochii cu scopul de a vedea locul de unde venise, sfâșiatul, încrețitul și coruptul pământ adică, vechea casă a omului. Și, tot fără nici cea mai mică intenție, printre mii și mii de lucruri de pe pământ văzu o cameră.

Camera era în inima unui oraș, era mare, cam goală din pricina sărăciei celor care-o locuiau, cu o lampă centrală, și sub razele lămpii - opt tineri așezați astfel: rezemată de spătarul unui divan o fată de vreo douăzeci de ani, vioaie și foarte frumoasă, pe divan doi tineri, alți doi stând în picioare, în fața lor, ceilalți trei, două fete și un băiat, ghemuiți pe podea, la picioarele lor și dintr-un picup obosit țâșnea o bucată de-a lui Jerry

Muligan. Unul vorbea, era unul dintre cei doi așezați pe divan și spunea lucruri de-ale lui, lucruri stupide, absurde, în legătură cu ce avea să facă el într-o zi, lucruri ce aveau să-l ducă la alte lucruri foarte frumoase, mari și curate. Era, din cât se putea înțelege, un pictor și vorbea despre lucrurile care-l chinuiau, exclusiv ale lui, dar pline de așteptări, de speranțe și de dragoste pe care ceilalți, unul câte unul, printr-o identitate sufletească, le gândeau fiecare cu o intensitate maximă pentru propriile vise, ingenuie poate, sau smintite, dar, cu toate astea, printr-un soi de vrajă, în clipa aceea, sau în ceasul acela, toți erau duși cu gândul departe, la zilele sau la anii care vor veni, privind misterioasa lumină care în ora aceea profundă a nopții izvora din marginea neagră a ultimelor acoperișuri, lumina dinaintea zorilor, a zilei care se pregătea să vină, care va veni, mare și minunat destin; care este chiar acolo și așteaptă.

Fu doar o privire, aceea a sfântului Ermogene, o scurtă privire. Atât a fost de ajuns.

Avea un anumit chip sfântul Ermogene, când aruncă privirea spre vechea patrie terestră. Când se întoarse din nou spre amicul cu care sta de vorbă avea chipul de la început dar cu toate acestea complet schimbat. Dacă l-ar fi văzut unul dintre noi nu și-ar fi dat seama de nimic. Dar amicul său era un sfânt cu o acută sensibilitate la lucruri din astea. Îi spuse:

— Ermogene, ce ai?

— Eu? Nimic, răspunse Ermogene, și nu era o minciună, un sfânt care spune minciuni nu există; numai că el nu înțelesese încă.

Totuși, chiar în clipa în care pronunța cele două cuvinte („Eu? Nimic”) Ermogene se simți, brusc, cumplit de nefericit. Ceilalți îl priviră, deoarece sfinții își dau numaidecât seama dacă unul dintre ei încetează de-a mai fi fericit.

Cu pietate creștină să încercăm acum să vedem ce se întâmplă în sufletul lui. De ce este nefericit

sfântul? De ce i-a fost luată răsplata eternă?

El a văzut, chiar și pentru o clipă, i-a văzut pe tineri, bărbați și femei, la poarta vieții, a recunoscut speranța teribilă de la douăzeci de ani, pe care o credea uitată, a regăsit forța, povara, plânsul, disperarea, puterea dură a tinereții cu acea imensitate disponibilă a viitorului.

Și el, e acolo sus în Empireu unde nimic nu poate fi dorit, unde totul e beatitudine și mâine va fi tot beatitudine, aceeași, și poimâine iar, și în ziua următoare tot fericiți vor fi până-n gât, infinit de fericiți, și așa pentru eterna eternitate. Dar...

Dar tinerețea nu mai e. Nu mai poți fi neliniștit, nesigur, înnebunit, anxios, iluzionat, febril, înamorat, nebun.

Ermogene sta nemișcat, era palid, tovarășii din jur se traseră îndărăt speriați. Nu mai era de-ai lor. Nu mai era sfânt. Era un nefericit. Ermogene lăsa să-i cadă brațele.

Dumnezeu, care din întâmplare trecea în clipa aceea pe-acolo, îl văzu și se opri să-i vorbească. Îl bătu cu mâna pe umăr.

— Ce ți s-a întâmplat, bătrâne Ermogene?

Ermogene făcu semn cu un deget.

— Am privit acolo jos, am văzut camera aceea, tinerii aceia...

— Nu cumva te-a cuprins dorul după tinerețe? Îl întreabă Dumnezeu. Ai vrea să fii unul dintre ei?

Ermogene făcu din cap semn că da.

— Și ca să fii unul dintre ei ai renunța la Paradis?

Ermogene făcu semn că da.

— Dar ce știi tu despre destinul lor? Visează gloria și se vor pierde, visează bogății și vor avea parte de foame, visează dragoste și vor fi trădați, își fac planuri de viață lungă și mâine vor muri.

— N-are importanță, spuse Ermogene, în clipa asta pot visa la orice.

— Dar fericirea la care speră ei tu o și ai aici, Ermogene, și e nelimitată. Ba mai mult, ai

siguranța că nimeni nu ți-o poate lua, în vecii vecilor. Nu este nebunească disperarea asta a ta?

— E adevărat, Doamne, totuși cei de colo, și făcu semn în jos spre tinerii necunoscuți, cei de colo au încă totul înainte, frumos sau urât cum va fi, au speranța, vorbesc limpede?, minunata speranță. În vreme ce eu, eu ce speranță pot avea, eu, sfânt și fericit, cufundat în gloria Cerurilor?

— Ei, știu, spuse Atotputernicul cu vagă melancolie. Acesta este marele inconvenient al Paradisului: că nu mai există speranța. Din fericire - și zâmbi -, printre atâtea distracții care sunt aici, de obicei nimeni nu-și dă seama de asta.

— Și atunci? întrebă sfântul Ermogene care nu mai era sfânt.

— Ai vrea să te trimit din nou acolo jos? Vrei să reîncepi totul de la cap, cu riscurile respective?

— Da, Doamne: iartă-mă, dar tocmai asta vreau.

— Și dacă de data asta vei greși? Dacă de data asta harul nu te va mai ajuta? Dacă-ți vei pierde sufletul?

— Răbdare, Doamne; eu de-acum înainte aș fi pentru totdeauna un nefericit aici sus.

— Atunci du-te. Și amintește-ți, fiule, că aici te așteptăm. Și întoarce-te din nou înțelept.

Îl împinse ușor, Ermogene fu aruncat în jos, în spații, deveni un tânăr de douăzeci de ani în camera cu ceilalți opt tineri, asemenea lor, purtând o pereche de pantaloni de flanel și un pulover, cu o mulțime de idei confuze în cap despre artă, cu o mulțime de spaime, de aprige porniri de rebeliune, dorințe, tristeți, frământări. Fericit? Nu, dimpotrivă. Dar în adâncul sufletului său se găsea ceva foarte frumos de care nu-și putea da seama cu precizie, care era în același timp amintire și presentiment, și-l chema, ca o lumină aprinsă la capătul lumii. Acolo jos era fericirea, pacea sufletului, împlinirea dragostei. Iar această chemare era viața și ca s-o urmezi merita să înduri suferința. Dar se putea ajunge vreodată la capăt?

— Îmi permiteți? spuse pășind în cameră și întinzând mâna. Mă numesc Ermogene. Sper că ne vom împrieteni.

SCLAV

Deschizând ușa casei cu cheia, Luigi nu făcu nici un zgomot. Nu fiindcă ar fi avut motive speciale de precauție ci din pură întâmplare.

Și, înaintând cu pași prudenți și neauziți, profită de asta ca să facă o surpriză.

De cum intră intui că soția sa, Clara, era acasă. În privința aceasta nu se înșela niciodată. Cine știe cum prezența femeii transforma atmosfera din jur. Avu un sentiment de consolare. O iubea atât de mult că de fiecare dată, întorcându-se acasă, oricât de absurd ar fi fost, îl cuprindea teama să nu fi plecat pentru totdeauna.

Trecu, fără să provoace trosnituri, de parchetul anticamerei și cu risc redus păși peste plăcuțele coridorului. Cu multă grijă își vârî capul ca să exploreze bucătăria.

Iat-o pe Clara. O vedea din spate, la mai puțin de doi metri, în picioare, fără să bănuiască prezența lui Luigi, era preocupată să prepare ceva pe masă. Privind cu atenție ceafa soției sale, el înțelese că zâmbea. Ce scumpă, ce minunată făptură. Probabil că era vorba de una din mâncărurile lui preferate, și ea era fericită, bucurându-se dinainte de satisfacția lui.

La un moment dat ea se întoarse într-o parte, și i se arăta acum pe trei sferturi; îi zărea curba aplecată a obrazului, marginile genelor, vârful nasului atât de ironic și de impertinent, vârful buzelor; care cu adevărat erau răsfrânte într-un surâs (sau era încordarea atenției?).

De la figura adorată privirea îi coborî la mâinile ei, care se vedeau acum. Luigi putu astfel să vadă

ce făcea Clara.

Pe o tavă acoperită cu un milieubrodat erau aranjategeometric o grămadă de prăjiturile din aluat fraged cu câte o jumătate de cireaşă zaharisită în mijloc: tocmai cele pe care le mânca el cu mai multă plăcere. S-ar fi zis că erau gata. Şi cu toate astea Clara tot le mai făcea câte ceva înainte de-a le lăsa din mână.

Dar ce operaţie ciudată. Cu două degete de la mâna stângă Clara ridica cireşele zaharisite, şi în acelaşiloc, dintr-un soi de pară miniaturală sau flaconaş ținut în dreapta lăsa să cadă - cel puțin așa i se păru - câteva grăunțe de pulbere alburie. După care punea la loc cireaşă apăsând-o pe coca fragedă.

Ce mult îl iubea Clara! Ce altă femeie ar mai fi avut pentru el, bărbat în vârstă acum şi cu o înfăţişare nu tocmai înfloritoare, atâtea atenţii pline de dragoste? Şi ce fată minunată, ce tip *chic* şi interesant, încât toţi bărbaţii îl invidiau.

Meditând asupra norocului său aproape de necrezut, Luigi tocmai se pregătea să-şi semnaleze prezenţa, când fu şocat de excepţionala concentrare a Clarei în care era ceva - abia acum sesiză - ascuns, ca la cineva care face un lucru nepermis. Şi deodată - ca un trăsnet într-o dimineată însořită - fu asaltat de o bănuială oribilă: dacă pulberea din para aceea mică era otravă?

În aceeaşiclipă, printr-o fulgerătoare asociaţie de idei, îi reveniră în minte nenumărate episoade mărunte de care nu făcuse caz dar care, acum, legate unul de altul, căpătau o importanţă neliniştitoare. Anumite momente de răceală pe care le avusese ea, anumite gesturi de plictiseală, anumite priviri ambigue, anumite insistenţe neobişnuite la masă ca el să mănânce mai mult, ca să repete un fel de mâncare sau altul.

Cu o mişcare de indignare, Luigi încearcă să respingă monstruosul gând. Cum era de conceput o

asemenea absurditate? Dar gândul se reîntoarce numaidecât cu o insistență și mai ticăloasă. Mai mult: brusc raporturile sale cu Clara i se prezintă sub un aspect nou, pe care nu-l luase niciodată în seamă. E posibil ca o femeie cum e Clara să-l iubească cu adevărat? Ce motiv, dacă nu interesul, poate s-o țină lângă el? În ce consistă probele afecțiunii sale? Maimuțărelile, zâmbetele, atențiile gastronomice? E atât de ușor, pentru o femeie, să simuleze. Și nu este de-a dreptul instinctivă, într-o situație ca a sa, nerăbdătoarea așteptare a unei mari moșteniri?

Chiar în acest moment Luigi suspină, ea se întoarce brusc și pentru o fărâmă de fracțiune de secundă, ba poate chiar și mai puțin - poate nici măcar nu e adevărat, poate este un joc al fanteziei surescită - chipul iubit arată o expresie de teroare, dar imediat cu o repeziciune incredibilă se recompune, înflorind iar într-un surâs.

— Doamne Sfinte, ce m-ai speriat! exclamă Clara. De ce faci asemenea glume, iubitule?

El:

— Ce făceai?

— Păi nu vezi? Prăjiturelele tale.

— Și ce-i cu para aceea micuță?

— Pară micuță?

Clara întinde mâinile goale ca să arate că nu are nimic, cine știe cum dispăruse flaconașul.

— Sigur că da, praful acela care-l presărai...

— Praf? Oare n-ai visat, iubitule? Puneam la loc cireșele zaharisite... Tu ia zi, mai bine: ce ți-a spus medicul?

— Eah, am impresia că nu prea se pricepe... gastrită, zice... colicistită... fapt e că durerile nu-mi trec... și pe zi ce trece mă simt mai dărâmat.

— Așa sunteți voi, bărbații! E de ajuns un fleac de nimic și vă dă gata... Hai, lasă, nimicurile astea te-au supărat și până acum.

— Dar așa de mult ca acum niciodată.

— Oh, dragul meu, dacă ar fi ceva serios, n-ai mai avea poftă de mâncare.

El o cercetează, o ascultă. Nu. Cu neputință să mintă, cu neputință să joace teatru. Dar para aceea micuță, sau flaconaș ce era, și pe care-o văzuse foarte bine, unde dispăruse oare? Clara reușise s-o ascundă cu o repeziciune de prestidigitator? Pe masă nu e, și nici pe celelalte mobile, și nici pe jos, și nici în găleata de gunoi.

Se întreabă: și de ce Clara ar trebui să mă otrăvească? Să mă moștenească? Și cum de știe că am lăsat-o moștenitoarea mea universală? Eu nu i-am spus vreodată nici o vorbuliță. Iar testamentul nu l-a citit.

Oare într-adevăr nu l-a citit? Un alt dubiu. Luigi se duce repede în biroul lui, trage un sertar, din sertar scoate o cutie, din cutie un plic închis pe care e scris: Testament.

Plicul este închis. Dar Luigi îl apropie de lampă să vadă mai bine. Ciudat, în lumină se zărește un firisor de clei în dreptul clapei care se închide: ca și cum plicul ar fi fost deschis cu aburi și apoi lipit la loc cu clei.

Îl cuprinde o neliniște. Teama de moarte? Teama de-a fi ucis? Nu, mai rău. Groaza de-a o pierde pe Clara. Pentru că Luigi înțelege că ea vrea să-l omoare. Și e fatal ca el să reacționeze într-un fel. S-o demaște? S-o denunțe? Să ceară să fie arestată? Legătura lor se va desface, oricum ar merge lucrurile. Dar fără ea, fără Clara, cum ar putea să trăiască Luigi?

Dorința nestăpânită de a-i vorbi, de-a cere o explicație. În același timp speranța încăpățânată că s-a înșelat, că totul nu e decât nălucire, că otrava nu există (dar în inima lui știe bine că există).

— Clara! strigă el.

Vocea ei din sufragerie:

— Hai, Luigi, vino, e gata masa.

— Vin, răspunse el.

Trecu în sufragerie și se așeză. Aveau ciorbă de roșii cu orez.

— Clara, spuse el.

— Ce e? făcu ea zâmbind.

— Trebuie să-ți spun ceva.

— Ce misterios ești.

— Adineaori, când am intrat, și tu făceai prăjiturile, te-am văzut... Ce mai, sunt nevoit să-ți spun, absolut nevoit...

Ea îl privi zâmbind mai departe; era inocență? era teamă? era ironie?

— Când am intrat, urmă el, te-am văzut lucrând și tu aveai în mână un lucru, un soi de pară micuță, și mi se părea că tu puneai cu acest lucru ceva pe aluat.

— Aveai năluciri, făcu ea cât se poate de liniștită.

— E mai bine așa.

— De ce e mai bine așa?

Avea un accent de un firesc atât de desăvârșit încât el se întrebă dacă nu cumva visase. Dar neliniștea nu-l slăbea.

— Ascultă, Clara, n-o să am liniște dacă nu-ți spun totul... Când te-am văzut ce făceai acolo...

— Dar s-ar putea ști ce făceam? Tu visezi...

— Lasă-mă să spun... Pentru o clipă... E ridicol, știu...

În sinea sa tremura, apropiindu-se momentul inevitabil, poate că aceea era ultima dată când vorbea cu Clara, ultima dată când o vedea, și gândul îl făcea să înnebunească; și să tacă îi era totuși cu neputință...

— Pentru o clipă... O idee absurdă... Nu mă privi așa... Prefer să fiu sincer... Am bănuț că tu...

— Că eu ce? și surâsul se transformă în râs de-a binelea.

— E de râs, știu... Am bănuț, închipuie-ți, că tu ai fi vrut să mă otrăvești...

Privindu-l fix în ochi, Clara continua să râdă dar nu era un râs vesel, ci înghețat, ca o lamă tăioasă de metal. Apoi strânse dinții; și vocea era încărcată de ură.

— Ah, va să zică așa?... Aici am ajuns? Asta este încrederea ta... Asta e dragostea ta... De la o vreme am băgat eu de seamă... Eu, care-ți făceam prăjituri... Acum sunt otrăvite, deci?

El era distrus:

— Ascultă, Clara, n-o lua așa, nu...

— Așadar sunt otrăvite?... Și ți-e teamă că au să-ți facă rău? Atunci știi ce fac eu cu ele? Mă duc să le arunc la gunoi!...

Sculându-se de la masă luă tava cu prăjituri și se îndreptă spre bucătărie, ținând tot mai tare.

— Mă duc să le arunc la gunoi!... Dar în casa asta nu mai rămân o clipă! De multă vreme nu mai pot. Plec, plec! Și dacă vrea Dumnezeu, n-am să te mai văd niciodată!

Năucit, Luigi se ținu după ea:

— Nu, Clara, te implor, nu face asta, glumeam, te implor dă prăjiturile înapoi!

— Nu, făcu ea, acum nu ți le mai dau chiar dacă plesnești.

Ca s-o rețină o cuprinse de mijloc. Ea se opri impasibilă.

— Fii bună, dă-mi prăjiturile.

Clara se întoarse ținând tava în sus. El întinse o mână.

— Ți-am spus nuuu!... Le arunc la gunoi... Și apoi plec, înțelegi?

El căzu în genunchi, îmbrățișându-i picioarele:

— Clara, te implor, gema, nu poți pleca, nu poți, Clara, fii bună, dă-mi prăjiturile.

— Cere-ți iertare, făcu ea victorioasă ținând tava tot ridicată.

— Da, Clara, iartă-mă.

— Zi „iartă-mă” de trei ori.

— Iartă-mă, iartă-mă, iartă-mă.

— O să-ți dau una, spuse femeia

— Nu, le vreau pe toate.

— Bine, mănâncă, atunci, dar în genunchi, și lăsa tava în jos.

Clara era tot acolo, Clara nu avea să plece; cu o ticăloasă ușurare a inimii, Luigi luă o prăjitură și mușcă din ea cu lăcomie. Era o desfătare moartea, pentru că venea de la ea.

TURNUL EIFFEL

Ehei, ce timpuri bune erau pe când lucram la construcția Turnului Eiffel. Și eu nici nu știam că eram fericit.

Construcția Turnului Eiffel a fost un lucru foarte frumos și foarte important. Astăzi voi nu vă puteți da seama. Ceea ce este astăzi Turnul Eiffel are prea puțin de-a face cu realitatea de atunci. Mai întâi dimensiunile. Parcă s-ar fi chircit. Trec pe lângă el, ridic ochii și privesc. Dar mă chinui ca să pot recunoaște lumea în care am trăit cele mai frumoase zile din viața mea. Turiștii intră în ascensor, urcă la prima terasă, urcă la a doua, exclamă, râd, fac fotografii, fac filme în culori. Bieții de ei, nu știu, nu pot să știe.

În ghiduri se citește că Turnul Eiffel este înalt de trei sute de metri, plus cei douăzeci de metri ai antenei de radio. Și ziarele de epocă, chiar mai înainte de-a începe lucrările, spuneau tot așa. Și publicului i se părea că trei sute de metri este o nebunie.

Nicidecum trei sute. Eu lucram la fabricile Runtiron, lângă Neuilly. Eram un foarte priceput mecanic. Într-o seară, pe când mă întorceam acasă, mă oprește pe stradă un domn de vreo patruzeci de ani, cu cilindru.

— Vorbesc cu domnul André Lejeune? mă întreabă el.

— Chiar cu el, răspund. Cine sunteți?

— Sunt inginerul Gustav Eiffel și aș dori să vă fac o propunere. Dar mai întâi aș vrea să vă arăt ceva. Aceasta este trăsura mea.

Mă urc în trăsură inginerului, mă duce la o baracă uriașă construită pe un loc viran de la periferie. Aici să tot fie vreo treizeci de tineri care lucrează în tăcere la niște mese mari de desen. Nici unul nu mă consideră demn de o privire.

Inginerul mă conduce în fundul sălii unde stă, rezemat de perete, un tablou înalt de câțiva metri cu un turn desenat pe el.

— Eu voi construi pentru Paris, pentru Franța, pentru lumea întreagă turnul acesta pe care-l vedeți. De fier. Va fi turnul cel mai înalt din lume.

— Cât de înalt? întrebai.

— Proiectul oficial prevede o înălțime de trei sute de metri. Aceasta este cifra la care am contractat cu guvernul, ca să nu se sperie. Dar vor fi mult mai mulți.

— Patru sute?

— Tinere domn, vă rog să mă credeți că acum nu pot vorbi. Să dăm timp timpului. Dar e vorba de o acțiune minunată, și să participi la ea este o onoare. Și eu am venit la dumneavoastră pentru că mi s-a spus că sunteți un muncitor de elită. Cât câștigați la Runtiron?

Îi spun ce salariu am.

— Dacă vii cu mine, spune inginerul trecând brusc la tu, vei câștiga de trei ori pe-atât.

Acceptai. Dar inginerul îmi spuse cu voce joasă:

— Uitam un lucru, dragă André. Aș dori ca tu să fii de-ai noștri. Dar mai întâi trebuie să-mi făgăduiești ceva.

— Sper să nu fie decât ceva onorabil, îndrăznii, puțin cam emoționat de aerul acela de mister.

— Secretul, spuse el.

— Care secret?

— Ai să-mi dai cuvântul de onoare că n-ai să vorbești cu nimeni, nici măcar cu cei pe care-i iubești, despre ceea ce lucrăm noi aici? Să nu povestești nimănui ceea ce vei face și cum vei face? Să nu divulgi nici numere, nici măsuri, nici date, nici cifre? Gândește-te, gândește-te bine la

asta, înainte de a ne strânge mâna. Pentru că într-o zi secretul acesta ar putea să te apese.

Era un formular tipărit, cu contractul de muncă, și aici era scrisă îndatorirea de a păstra secretul. L-am semnat.

Muncitorii de pe șantier erau câteva sute, poate câteva mii. Nu numai că nu i-am cunoscut niciodată pe toți, dar nu i-am văzut niciodată pe toți pentru că se lucra în echipe, fără întrerupere și în douăzeci și patru de ore erau trei ture.

După ce au fost făcute fundațiile de ciment, am început noi, mecanicii, să montăm barele de oțel. Între noi, încă de la început, vorbeam foarte puțin, poate din pricina jurământului de-a păstra secretul. Dar din câteva fraze auzite la întâmplare mi-am dat seama că tovarășii mei acceptaseră angajamentul din pricina salariului excepțional. Nici unul, sau aproape nici unul, nu credea că turnul avea să ajungă vreodată să fie gata. Socoteau turnul o nebunie care depășește forțele umane.

De cum fură înfipite în pământ cele patru picioare gigantice, șasiul de fier creșcu văzând cu ochii. Dincolo de împrejmuire, la marginea uriașului șantier, mulțimea staționa zi și noapte ca să se uite la noi care, ca niște furnici, dănuiam pe acolo pe sus, atârnați ca-n niște plase de păianjen.

Arcurile postamentului au fost foarte bine sudate, cele patru coloane vertebrale s-au înălțat aproape vertical și s-au unit ca să formeze una singură care se făcea din ce în ce mai subțire, pe măsură ce urca. În a opta lună se ajunsese la cota o sută și meșterilor li se oferă un banchet în oraș, într-un birt de pe cheiul Senei.

Nu mai auzeam cuvinte de neîncredere. Ba chiar un entuziasm ciudat îi cuprindea pe muncitori, șefi de echipă, tehnicieni, ingineri ca și cum ar fi fost în ajunul unui eveniment extraordinar. Într-o dimineață, era pe la începutul lui octombrie, ne-am pomenit cufundați în ceață.

Ne gândeam că o perdea de nori joși se lăsase peste Paris, dar nu era așa. De jur împrejur aerul era senin.

— Privește tubul acela, îmi spuse Claude Gallumet, cel mai mic și mai agil din echipa mea, cu care mă împrietenisem.

Dintr-un tub gros de cauciuc, fixat în rama de fier, ieșea un fum albăstrui. Erau patru tuburi din astea, câte unul pentru fiecare unghi al turnului. De-acolo venea un abur dens care încetul cu încetul formase un nor care nu se deplasa nici în sus, nici în jos, și în această umbrelă de vată noi continuam să lucrăm. Dar de ce? Din pricina secretului?

Un alt banchet ne-a fost oferit de constructor când s-a ajuns la cota două sute și când au vorbit și ziarele despre asta. Dar în jurul șantierului mulțimea nu mai sta să aștepte, pălăria aceea ridicolă de ceață ne ascundea complet de privirile lor. Și ziarele laudau șiretlicul: acea condensare de vapori - explicau ele - îi împiedica pe muncitori, cocoțați pe structurile aeriene, de a-și da seama de abisul de sub ei; și asta prevenea amețelile. Enormă prostie: mai întâi de toate pentru că noi eram foarte deprinși cu golul; și nici măcar în cazurile de amețeală nu s-ar fi putut întâmpla vreo nenorocire pentru că fiecare din noi purta câte o centură solidă de piele prinsă destul de sigur de barele din jur.

Două sute cincizeci, două sute optzeci, trei sute, trecuseră aproape doi ani, și ajunsesem oare la capătul aventurii noastre?

Într-o seară ne adunară sub marea cruce a temeliei și inginerul Eiffel ne vorbi. Datoria noastră - spuse - fusese îndeplinită, dovediserăm tenacitate, pricepere și curaj, întreprinderea de construcții ne oferea chiar un premiu special. Cine dorea putea să se întoarcă acasă. Dar el, inginerul Eiffel, își dorea să găsească voluntari dispuși să continue cu el. Să continue ce anume? Inginerul nu

putea să le explice, muncitorii să aibă încredere în el, căci merita.

Eu am rămas, împreună cu mulți alții. Și fu un fel de conjurație nebunească pe care nimeni din afară n-o bănuia pentru că fiecare dintre noi rămase mai credincios secretului ca oricând.

Și astfel, la cota trei sute, în loc să se pregătească scheletul căciunii ascuțite pentru vârf, se înălțară noi bare de oțel una peste alta în direcția Zenitului. O bară peste alta, un fier peste alt fier, o grindă peste altă grindă, buloane și iar buloane, și zgomot de ciocane, întreg norul vibra ca o cutie metalică. Noi zburam.

Până când, cuprinși de furia urcușului, ieșirăm din masa norului care rămase sub noi, și lumea din Paris continua să nu ne vadă din pricina aceluiași paravan de aburi dar în realitate noi evoluam în aerul curat și limpede al înălțimilor. Și în anumite dimineți cu vânt se zăreau Alpii îndepărtați acoperiți de zăpadă.

Ajunsesem atât de sus încât urcatul și coborâtul nostru, al muncitorilor, ajunsese să absoarbă mai mult de jumătate din orarul de muncă. Ascensoarele nu apăruseră încă. Din zi în zi timpul util de muncă se restrângea. Avea să vină ziua când, ajunși în vârf, ar fi trebuit să procedăm numaidecât la coborâre. Și turnul avea să înceteze de-a mai crește, nici măcar cu un metru mai mult.

Se hotărî atunci să se instaleze acolo sus, printre barele de fier, niște barăci mici pentru noi, ca niște cuiburi, care nu se vedeau din oraș pentru că erau ascunse de norul de ceață artificială. Aici se dormea, se mânca și seara se jucau cărți, când nu se intonau marile coruri ale iluziilor și ale victoriilor. Jos, în oraș, se cobora pe rând numai în zilele de sărbătoare.

În acea perioadă a început cu încetul să se întrevadă minunatul adevăr, adică motivul secretului. Și nu ne mai simțeam lucrători mecanici, eram pionieri, exploratori, eram niște

eroi, niște sfinți. Începu să se întrevadă cu încetul că acea construcție a Turnului Eiffel nu avea să se termine niciodată, și acum pricepeau oamenii de ce inginerul dorise acel postament atât de mare, acele patru labe ciclopice de fier care păreau cu totul și cu totul exagerate. Construcția nu avea să se sfârșească niciodată și de-a lungul timpului Turnul Eiffel avea să continue să crească spre înaltul cerului, depășind norii, furtunile, crestele lui Gaurisankar. Până când Dumnezeu avea să ne țină în puteri, noi aveam să continuăm să nituim barele de oțel una peste alta, tot mai sus, iar după noi aveau să continue fiii noștri, și nimeni din bietul oraș Paris n-ar fi știut nimic, și lumea cea neajutorată n-avea să înțeleagă niciodată.

Desigur cei de jos aveau să-și piardă răbdarea mai curând sau mai târziu, aveau să se iște proteste și interpelări în Parlament, cum de nu izbuteau să termine odată acel turn binecuvântat? Căci cei trei sute de metri prevăzuți fuseseră realizați, așa că să se hotărască odată să construiască cupola din vârf. Dar noi aveam să găsim pretexte, să izbutim chiar să ne plasăm niște oameni de-ai noștri în Parlament sau în ministere, aveam să reducem lucrurile la tăcere, lumea de jos avea să se resemneze iar noi din ce în ce mai sus spre cer, într-un sublim exil.

De jos, de dincolo de norul alb, se auziră răsunând niște împușcături. Coborârăm o bucată, străbăturăm ceața, ne apropiarăm de limita inferioară a ceții, cineva se uită cu luneta: către șantierul nostru înaintau concentric jandarmii gărzii regale, poliția, inspectoratele, garnizoanele, batalioanele, trupele, armatele într-o atitudine amenințătoare, lua-i-ar dracii pe toți să-i căsăpească și să-i devore!

Trimiseră o ștafetă sus: predați-vă și coborâți numaidecât câini spurcați ce sunteți, ultimatum de șase ore după care deschidem focul, rafale de

mitralieră, tunuri ușoare, de ajuns să vă isprăvească neisprăviților.

Un spurcat de Iuda ne trădase. Fiul inginerului Eiffel, pentru că tatăl murise și fusese îngropat de mulți ani, era galben ca ceara. Cum puteam să luptăm noi? Și gândindu-ne la scumpele noastre familii ne-am predat.

Stricară poemul pe care noi îl ridicaserăm spre cer, amputară turla la trei sute de metri înălțime, trântiră deasupra o căciulă de nimic, pe care o vedeți și acum.

Norul care ne ascundea nu mai există, ba pentru norul acesta au făcut un proces la Curtea cu juri a Senei. Avortonul de turn a fost în întregime vopsit în gri, atârnă de el steaguri lungi care fâlfâie în soare, azi e ziua inaugurării.

Sosește Președintele cu cilindru și redingotă condus de o escortă imperială. Trâmbițele fanfarei strălucesc în lumină ca niște baionete. Tribunele de onoare sunt împodobite cu femei superbe. Președintele trece în revistă pichetul de cuirasieri. Foiesc vânzătorii de insigne și cocarde. Soare, surâsuri, bună dispoziție, solemnitate. Dincoace de împrejmuire, pierduți în mulțimea de derbedei, noi bătrânii și obosiții muncitori ai Turnului ne privim unul pe altul, cu lacrimile șiroaie curgând pe bărbile cărunte. Ah, tinerețe!

FATA CARE CADE

La nouăsprezece ani, Marta se apropie de marginea ultimului etaj al blocului și, văzând dedesubt orașul strălucind în înserare, fu cuprinsă de amețeală.

Era un zgârie-nori de argint, suprem și fericit în seara aceea minunată și pură, în timp ce vântul torcea fire subțiri de nor, ici și colo, pe fondul unui azur absolut incredibil. Era tocmai ora când orașele sunt cuprinse de inspirație și când cine nu este orb rămâne profund mișcat. De pe culmea aeriană fata vedea străzile și masele imobilelor răsucindu-se în îndelungatul spasm al apusului și acolo unde se sfârșea albul caselor, începea albastrul mării care văzută de sus părea că urcă. Și cum dinspre răsărit înaintau valurile nopții, orașul devine un dulce abis scânteind de lumini, care palpită. Erau în el bărbații puternici și femeile și mai puternice, blănurile și viorile, mașinile smălțuite cu onix, firmele fosforescente ale așa-numitelor *tabarins*, intrările palatelor stinse, fântânile, diamantele, anticele grădini taciturne, sărbătorile, dorințele, iubirile și, mai presus de orice, acel dureros farmec al serii din pricina căruia oamenii visează la mărire și glorie.

Văzând toate acestea, Marta se aplecă fără măsură peste balustradă și-și dădu drumul. I se păru că plutește în aer, dar cădea. Dat fiind extraordinara înălțime a aceluia zgârie-nori, străzile și piețele de jos erau extrem de departe, cine știe cât timp îi trebuia ca să ajungi acolo. Dar fata cădea.

Terasele și balcoanele ultimelor etaje erau populate la ora aceea de lume elegantă și bogată care luau *cocktails* și discutau despre tot felul de nimicuri. Se auzeau crâmpetele pierdute și confuze ale unor muzici. Marta trecu prin fața lor și mai mulți se apropiară s-o privească.

Zboruri de felul aceluia - în majoritatea cazurilor numai fete - nu erau rare în acel zgârie-nori și constituiau pentru locatari un divertisment interesant, și chiar și din această pricină prețul apartamentelor era destul de ridicat.

Soarele, care nu coborâse cu totul, făcu tot ce se putu ca să ilumineze mai bine rochița Martei. Era o modestă rochie de primăvară cumpărată de gata la un preț de nimic. Dar lumina lirică a apusului o exalta peste măsură, făcând-o *chic*.

Din balcoanele miliardarilor, mâini galante se întindeau spre ea, oferind flori și pahare.

— Domnișoară, o mica înghițitură?... Suav fluturaș, de ce nu vă opriți o clipă la noi?

Ea râdea, zburătăcind, fericită (dar în vremea asta cădea):

— Nu, mulțumesc, prieteni. Nu pot. Mă grăbesc să ajung.

— Să ajungeți unde?

— Ah, nu mă faceți să vorbesc, răspundea Marta, și agita mâinile în semn de salut confidențial.

Un tânăr, înalt, brunet, foarte distins, întinse brațele s-o cuprindă. Îi plăcea. Totuși Marta se feri cu iuțea:

— Cum vă permiteți, domnule?

Și izbuti să-i dea cu un deget o mică lovitură în nas.

Așadar lumea bună se ocupa de ea și asta îi umplea sufletul de plăcere. Se simțea fermecătoare, la modă. Pe terasele înflorite, prin acel du-te vino de chelneri în alb și puzderie de cântece exotice, se vorbea câteva minute, sau poate mai puțin, de fata aceea care trecea (de sus în jos,

pe traseu vertical). Unii o socoteau frumoasă, alții așa și așa, toți găsiră că e interesantă.

— Aveți toată viața înainte, îi spuneau, de ce vă grăbiți așa? Aveți destul timp să alergați și să trudiți. Opriți-vă o clipă cu noi, nu e decât o mică petrecere între prieteni, să ne înțelegem, și-o să vă simțiți totuși bine.

Ea se pregătea să răspundă dar accelerarea gravitației o și dusesse la etajul inferior, la două, trei, patru etaje mai jos; cu voioșia cu care, de altfel, se aruncă toate fetele când au doar nouăsprezece ani. Bineînțeles că distanța care-o separa de fund, adică de nivelul străzilor, era imensă; mai mică, firește, decât cea de acum o clipă, dar cu toate astea considerabilă.

Între timp însă soarele se cufundase în mare, fusese văzut dispărând transformat într-o tremurătoare ciupercă roșiatică. Așadar nu mai erau razele sale dătătoare de viață ca să lumineze rochia fetei și să facă din ea o seducătoare cometă. Noroc că ferestrele și terasele uriașului imobil erau aproape toate iluminate și că intensele reverberații o acopereau din plin pe măsură ce le trecea pe dinainte.

Acum, în interiorul apartamentelor Marta nu mai vedea doar grupuri de oameni petrecăreți, din când în când erau și birouri în care funcționarele, cu șorțulețe negre sau albăstrii, ședeau la șiruri lungi de măsuțe. Multe erau tinere ca ea, ori și mai tinere și, obosite acum de ziua de muncă, ridicau într-una ochii din dosare și de la mașinile de scris. Și astfel o văzură și ele și unele alergară la fereastră:

— Unde te duci? De ce atâta grabă? Cine ești? îi strigau, în vocile lor ghicindu-se ceva care aducea cu invidia.

— Mă așteaptă jos, răspundea ea. Nu pot să mă opresc. Iertați-mă.

Și iarăși râdea, fluturând în cădere, dar nu mai era râsul de mai înainte. Noaptea coborâse pe furiș

și Martei începea să-i fie frig.

În acel timp, privind în jos, văzu la intrarea unui palat un halo strălucitor de lumină. Se opreau acolo lungi automobile negre (din pricina depărtării mari, ca niște furnici) și din ele coborau bărbați și femei, dornici să intre. I se păru că distinge, în furnicarul acela, scânteierea bijuteriilor. Deasupra intrării fâlfâiau steaguri.

Dădeau o mare recepție, evident, tocmai aceea la care ea, Marta, visa de când era fetiță. Ar fi fost o nenorocire să fi lipsit. Acolo jos o aștepta ocazia, fatalitatea, romanul, adevărata intrare în viață. Avea oare să ajungă la timp?

Își dădu seama cu ciudă că la treizeci de metri mai încolo se prăbușea o altă fată. Era evident mai frumoasă decât ea și purta o rochie de după-amiază, destul de fină. Cine știe cum, venea în jos cu o viteză mai mare decât a ei, așa că în câteva clipe trecu de ea și dispăru în jos, deși Marta o strigă. Fără îndoială că avea să ajungă la recepție înaintea ei, se putea spune că totul fusese bine calculat ca s-o lase în urmă.

Apoi își dădu seama că în căderea aceea nu erau numai ele două. De-a lungul aripilor blocului, diferite alte femei foarte tinere se prăvăleau în jos, cu fețe încordate de excitația zborului, cu mâinile agitate sărbătorește pentru a spune: iată-ne, suntem aici, a venit ceasul nostru, sărbătoriți-ne, oare lumea nu-i a noastră?

Era, deci, o întrecere. Și avea doar o biată rochiță, în timp ce celelalte etalau modele cu o croială de lux, ba unele strângeau, pe umerii goi, bogate etole de vizon. Atât de sigură de sine când pornise zborul, Marta simțea acum un fior la suflet, poate doar din pricina frigului dar poate și de teamă, teama de-a fi comis o greșală ireparabilă.

Părea că e noapte deplină acum. Ferestrele se stingeau una după alta, ecourile cântecelor deveneau tot mai rare, birourile erau goale, nici un

tânăr nu se mai apleca peste marginea ferestrei să întindă mâinile. Cât era ceasul? La intrarea palatului de jos - care între timp de făcuse mare, și la care se puteau distinge acum toate amănuntele arhitectonice - iluminăția rămânea la fel de vie, dar forfota automobilelor încetase. Din când în când, chiar, mici grupuri ieșeau prin ușa cea mare îndepărtându-se cu pas obosit. Apoi și lampioanele de la intrare se stinseră.

Marta simți cum i se strânge inima. Vai, nu mai avea să ajungă la timp la petrecere. Aruncând o privire în sus, văzu vârful blocului în toată cruda lui putere. Era aproape cu totul întunecat, rare și risipite ferestrele încă luminate la ultimele etaje. Și deasupra vârfului se desfăcea prima geană de lumină a zorilor.

Într-o sufragerie de la etajul douăzeci și opt un bărbat de vreo patruzeci de ani își bea cafeaua de dimineață în timp ce femeia rânduia prin cameră. Un ceas de pe un dulap arăta nouă fără un sfert. O umbră trecu iute prin fața ferestrei.

— Alberto, strigă soția, ai văzut? A trecut o femeie.

— Cum era? făcu el fără să ridice ochii din ziar.

— O bătrână, răspunse soția.. O bătrână prăpădită. Părea speriată.

— Mereu la fel, bombăni bărbatul. Pe la etajele astea de jos nu trec decât bătrâne ramolite. Fetele frumoase nu se văd decât de la al cinci sutele etaj în sus. Nu-i de mirare că apartamentele alea costă atât de mult.

— Există avantajul, observă soția, că aici jos se aude cel puțin bufnitura, când ating pământul.

— De data asta nici măcar atât, spuse el clătinând din cap, după ce rămăsese câteva clipe în ascultare.

Și mai sorbi o dată din cafea.

VRĂJITORUL

Într-o seară când mă întorceam acasă, obosit și deprimat, m-am întâlnit cu profesorul Schiassi (așa i se spune, dar ce fel de profesor o fi?) tipul acela pe care îl cunosc de-o grămadă de vreme, pe care-l întâlnesc din când în când în locurile cele mai stranii și mai diverse, și care pretinde să fi fost colegul meu de liceu, deși, ca să spun drept, eu numai amintesc.

Cine e? Ce face? N-am izbutit niciodată să înțeleg. Are o față uscată și numai colțuri, și un zâmbet strâmb de atâta ironie. Dar caracteristica sa evidentă este că dă tuturor impresia că-l cunoscuseră undeva, chiar dacă în realitate îl vedeau pentru prima dată. Câte unul susține nici mai mult nici mai puțin că ar fi un vrăjitor.

— Ce faci? mă întreabă după salutarile de rigoare. Scrii mereu?

— Asta mi-e meseria, răspunsei cuprins pe loc de un complex de inferioritate.

— Tot nu te-ai plictisit? insistă el și zâmbetul batjocoritor îi ascuțea și mai mult fața, în lumina imobilă a felinarelor. Nu știu, dar am impresia că voi, scriitorii, sunteți tot mai în afara timpului. Voi scriitorii; dar și pictorii, sculptorii, muzicienii. Un sentiment de inutilitate, de joc în sine. Înțelegeți ce vreau să spun?

— Înțeleg.

— Da, voi scriitorii, voi pictorii etcetera vă trudiți cu disperare să născociți noutățile cele mai absurde și mai obscure ca să surprindeți, dar publicul devine tot mai rar și mai indiferent. Tot mai puțină lume vă ascultă, tot mai puțină. Și,

iartă-mi sinceritatea, într-o bună zi piața va fi cu totul goală în fața voastră.

— De, s-ar putea, făcui eu docil.

Dar Schiassi era pornit pe cruzime.

— Spune-mi, te rog, un lucru. Când, de exemplu, te duci la un hotel și-ți cer toate datele acelea, și te întreabă ce profesii ai, și tu răspunzi scriitor, nu găsești că treaba asta-i cam ridicolă?

— E adevărat, răspunsei. În Franța e altfel, dar la noi lucrurile stau tocmai așa

— Scriitor, scriitor! făcu el batjocoritor. Și cum poți pretinde să te ia în serios? La ce servește în lumea de azi un scriitor?... Și mai spune-mi un lucru, te rog să fii sincer. Când intri într-o librărie și vezi...

— Și văd pereții tapetați până la tavan cu cărți de tot felul, mii și mii, ieșite cu toate în cursul ultimelor luni... - asta vrei să mă întrebi? - și-mi vine în minte că scriu și eu una, și atunci îmi cad brațele, ca și cum într-o piață imensă, unde tarabele de fructe și de zarzavaturi se înșiră pe kilometri și kilometri, ar veni cineva să ofere spre vânzare un cartof mititel, asta vrei să spui?

— Întocmai, făcu Schiassi și adăugă un mic hohot de râs otrăvit.

— Din fericire, îndrăznii, mai e câte ceva care ne citește, mai e câte ceva care cumpără cărțile noastre.

Ajunși aici, amicul, ca să zic așa, se aplecă ostentativ să-mi examineze pantofii.

— Se pricepe cizmarul tău? întrebă.

Domnul fie lăudat, gândii. Acum trecem măcar la alt subiect. Pentru că nimic nu este mai neplăcut decât să auzi adevăruri, când adevărurile îți displac.

— Se pricepe foarte bine, răspunsei. E un meșter minunat, lucrează cu atâta conștiinciozitate și gust că pantofii lui nu se strică niciodată.

— Bravo! exclamă ticălosul acela Și pariez că el câștigă mai puțin decât tine.

— S-ar putea.

— Și treaba asta nu ți se pare o monstruozitate?

— Nu știu, zisei. Sincer vorbind, nu mi-am pus niciodată întrebarea asta.

— Să fim clari, mai spuse Schiassi, mie nu-mi displace ceea ce scrii tu, și n-am nimic cu tine, dar faptul că tu și mii de alții ca tine își prăpădesc viața ca să scrie povești care nu s-au întâmplat niciodată, și că există editori care să le tipărească, și că există lume care să le cumpere, și că voi strângeți o grămadă de bani, și că ziarele vorbesc despre toate astea, și că niște critici se ridică și se apucă de analize interminabile, și că și aceste analize sunt tipărite, și că se discută despre asta în saloane... toate povești născocite de la început până la sfârșit... oare nu ți se pare și ție că toate astea sunt o adevărată țicneală, în epoca bombei atomice și a sputnicilor? Și cum mai poate persista oare farsa asta?

— Nu știu. Poate că ai dreptate, răspunsei mai distrus ca niciodată.

— Tot mai puțini cititori aveți, tot mai puțini! se încruntă Schiassi. Literatură, artă, vorbe mari! Dar arta în ziua de astăzi nu poate fi decât un articol de consum, întocmai ca și un biftec, un parfum, o sticlă de vin. Cu ce artă se ocupă lumea? Privește, marea care când se umflă scufundă totul. Din ce e făcută? Cântece, canțonete, textieri, partituri... mărfuri de uz curent. Astea sunt gloriile! Scrii frumos, tu, romane foarte inteligente și geniale, dar ultimul dintre *urlători*⁽²²⁾ te va zdrobi sub greutatea triumfurilor sale. Publicul alege ce e mai „tare”, ceea ce oferă o plăcere practică, palpabilă, imediată. Și care nu-l costă oboseală. Și care nu dă de lucru creierului!

Eu încuviințai dând din cap. Nu găseam nici puterea, nici argumentele ca să-l contrazic. Dar Schiassi nu socotea că ajunge.

— Până acum patruzeci de ani, un scriitor, un pictor, un muzician, puteau fi persoane importante. Dar acum! Poate vreo caritabilă bătrână mai rezistă la consum. Ce știu eu? Hemingway, Stravinski, Picasso, generația bunicilor și a străbunicilor... Nu, nu, treaba asta a voastră e un joc care nu mai are haz... Dar tu te duci oare vreodată la expozițiile de artă abstractă, citești vreodată relatările pe care le fac criticii? Nebunie, curată nebunie, conjurația unei secte de supraviețuitori care reușește încă să se mai impună ici și colo cu viclenie, și chiar să vândă un tablou fără sens cu două milioane de lire. Ultimele zvârcoliri, asta e, zbaterile unei iremediabile agonii. Voi, artiștii, veniți pe un drum și publicul pleacă pe un altul, și astfel vă îndepărtați tot mai mult, și va veni ziua în care distanța va fi atât de mare... Urlați, urlați chiar, n-o să mai fie nici măcar un câine care să vă asculte.

În vremea aceea, cum se întâmplă uneori, trecu ceva pe strada aceea întunecată pe care ne aflam noi doi. Ceva indefinibil care nu era vânt, pentru că aerul continua să nu se miște, nici parfum pentru că atmosfera mirosea tot a țigetei și a miasme acre, nici muzică pentru că nu se auzea altceva decât vuietul intermitent al mașinilor. Cine știe, un flux de sentimente și de amintiri secrete, o prezență misterioasă.

— Și totuși... spusei.

— Și totuși ce? albi zâmbetul oblic al lui Schiassi.

— Și totuși, spusei, chiar și când nu va mai fi nici un singur om care să citească poveștile pe care le scriem, bine sau rău, când expozițiile de artă vor rămâne pustii și compozitorii își vor cânta creațiile lor înaintea șirurilor de scaune goale, lucrurile pe care le vom face, nu spun eu, cei care au meseria mea...

— Hai, hai, curaj, împungea sarcastic amicul meu.

— Da, poveștile care se vor scrie, tablourile care se vor picta, bucățile muzicale care se vor compune, tâmpitele, țicnitele, confuzele și inutilele lucruri de care spui, vor fi totuși mereu culmea cea mai înaltă a omului, flamura sa adevărată.

— Mă înspăimânți, exclamă Schiassi.

Dar, nici măcar eu nu știu cum, eram incapabil să mă opresc. Eram cuprins de o mânie fără margini; și-mi năvălea din piept, și nu izbuteam s-o rețin.

— Da, spusei, idioțeniile alea despre care spui vor fi tot ceea ce ne deosebește mai mult de animale, indiferent dacă sunt cu totul și cu totul inutile, ba poate tocmai pentru asta. Mai mult chiar decât atomica, decât sputnicele și decât rachetele intersiderale. Și în ziua în care idioțeniile acelea nu se vor mai face, oamenii vor fi devenit niște viermi nenorociți ca în timpul cavernelor. Căci diferența dintre un furnicar de termite sau un dig de castori și miracolele tehnicii moderne e o diferență minoră, un lucru de nimic față de cea care deosebește același furnicar de... de...

— De o poezie ermetică de zece versuri, poate? sugeră cu răutate Schiassi.

— Desigur, față de o poezie, chiar dacă aparent este indescifrabilă, chiar și de numai cinci versuri. Ar ajunge încercarea de-a o scrie, chiar dacă eșuează... poate greșesc, dar numai în direcția asta există pentru noi unica scăpare. Și dacă...

Aici Schiassi se abandonează într-un superb și nesfârșit hohot de râs. Ciudat, nu avea un ton antipatic. Mă oprii uluit. Atunci el mă bătu cu putere cu mâna pe umăr.

— Ah, în sfârșit te-ai prins, nătărău ce ești!

Bâlbâii:

— Ce... ce vrei să zici?

— Nimic, nimic, răspunse Schiassi și fața lui uscată străluci printr-un fel de fosforescență internă. Te văzusem atât de abătut, în seara asta,

îmi păreai atât de dezamăgit. Pur și simplu am încercat să te pun puțin pe picioare.

Așa era. Era sau nu o iluzie, dar acum mă simțeam un altul: liber și destul de sigur pe mine. Aprinsei o țigară, în timp ce Schiassi se pierdea în depărtare ca o fantasmă.

CUTIA DE TINICHEA

El spune:

— Să știți că nu funcționează, domnișoară, dacă nu apăsați pe butonul acela din dreapta. Acesta-i un tonomat de ultimul tip, american.

Ea spune un mic, mecanic, mulțumesc domnule, apoi îl privește, nu-și dăduse seama, era lângă ea dar nu-l observase, și acum îl privește. Totul se petrecu într-o clipă.

În interiorul tonomatului mecanismul își terminase complicatele sale manevre alegând de ici și de colo discuri ca pe niște copilași, cu delicatețe și hotărâre, apoi noul disc începu să se învâртеască. Se auzi un zornăit ca de clopoțel.

El spuse:

— Aha, *Cutia de tinichea!* Bine, avem deci același gusturi. (Și râse.)

Ea tăcu. El spuse:

— Nu-i de loc rău Gianni Meccia ăsta. Dar spuneți-mi, chiar vă place așa mult, domnișoară?

Ea tăcu.

Pentru a doua oară ea își aruncă ochii pentru a-l privi cu cea mai mare grabă posibilă. El era acolo și-o fixa de sus, cu o minunată superioritate. Ea își mută numaidecât privirea.

El spuse:

— Glumeam, știți? Ca să spun drept acest disc părea mai degrabă o nerozie. Dar acum, după ce l-ați ales dumneavoastră... Vă place mult, nu?

— Nu știu, îi scăpă ei.

El:

— Și atunci de ce l-ați ales?

— Nu știu, îi scăpă ei.

— Ba eu știu, spuse el, pentru că discul acesta din *Cutia de tinichea*, vă place enorm.

— De ce? îi scăpă ei.

— Mă duc, domnișoară. Vă plictisesc, văd eu bine, venisem doar fiindcă-mi plăcea să ascult.

— Dacă e numai pentru asta, îi scăpă ei, rămâneți totuși.

El tace. Discul era pe sfârșite, clopoțelul se pierdu în depărtare. În interiorul tonomatului se produse din nou o frământare liniștită și irezistibilă de angrenaje, apoi discul din *Cutia de tinichea* fu rânduie la locul cuvenit și totul redeveni nemișcat. Ea se pregăti să plece, se pregăti doar, se vede că era nehotărâtă.

— Ați pus doar *Cutia de tinichea*?, zise el.

Ea tace și dă să plece.

— Așteptați, domnișoară, spuse el, să-l mai pun o dată, cântecul acesta din *Cutia de tinichea*, vă place enorm, și eu știu de ce.

Ea se opri o clipă, abia își reținu pasul pe care voia să-l facă, o clipă doar, dar acum nu mai putea să plece ca mai înainte, acum ceva se schimbase și spuse fără să vrea:

— De ce?

— *Cutia de tinichea* vă place enorm, spuse el, pentru că e tocmai portretul dumneavoastră.

— Eu semăn cu o cutie de tinichea? vru ea să pară supărată.

El râse, cu ce extraordinară simplitate râdea:

— Dumneavoastră o cutie de tinichea? Vai de mine! Dar dumneavoastră sunteți cea care-o loviți, care-o smuciți înapoi, care-o faceți să se rostogolească de colo până colo, fără pic de milă.

— Eu?

— Dumneavoastră.

— În cântec nu se spune dacă e vorba despre un bărbat sau despre o femeie.

— E clar că nu poate fi decât o femeie, numai voi sunteți capabile de...

Apoi el spuse:

— Studentă, pariez.

Ea încuviință cu capul dar nu vorbi. El aștepta întrebarea simetrică, dar nu veni. Atunci zâmbi. Era cu un cap mai înalt decât ea. Apoi:

— Eu sunt maestru-șef montator. Treabă care nu vă interesează, îmi închipui.

Ea tăcu din nou.

— Nu cumva vă e silă? glumea el. Tehnician. Nu sunteți obișnuită, așa-i?

— De ce? zise ea și pentru prima dată zâmbi. Nu știu ce vă închipuiți, dumneavoastră.

Fără să-și dea seama ieșiseră împreună din cafenea. Mergeau alături. Dar ea grăbi pasul.

— Ascultați, domnișoară. Am putea oare să ne vedem din când în când?

Ea tăcu.

— Spuneți: vă e teamă?

Ea ridică ochii să-l privească. Trecu o moto-furgonetă cu un zgomot infernal.

Spuse bâlbâindu-se:

— Doamne, mașinile astea, le urăsc de moarte.

El prompt:

— Pariez că aveți un nume foarte frumos.

— Și cu toate astea e urât.

— N-ar putea fi urât în nici un caz numele dumneavoastră. Chiar dacă v-ați numi Cleofe.

În momentul acela i se păru că domină situația:

— Dar cum de ați ghicit?

— Cleofe, murmură el, frumoasa Cleofe.

— Nu, pentru Dumnezeu, mă numesc Luisella.

— Ah, spuneam eu. Și acum unde fugiți așa?

— Acasă.

— Și atunci ne vedem diseară?

— Seara nu ies niciodată.

— Atunci mâine după-masă? Eu termin lucrul la cinci.

— După-masa sunt ocupată.

— În toate după-mesele?

— Da, în toate după-mesele. Acum vă salut pentru că aici e stația tramvaiului meu.

— Bine, atunci, domnișoară Luisella, mâine, pe la ora asta, mă duc să ascult *Cutia de tinichea* acolo la bar.

— Petrecere frumoasă, atunci. Bună seara.

Apoi el spuse:

— Vreți să știți ce am făcut în zilele astea?

— Nu, nu sunt curioasă de loc.

— M-am zvârcolit fără încetare de colo până colo. De ce vă distrați făcându-mă să mă zvârcolesc așa? Puneți puțin urechea pe umărul meu. Vă rog, doar o clipă. Nu auziți?

— Ce?

— Turn, turn, zgomotul pe care-l fac prăbușindu-mă.

— Aveți chef de glumă?

— Ba nu glumesc de loc.

— Dar de ce mergem pe strada asta? Întunericul nu-mi place. Să ne întoarcem.

— Ce plăcut parfum ai, Luisella.

Ea tăcu.

— Ce dulce ești, Luisella.

Ea tăcu.

— Doamne, cum mă prăbușesc. Pune mâna aici, te rog, aici pe pieptul meu, simți cum mai zvâcnește?

— Nu, Alfredo, nu, te implor, nu vreau.

— O clipă doar o clipă.

Ea spuse: „Oh”.

Apoi el spuse:

— Nu, ai răbdare, mâine nu pot.

— Dar mi-ai promis, dragule.

— Nu mă duc de loc să mă distrez. Știi bine că e o obligație de serviciu.

Ea tăcu.

— Și acum ce ai? spuse el. De ce faci mutra asta?

— Atunci spune că nu-ți place mutra mea

— Vino încoa', dragoste, dragoste, dragoste.

— Oh, Alfredo, de ce te porți mereu așa?

Apoi el spuse:

— Alo, alo.

— *Ciao*, spuse ea.

— *Ciao*.

— Ce voce ai, nu-ți place că-ți telefonez?

— Nu, dar știi, Cocchi, că aici, la întreprindere, când se lucrează...

Ea tăcu.

— Alo, alo, făcu el.

Vocea ei era sticloasă:

— Cine este această Cocchi?

— Cum, această Cocchi?

— M-ai luat drept alta? Cine este această Cocchi?

— Ești chiar tu, nu? Mi-a venit să-ți spun așa... Nu-ți place?

— Ce poveste mai e șa-asta? N-am fost niciodată Cocchi, pentru tine. Vrei să mă duci de nas. M-ai luat drept alta.

— Te rog, Luisella, știi că de-aici nu pot să vorbesc.

Apoi el spuse:

— Iartă-mă, știi, dacă am întârziat puțin.

— Puțin? Aproape douăzeci de minute. Știi că nu pot suferi să stau înțepenită aici la colț. Cu toți derbedeii care-ți dau târcoale. Și poate că mă și cred una din alea...

— Carburatorul a fost de vină. S-a blocat la jumătatea drumului, trebuie să mă hotărâsc să schimb odată motoreta asta

— Ieri seară unde ai fost?

— La cinema.

— Cu cine?

— Cu soră-mea și cu logodnicul ei.

— La ce cinema?

— La Excelsior.

— Ce film era?

— Ce film era? Nici nu-mi mai amintesc. Ah, ba da, *Orizontul de foc*.

— De cel puțin o săptămână nu mai joacă *Orizontul de foc*. Unde ai fost ieri-seară?

— Oh, în sfârșit, dacă-ți spun că am văzut *Orizontul de foc*. Dar știi, Luisella, că ai început să...

— Să te plictisesc, vrei să spui? Te-ai plictisit de mine, asta e. Atunci spune-o, spune-o odată, hotărăște-te! Și eu care...

— Luisella, te implor, nu începe acum să plângi...

— Da, știi... știam eu că... du-te, pleacă... lasă-mă... lasă-mă odată!

Apoi el nu spuse nimic, nu mai spunea nimic.

Ea umbla de colo până colo prin cameră fumând. Maică-sa ședea într-un colț și o privea.

— Ce ai Luisella? o întrebă mama. În ultima vreme ai devenit atât de nervoasă. Ce s-a întâmplat, Luisella?

— Nimic mamă. Numai că nu mă simt prea bine. Nu știu cum, dar mereu mă doare capul.

— De ce, Luisella, nu mai ai tu încredere în mama ta? Dacă ai vreo supărare, vreun necaz...

— Ce necazuri, mă doare capul doar, ți-am spus.

— Și atunci de ce nu vrei să mergem la doctor?

— Doctorii nu pricep niciodată nimic... A sunat telefonul?

— Nu, eu n-am auzit.

— Ba telefonul e... Alo, alo... alo!

— A devenit o idee fixă telefonul acesta. Se poate ști cine trebuie să-ți dea telefon?

Ea tăcu o vreme:

— Și totuși era un clopoțel care suna...

Da, da, ceva zornăia. Ca și cum ar fi chemat-o. Aținti urechea. Era jos în stradă. Un bărbat care mergea. Și din când în când un zgomot, ca o tinichea care se rostogolea. Umblând, omul lovea cu piciorul ceva metalic, o cutie de tablă sau așa ceva. Se distra. Și izbea cu toată puterea. Sărea de colo până colo rostogolindu-se. Și ea zvâcnea de colo până colo rostogolindu-se. Strada era pustie, udă și prost luminată.

Fără chef, fixa o măsuță pe care erau obișnuitele fleacuri domestice și un jurnal îndoit. Era acolo un titlu care spunea: „Dezbatere furtunoasă la ONU, în problema Congoului.” Ce era ONU? Ce însemna? Și Congo? E cu puțință ca pe lumea asta oamenii să se intereseze de prostii cum ar fi Congo? Ce sens avea?

Zgomotul acela metalic trecu chiar pe sub fereastră. La fiecare lovitură de picior pe care omul o dădea jos în stradă, o izbitură înăuntrul ei o distrugea. Simțea cum se zbate sălbatic în toate părțile, și nu era nimic de care să se agațe.

Maică-sa o privi speriată. Din fată, turn, turn, se auzea un zornăit de tinichea.

ALTARUL

Părintele Stefano Armandi, trimis de la Roma la mănăstirea din Dosoley, Massachusetts, trebui să-și petreacă o zi la New York unde nu mai fusese niciodată.

Părintele Stefano avea abia treizeci și patru de ani, era bolnăvicios și nu călătorise aproape niciodată, cu toate acestea îl aleseseră din pricina zelului și a credinței sale.

Ordinul său avea o mică proprietate pe strada 67th, bulvardul W. După-amiaza, părintele Stefano o porni singur, din strada 67th, căci dorea în sfârșit să vadă de aproape acești faimoși zgârie-nori.

Îi era ușor să găsească drumul, și în afară de asta, la încrucișări existau plăci de metal cu numărul străzii, dar era o zi friguroasă cu ploaie mărunță și cu ceață. Și pe furiș, prin umezeala și întunecimea aceea, se apropia seara.

Așa încât tânărul preot se simți și mai singur decât prevăzuse. De cum îi vorbiseră pentru prima dată de misiunea din America îl cuprinsese de fapt o teamă nemăsurată că are să se simtă singur, lucru care la un om al bisericii nu șade bine.

Atunci simți el grabnica nevoie a unui ajutor prietenesc și consultă planul Manhattanului pe care-l avea la el; catedrala St. Patrick nu era departe, ba era chiar o excelentă ocazie de-a vizita vechea și celebra biserică, lăcaș care trebuia neapărat văzut.

Umblând prin ploaia mărunță fără umbrelă, părintele Stefano se gândea la unele lucruri rău întocmite ale vieții, de aceea mergea dus pe

gânduri și puțin aplecat, nu ridica ochii să privească și astfel nu băgase de seamă că, din stradă în stradă, descrescând numerele, casele deveneau tot mai mari.

De cum apărură cele două turle gotice ale lui St. Patrick, se simți ușurat și, dornic să intre, nu observă mai atent întunecatele umbre verticale care se ridicau cu turnurile lor asupra bisericii, reflectându-se în asfaltul lucios de ploaie.

Înăuntru catedrala era foarte curată și aproape pustie. Aici nu intra lumina lăptoasă a zilei care din pricina serii ce se apropia devenea tot mai slabă. În catedrală părea că e noapte, lămpile electrice normale și cele cu neon erau aprinse. Pe dinăuntru catedrala părea mult mai mare decât părea pe dinafară, o adevărată biserică gotică de construcție europeană, la prima vedere te puteai gândi că aici se găsea și acea intimitate familiară, atât de plăcută și de poetică pe care o găsești în anumite bisericuțe de la munte.

Dar, nici n-apucă să facă douăzeci de pași, că părintele Stefano fu cuprins de un sentiment de neliniște, neaflând ceea ce îi trebuia lui atât de mult. Erau acolo coloanele, arcurile ogivale, altarul, tabernacolul, lumânările, statuile, crucile, mirosul de tămâie, dar cu toate acestea ceea ce era mai important lipsea. Ca și cum în ziua aceea Dumnezeu n-ar fi vrut să știe de părintele Stefano. Nu-i veni în minte să se ducă să privească colo în fund unde se mișcau niște umbre, loc somptuos și ferit, între vestibul și altar, unde părintele Stefano ar fi dat de prezența lui Dumnezeu.

În acest moment, întorcându-se pentru a se îndrepta spre ieșire - căci altceva nu-i mai rămânea de făcut - părintele Stefano îl zări pe Papa îmbrăcat cu totul în alb.

Sfântul Părinte ședea pe un mic tron la picioarele unei coloane lângă intrarea din stânga și orbitoare lumini electrice îl făceau să strălucească de parcă el ar fi răspândit lumină. Ce ciudat,

intrând în biserică, părintele Stefano nici măcar nu-și dăduse seama de asta. Sau poate că Papa nu era încă acolo când sosise părintele Stefano? Și apoi intrase pe furiș în timp ce el se preumbla pe-acolo în căutarea lui Dumnezeu.

Era totuși ciudat că lângă Papa nu erau cardinali, prelați, asistenți, ofițeri în uniforme anacronice, obișnuita curte. Pius al XII-lea sta singur-singurel, cu diafanele și aristocratischele sale mâini sprijinite pe genunchi într-un gest de blândețe, de demnitate și de superioritate; și surâdea cu blândețe.

Pe moment, părintele Stefano rămase atât de uimit încât crezu într-un fel de miracol. Numai după câteva secunde realizează că Pius al XII-lea murise de câțva timp și că murise și cel care venise după el.

Reverența cu care părintele Stefano se apropiase de Sfântul Părinte se răci dintr-o dată: era vorba de o statuie de ceară care-l închipuia în mărime naturală pe Papa Pacelli cu un meticulos realism, ba chiar mai rău, pentru că ridurile, încrețiturile, pungile, venele, semnele vârstei erau netezite și întinse ca la retușările idioate care se fac la fotografiile de legitimații. Și viața imprimată pe obraji amintea de costisitoarele îmbălsămări din casele de frumusețe mortuară.

O mare cutie de sticlă închidea și apăra de praf sinistrul simulacru, în fața căruia se aflau, una în dreapta, alta în stânga, două tăblițe înrămate. Pe prima, scrisă cu caractere gotice în engleză, era o rugăciune. Pe cealaltă se putea citi: „Papa Pius al XII-lea. Fiecare parte din îmbrăcămintea de pe statuia Sanctității-sale a fost purtată de el în ultima zi dinaintea fatalei maladii și a fost autenticată în acest sens la Castel Gandolfo când a murit. În timpul pontificatului său Sanctitatea-sa purta adesea inelul acesta și crucea aceasta la piept, dăruite de Eminența-sa cardinalul Francis Spellman.”

Trecându-i pe dinainte, părintele Stefano are impresia că acest papă de ceară îl privește atent, urmărindu-l îndelung cu privirea prin ochelarii înrămați în aur. Iese numaidecât afară, căci după ciudata întâlnire are nevoie de aer, de mișcare, de viață; fuge prin ploaie, e mai singur decât înainte. Făcu colțul, ocoli cvartalul de locuințe, traversă Avenue, acum a ocolit și blocul următor, nu știe nici el unde să se ducă, nu știe nici măcar ce vrea, se simte lipsit de toate, singur și nefericit ca niciodată. Dar la capătul celui de-al doilea cvartal, părintele Stefano a întors capul spre dreapta. Și a văzut. Părintele Stefano se află pe fundul unei văi foarte înguste, mărginită de vârfuri despre care nu se poate ști unde se termină, pentru că la un moment dat se împlântă în tavanul dezlânat de nori. Vârfurile sunt atât de verticale și de sălbatice că te și sperie, dar în seara aceasta se celebrează o sărbătoare și pe umerii ieșiți în afară ai zidurilor sunt aprinse o puzderie de lumini.

Se pomeni într-o stradă de-o fabuloasă mărime nu pentru că strada ar fi fost excepțional de largă, ci dimpotrivă. Casele erau cele care, de-o parte și de alta, nu te lăsau să respiri. Părintele Stefano le urca încet cu privirea începând de jos, dar numaidecât obosea, nu mai reușea să le urmeze rotirea, era absurd, era imposibil ca oamenii să fi construit ei singuri atâtea ferestre suspendate în cer fără o intervenție supranaturală, imposibil să fi lucrat și construit așa în înălțime. Și ochii săi ajunseseră la un sfert, la o treime abia din întreaga construcție, mai rămânea doar puțin până la tavanul de nori și cine știe cât continuau turnurile să se înalțe acolo sus, în ceață, prin care se filtrau luminile fosforescente în cisterna întunecată.

Ajunse în Park Avenue din New York, în centrul celei mai mari păduri făcute de om, printre teribilele conifere gigantice făcute din oțel, din cristal, din voință, din aur, din gheață și diamante. De-o parte și de alta erau grupate sticloasele

fantasme înfîpte în cer, la stînga First City National Bank Building, inspirata turlă ascuțită a lui Seagram Building făcută dintr-o lumină roșie, Sheraton East Building, Grolier Building, St Bartholomew Building, General Electric Building, încoronat cu o bizară ghirlandă de flăcări, celebrul Waldorf Astoria cu turnul său, bătrînul gnom Park Lane Hotel cu abia douăsprezece etaje. Chemical Bank New York Trust Building ajuns în slăvi, deși încă în construcție. La dreapta Lever House, rivală în frumusețe cu Seagram, Rocket Club, demn de toată venerația, încă o halucinantă construcție de pereți de sticlă, Hannover Trust, International Telephone and Telegraph Manufacturs, Colgate Palmolive, Bankers Trust, Union Carbide, Marine Midland Trust Company. Și în fund, închizând scena, Grand Central Station cu cele patruzeci de etaje ale sale, asemenea unui tron, asemenea unei gigantice pendule, în spatele căruia nesfârșitul zid al lui Panamerican, pierdut în nori, asemenea zorilor de argint.

Se trezi într-o sală cum nu-și putuse închipui nici chiar când citise basme în copilărie, un abis, un delir, un triumf. Privind, se simțea fericit. Auzise că zgârie-norii se născuseră prin restrîngerea spațiului, insula Manhattan neputînd conține mai mult decît atât. Ce ridicolă explicație, bună pentru copii. Din cu totul altă parte venea impulsul: din orgoliu, din iluzii, din visele omului. De fapt nu-l impresiona frumusețea uriașelor clădiri luate una câte una, ci capodopera colectivă definitivă și absolută realizată de milioanele de vieți care furnicau înlăuntrul ei. Căută o comparație, un punct de referință, și nu-l găsea. Da, poate Veneția. Doar la Veneția o fantezie supremă reușise să se încarneze cu atîta forță lirică.

Se trezi în cea mai mare biserică din lume, în catedrala catedralelor. Exista oare o intuiție de adevăr în eretica credință prin care, indicate în

chip misterios de un Dumnezeu calvinist, drept-credincioșii vedeau triumfând chiar și strădaniile lor profane, și freneticele lor palate se transformau astfel în gloria Atotputernicului? Oare Seagram Building era un altar? Erau altare Colgate, Bankers Trust, Waldorf? Grand Central era oare altarul cel mai mare iar Panamerican peretele de sticlă al absidei de după care strălucea lumina eternă?

Padre Stefano respinse asemenea blasfemie. Dar cu cât sta să privească, vrăjit, cu atât părea că regăsește mai mult ceea ce pierduse puțin mai înainte în prezența Papei de ceară. Desigur, aceea era victoria lumii, în burta transparentelor furnicare oamenii se trudeau să cucerească dolari, femei și putere, era deșertăciunea deșertăciunilor, străvechea fugă după vânt. Și totuși, acolo, în Park Avenue, printre vălurile de brumă picurândă care fluctuau de-a lungul vârfurilor, opalescente meduze în inima galaxiei, era însăși munca, amarnica speranță, teama, lacrimile și sângele. Da, și acolo se afla Dumnezeu. Părintele Stefano nu se mai simți secătuit, nici singur. Dumnezeu era în sufletul lui, se putea acum agăța de el, într-adevăr la ceasul acela Grand Central deveni altarul pentru slujba fără nume a unui preot care credea în ea. Dincolo de vuietul fix al mașinilor, din zgârie-nori ieșea, ca un fel de cor foarte îndepărtat, o cântare tristă și triumfală. Și învălmășirea vaporilor și a negurilor divinei văgăuni era răsucirea sufletelor noastre în așteptarea izbăvirii.

COCOAȘELE DIN GRĂDINĂ

Când se lasă noaptea, îmi place să fac o plimbare în grădină. Să nu credeți că sunt bogat! O grădină ca a mea aveți și dumneavoastră. Și mai târziu veți înțelege de ce.

Pe întuneric, dar nu este întuneric cu desăvârșire pentru că de la fereastra luminată a casei străbate o vagă reverberație, pe întuneric eu umblu pe pajiște, cu pantofii puțin afundați în iarbă, și în vremea asta gândesc, și gândind ridic ochii să privesc cerul dacă e senin și, dacă sunt stele, le contemp lu întrebându-mă atâtea lucruri. Totuși în unele nopți nu-mi pun întrebări, stelele stau cât se poate de stupide acolo sus deasupra mea și nu-mi spun nimic.

Eram tânăr când, făcându-mi plimbarea obișnuită, m-am împiedicat de un obstacol. Pentru că nu se vedea am aprins un chibrit. Pe suprafața netedă a pajiștei era o protuberantă și lucrul acesta era ciudat. Poate că grădinarul va fi făcut vreo lucrare, am gândit eu, o să-l întreb mâine dimineață.

A doua zi îl chem pe grădinar, numele său era Giacomo. Îi spun:

— Ce-ai făcut în grădină, pe pajiște, e ceva ca o cocoasă, ieri-seară m-am împiedicat de ea și azi-dimineață, de cum s-a făcut lumină, am văzut-o. E o cocoasă scundă și ovală, seamănă cu un tumul funerar. Vrei să-mi spui ce înseamnă asta?

— Nu numai că seamănă, domnule, spuse grădinarul Giacomo, dar este chiar un tumul funerar. Pentru că ieri, domnule, a murit un prieten de-al dumneavoastră.

Era adevărat. Scumpul meu prieten Sandro Bartoli, de douăzeci și unu de ani, murise în munți, cu craniul sfărâmat.

— Și tu vrei să spui, îl întreb pe Giacomo, că prietenul meu a fost îngropat aici?

— Nu, îmi răspunde, prietenul dumneavoastră, domnul Bartoli (vorbea așa pentru că era din vechea generație și de aceea mai păstra respectul), a fost îngropat la poalele munților pe care îi știți. Dar aici în grădină pământul s-a ridicat singur, pentru că aceasta este grădina dumneavoastră, domnule, și tot ceea ce se întâmplă în viața dumneavoastră, domnule, va avea anume o urmare aici.

— Du-te, du-te, te rog, astea sunt superstiții absurde, îi spun, te rog să nivelezi cocoașa aceea.

— Nu pot domnule, îmi răspunde el, nici chiar o mie de grădinari ca mine n-ar reuși să niveleze cocoașa aceea.

După care nu s-a făcut nimic în privința aceasta și cocoașa a rămas și eu am continuat seara, după ce se lăsa noaptea, să mă plimb prin grădină și uneori mi se întâmpla să mă împiedic de cocoașă, dar nu prea des, dat fiind că grădina e destul de mare, iar cocoașa era lată de șaptezeci de centimetri și lungă de un metru nouăzeci și deasupra creștea iarba și înălțimea ei față de nivelul pajiștii să tot fi fost de douăzeci și cinci de centimetri. Firește că de fiecare dată când mă împiedicam de cocoașă mă gândeam la el, la scumpul meu prieten pierdut. Dar ar fi putut fi și viceversa. Vreau să spun că se întâmpla să mă împiedic de cocoașă pentru că în clipa aceea mă gândeam la prietenul meu. Dar treaba asta este greu de lămurit.

Treceau așa vreo două sau trei luni fără ca eu să mă izbesc pe întuneric, în timpul plimbării nocturne, de acea mică ridicătură. În cazul când îmi aminteam din nou de el, mă opream și în liniștea nopții întrebam cu voce tare:

— Dormi?

Dar el nu răspundea.

El dormea cu adevărat, dar departe, sub niște stânci colțuroase, într-un cimitir de munte, și cu anii nimeni nu-și mai amintea de el, nimeni nu-i mai ducea flori.

Și tot așa trecură mulți ani, dar iată că, într-o seară, în timpul plimbării, în colțul opus al grădinii, mă împiedicai de o altă cocoașă.

Puțin lipsi să nu cad. Trecuse de miezul nopții, toți se duseseră la culcare dar supărarea mea era atât de mare că începui să strig: Giacomo, Giacomo, cu intenția de a-l scula. Se luminează așadar o fereastră, Giacomo se apropie de pervaz.

— Ce dracu e cocoașa asta? strigam. Ai făcut vreo săpătură?

— Nu, domnule. Numai că între timp s-a dus unul dintre bunii dumneavoastră tovarăși de muncă. Numele său este Cornali.

După câțva timp mă lovii de o a treia cocoașă și deși era noaptea târziu îl strigai și de data asta pe Giacomo care dormea. Știam foarte bine acum ce semnificație avea acea cocoașă dar în ziua aceea nu-mi sosiseră vești proaste, așa că eram dornic să știu. Giacomo însă, plin de răbdare, apărui la fereastră:

— Cine-i? îl întrebai. A murit cineva?

— Da, domnule, răspunse. Se numea Giuseppe Patané.

După asta trecură câțiva ani destul de liniștiți, dar la un moment dat cocoașele începură din nou să se înmulțească pe pajiștea grădinii. Erau unele mici, dar se ridicaseră și unele gigantice care nu puteau fi trecute cu pasul și trebuia să urci de-a dreptul printr-o parte și apoi să cobori în cealaltă parte ca pe niște movile. Crescură două de mărimea acestora, la mică distanță una de alta și nu fu nevoie să-l întreb pe Giacomo ce se întâmplase. Acolo dedesubt, în cele două ridicături

înalte ca niște bizoni, erau închise niște bucăți scumpe, rupte din viața mea cu cruzime.

Și astfel ori de câte ori mă întâlneam pe întuneric cu aceste două teribile grămăjui, multe lucruri dureroase se răscoleau în sufletul meu și eu rămâneam locului ca un copil speriat și-mi strigam prietenii pe nume. Cornali, strigam eu, Patané, Rebizzi, Longanesi, Mauri, îi strigam pe cei care crescuseră cu mine, care lucraseră cu mine ani și ani de zile. Și apoi, cu o voce și mai puternică: Negro! Vergani! Era ca și cum aș fi făcut apelul. Dar nici unul nu răspundea.

Și astfel, încet-încet, grădina mea, care cândva fusese netedă și plăcută sub pas, s-a transformat într-un câmp deătălie, iarbă mai e încă, dar pajiștea urcă și coboară într-un labirint de movilițe, cocoase, protuberante, ridicături și fiecare din excrescențele acestea corespund unui nume, fiecare nume corespunde unui prieten, fiecare prieten corespunde unui mormânt îndepărtat și unui gol în sufletul meu.

În vara aceasta s-a ridicat una atât de înaltă încât atunci când m-am apropiat de ea, profilul său împiedica vederea stelelor, era mare ca un elefant, ca o căruță, era ceva înspăimântător să urci pe ea, un fel de cățărare, trebuia neapărat s-o eviți, ocolind-o.

În ziua aceea nu-mi sosise nici o veste rea, așa că noua apariție din grădină mă surprindea peste măsură. Dar și de data asta aflai numaidecât: era cel mai bun prieten al meu din tinerețe care se dusesse, ne dezvăluisem unul altuia atâtea adevăruri, descoperisem lumea împreună, viața și lucrurile cele mai frumoase, împreună exploraserăm poezia, tablourile, muzica, munții și era logic că, pentru a putea cuprinde tot acest nesfârșit material, fie el chiar și rezumat și sintetizat în termenii cei mai restrânși, trebuia pur și simplu un mic munte.

În acest moment am făcut un gest de revoltă. Nu, nu putea fi adevărat, mi-am spus speriat. Și mi-am chemat încă o dată prietenii pe nume. Cornali, Patané, Rebizzi, Longanesi, precum și Mauri, Negro, Vergani, Segala, Orlandi, Chiarelli, Brambilla. În clipa asta se auzi un fel de răsuflare în noapte care-mi răspundea da, aș jura că un fel de glas îmi răspundea, dar venea din alte lumi, dar poate că era doar glasul unei păsări de noapte pentru că păsărilor de noapte, la place grădina mea.

Acum nu-mi spuneți, vă rog: de ce vorbești despre aceste tristeți îngrozitoare, viața și așa e destul de scurtă și de grea prin ea însăși, să ne întristăm pentru asta e o nebunie; și la urma urmei aceste tristeți nu ne privesc pe noi, ci numai pe tine. Nu, răspund eu, din nefericire vă privesc și pe voi, ar fi frumos, știu, să nu vă privească. Pentru că treaba asta cu cocoașele de pe pajiște se întâmplă cu toți și fiecare dintre noi, și în sfârșit, mi-am explicat, e proprietarul unei grădini unde se petrec acele fenomene dureroase. E o poveste străveche care s-a repetat de la începutul secolelor, se va repeta și pentru voi. Și nu e o glumă literară ușoară, lucrurile stau chiar așa.

Firește, mă mai întreb dacă în vreo grădină se va ridica într-o zi o cocoașă care să mă privească, cel puțin o cocoașă mică, de ordinul doi sau trei, măcar o cută a pajiștii, care în timpul zilei, când soarele bate de sus, cu greu să poată fi văzută. Oricum, un om pe lumea asta, cel puțin unul, tot se va împiedica de ea.

S-ar putea ca, din pricina caracterului meu blestemat, să mor ca un câine în fundul unui coridor vechi și pustiu. Și cu toate astea, în seara aceea, cineva se va împiedica de mica cocoașă răsărită în grădină și se va împiedica și în noaptea următoare, și de fiecare dată se va gândi, iertați-mă că nădăjduiesc, cu o picătură de regret se va gândi la un anume individ care se numea Dino Buzzati.

MICA CIRCE

Se va împlini în curând un an de când mi-am dat seama că prietenul meu Umberto Scandri era un altul. Umberto avea treizeci și șase de ani, tipograf, editor și pictor interesant. Intelectual înrăit. Cu toate acestea, fața sa părea mai degrabă a unui boxer, lată, solidă, turtită într-un chip destul de agreabil; dar ochii, mici, scânteiau de inteligență și de bunătate. Un suflet candid, dar în același timp un temperament puternic și autoritar.

Deși era mai tânăr decât mine, se legase între noi o prietenie foarte strânsă, făcută din mărturisiri totale și vise comune. Ne-am apropiat într-o anumită împrejurare, la lucru; apoi am luat obiceiul să ne întâlnim în fiecare seară, deși Umberto era căsătorit. Dar soția lui era o femeie atât de supusă.

Bun. Cam acum un an, întâlnirile noastre începură să se rarească. Umberto avea lucrări urgente, niște discuții de afaceri, mereu alte pretexte. În puținele ocazii când îl puteam prinde, părea cu capul aiurea, nervos, neliniștit, intolerant. El, de obicei atât de vesel și expansiv. Ai fi zis că era bolnav. Înțelegeam, firește, că îl frământa un gând. Dar nu întrebam. Dacă el, atât de sincer de felul lui, nu vorbea, însemna că un motiv serios îi impunea tăcerea. Și n-ar fi fost frumos din partea mea să insist ca să aflu.

Până când într-o seară - în Piața Republicii, îmi amintesc, ploua - mi se agăță de braț și cu o voce ciudată la el, speriată, ca de copil, spuse:

— Mi s-a întâmplat o nenorocire.

Oh, înțelesesem eu, dar mă prefăcui că nu bănuiam nimic.

— Ce este?

El mă privi rugător, așteptând parcă o iertare preventivă.

— O femeie, bâlbâi.

— Știam.

Omul în floarea vârstei, sigur pe sine, plin de energie și idei, măreț prin impetuositatea și hotărârea față de obstacolele care-i ieșeau în cale și de pericole, era un biet vierme care tremura.

— Și te iubește?

— Nu.

— Atunci?

— Tocmai de-asta.

Îmi povesti, cu o sumedenie de amănunte inutile și plicticoase, cine era, cum îl chinuia și cum el nu mai putea să trăiască fără ea; una din multele povești triste de pe lumea aceasta imperfectă, asemănătoare cu atâtea altele.

Numai că Umberto pricepea absurdul situației: el îndrăgostit și ea nepăsătoare. Și spunea că era frumoasă, firește, dar nu încerca, cum fac bărbații în asemenea ocazii, s-o transforme într-o zeiță. Ba o descria chiar cu cruzime calculată: vicleană, avidă de bani, o inimă de ciment nesimțitor. Dar el nu putea renunța. Îl întrebai:

— Și chiar crezi că n-ai putea-o lăsa?

— Acum nu.

— Dar pricepi bine, că o femeie ca asta te...

— Mă duce de răpă, vrei să zici? Sigur că pricep. Totuși...

După două zile am cunoscut-o și eu. Era la el în birou, așezată pe divan. Foarte tânără, o față isteasă de fetiță, cu pielea întinsă de inexprimabila frăgezime a vârstei, cu părul negru și lung, prins într-o ciudată pieptănătură ottocentescă^[23], cu trupul încă adolescentin. Frumoasă? Nu știu. Desigur un tip neobișnuit, popular și totodată *chic*. Dar era, între aspectul ei și lucrurile pe care mi le

povestise Umberto, o contradicție de netrecut. Totul în ea era voioșie, lipsă de griji, bucurie de viață, ingenuă abandonare la solicitările vieții; sau așa părea cel puțin.

Se purtă foarte drăguț cu mine. Ciripea, privindu-mă, și buzele ei se deschideau în zâmbete malițioase. Ba chiar exagera, în acest sens, ca pentru o declarată intenție de cucerire. Și pe Umberto nici nu-l băga în seamă, ca și când n-ar fi existat. Umberto, în picioare, cu un zâmbet forțat pe buze, o contempla, stupid.

Cu un gest de minunată nerușinare, Lunella își potrivi fusta lăsând să se zărească mai mult decât se cuvenea. Apoi lăsa capul în jos, provocatoare, ca o școlăriță impertinentă:

— Știți cine sunt? Eu sunt ciclonul, îmi spuse, eu sunt tromba marină, eu sunt curcubeul. Eu sunt... eu sunt o fetiță delicioasă.

Și râdea de-a dreptul fericită.

Chiar în clipa aceea descoperii, în spatele pălăvrăgelilor copilărești, o nețărmită și foarte controlată capacitate de a minți. N-aș putea spune de ce. Ca o senzație fizică.

Dar ea, în cele din urmă, se întoarse spre Umberto.

— Mocci¹²⁴, îi ceru ea cu cel mai viclean dintre surâsuri, hai spune-mi: veverița mea!

Umberto scutură din cap, între satisfacție și nehotărâre.

— Hai, Mocci, spune-mi: veverița mea!

Îl privi. Cu o expresie idioată murmură:

— Veverița...

— Mea! îl incită ea

— Mea, confirmă bărbatul, învins.

Și atunci Lunella, încrețindu-și grațioasele buze, mimetizându-se poate în vreun erou necuvântător de-al lui Walt Disney:

— Chiț! chiț! făcu ea copilărește.

Era atâta ironie în privirile sale, era o atât de rece satisfacție a posesiunii, că-mi trecu un fior pe

șira spinării.

Mai târziu, după ce ea plecase, îl întrebai pe Umberto:

— De ce-o lași să-ți spună Mocci? Îți dai seama în ce hal ai ajuns?

— Oh, făcu el, trebuie s-o compătimești. E atât de copil!

Apoi nu-i mai revăzui, nici pe el, nici pe ea; luni de zile. Ce se întâmplase? Telefonam: nimic. Mă duceam să-l caut acasă: nu era. Dragostea aceea nebunească îl înghițise din nenorocire cu totul. Păcat, un om atât de cumsecade și de simpatic.

Dar acum câteva zile soția lui trimise după mine. Mă dusei, îmi povesti ceea ce știam dinainte. Plânse. Mă imploră s-o ajut. De cincisprezece zile Umberto nu mai dăduse nici un semn de viață, nici la birou nu-l mai văzuseră. Ca și cum s-ar fi volatilizat. Ceva trebuie să se fi întâmplat. I-am promis să fac cercetări.

Cercetări? Primul lucru care-mi veni în minte fu Lunella. Să mă duc la ea. Desigur ceva avea ea să-mi spună: măcar și minciuna, de la primul la ultimul cuvânt, era, oricum, mai mult decât nimic. Din fericire îi știam adresa.

Mă dusei la trei după-amiaza. Să fi știut că vin și tot nu s-ar fi pregătit mai bine. O rochiță foarte simplă, însă plină de intenții, cu un decolteu amețitor. Părea că se simte foarte bine. Era în formă, vioaie, chiar puțin avântată.

Trăia într-unul din acele clasice apartamente pentru fete singure, care au greșit și s-au amăgit, cu mobile stil fals rococo, televizor, picup, imitații de covoare persane, iar pe pereți peisaje atroce în rame grele și aurite. Îmi oferi un whisky, puse un disc cu Joe Sentieri.

— Spune-mi, spusei eu intrând de-a dreptul în subiect, ce s-a întâmplat cu Umberto?

— Umberto? făcu ea mirată. Aș vrea să știu și eu. Cred că sunt două luni... Oh! ba chiar mai mult de două luni de când nu l-am mai văzut. Interesant

tip, știți. Și simpatic. Totuși atât de plicticos. Se îndrăgostise de mine, cred că ați înțeles, nu? Și apoi, deodată, așa cum l-ați văzut dumneavoastră... Dar de ce nu ne tutuim? Te supără? Conversația devine numaidecât mai ușoară.

— Nu l-ați mai văzut de două luni? făcui eu prea puțin convins.

— Bobi, Mocci! strigă atunci Lunella fără să răspundă.

La chemarea ei năvăliră în salon doi câini. Unul lăptos și scund și un boxer. Boxerul era mai degrabă gras și molău, și, nu știu cum, mi se părea că-l mai văzusem pe undeva.

Săriră amândoi pe Lunella care, râzând, încerca să-i îndepărteze.

— Hai, fiți cuminți! Destul, destul!

Amândoi erau frenetici. Încercau cu disperare să-i lingă gâtul, obrazii, gura. Fata se ridică și se duse să ia un bețișor vopsit în roșu, lung cam de un metru.

— La ce folosește?

— Eh, ca să-i dresez.

Observai că boxerul nu se uita la mine. Ba părea chiar deranjat de prezența mea. Se ferea dacă încercam să-l ating. Ciudat. Boxerii privesc întotdeauna în față.

— Știi, Dino, făcu Lunella și, așezându-se pe divan, se rezemă de mine, așa încât s-o pot simți trupește, dar numai pentru o clipă, știi că Mocci e într-adevăr cuminte?

— Ah, da? spusei eu. Dar, iertați-mă, Umberto...

— Privește, te rog, insistă ea, privește cât de inteligent e.

Scoase capacul unei cutii de ceramică plină de biscuiți. Luă un biscuit cu mâna strângă, și-l ținu deasupra botului boxerului, care aștepta cu nerăbdare.

— Fii cuminte, Mocci, așteaptă!...

Căinele ridică botul spre biscuit și încercă să-l muște. Ea, atentă, îl lovi cu bățul peste nas.

Câinele rămase în așteptare, scuturând puternic din coadă.

Atunci ea, cu stânga, puse biscuitul pe nasul câinelui. Și cu dreapta mișca amenințător bagheta

— Așteaptă, Mocci, cuminte, cuminte!

Cu biscuitul în echilibru pe nas, boxerul sta nemișcat și două fire de bale îi curgeau dintr-o parte și din alta a gurii.

— Așteaptă, îți spun.

Așteptarea dură un întreg minut. Apoi boxerul nu mai rezistă și încercă să apuce biscuitul.

Fulgerător fata îi trase o lovitură zdravănă de baghetă. Biscuitul căzu pe jos.

— Vezi ce lacomi sunt? mă întrebă ea foarte satisfăcută.

Lățosul, dornic și el, urmărea cu atenție scena.

La sfârșit boxerul avu biscuitul, pe care-l hăpăi într-o clipită. Dar Lunella îl puse din nou la încercare.

— Hai, Mocci dă-mi lăbuța. Dă-mi lăbuța că după asta te mângâi.

Boxerul, cu privirea fixată cu disperare în ochii fetei, ridică laba dreaptă. O puternică lovitură de baghetă îl făcu s-o lase în jos.

— Nu pe asta. Pe cealaltă.

Și boxerul ridică laba stângă; Lunella se distra enorm.

— De ce i-ați pus numele Mocci? întrebai. Nu-i spuneți așa lui Umberto?

— Ba da. Dar e o simplă potriveală... Sau, cine știe, poate că e un semn că pe Umberto, în fond, îl iubeam.

Și mă privea, râzând, cu expresia aceea ambiguă a ei, candidă și sfruntată. După care se întoarse către câinele cel mic și lățos:

— Hai, Bobi, vino ia mămica.

Îl luă în brațe, îl mângâie, se lăsă giugiulită de el.

Boxerul, gelos, își zbârli părul de pe spinare.

— Mocci, Mocci! strigam eu.

Dar el nimic, jurase să mă ignore.

— Ciudat, spusei, are o cicatrice la colțul ochiului stâng. Tocmai ca Umberto.

— Adevărat? făcu Lunella, râzând. Nu băgasem de seamă.

Boxerul nu mai dădea din coadă. Stăpâna continua să-l drăgostească pe celălalt. Mocci făcu o săritură și încercă să înhațe o labă a rivalului.

Lunella sări în picioare, înveninată.

— Scârbă de potaie murdară, și-i trase un picior cu toată puterea în bot, ești gelos, ai? Du-te la culcuș imediat, vagabondule.

Și-i mai dădu o lovitură furioasă cu piciorul.

Și vai, boxerul, implorând-o din ochi pe stăpână, se retrase, ducându-se să se ghemuiască sub o masă.

— Ai văzut ce secătură? spuse mica și cruda ticăloasă. Dar a încasat-o. Așa trebuie să faci, altfel stăpânii sunt ei. De cum vezi că se împotrivesc, lovește-i cu chibzuială. Lovește-i peste nas, unde-i doare mai mult. După asta devin niște îngerași.

Și râdea, victorioasă.

Ghemuit sub masă, tremurând, boxerul se uită în sfârșit la mine. Era privirea unei făpturi nenorocite, învinse, sleite, distruse, umilite, care tot își mai amintea vag de orgoliul tinereții pierdute.

Mă privea. Și lacrimile îi picurau din ochi. Pupilele acelea, expresia aceea, sufletul acela. Cum mă priveau! Bietul Umberto...

EPUIZAREA

Ce zi frumoasă o să fie azi.

Prin crăpăturile ruloului se întrevește o lumină care trebuie să fie de soare. Eu sunt un avocat, sunt un pictor, sunt un contabil sau ceva asemănător, mă rog sunt cineva.

Sunt cineva bine sănătos care tocmai își începe ziua.

De cum mă trezii din somn întinsei brațul drept ca un stăpân, fără să dau importanță chestiunilor morale care ne cheamă dimineața cu grabă și mânie, care ne cheamă la muncă la blestematele locuri de muncă.

Dar nici n-apucasem să întind brațul ca lumea, că auzii sunând.

Sonerie de la intrare.

O primă dată obișnuit. Apoi a doua oară se sună lung și cu mânie, poate era o recomandată, o telegramă, sau cel care citea contorul ENEL^[25] (și atunci mă gândii la amărăciunea slujbuițelor, a factorilor, a comisionarilor, care aleargă de colo până colo prin lume purtându-ne lucrurile întreaga lor viață: și noi nici măcar nu știm cum îi cheamă).

Cine-o fi? ne întrebăm - deoarece, când sună pe neașteptate soneria de la intrare, asemenea întrebare e instinctivă. Și nu vedeam, ca să spun adevărul, rostul unei vizite atât de matinală.

Oricum, să vedem...

Era doar ceasul opt, aveam o usturime pe gât de parcă în ziua care trecuse aș fi fumat o plantație de tutun. Ducându-mă să deschid, văzui un individ care purta dinainte o tașcă mare de piele neagră.

Scârba de sonerie sunase cât se poate de limpede, făcuse țâr, țâr, de aceea înțelesesem atât de bine.

Chiar în clipa aceea, uriașa siguranță pe care-o aveam în mine se dusesse la plimbare. Lumea din jur, care se prăvălește furibund ca o Niagară, mă înhățase cu ghearele ei feroce. Iată-mă încă o dată târât de curent. Și în jur, dintr-o parte și din alta, cădeau vertiginos peste mine lucrurile din lume, lucrurile care se întâmplă.

Și uite așa ce lucruri frumoase se petrec în fiecare zi, satelit artificial format redus lansat de la Cap Canaveral, recidivă în amenințarea de-a se arunca de pe acoperișul unei case, vând pian uzat, Mig cu zbor razant.

La ora opt era chiar domnul care citea, care controla, contoarele de lumină, de gaz, de atâtea chestii din astea domestice.

Pe ștergătorul de la ușă era pus ziarul de dimineață, portarul binevoise să-l pună acolo cu o oră înainte de revărsatul zorilor.

Uniforma domnului controlor era roasă, dar foarte bine periată.

Trecu în zbor, atingându-mă, un proiect sovietic pentru Vietnamul de Sud, băiat își ucide verișoara jucându-se cu carabina bunicului, automobil minat explodează cu doi oameni la bord, două sute de mii de turiști blocați de grevă.

Îmi propusesem să petrec o zi liniștită, măcar ca una de sărbătoare, cu munții aceia albi în depărtare pe care-i întrezărisem pentru o clipă pe fereastra bucătăriei, acoperiți de zăpadă și de soare.

Domnul controlor intră, deschise ușa, privi, notă, salută, tânără doamnă milaneză atacată de o brută la Bogliasco, agent de poliție atacat cu lovituri de topor, manechin condamnat pentru organizarea unei afaceri tenebroase. La revedere, domnule controlor de lumină.

Afară urletul unei sirene se auzi mai puternic, perfora urechile, se stinse. Pompieri, mașina

salvării, sau poliția? Foc, sânge sau fărâdelege? Apoi imediat, a doua sirenă.

Lama de ras nu mai tăia, uitasem să cumpăr una nouă, remarcăi pe tavanul băii o pată de umezeală, îmi amintii de datoria la zugrav. Cel de la etajul de deasupra puse radioul tare cu vocea Milvei. Behawi Bebawi, Claire aduce la tribunal două 229 scrisori misterioase, tată și trei fii sub dărâmături. Punându-mi cămașa, sări butonul de la guler (cu ața arsă de obicei de super-extra detergenti), garnizoană sud-vietnameză capturată de partizani.

La marea întretăiere de la Piața Republicii mă pomenii „îmbuteliat” cu mașina într-o învălmășeală, în stânga și-n dreapta oameni încremeniți la volan, cu figurile întoarse toate în aceeași direcție, cu o expresie îndobitocită. Un maniac își rănește soție și copil și se omoară, se prevede ridicarea taxelor fiscale la zahăr. Apoi începură cu toții odată să apese pe claxon, fără rost, cuprinși de-o mânie nebună. De la fereastra biroului meu, unde soarele nu ajunge, vedeam birourile imobilului din sticlă de vizavi, unde soarele nu ajunge. La primul, al doilea, al treilea etaj, la toate etajele, bărbați și femei, pe scaune, care țineau foi de hârtie în mâini, care scriau pe hârtii, care lipeau de ureche pâlnia receptorului și deschideau și închideau gura, apoi puneau în furcă receptorul, apoi îl ridicau din nou și-l lipeau de ureche deschizând și închizând gura, și cu cât repetau aceste manevre cu atât mai preocupat devenea nasul lor, bărbați și femei, și tot astfel cutele de pe frunte și buza superioară care devenea mai grea văzând cu ochii. Îmi dădui seama că și eu ședeam pe scaun, luam în mâini hârtii, scriam ceva pe ele, ridicam receptorul telefonului și așa mai departe; și fără voia mea deveneau mereu mai preocupate și nasul, și fruntea, și buza mea superioară și toate celelalte.

Dar ridicându-mă în picioare puteam vedea și lumea care umbla în sus și-n jos pe stradă, și părea

că toți căutau cu înfrigurare ceva. Ce căutau? Poate că ajutor de contabil de analiză bancară, șef de secție, șef de centru mecanicografic, șef de birou de publicitate, inginer șef, șef de birou vânzări, caută urgent angajamente? Poate că magaziner, operator offset, tehnician electronist, tehnician mecanic, chimist tehnician, textilist își oferă serviciile? Își oferă serviciile *premiere*^[26], contabilă, contabil, secretară, steno-dactilografă, traducătoare de douăzeci, douăzeci și șapte, douăzeci și opt de ani?

Mă așezai în fața marelui șef care trimisese să mă cheme. Spusei: „Domnule director, este neces...” Sună telefonul, el răspunse la telefon. Cum termină spusei: „Domnule director, este necesar să v...” Vream să spun „vă” dar rămăsei la jumătate. Telefonul sunase, el răspunse. De cum termină îi spusei: „Domnule director, este necesar să vă explic. Acum doi ani...” Sună furios telefonul, el răspunse. Întâlnire cu Migurile chinezești, soldat american înjunghiat pe la spate, cincizeci de mii de lire pentru a vedea-o pe Callas, a decedat, după lungi suferințe, spre în veci nemângâiata părere de rău a celor dragi, dott. rag. prof. cav. comm. on. cav. di gr. cr. sen.^[27] conte Socrate de Garibaldis, ofer demisoluri foarte luminoase împrumut funciar zona Corvetto. Acum trebuia să telefonez eu, dar era ocupat. Furt de 70 milioane la sediul unui ziar din Minnesota. Un Milan prea nervos, toate picioarele le tremură.

Un salahor gelos își strângulează soția care dormea. Încercai să dau telefon dar era ocupat, ocupat, ocupat.

Când ieșii să mă întorc acasă, mașinuța mea care mă aștepta în colț părea omulețul care vinde planete de ghicit viitorul, în așa hal o acoperiseră de bilete cu amenzi. Johnson reafirmă hotărârea de a menține... Saragat reafirmă obligația Statului pentru... Spărgător cu ciocan asaltează un bijutier. Distribuitoare automate de chewing gum vindem

cartușe lucioase noi uzate. A fost pusă la licitație mașina folosită de Papa la Bombay. Nemulțumire printre socialiști. Frământări printre catolicii francezi. Și pe tot lungul parcurs al drumului de întoarcere întotdeauna se găsea un camion gigantic care să-mi bareze calea.

Acasă, Maria mă rugă frumos:

— Te duci să-mi aduci o coca-cola?

Mă dusei. Dar în bucătărie, în fața frigiderului, găsii o lungă coadă în așteptare. Trebui să mă așez la urmă, deși eu eram proprietarul. Niște femei râdeau prostește. De fiecare dată când inspectorul generalisim însărcinat cu distribuirea, după ce cerceta îndelung documentele, deschidea ușa frigiderului, priveam cu mare atenție să văd dacă mai rămâneau destule sticlute. Era la coadă un domn gras și greoi care la un moment dat se simți rău; pentru a-și veni în fire eu și cu încă unul îl traserăm lângă fereastră ca să respire aer proaspăt; și așa ne pierdurăm rândul la coadă. Între timp începu să plouă, impermeabilul și umbrela le lăsasem dincolo, în dulapul din dormitor. Îmi era frig. Bijuteriile Lollobrigidei confiscate de fisc, copil de șase ani răpit și ucis, părăsit de iubită o ucide apoi își împlântă cuțitul în inimă. Afară trecu sirena poliției, apoi imediat sirena pompierilor, apoi imediat cling-clingul unui preot care se ducea să ducă ultima mângâiere cuiva. Dezvăluită vârsta Clarei Bebawi: ea roșește.

Era târziu, sună telefonul era cineva care greșise numărul. Sună telefonul, era Sergio vechiul meu prieten care suferea seara de deprimare și simțea nevoia să vorbească să vorbească. Când termină, eram obosit, mă îndreptai spre dormitor.

Nu putui să trec: automobilele, fie că era sau nu era permis parcajul, formau, în trei straturi, ziduri înalte pe laturile coridorului; și de la ele venea o vibrație metalică fiindcă și ele tremurau de teama de a nu fi amendate, judecate, duse de-acolo, distruse. Un complot eșuat împotriva lui Fidel

Castro, a fost împușcată cetățeană din Grecia care și-a ucis patru rude cu otravă, decapitat de o ghilotină mecanică, industriaș de patruzeci de ani dorește căsătorie femeie frumoasă douăzeci și cinci - douăzeci și opt de ani, sutienieră caută colaborare corsetieră, alarmă în oraș din pricina unor vuiete subterane suspecte.

QUIZ⁽²⁸⁾ LA PUȘCĂRIE

În acest mare penitenciar de la periferia orașului, rezervat pușcăriașilor, există o regulă în aparență umană, dar în realitate mai mult decât crudă.

Fiecăruia dintre noi, condamnații pe viață, ne este îngăduit să ieșim o dată în public și să vorbim cetățenilor timp de o jumătate de oră. Deținutul, scos din celulă, este condus pe un balcon al clădirii care dă spre stradă, unde se află direcțiunea și birourile. În față se deschide vasta piață Sfânta Treime și aici se adună mulțimea să asculte. Dacă la sfârșitul discursului mulțimea aplaudă, pușcăriașul este eliberat.

Asta poate părea o indulgență excepțională. Dar nu e. Mai întâi că posibilitatea de-a te adresa publicului este îngăduită o singură dată, adică o singură dată în viață. În al doilea rând, dacă mulțimea răspunde nu - cum se întâmplă aproape întotdeauna - condamnarea este într-un fel întărită chiar și de populație și apasă și mai greu pe sufletul deținutului; din care pricină, după asta, zilele de ispășire devin mai cumplite și mai amare.

Mai există apoi și o altă împrejurare care transformă speranța aceasta într-un chin. Căci prizonierul nu știe când îi va fi îngăduit să vorbească. Hotărârea privitoare la acest lucru este încredințată directorului penitenciarului. Se poate întâmpla ca omul să fie dus în balcon chiar și o jumătate de oră după ce a ajuns la carceră. Dar nu e exclus să fie lăsat să aștepte ani și ani de zile. Unul, intrat în pușcărie foarte tânăr, a fost dus în fatidicul balcon când era bătrân prăpădit și aproape

incapabil să vorbească. Și astfel pregătirea nu poate fi făcută cu calmul necesar pentru o probă atât de dificilă. Câte unul gândește: poate că mă cheamă mâine, poate în seara asta, poate peste un ceas. Începe neliniștea și-n neliniște proiectele se amestecă, cele mai disparate idei se încurcă într-o învălmășeală neurastenică. Nu ajută la nimic faptul că poți vorbi despre asta cu tovarășii de pedeapsă, în prea scurtele ore ale plimbării zilnice. În genere nu există nici o confidență reciprocă în privința a ceea ce ar trebui să fie subiectul esențial în întâlnirile nenorocitei noastre comunități. În genere fiecare își face iluzia că a descoperit marele secret, subiectul irezistibil cu care să dezlege inima împietrită a mulțimii. Și se teme să-l împărtășească celorlalți ca să nu fie imitat: căci e logic ca lumea, fiind mișcată de un subiect, să rămână sceptică și indiferentă dacă-l mai aude repetat încă o dată.

Elemente utile, pentru a ști să te descurci, ar putea fi experiențele celor care își ținuseră discursul fără succes. S-ar putea cel puțin evita sistemele întrebuințate de ei. Dar indivizii ăștia care „au picat” nu vorbesc. Inutil îi implorăm să ne povestească ce au spus, cum a reacționat mulțimea. Rânjesc și nu scot o vorbă. Voi rămâne la pușcărie toată viața - s-ar părea că gândesc - la pușcărie se cuvine să rămâneți și voi; nu vreau să vă ajut în nici un chip. Atât sunt de ticăloși.

Totuși, în ciuda acestor mistere, e fatal ca vreun fleac tot să se fi aflat. Dar în aceste vagi sporovăieli nu se găsește nici un element util. Reiese, de exemplu, că, în aceste cuvântări adresate mulțimii, pușcăriașii atacă mai ales două teme: propria nevinovăție și sentimentele familiare; ceea ce este cunoscut de toată lumea.

Dar în ce fel au dezvoltat tema? La ce limbaj au recurs? Au aruncat ocări? Au implorat? Au izbucnit în plâns? Nimeni, de-aici, nu știe.

Dar perspectiva cea mai descurajantă este mulțimea însăși a concetățenilor. Noi suntem niște

indivizi buni de spânzurat. Cei de afară, bărbați și femei libere, nu glumesc, însă. La vestea că un pușcăriaș va vorbi de la balcon, dau fuga în piață nu cu sentimentul omului care va trebui să-și exprime o părere serioasă de care să depindă viața unui om; vin doar ca să se distreze, ca și cum s-ar duce la bălci. Și publicul nu e alcătuit numai din drojdia vagabonzilor; sunt printre ei chiar și persoane de-o aleasă moralitate, funcționari, profesioniști, muncitori, întovărășiți de întreaga familie. Atitudinea lor nu este întotdeauna de compătimire, de îngăduință ori de milă. Chiar și ei sunt veniți aici să petreacă. Așa că noi, cu hainele noastre vărgate, cu capetele tunse chilug până la jumătate, suntem, dacă stai să ne privești, lucrul cel mai abject și mai grotesc care se poate concepe. Nenorocitul care apare la balcon nu se așteaptă - cum s-ar putea bănuși - la o tăcere respectuoasă și intimidată; ci dimpotrivă la fluierături, glume obscene, valuri de hohote. Și atunci ce poate să facă un om, emoționat și tremurând de spaimă, în fața unui asemenea public? E o situație disperată.

Mai mult: se povestește ca o legendă că în trecut anumiți pușcăriași au reușit să câștige această probă. Dar e o poveste foarte nesigură. Sigur este că, de nouă ani încoace, adică de când sunt eu închis, nimeni n-a reușit. Aproape o dată pe lună, de atunci, câte unul dintre noi iese în balcon să vorbească. După puțin, toți au fost conduși din nou în celulă. Mulțimea îi fluierase cu sălbăticie.

Acum gardienii mă anunță că a venit rândul meu. Sunt ceasurile două după-masă. Peste două ore va trebui să mă prezint în fața mulțimii. Dar eu nu tremur. Știu de pe acum, cuvânt cu cuvânt, ceea ce trebuie să spun. Cred că am rezolvat teribilul *quiz*. Am meditat îndelung: gândiți-vă, noua ani de meditație neîntreruptă. Nu-mi fac iluzia că am să găsesc un public mai puțin rău decât cel care i-a ascultat pe tovarășii mei înfrânți.

Deschid ușa de fier a celulei, mă pun să traversez întregul bloc al penitenciarului, să urc două rânduri de scări, să intru într-o sală măreață, să ies în sfârșit la balcon. În spatele meu se trag zăvoarele la uși. Sunt singur, în fața mulțimii.

Nu reușeam să țin ochii deschiși, atâta lumină era. Apoi îi văzui pe judecătorii supremi. Să fi fost pe puțin vreo trei mii de persoane care mă fixau cu aviditate.

Apoi un fluierat prelung, extrem de plebeu, deschise salva oprobriului. Vederea figurii mele galbene și descompuse de suferințe provoca o veselie extraordinară, judecând după hohotele de râs, după provocări, după batjocuri.

— Io-te-l pe marele domn! Ia vorbește, nevinovatule! Fă-ne măcar să râdem, spune-ne și tu, acolo, câteva bancuri! Nu-i așa că te așteaptă mămica? Și copilașii, n-ai vrea să-ți revezi copilașii?

Sprijinit cu mâinile de balustradă, eu stăteam împietrit. Zării, chiar lângă balcon, o fată care mi se părea foarte frumoasă; cu amândouă mâinile trase de marginile bogatului decolteu așa ca eu să pot vedea bine.

— Îți plac, domnișorule dragă? urla. Te-ar împinge inima, hm?

Și apoi râzi și râzi fără pic de rușine.

Dar eu aveam limpede în cap planul, singurul care poate m-ar fi salvat. Nu mă lăsai impresionat, mă ținui tare, n-o poftii să tacă, nu arătai prin nimic că o iau în seamă.

Și numaidecât văzui, cu o satisfacție de necrezut, că atitudinea mea o mira. Evident tovarășii care mă precedaseră pe balcon adoptaseră o altă tactică, poate reacționând, ridicând vocea, cerând stăruitor liniște; și astfel fuseseră nimiciți.

Eu, rămânând nemișcat și mut ca o statuie, nerușinata fetișcană se liniști cu timpul. Mai șuiera aici și colo câte un fluierat, apoi se făcu tăcere.

Nimic. Făcând o cumplită sforțare tăcui mai departe. În cele din urmă o voce, destul de politicoasă și de sinceră:

— Vorbește, hai, vorbește. Te ascultăm.

Și în sfârșit mă hotărâi.

— De ce trebuie să vorbesc? spusei. Am venit aici pentru că e rândul meu. Numai pentru asta. N-am nici o intenție să vă impresionez. Nu sunt nevinovat. N-am nici un chef să-mi revăd familia. N-am nici un chef să ies de-aici. Eu sunt fericit aici.

Se auzi un murmur neclar. Apoi un strigăt izolat:

— Nu mai îndruga nerozii.

— Mai fericit decât voi, spusei. Nu vă pot spune cum, dar când vreau, printr-un coridor secret pe care nimeni nu-l cunoaște, din celula mea pot ajunge în grădina unei vile încântătoare; și firește nu vă spun care, căci sunt atâtea prin împrejurimi. Cei de acolo mă cunosc, mă iubesc. Și mai este acolo...

Făcui o scurtă întrerupere de suspensie. Priveam mulțimea. Erau dezorientați și dezamăgiți. Ca și cum vedeau prada scăpându-le.

— Și mai este acolo, spusei, o tânără femeie care mă iubește.

— Destul, destul! strigă unul, exasperat.

Aflând că sunt fericit, simțea probabil o suferință fără margini.

— Așa că lăsați-mă în pace! exclamai. Vă rog, oameni buni. Aveți milă de mine! Nu mă scoateți de aici! Fluierați, vă implor, fluierați.

Un freamăt trecu prin mulțime, îl simții cu precizie, era ura pe care le-o inspiram. Numai îndoiala că eu aș fi spus adevărul, că aș fi fost cu adevărat mulțumit, îi neliniștea. Dar încă ezitau.

Mă aplecai peste marginea balconului, îmi făcui glasul să vibreze patetic:

— Nu spuneți nu, voi care aveți inimă bună, exclamai. Vă costă atât de puțin! Hai, stimați domni, fluierați-l pe acest biet pușcăriaș fericit!

Un glas îngroșat de răutate străbătu peste mulțime.

— Aa, ba nu! Ar fi prea comod.

Apoi niște aplauze, altele, zeci, sute. Niște aplauze nesfârșite se ridicară, cu o frenezie crescândă. Îi pusesem cu botul pe labe, bestiile. În spatele meu se deschiseră canaturile.

— Hai, du-te, îmi spuseră, ești liber.

IAGO

Suntem aici ca să vă pedepsim. Suntem gândurile, ideile răufăcătoare, tentațiile, maniile, spaimile, bănuielile. Apoi sunt și eu!

Eu sunt una dintre cele mai perfide ticăloase. Sunt de gen feminin. Lumea este plină de molime ca mine. Chiar și pe la sate, prin văile îndepărtate, prin pustiuri, e de ajuns să existe pe-acolo un singur om. Dar aici am venit să ne așezăm anume. Orașul este regatul și visul nostru. Voi, fără să știți, treceți glumind și fluierând, și noi suntem în spatele vostru, vă intrăm în suflet prin urechi, și voi habar n-aveți, nu ne vedeți, nici măcar nu bănuți ceva, căci suntem atât de mici. Iar peste o jumătate de oră veți fi niște nefericiți.

Imaginați-vă un nor minuscul de musculițe microscopice, un nor nu mai mare decât o gămălie de ac și în această gămălie un miriad de spiriduși mici ca niște punctișoare și fremătând neobosiți ca niște molecule de gaz. Una dintre musculițele astea sunt eu, cea mai mică poate: cea mai blestemată. Cum ați putea să mă vedeți? Nici măcar la lumină de zi, nici măcar la microscop. Intru și ies din voi nestingherită, când și cum îmi place. Vă pot lua liniștea, dacă vreau, pot face să vă piară pofta de mâncare, somnul, dorința de muncă și de viață, vă pot face să plângeți ca niște copii. Să fac niște zdrențe din voi, să vă înfund în abjecție, în nelegiuire și chiar mai rău. Numele meu este gelozia.

Vreți să vedeți? O mică probă experimentală, fără cea mai scurtă pregătire, pentru a vă face o idee? Subiectul îl las la alegerea dumneavoastră.

Ah, e vorba de tânărul care stă de vorbă cu o fată la colțul acela de piață? Foarte bine. Atunci priviți. Nu zic că n-ați ales bine. E prima oară când îl văd pe bărbatul acesta, și totul ar lăsa să se creadă că e liniștit, senin, dacă nu chiar fericit.

Un băiat tare, stăpân pe situație. Și judecând după avântul cu care se strânge la pieptul lui, și-i ține brațele pe după gât, și-l sărută, s-ar cuveni să spuneți că fata este îndrăgostită de el. Judecând după avântul cu care...

Așa că în situația asta eu nu pot mișca nici măcar un deget, nu-i așa? Am făcut deci o prinsoare nesăbuită și voi o să muriți de răs pe socoteala mea.

Dar acum, atenție. Fata s-a suit într-un taxi după un ultim și gingaș salut, cei doi se despart, ceasul electric din colț arată ora douăsprezece și jumătate noaptea, a sosit momentul să intervin. Ne întâlnim mai târziu, prieteni.

Iată-mă cu totul a ta, tinere. Hai să începem. Ai poate treizeci și patru, treizeci și cinci de ani, ești bine situat, îmbrăcat cum trebuie, o față simpatcă, chiar dacă nasul îți este puțin turtit, probabil că banii nu-ți lipsesc, așa că e de mirare că nu dispui de o mașină, dacă nu pentru altceva, măcar ca să te plimbi cu logodnica ta. Eu mă aflu acum în capul tău, în adâncul materiei cenușii, să intru aici a fost pentru mine un joc de copil. Totul este pe deplin liniștit aici înăuntru. Rotițele, ca să zic așa, se învârtesc într-un ritm molcom, o activitate administrativă obișnuită, neuronii par chiar puțin adormiți. Cine știe ce vacarm o să fie, îndată. Ce-o să ne mai distrăm pe chestia asta.

— Poate era mai bine dacă... zic eu.

Am o voce tare subțirică, dar grozav de pătrunzătoare. El reacționează:

— Dacă o conduceam eu, vrei să zici? Asta-i bună. Bruna e o fată dezghețată. Și eu sunt de vină că porcăria aia de camionetă mi-a făcut mașina praf? Ș-apoi ea stă la mama dracului, tocmai pe

strada Novara. Garantat că dus și întors face o mie cinci sute de lire. Și apoi ea a fost cea care a insistat. N-are rost să mă conduci, scumpule, mi-a spus, ești obosit, mâine dimineață trebuie să te duci la treabă.

N-a vrut în nici un chip.

— Da, dar așa, cel puțin, o vedeai cu ochii tăi că se duce acasă.

— Cum adică?

— Da, cel puțin ai fi sigur că s-a dus acasă.

— Nu mă face să râd, spuse el cu destulă aroganță. Bruna e o fată cum trebuie.

— Ciudat, atunci, fac eu.

— Ce e ciudat?

— N-ai spus că stă pe strada Novara?

— Ba da.

— Păi ca să ajungă în strada Novara taxiul ar fi trebuit s-o ia în jos, pe bulevardul Monforte. În schimb a luat-o spre linia de centură.

— Și ce-i cu asta? De când cu lucrările pentru metrou nu se poate trece prin San Babila.

— Ba nu-i așa, acum s-a dat drumul.

— Or fi dat drumul dar taxiurile preferă să ocolească centrul. Tocmai ca să meargă mai iute.

— Dar ai auzit tu spunându-i șoferului strada Novara?

— Nu. Închisese portiera, nu puteam să aud.

— Atunci nu poți să știi dacă a zis strada Novara sau altă stradă.

— Ce vrei să insinuezi?

(L-am și prins pe domnișorul ăsta, nici nu credeam că o să fie așa ușor.)

— E simplu, explic eu. În loc să se întoarcă acasă Bruna ta ar fi putut să se fi dus în altă parte.

— Dar o cunoști pe Bruna? Ca să facă ce, la ora asta?

— Naivule, tocmai la ora asta!

— Și cu cine?

— Te mai întrebi! O fată ca ea nu e pusă în încurcătură decât când trebuie să aleagă. Cine știe

câți se învârtesc în jurul ei când nu ești tu. Câte ocazii. O fată ca Bruna face furori.

— Astă-seară, ca să spun drept, era mai degrabă urâtică.

— Sleită?

— De câteva zile are niște cearcăne!...

— Se obosește fata, e limpede.

— Da, la magazin o deșală.

— La magazin... sau poate în altă parte.

— Unde în altă parte?

— Tu ai spus că are cearcăne.

— Las-o moartă. Acuma închipuie-ți tu că Bruna...

— Cu toate astea taxiul ar fi trebuit s-o ia în jos pe bulevardul Monforte, ca să ajungă în strada Novara!

Tânărul a încetinit pasul, fumează o țigară după alta, când trec mașini le privește de parcă s-ar aștepta la ceva.

— Dacă te simți așa de neliniștit...

— Neliniștit pe dracu, ripostează el agasat. Bruna mă iubește.

— Bruna e o fată arătoasă și ține să fie, și dacă ține la asta însemnează că vrea să placă, și dacă vrea să placă însemnează că...

— Mi-ai făcut capul calendar. Și eu, ca prostul, stau să te-ascult.

— Plec dacă vrei.

— Nu, ce Dumnezeu. Ce spuneai? Termină-ți vorba.

— Spuneam că dacă vrei să te liniștești... Dar, în definitiv, de ce te-ai întors acum să privești mașina aia?

— Ce mașină?

— Un Maserati, parcă. O cunoști?

— De ce aș cunoaște-o?

— Înăuntru era unul cu una.

— Zău?

— Păi ai văzut și tu.

— Nu, nu, n-am văzut.

— Mai bine. Cel puțin nu-ți mai faci alte gânduri negre.

— Și de ce să-mi fac gânduri negre?

— Cu imaginația ta! Ai fi fost în stare să crezi că în mașină era Bruna.

— Dacă nici n-am privit!

— Nu te mai chinuiesc. Mă rog, pe scurt, la prima vedere, jurai că era ea. Aceeași pieptănătură umflată. Mai bine că n-ai văzut, așa nu-ți bagi în cap tot felul de prostii. Sunt zeci de mii de fete care se piaptână așa.

— Ești o ticăloasă. Știi foarte bine că am văzut.

— Și ai simțit o lovitură în inimă?

Aprinde o altă țigară. O aruncă numaidecât. Vrea, nu vrea... Acum se plimbă cu pași mari.

— Dar liniștește-te! Vezi-ți de treabă! îi spun. Ce-ți mai bagi în cap acum? Dacă era cu unul crezi că ar fi trecut tocmai pe aici unde știa că există pericolul de-a te întâlni?

— Dar tu i-ai recunoscut figura.

— Am zărit doar un cap cu un păr bogat. Nimic altceva într-o clipită. Și de altfel, vrei să te liniștești? Du-te acasă și telefonează.

— Nu pot. Noaptea nu vrea să i se telefoneze. Telefonul e în camera mătușii.

— Totuși telefonează.

— Și ce să-i spun?

— Cui?

— Mătușii.

— Nu mă prea convinge chestia asta cu mătușa. Ți se pare verosimil să țină telefonul în cameră? Eu cred că Bruna ta a spus așa ca să nu aibă bătaie de cap, ca să...

— Cum?

— Ca să evite controale în timpul nopții.

— Crezi?

— În cel mai rău caz, agăți receptorul. Cine poate să știe că ai fost tu?

A ajuns la intrare. Îi tremură mâinile căutând cheile în buzunar, atât de tulburat este. De-acum e

în puterea mea, pot să fac cu el ce vreau. Chiar mă înduioșează, bietul băiat idiot.

A intrat în casă. Aleargă la telefon. A ridicat receptorul, înainte de-a forma numărul stă locului, nesigur, ca și cum s-ar fi pregătit să deschidă o cutie de exploziv. Apoi se decide.

Se aud acele mici vuiete misterioase și îndepărtate, apoi firul se eliberează. Trrr... trrr... tr... În creierul lui, unde m-am cuibărit, e fierbere mare. Așa încât vin și se duc, se izbesc, se încrucișează, palpită în chinuitoarea bătaie a inimii. Trrr... trrr... trrr... Nu răspunde nimeni.

Stă locului cu receptorul la ureche, nu izbutește să se hotărască. De partea cealaltă nu răspunde nimeni. Eu triumf. Dacă era cineva în casă la ora asta ar fi dat un semn de viață. În schimb nimic. El a împietrit.

— Fii calm, îi șoptesc, nu te agita. Evident, telefonul nu este în camera mătușii. E în altă cameră. Ușile sunt închise. Și mătușa nu aude.

— Și ea?

— Nici ea nu aude. De când te-ai despărțit de ea a trecut mai mult de o jumătate de oră. O fi deja în pat, adormită.

— Totuși vă să zică m-a mințit, telefonul nu este în camera mătușii. De ce m-a mințit?

— Nu face din asta o tragedie. Toate femeile au minciunile lor pe care le spun ca să se apere de viață.

— Dar dacă e un apartament atât de mare încât dintr-o cameră într-alta nu se aude când sună telefonul?

— Nu te mai gândi la asta. Acum culcă-te. E aproape unu și jumătate. Mâine trebuie să te duci la lucru.

— Și totuși e ciudat. Cineva tot ar trebui să răspundă.

— Spune-mi mai bine altceva: pe mătușa asta ai văzut-o vreodată?

— Nu.

— Ești sigur că există?

— Vrei să zici că...? Termină, blestemato?

A intrat în camera lui. Între o țigară și alta se dezbracă. Umblă în sus și-n jos. Apoi se aruncă pe pat, stă întins, cu ochii căscați în tavan.

— Spune-mi! îl îmboldesc eu.

— Ce? făcu el.

— La ce te gândești?

— La nimic. Mi-e somn.

— Nu. Tu te gândești la ce face ea în clipa asta.

— Nu mă gândesc la nimic.

— Ba ți-o închipui împreună cu tipul ăla din Maserati. Un elegant *pied-à-terre*⁽²⁹⁾, el răsturnat pe un divan, o lampă de noapte aprinsă într-un colț, pahare de *whisky*, picup-ul pus în funcțiune. Nu? Și ea așezată pe genunchii lui care...

— Care, ce?

— Nu te frământa. Știi că... Bruna te iubește. Bruna ta doarme, singură singurică. Și nu aude telefonul care sună. Despre individul din Maserati ea nu știe nici măcar că există. Vezi dacă lași fantezia să-ți scape? Așezată pe genunchii lui, așa ți-o închipui? În brațele lui? Cu gura lipită de a lui? Termină odată cu gândurile astea. Dacă o apuci pe drumul ăsta poți să înnebunești.

Stă întins pe pat, rigid, cu ochii fixați mai departe în tavan unde este o crăpătură a tencuielii care aduce cu un cap de câine. E două fără cinci. Unde este în momentul ăsta Bruna, ce face?

— Dormi, îi spun eu. Și Bruna ta doarme. Nu face nimic rău. Nu stă pe genunchii lui, nu se lasă strânsă în brațe, nu se lasă mângâiată, fustele ei nu sunt trase încetișor în sus... Ce închipuiri. Și toate astea pentru că taxiul, în loc s-o ia pe bulevardul Monforte, a apucat-o spre linia de centură? Din pricina cearcănelor? Pentru că a insistat să n-o conduci acasă? Din pricina fetei cu pieptănătură umflată care a trecut în automobil? Din pricina telefonului care nu răspunde?

Iată-vi-l servit pe farfurie pe tânărul vostru. Observați ce greu respiră. Ochii săi holbați în tavan, acolo unde o crăpătură a tencuielii desenează un cap de câine.

Vi l-am aranjat, aş zice. O mică trebuşoară improvizată, aşa, ca să vedeți şi voi. Priviți-l bine pe băiatul nostru de aur, acum două ore era atât de vesel şi de sigur de sine. Sunt sau nu sunt o ticăloasă? Credeți poate că el, în noaptea asta, va izbuti să adoarmă?

PROGRESIUNI

La un congres literar recent s-a făcut, în joacă, un exercițiu de progresiuni: trebuia deci să se obțină un rezultat narativ de câteva rânduri, dezvoltând, doar progresiv, un motiv la alegere. Într-o relatare se subliniase tendința spre prolixitate comună multor producțiuni moderne și unul dintre congresiști, replicând, își invitase colegii să demonstreze că sinteza mai putea fi încă enumerată printre instrumentele lor de lucru; și arăta că tehnica dezvoltării progresive era una dintre cele mai utile pentru a produce efecte de concentrare expresivă, care de altfel se pot regăsi, în afară de anumite poezii clasice deosebit de scurte, la câțiva scriitori occidentali, de la Shakespeare la Gioacchino Belli, de la Lee Masters la Prévert. Fără să mai amintim - spunea - că ea coincide cu sensul vieții, care în orice domeniu se manifestă printr-o curbă care pleacă de la zero și se întoarce inevitabil tot la zero. Câțiva acceptară invitația. Și iată unele dintre exemplele propuse:

Apelative:

- Îngerul vieții mele!
- Nani nani scump odor!
- Termină, neisprăvitule!
- Cu tine vorbesc, măgărușul ăla din banca a treia!
- Ah, cretin ce ești!
- La ora asta te întorci acasă, scumpeteo?
- Nu, vă rog, lăsați-mă, domnișorule!

- Hai, scoală-te, leneșule!
- Ce dracu vrei să-mi faci, domnule sergent?
- Felicitări, doctore!
- La ce te gândești, ursulețul meu?
- Și mai sunt speranțe, domnule avocat?
- Acum ajunge, drace!
- Nu vă va scăpa, stimate coleg...
- Dă un pupic aici, excelențoiule!
- Mă scarpini pe spate, iepurașule?
- Preferați să vă îmbrăcați, domnule?
- Pe aici, vă rog, domnule senator!
- Acum trebuie să plec, motanule drag!
- Dacă-mi permiteți, domnule președinte...
- Mi-l dai mie, bunicule?
- Cum îți mai merge, bătrâne?
- Poate că vă amintiți, maestre...
- Și dacă apăs aici vă doare, excelență?
- Pace ție, frate întru Cristos!
- Cum a plecat, bietul de el!

Detergentul:

Iertați-mă doamnă la ora asta doar un minut, un minut din nefericire, pentru noi producătorii nu există orar, mereu în sus și-n jos pe scări, nu vă repet doamnă, un minut, numai o mică demonstrație, omagiu doamnă, e vorba de un nou tip de detergent, într-adevăr revoluționar, pentru Dumnezeu nu vă deranjați doamnă, un detergent uriaș, ah! ah! și dumneavoastră vă mirați, toate se miră, uriaș nu prin dimensiuni, desigur doamnă, ba dimpotrivă, e suficient un pic, un pic, vă spun, iată aici doamnă, aveți vreo rufă de spălat? dacă-mi permiteți putem încerca la bucătărie sau la baie, iată doamnă, vedeți ce albă e? un pic, dar nu așa, dar dumneavoastră doamnă sunteți cu adevărat puțin nervoasă, oh! permiteți-mi doamnă, da, da, da, stai cuminte păpușă dulce, stai cuminte și lasă-te pe mâna mea, nu, nu urla așa, la dracu', hai, hai, acum nu mai strigi fetițo, hai scoală, mișcă-te,

mișcă-te-ți spun. Dar ce ai? Sfântă Fecioară ce-am făcut?

Tinerii:

Gilardoni Lucio:

— ...Da, din nouă sute cinci clasa de fier... noi tinerii... vechea generație... problema noastră a tinerilor... mă duc să telefonez, nu? că altfel pisăloaga aia de mama... exigențele sacrosante ale noastre, ale tinerilor... Mariani? Oh! avea cincizeci de ani, bătrânul acela imbecilizat...

Benenzi Salvatore:

— ...Da, din douăzeci și cinci, clasa de fier... noi tinerii... vechea generație... problema noastră, a tinerilor... mă duc să telefonez, nu? că altfel bătrâna... exigențele sacrosante ale noastre, ale tinerilor... Gilardoni? Avea cel puțin cincizeci de ani babalâcul acela imbecilizat...

Scicoli Gustavo:

— ...Da, din patruzeci și cinci, clasa de fier... noi tinerii... vechea generație... problema noastră a tinerilor,... mă duc să telefonez, nu? că altfel străbunica... exigențele sacrosante ale noastre, ale tinerilor... Benenzi? Un decrepit⁽³⁰⁾, o avea ușor cincizeci de ani, complet „dus”...

Polti Silvano:

— ...Da, din șaiszeci și cinci, clasa de fier...

Bătaia în ușă:

Toc toc cine-o fi? Bunicul cu daruri de Crăciun?

Toc toc cine-o fi? Giorgio? Dumnezeu, dacă se prind ai mei?

Toc toc cine-o fi? El trebuie să fie, pariez. Trec anii și tot nu-i trece cheful de glume lui Giorgio al meu.

Toc toc cine-o fi? Tonino care se întoarce la ora asta? Oh, ce-ți e și cu băieții ăștia!

Toc toc. Trebuie să fie vântul. Sau spiritele? Sau amintirile? Cine ar putea să mai vină la mine?

Toc toc toc.

Toc toc.

Toc.

Idealul:

Ia privește la ăla cum aleargă. A înnebunit? Nu se mai oprește? Și nu-l urmărește nimeni. Atunci?

Vrei să vezi că aleargă spre norul acela roșu de jos? Căci altă explicație nu există. Ce imbecil!

Nu vi se pare infam norul acela roșu? Dumnezeu să ne ferească de el, zău așa. Și totuși. Nu-i chiar așa de înspăimântător dacă-l privești mai atent. Cam urâțel mai degrabă, dar în fond... La urma urmei destul de acceptabil. Ba chiar modelat cu eleganță. Ba are forme chiar pline de grație. Ce vreau să spun? La urma urmei nu-mi displace. Ia priviți-l cum plutește maiestuos, cum se ondulează, cam se răsucesce, molatic. Nu pare că ne cheamă la el? Nu trezește dorințele? Nu e chiar frumos? Spuneți, spuneți totuși că e foarte frumos. Minunat. Un vis!

Nu, băieți, lăsați-mă. E nevoie de bagaje? Hai, hai, e înspăimântător de târziu. Fugea. Doamne, dă-mi putere. Ce departe ești, norule roșu, norișorule drag. Tramp tramp, galopează, galopează. Tu ești viața mea, norișorule. Viața mea vei fi. Când te voi ajunge?

Coșmarul:

Pleacă de la linia a cincea marele expres intercontinental Paris-Berlin-Düsseldorf-Varșovia dam, dam, dam (cuvintele se încurcă)... Oh, Doamne, iată-ne ș-aici... Ai luat totul, dragul meu?... Toate valizele alea? Și cât crezi c-o să fii plecat? Cine știe dacă ne-om mai revedea, nu, nu, ceva îmi spune că... Și ai te rog grijă, de îndată ce-

ai ajuns... Domnii călători care pleacă cu „Great Eastern” sunt rugați să se urce în vagoane domnii călători care pleacă... Oh, Doamne, iată-ne și-aici... Ai luat totul, dragul meu? Toate valizele alea? Și câte luni crezi c-o să fii plecat?... Cine știe dacă ne-om mai revedea, nu, nu, ceva îmi spune că... Și ai te rog grijă, de îndată ce-ai ajuns... Ultimul anunț: cursa aeriană Air France 268 pleacă în direcția Istanbul-Karachi- Calcutta-Bangkok-Hong Kong-Tokio, domnii călători sunt rugați să se îndrepte spre poarta nr. 9, mulțumesc... Doamne Dumnezeule, am ajuns și-aici... Ai luat totul, dragul meu? Toate valizele alea? Și câți ani crezi c-o să fii plecat?... Cine știe dacă ne-om mai revedea, nu, nu, ceva îmi spune că... Suiți-vă-n vagoane!... Dar ce faci, dragul meu?... De ce? Cum? Nu mai pleci?... Atunci era doar un vis urât?

O fată

Umbla, tinerică și singură, cu țacănit impetuos de tocuri. Tinerețe! Nici măcar nu se întoarce. Deschise ușa direcției, am venit pentru anunțul acela din ziare spuse, iată diplomele. Uite aici semnătura, domnule inginer.

Nu, mulțumesc în seara asta e imposibil, zău, din păcate nici mâine seară, zău, mulțumesc, aprinse o țigară. Da mulțumesc domnule inginer, deși de obicei nu beau, nu neapărat la zece, zece și jumătate cel mai târziu, trebuie să fiu acasă. Ce splendoare, ce formidabil, ce lumini, de-ai ști cât doream toate astea, ești de-a dreptul o comoară. Alo alo, ba da sigur că ți-aș fi telefonat înainte de-a pleca. Abia avu timp, înainte de-a intra el, ca să ascundă scrisoarea. La colțul străzii Babilonia îl zări cum îi făcea mari semne foarte emoționat, dar ea se prefăcu că nu-l observă și apăsă pe accelerator. O sună pe slujnică: te rog, Adelina, du-mi valizele jos, dar te rog umblă încet cu cutia de

pălării că înăuntru este televizorașul, și dacă telefonează pisălogul ăla...

În căutarea comorii:

(Scena reprezintă o imensă arenă înțesată de mulțime. Pe terenul pustiu din mijloc, sunt presărate neregulat sute de gropi rotunde acoperite cu capace cu mâner. Într-una din aceste gropi se află comoara. Sună o trâmbiță. Intră primul căutător de comori.)

Publicul (care știe unde e comoara, îl dirijează cu glasurile sale pe căutătorul de comori care se învârtește nesigur):...friguleț... foarte frig!... polul nord!... frig!... căldișor!... călduț!... friguleț!... căldicel!... călduț!... căldicel!... cald!... foarte cald!... cuptor!... foc!... vâlvătaie!... (cu un urlet asurzitor:) Te arzi!...

Căutătorul de comori: (se oprește, saltă capacul de pe groapa din fața lui. Țâșnește o pală de fum, apoi un drac care-l înșfacă pe căutător și-l trage jos în infern).

Publicul (frenetic): L-am păcălit! L-am păcălit!

(Răsună trâmbița. Intră al doilea căutător de comori)...

Răzbunarea:

Era în străinătate, departe, primi trei telegrame. Deschise prima telegramă: îi distruseseră casa. Deschise a doua telegramă: îi omorâseră soția. Deschise a treia telegramă: îi uciseseră copiii. Se prăbuși la pământ. Se ridică încetul cu încetul. Fără un ban, o porni pe jos. Pasul său se accelera. Din ceas în ceas pedala mai puternic. Indicatorul de viteză oscila între o sută cincizeci și o sută nouăzeci. Vuietul armatei motorizate pe care-o comanda umplea câmpiile și văile. În acea senină zi cu soare pajiștile înflorite fură întunecate de umbra imensei flotile de hexamotoare cu reacție

încărcate cu moarte pe care le pilota. Văzu jos dușmanul. Opri bicicleta, puse jos un picior, își șterse sudoarea de pe frunte. Un copac făcea umbră, o pasăre cânta. Stă pe marginea străzii, cu picioarele obosite. Privește înaintea lui pajiștile, câmpurile, pădurile, munții, misterioșii munți. Răzbunare, ce lucru inutil.

CEI DOI ȘOFERI

După atâția ani, tot mă mai întreb ce își spuneau cei doi șoferi ai furgonetei mortuare în timp ce o transportau la cimitirul îndepărtat pe mama mea moartă.

Era un drum lung, de peste trei sute de kilometri, și deși autostrada era pustie, carul funebru înainta destul de lent. Noi, copiii, veneam cu mașina la vreo sută de metri mai în urmă și indicatorul de viteză oscila între șaiszeci și șaptezeci, asta poate pentru că furgonetele acelea erau construite ca să meargă încet dar eu cred că făceau astfel pentru că așa era obiceiul, ca și cum viteza ar fi o impietate față de morți, ce absurditate, în schimb eu aș fi jurat că mamei i-ar fi plăcut să meargă cu o sută douăzeci pe oră, căci viteza, dacă nu altceva, i-ar fi dat iluzia că era vorba de obișnuitul voiaj estival pentru a ajunge la casa noastră din Belluno.

Era o încântătoare zi de iunie, prima victorie a verii, și în jur străluceau de frumusețe câmpurile pe care ea le traversase cine știe de câte sute de ori, dar acum nu le mai putea vedea. Și uriașul disc al soarelui era acum sus și pe autostradă, undeva departe, se formau mirajele vaporilor de apă datorită căroră, în depărtare, mașinile păreau suspendate în aer.

Indicatorul de viteză oscila între șaptezeci și șaptezeci și cinci, furgoneta din fața noastră părea imobilă și prin părți țâșneau mugind mașinile libere și fericite, bărbați și femei plini de viață, chiar și fete superbe lângă niște tineri, în mașini deschise de fabricație specială, cu părul fluturând

în vântul vitezei. Chiar și camioanele ne depășeau, chiar și cele cu remorcă, atât de încet mergea furgoneta cimitirului și eu mă gândeam ce stupide erau toate astea, și că ar fi fost ceva frumos și plăcut pentru mama mea moartă să fie transportată la cimitirul îndepărtat într-o minunată mașină supersport roșie ca para focului, apăsând acceleratorul la maximum, căci la urma urmelor asta ar fi însemnat să-i fi oferit un mic supliment de viață autentică în vreme ce acea leneșă trambalare pe panglica de asfalt semăna prea de tot cu niște funeralii.

De aceea mă întrebam despre ce ar fi putut să vorbească cei doi șoferi: era unul care putea să fi avut un metru optzeci și cinci înălțime, un vlăjgan cu fața blajină, dar și celălalt era solid, îi chestionasem în momentul plecării, nu erau câtuși de puțin niște tipi potriviți pentru acest soi de treburi, un camion încărcat cu foi de tablă le-ar fi convenit mai mult.

Mă întrebam despre ce ar fi putut să vorbească pentru că aceea era ultima discuție umană, ultimele cuvinte ale vieții pe care mama le mai putea auzi. Și nu că ei doi ar fi fost niște ticăloși, dar la un drum atât de lung și de monoton ca acesta simțeau desigur nevoia să vorbească; faptul că în spatele lor, la câțiva centimetri depărtare, era întinsă mama, nu avea nici o importanță pentru ei, se înțelege, cu lucruri din astea erau obișnuiți căci altfel n-ar fi făcut meseria aceea.

Erau ultimele cuvinte omenești pe care mama le mai putea auzi pentru că imediat după sosire ar fi început slujba în biserica cimitirului și din clipa aceea sunetele și cuvintele n-ar mai fi aparținut vieții, căci începeau sunetele și cuvintele vieții de dincolo.

Despre ce vorbeau? Despre căldură? Despre cât timp aveau să facă la întoarcere? Despre familiile lor? Despre echipele de fotbal? Își arătau unul altuia cele mai bune cârciumi, semănate de-a

lungul parcursului, supărați că nu pot să se oprească? Discutau despre mașini cu competența oamenilor de meserie? Chiar și șoferii furgonetelor mortuare aparțin, în fond, lumii motoarelor și motoarele îi pasionează. Ori își mărturiseau niște aventuri amoroase de-ale lor? Îți aduci aminte de blonda aia din barul de lângă coloana unde ne oprim noi mereu să luăm benzină? Chiar aia? Dar hai, spune, eu nu cred. Să mi se usuce limba dacă... Sau își spuneau pur și simplu istorii murdare? Oare nu se obișnuiește așa ceva, între doi bărbați care călătoresc ore în șir singuri cu automobilul? Pentru că cei doi erau cu siguranță convinși că erau singuri; coșciugul închis în furgonetă în spatele lor nici măcar nu exista, uitaseră cu totul despre el.

Și mama auzea glumele lor și rânjetele lor? Da, desigur că le auzea, și inima ei chinuită se strângea tot mai mult, nu că ar fi putut să-i disprețuiască pe cei doi bărbați, dar era lucru urât că în lumea pe care-o iubise atâta ultimele cuvinte să fie acelea și nu cuvintele copiilor.

Atunci, îmi amintesc, eram aproape de Vincenza și căldura amiezii era înăbușitoare făcând să tremure contururile lucrurilor, m-am gândit cât de puțin stătusem eu cu mama în vremea din urmă. Și am simțit împunsătura aceea dureroasă în piept care în mod obișnuit se numește remușcare.

Chiar în acel moment - cine știe cum până atunci nu se declanșase resortul acestei nefericite amintiri - începu să mă persecute ecoul vocii sale, când intram dimineața în camera ei înainte de-a pleca la ziar: „Cum merge?” „Azi-noapte am dormit”, răspundea (desigur datorită injecțiilor). „Mă duc la ziar.” „Ciao.”

Făceam doi-trei pași pe coridor și mă ajungea, după cum mă temeam, glasul ei: „Dino”. Mă întorceam. „Vii la masă?” „Da” „Și la prânz?”

„Și la prânz?” Doamne sfinte, ce inocentă și mare și-n același timp mică dorință era în

întrebarea aceea. Nu cerea, nu pretindea, întreba doar ca să știe.

Dar eu aveam întâlniri idioate, aveam fete care nu mă iubeau și puțin le păsa de mine, și ideea de-a mă întoarce la orele opt și jumătate în casa aceea tristă, otrăvită de bătrânețe și de boală, deja contaminată de moarte, mă îngrozea pur și simplu, căci de ce nu trebuie să ai curajul de a mărturisi lucrurile acestea oribile când sunt adevărate? „Nu știu, răspundeam eu atunci, o să dau un telefon.” Și știam că la telefon am să spun că nu. Și ea pricepea numaidecât că am să telefonez că nu și în acel „Ciao” al ei era o mahnire fără margini. Dar eu eram copilul, egoist cum numai copiii știu să fie. În clipa aceea nu aveam remușcări, nu aveam regrete și scrupule. O să telefonez, spuneam. Și ea știa foarte bine că n-aveam să vin la prânz.

Bătrână, bolnavă, distrusă chiar, conștientă că sfârșitul îi era foarte aproape, mama s-ar fi mulțumit, ca să fie ceva mai puțin tristă, ca eu să fi venit la prânz acasă. Chiar și fără să rostesc un singur cuvânt, mohorât chiar din pricina necazurilor mele de tot soiul. Dar ea, din pat, pentru că nu putea să se miște din pat, ar fi știut că eu eram dincolo în sufragerie și ar fi fost consolată.

Eu însă nu. Eu cutreieram prin Milano râzând și glumind cu prietenii, idiot, nelegiuit ce eram, în timp ce sensul vieții mele însăși, singurul și adevăratul meu sprijin, singura creatură capabilă să mă înțeleagă și să mă iubească, singura inimă capabilă să sângereze pentru mine (și nu aveam să găsesc altele niciodată, nici peste trei sute de ani) era pe moarte.

I-ar fi fost de ajuns două vorbe înainte de masă, eu așezat pe micul divan și ea întinsă pe pat, câteva cuvinte despre viața mea și despre munca mea. Și apoi, după masă, m-ar fi lăsat cu dragă inimă să mă duc oriunde dracu aș fi vrut, nu s-ar fi opus, ba chiar era mulțumită dacă mi se ivea

prilejul să mă distrez. Dar înainte de-a porni prin noapte aş fi intrat din nou în camera ei pentru un ultim salut. „Ai făcut injecţia?” „Da, de data asta chiar sper să dorm.”

Cerea aşa de puţin. Şi eu nici măcar atât nu-i dădeam, din pricina egoismului meu nesuferit. Pentru că eu eram copilul şi în egoismul meu de copil nu-mi îngăduiam să înţeleg cât de mult o iubeam. Şi acum, ca o ultimă pârtecică din lume, iată pălăvrăgelile, bancurile şi râsetele celor doi şoferi necunoscuţi. Iată ultimul dar pe care i-l oferea viaţa.

Acum însă e târziu, înspăimântător de târziu. Lespedea a fost aşezată de aproape doi ani peste mica criptă de sub pământ, unde în întuneric, unul peste altul, stau sicriile părinţilor, ale bunicilor, ale străbunicilor. Pământul a şi umplut crăpăturile, câte un firicel de iarbă încearcă să se strecoare pe ici pe colo. Şi florile, aşezate acum câteva luni în vasul de aramă, au ajuns de nerecunoscut. Nu, zilele acelea când ea era bolnavă şi ştia că are să moară nu se mai pot întoarce. Ea tace, nu-mi reproşează, probabil că m-a şi iertat, pentru că sunt fiul ei. Ba chiar sunt sigur că m-a iertat. Şi totuşi, când mă gândesc la toate astea, nu mai am linişte.

Fiecare durere adevărată este săpată pe o piatră de o substanţă misterioasă în comparaţie cu care aceea a granitului este de unt. Şi nu ajunge eternitatea întreagă ca s-o şteargă. Peste miliarde de secole, suferinţa şi singurătatea mamei mele, provocate de mine, tot vor mai exista. Şi eu nu pot să îndrept nimic. Doar să-mi dau sufletul, dacă nu se poate altceva, sperând ca ea să mă vadă.

Dar ea nu mă vede. Ea e moartă şi distrusă, nu supravieţuieşte, sau mai bine zis nu mai rămân decât resturile corpului ei îngrozitor de umilit de ani, de boală, de descompunere şi de timp.

Nimic? Într-adevăr nimic nu mai rămâne. Din mama mea nu mai există nimic?

Cine știe? Din când în când, mai ales după-masă, dacă sunt singur, încerc o senzație stranie. Ca și când ar pătrunde în mine ceva care cu puțin înainte nu fusese, ca și cum m-ar locui o esență indefinibilă, nu a mea și totuși copleșitor de a mea, și eu n-aș mai fi singur, și fiecare gest al meu, fiecare cuvânt ar avea ca martor un spirit misterios. Ea! Dar vraja durează puțin, o oră și jumătate, nu mai mult. Apoi ziua începe din nou să mă macine cu roțile ei colțuroase.

CĂLĂTORIE ÎN INFERNUL SECOLULUI

I. Un reportaj dificil

Un băiat de serviciu intră în biroul meu și-mi spuse că directorul dorea să-mi vorbească. Era zece și jumătate dimineața, desigur că directorul nu venise încă la ziar la ora aceea.

— Directorul a și venit? îl întrebai.

— Nu cred. De obicei vine pe la prânz.

— Și dumitale cine ți-a spus să mă chemi?

— A telefonat secretarul de redacție.

Ciudat. De obicei la ziar lucrurile mergeau mult mai simplu, fără atâtea mesaje. Erau orele zece și jumătate ale uneia dintre obișnuitele dimineți cenușii milaneze, dintr-un moment într-altul putea să înceapă iar să plouă.

Cam pe la amiază directorul sosi, eu mă prezentai, eram în 37 aprilie, începuse să plouă din nou. În biroul uriaș era aprinsă lumina.

Zâmbi, mă pofti să iau loc, era foarte binevoitor.

Spuse:

— Dragă Buzzati, dar nu te mai vede omul cu anii. Cărui fapt îi datorez plăcerea?

— Am auzit că m-ați căutat

— Eu te-am căutat? Trebuie să fie vreo neînțelegere. Nu, nu te-am căutat. Dar sunt mulțumit că ești aici astăzi.

Directorul nostru e întotdeauna binevoitor, totuși uneori e și mai binevoitor și atunci înseamnă că pregătește ceva. Noi, redactorii, căpătăm cu toții

o stare de vagă neliniște când directorul e mai amabil ca de obicei.

Directorul era așezat la biroul lui mare, întotdeauna fără nici o hârtie pe el, ceea ce este caracteristic pentru omul care are mult de lucru. Își trecu încetișor palma peste gură într-un gest de *relaxation*.

— Ah! spuse. Dumneata ai dreptate. Acum îmi amintesc, într-adevăr te-am căutat. Ieri. Dar nu era un lucru important.

— Aveați în vedere vreun reportaj?

— Nu, nu, acum nici măcar nu-mi mai amintesc.

Părea absorbit într-un gând de-al lui, cu totul străin. Făcu o pauză și apoi:

— Așadar cum merge, Buzzati? De-altfel n-are rost să te întreb, ai o mină excelentă.

Oare unde vrea să ajungă? Sună telefonul.

— Da, răspunse el. *Ciao...* desigur... de ce?... și săptămâna viitoare... Nu-i nici o grabă, cred... important este să alegem bine.

Dădui semne că vreau să mă ridic, el mă reținu cu un gest. Și vorbi mai departe la telefon.

— S-ar putea... dar sunt reportaje și reportaje... În cazul ăsta... dar încă nu... îți spun că nu... bravo, tocmai numele la care mă gândisem și eu... (tăcere îndelungată)... eventual cred că ar fi... binențeles... Voi vorbi cu el mai înainte... de acord... *ciao*, dragă.

Vorbind în receptor mă privea, dar fără interes. Distrat, ca și când ar fi privit un zid sau o mobilă. Bănuit cum sunt, mă întrebai dacă nu vorbea chiar despre mine, întâmplarea se distrează adesea cu asemenea jocuri.

Dar în privirea sa lipsea referirea personală. Mă privea distrat gândindu-se nu la mine ci la alții. Purta un costum albastru-închis, cămașă albă, cravată *bordeaux*, era elegant.

Puse receptorul jos.

— Era Stazi de la Roma, mă informă el cu gentilețe. Era vorba de noul post de corespondent în Cipru... Știi, desigur, că putem să trimitem pe cineva să se stabilească în Cipru... cel puțin până când...

— Nu știam.

— Dumneata ce crezi despre Fossombroni?

— De, răspunsei, îl cunosc destul de puțin. Îmi pare un băiat priceput.

— Încă necopt, s-ar putea însă scoate ceva din el.

Ajuns aici își strecură degetele groase pe sub marginea vestei, gest cam de modă veche, ca unul care se decide în cele din urmă să înfrunte problema. Cu un aer de glumă însă, căci în realitate problema nici nu prea exista.

— Și-atunci, dragă Buzzati?

— Vă gândiți la mine pentru Cipru?

Izbucni într-un râs din toată inima.

— Pentru Cipru? Nu, nu te văd de loc potrivit pentru Cipru. Dar de-ar fi ceva, m-aș gândi la mai mult, la mult mai mult...

M-am retras. Totuși, când închideam ușa, întorcându-mă pentru o clipă, prin deschizătura batantelor l-am mai zărit o dată pe director. Privirile sale, care mă urmăriseră până la ușă, continuau să mă urmărească, dar figura, din zâmbitoare cum fusese, înghețase brusc într-o concentrare fixă; nu se deosebea de figura marelui avocat care vede îndepărtându-se clientul cu care glumise până atunci, dar știe că va fi condamnat.

În clipa aceea am știut: avertismentul a ceva neobișnuit și suspect pe care-l sesizasem în mesajul băiatului de serviciu nu fusese arbitrar: ceva se pregătea (combinându-se) pentru mine, poate împotriva mea, și nu era doar o muncă nouă, o însărcinare nouă, o călătorie undeva departe, nu era nici măcar o măsură de prevedere sau de pedeapsă, era, o presimțeam, o hotărâre care putea să-mi schimbe întreaga viață.

— Te-a chemat și pe tine? mă întrebă în clipa aceea Sandro Ghepardî care, aflându-se pe coridor, mă văzuse ieșind din cabinetul directorului.

— De ce și pe mine? Pe tine te-a chemat?

— Pe mine? Pe toți. Ghelfi, Damiani, Pospischil, Armerini. Numai tu lipseai.

— Ce s-a întâmplat?

— Trebuie să fie ceva la mijloc. Ceva destul de misterios.

— De ce?

— Eh... Aici fierbe totul ca și când...

Se deschise ușa directorului care apărură în prag și ne privi în tăcere.

— *Ciao*, Ghepardî, am spus, salutându-mi colegul.

— *Ciao*.

Grăbii pasul, coborâi scara cea mare și tocmai dispăream când o voce, de sus:

— Domnule Buzzaaaaati!

Mă întorsei. Vocea (dar nu vedeam cine):

— Directorul, domnul director, domnul, domn, domnul director vă cheamăăă!...

A fost o lovitură în adâncul delicat și dureros al propriei mele persoane. Simții cum mă apuca mâna păroasă a destinului.

Pe scări cobora, în spatele meu, un pas precipitat și ritmic, oh! pasul acela, îl știam de mic copil, avea să se repeadă la mine și să mă pună pe fugă.

Spuse:

— Vă cheamă directorul.

Ședea la uriașul său birou directorial și mă privea fix în ochi. Îmi spuse:

— Buzzati, s-a ivit ceva.

— Un reportaj? Unde?

— S-ar putea ca...

Tăcu. Își împleti degetele mâinilor ca într-un moment dificil și important. Eu așteptam...

— S-ar putea... totuși nu-mi fac iluzii... eu însumi mă îndoiesc... poate că se ivește ocazia...

— Care anume?

Se așeză mai bine în fotoliu și începu hotărât:

— Dragă Buzzati, n-ai vrea cumva să-mi faci o anchetă serioasă asupra lucrărilor de la metropolitan?

— ...politan? repetai eu zăpăcit

Aprinse o țigară după ce-mi oferise și mie una.

— La lucrările de la metropolitan, spuse, ar fi găsit... un muncitor un anume Torriani... din întâmplare, în cursul săpăturilor... pe-acolo pe la Sempione... ei, în sfârșit...

Îl priveam, începeam să mă înspăimânt, întrebai:

— Ce trebuie să fac?

El continuă:

— Din întâmplare... în timpul săpăturilor subterane de la Milano... zice că a găsit... că a găsit din întâmplare... părea să ezite, încurcat.

— Din întâmplare... încurajându-l.

— Că a găsit din întâmplare, mă fixă cumplit..., eu însumi nu pot crede...

— Domnule director, spuneți...

Nu mai puteam.

— Poarta infernului, zice că a găsit... un fel de porțiță.

Se spune că personaje importante și foarte puternice, când ajung în fața lucrului pe care-l doriseră cel mai mult în viață tremură devenind moi, mici și meschine.

Totuși eu întrebai:

— Și se poate intra?

— Așa spun.

— Infernul?

— Infernul.

— Infernurile?

— Infernurile.

Urmă o tăcere.

— Și eu?

— Nu-i decât o propunere... o simplă propunere... îmi dau și eu seama...

— Nimeni altul nu mai e la curent?

— Nimeni.

— Noi cum de am aflat toate astea?

— Întâmplarea. Soția celui Torriani e fiica unui bătrân expeditor de-al nostru.

— Era singur când a făcut descoperirea?

— Nu, mai era cineva.

— Și acel cineva a vorbit?

— Fără îndoială că nu.

— De ce?

— Pentru că celălalt a intrat să caște gura. Și nu s-a mai întors.

— Și eu ce-ar trebui să...?

— Repet, e o simplă propunere... La urma urmelor dumneata nu ești specialist în chestii din astea?

— Singur?

— E mai bine. Singur va bătea mai puțin la ochi. Trebuie aranjat ceva. Nu se pot lăsa lucrurile așa. Și despre lumea aceea ziarul nostru nu știe nimic. Măcar să știm câte ceva.

— Și Virgiliu n-a folosit la nimic?

— Nu.

— Dar cei de-acolo cum o să poată pricepe că eu sunt un simplu turist?

— Trebuie să te descurci. Acel Torriani zice... el abia și-a aruncat ochii într-acolo... zice că în aparență totul e ca la noi, și oamenii sunt din carne și oase, nicidecum ca oamenii lui Dante. Îmbrăcați ca noi. Și zice că e un oraș ca al nostru cu lumină electrică și automobile, așa încât ar fi ușor să te confunzi, să te mimetizezi și, dimpotrivă, greu ar fi să treci drept străin...

Spun:

— Și atunci trebuie să mă las aruncat în foc?

— Prostii. Cine-a zis de foc? Îți repet: totul în aparență e ca la noi, cum ar fi casele, barurile, cinematografele, prăvăliile, încât îți vine să spui că dracul nu-i tocmai așa de...

— Și atunci... tovarășul celui Torriani de ce nu s-a mai întors?

— Cine știe?... Poate că s-o fi rătăcit... Poate că n-a mai găsit locul de trecere... Poate chiar că i-o fi plăcut acolo...

— Ș-apoi altceva: de ce tocmai la Milano și în tot restul lumii nu?

— Nu-i adevărat. Se pare chiar că există mai multe porțițe din acestea, mai multe în fiecare oraș, numai că nimeni nu le cunoaște... sau ca nimeni nu vorbește... Așa că trebuie să admiți și dumneata că din punct de vedere gazetăresc ar fi o lovitură formidabilă.

— Din punct de vedere gazetăresc... Dar cine ne va crede? Ar trebui să facem documentare. Să luăm măcar fotografii...

Mă încurcam. Îmi dădeam seama că faimoasa ușă pornise să se deschidă. Nu puteam să refuz politicos, ar fi fost o dezertare ignobilă. Dar îmi era frică.

— Ascultă, Buzzati, să nu anticipăm. Nici eu nu-s convins cu totul. Sunt o mulțime de puncte obscure, lăsând deoparte faptul că în ansamblu totul pare neverosimil... De ce nu te duci să stai de vorbă cu acel Torriani?

Îmi întinse o foaie de hârtie. Era adresa.

II. Secretele întreprinderii «MM»

ȘI AȘA O PORNII în căutarea acelui Torriani, muncitor la săpăturile Metropolitanului Milanez, care se părea că descoperise întâmplător în adâncul pământului o mică ușă care dădea în Infern.

După cum îmi spusese directorul, soția lui Torriani era fiica unui bătrân expeditor al ziarului nostru: și astfel am aflat adresa.

Se numea Furio Torriani, locuia într-un imobil dintr-un cartier retras, strada San Remo 32, în preajma porții Vittoria, cu soția și doi copii. Veni să-mi deschidă chiar el.

— Pofțiți, domnule profesor, îmi spuse arătându-mi ușa spre sufragerie, dar mă tem că...

— Nu sunt profesor, spusei. Iertați-mă de deranj. Am primit însărcinarea să...

Era mai degrabă înalt și voinic. Cam de vreo patruzeci de ani. Îmbrăcăminte de stofă din lână gri, cămașă albă, mâini slabe și îngrijite, o riglă de calcul îi ieșea din buzunărașul de la piept.

Să fi fost muncitor omul acela? Nu muncitor era ci mai degrabă meșter, asistent al uneia dintre întreprinderile de antrepriză a săpăturilor. Un chip luminos și voluntar de prin regiunile din josul Padului, zâmbet ușor, mâini cu încheieturi vânjoase, de luptător. Cu totul altceva decât un om al tenebrelor.

— Luați loc... nu, e mai bine pe fotoliu acela... vă spun dinainte că...

— Nu te grăbi să spui nu, domnule Torriani, noi vrem numai să...

Și acum râdea:

— Nici eu nu știu cum a putut să se răspândească o asemenea veste.

— De ce? Nu-i adevărat?

Un enorm sentiment de ușurare mă cuprinse. Atunci totul era o născocire și reportajul rămânea în aer.

— E de necrezut, credeți-mă. Eu n-am vorbit cu nimeni, soția mea n-a vorbit cu nimeni, numai Dumnezeu știe cum s-a răspândit vestea... Și apoi amănuntele! Cum tovarășul acela al meu ar fi intrat să se uite și apoi nu s-ar mai fi întors.

— Și cine ar fi acest tovarăș al dumneavoastră?

— Bine, dar nu există, n-a existat niciodată!

— Scuzați-mă, domnule Torriani, dar un grăunte de adevăr tot trebuie să existe în toate astea, altfel...

Mă fixă amuzat:

— Un grăunte de adevăr? Oh, chestia asta e grozavă!

Și izbucni într-unul din hohotele sale de râs sănătos.

Atunci mă ridicai, mă simțeam sublim de ușurat, ca și când te duci la medic cu o spaimă de moarte și medicul îți spune că nu ai nimic. În definitiv mă întrebam cum de putuse directorul meu să ia de bună o asemenea absurditate, cum de putusem eu însumi să-i dau crezare. Infernul la Milano? Poarta Hadesului în capitala miracolului economic? Aveam poftă să aprind o țigară.

— Nu-mi rămâne decât să vă cer scuze pentru deranj. Știți, datoria noastră de gazetari...

— Vai de mine, nici un deranj, ba chiar mi-a făcut plăcere că v-am cunoscut.

În clipa aceea, întorcându-mi privirea, observai pe măsută o veche ediție a *Divinei Comedii* ilustrată de Doré. Era deschisă acolo unde se vedeau în depărtare, Dante și Virgiliu care, printre niște colțuri sinistre de stâncă, se îndreptau spre gura neagră a abisului.

Fu ca un dangăt de clopot, ca o cange. În spatele meu vocea plăcută a lui Torriani care mă conducea la ușă:

— Era noaptea, spuse. Se lucra în ture neîntrerupte. Abia trecuse un excavator Grandhopper și din ruptura de pământ se prăvăleau pietre și noroi când...

— Dumnezeuule, atunci e adevărat?

— Ei, hai, hai, domnule profesor, nu-i cazul să vă speriați așa. Dacă doriți, chiar v-aș putea arăta locul exact.

Deși, firește, nu credea un singur cuvânt din povestea aceea, inginerul Roberto Vicedomini de la Metropolitanul milanez, care este amabilitatea în persoană, consimți să ne acompanieze, pe Torriani și pe mine, la stația din piața Amendola. Ploile din perioada Târgului de mostre^[31] încetaseră și pe cer strălucea o lună splendidă care fâgăduia să apună. Ceasul electric din piață arăta ora unu și

cincizeci de minute, lipsind aşadar zece minute până la ora fatală. Un om de serviciu deschise poarta de fier a scării centrale şi aprinse luminile.

În sala aceea de jos totul părea pregătit şi, dintr-un moment în altul, te puteai aştepta să vezi cum dă năvală mulţimea gâfâind. Dar acum domnea o impresionantă solitudine.

— Frumos, spusei încercând să-mi dau curaj. Găsesc că instalaţia este pusă la punct cu un gust excelent.

Inginerul Vicedomini se întoarse spre Torriani cu ironie:

— Şi acum încotro?

Asistentul răspunse:

— În fund la peronul A.

Intrarea şi ieşirea călătorilor sunt controlate prin nişte uşi turnante şi porţiţe. Uşile de intrare sunt rotative cu trei aripi la o sută douăzeci de grade. Călătorul introduce biletul într-o mică deschizătură. Un dispozitiv electronic controlează dacă biletul e bun, îl anulează, liberează aripa rulantă şi o blochează din nou după ce călătorul a trecut. Introducerea unui bilet fals acţionează o sonerie de alarmă.

Dar acum uşile turnante nu se învârteau şi nici biletele nu erau introduse în mica deschizătură, nici dispozitivele electronice nu controlau, nici nu se auzeau sonerii de alarmă pentru că totul era în aşteptare, marele turnir nu începuse încă.

Coborârm, străbăturăm peronul până la extremitatea nord-vestică. La aproape doi metri de capăt Torriani îşi îndreptă arătătorul spre unul din panourile de ciment cu pete roşii şi gri care acopereau până la o anumită înălţime pereţii.

— Chiar aici, spuse.

Şi nu mai avea prea multă poftă de râs.

— Dar acum totul e închis, totul e blocat.

— Panourile astea se pot da uşor la o parte. S-a prevăzut. Pe dinăuntru trec o mulţime de cabluri şi

poate fi nevoie de vreo reparație. E adevărat, domnule inginer?

Inginerul încuviință.

— Dar, poate că în dosul panoului, spusei eu, această faimoasă ușiță o fi fost zidită.

— Pe trei sferturi, explică Torriani. În partea de jos a fost pus un canat metalic și pe brânci se poate trece.

Inginerul se uită fix la el:

— Dragă domnule Torriani, dumneata îți dai seama de gravitatea afirmației dumitale?

— Cred că da, domnule inginer.

O tăcere de mormânt și-o absolută imobilitate domneau în stația nou-nouță. Numai din adâncimea neagră a galeriei trenurilor venea din când în când un vuiet misterios.

— Și dumneata susții că aici există o trecere, o galerie, un coridor sau mai știu eu ce dracu?

— Exact.

— Și nimeni din cei ce lucrează aici n-a băgat de seamă nimic?

— Ba sigur că au băgat de seamă, dar au crezut poate că era un vechi tunel cum sunt cele din jurul palatului Sforza. Eu însă am intrat să mă uit.

— Dumneata singur?

— Da. Atât însă că după câțiva metri o surprare astupase aproape în întregime galeria și trecerea ar fi cerut un anume efort.

— Și pe urmă? întrebă inginerul mai sceptic ca oricând.

La extremitatea fiecărui peron, acolo unde sosesc trenurile, există două telecamere cu distanțe focale diverse; una permite să se vadă întregul peron, cealaltă mărește zona cea mai depărtată. Alegerea între cele două telecamere e făcută, după nevoie, de către controlor care are două monitoare, aflate în permanență câte unul pe fiecare peron. Dar acum controlorul nu mai alegea una dintre distanțele focale. Pentru că acum controlorul nici nu era acolo. Nu era îmbulzeală de călători, căci

nu exista decât un singur călător care se pregătea să pornească într-o țară mult prea îndepărtată.

— După vreo douăzeci de metri, spuse Torriani, am văzut în fund puțină lumină. Era o scăriță îngustă care urca la suprafață.

— Și dumneata ai urcat?

— Da, domnule.

— Și unde ai ieșit? În Târgul de mostre?

— Era o stradă pe care n-o văzusem niciodată, plină de mașini. Nemișcate. O încâlceală nemaipomenită care le ținea încremenite. Pe trotuare însă o mulțime care se ducea și venea ca și cum... Ați văzut ce fac furnicile când lovești furnicarul cu piciorul?

— Și asta e tot infernul dumitale? O fi fost vreo stradă vecină pe care dumneata n-o cunoști.

— Imposibil. Și apoi, vedeți, domnule inginer? Era două noaptea când m-am vârat în galerie și dincolo... dincolo era ziua. Ziua-n amiaza mare. Și când m-am întors îndărăt, timp în care nu trecuseră decât cel mult zece minute, am găsit tot noapte. Dacă nu e Infernul...

— Dar dacă era Purgatoriul? Mirosea a pucioasă? Ai văzut flăcări?

— Nici o flăcărie. Focul era mai degrabă în ochii acelor nenorociți.

Inginerul părea acum plin de venin, ca și când celălalt și-ar fi bătut joc de el.

— Acum destul. Ia să vedem ușița aia. Dă-mi o mână de ajutor, dragul meu Torriani. Îl avem aici pe domnul Buzzati al nostru dornic, nu-i așa?, să-și urmeze drumul.

Torriani se îndreaptă spre scara de acces.

— Anselmooo! strigă cu o voce de taur și marile goluri subpământene i-o întoarseră într-un ecou cavernos.

De jos apărură un individ în salopetă cu o tașcă de piele la șold.

Torriani îi făcu un semn. Omul acesta era într-adevăr un muncitor. Ciocăni panoul la margine,

panoul se mișcă și se deschise ca o mică punte mobilă. Apărură măruntaiele, o împletitură groasă de sârme îmbrăcate în izolații roșii, galbene, negre, albe, după sistemul circuitelor.

— Iată, spuse Torriani, arătând o ușiță de fier la nivelul podelei.

Era rotundă, cu balama în partea de sus și trei gheare aplecate în care erau înfipite trei buloane mobile, ca în hublourile navelor.

— Dar ăsta este un foarte banal canal de control pentru haznale. Hai, Torriani, ia deschideți-l. O să auziți zgomotul apei. Și cine știe cum mai pute.

Muncitorul desfăcu cele trei șuruburi, deschise ușița. Ne aplecarăm. În partea cealaltă era beznă deplină.

— ăsta nu e zgomot de apă, spusei.

— E altceva decât apă, făcu Torriani satisfăcut.

Inginerul bâlbâi ceva și se retrase. Confuzie, încurcătură, spaimă, poate.

De ce era produs sunetul care venea din adâncimea galeriei? Ce însemna înspăimântătorul sunet? În corul acela încâlcit și nebun părea să se distingă din când în când strigăte și cuvinte omenești pierdute în adânc (pentru o confesiune fulgerătoare în două-trei secunde disperate după o lungă viață de păcate la imanența neașteptată a morții?). Sau era vuietul mașinilor, sau icnetul mașinilor, sau plânsul și implorația bătrânelor accidentate intoxicate mașini ale omului? Cataractă de groaznice lucruri uriașe și dure care cu scrâșnete sălbatice se prăvăleau să strivească alte lucruri, lucruri fragile și simțitoare.

— Nu, nu vă duceți, acolo, îmi spuse inginerul cu un firicel de glas.

Zadarnic! Îmi pusesem salopeta, apucasem lanterna. Îngenuncheai.

— Adio, domnule profesor, îmi spuse Torriani zâmbind cu bunătate. Iertați-mă, poate că vina-i a mea. Poate că trebuia să tac.

Vârâi capul în deschizătură, înaintai târându-mă. Corul îndepărtat deveni vuiet. Jos, în fund, un punct luminos.

III. Drăcoaicele

Galeria se termina, după vreo douăzeci de metri, la picioarele unei scări înguste: și la capătul ei de sus era Infernul.

De deasupra venea o lumină opacă și cenușie ca de zi. Era o singură rampă de vreo treizeci de trepte. În vârf o portiță de fier. Dincolo de portiță treceau profiluri de bărbați și femei, toți umblau grăbiți, le vedeam doar partea superioară, umerii, capul.

De sus nu venea vuiet de trafic ci un neîntrerupt murmur, sau mai degrabă un bubuit înfundat, înăuntrul căruia, ici și colo, se auzeau țipete scurte de claxon.

Cu inima bătându-mi puternic urcai, ajunsei la portiță, trecătorii nu mă luau în seamă. Ce Infern ciudat, erau oameni ca și dumneavoastră, ca și mine, aveau în aparență aceeași consistență corporală, aceleași haine care se văd la noi în mod obișnuit.

Să fi avut dreptate inginerul Vicedomini? Să fi fost totul o glumă, și eu imbecilul să înghit o porcărie ca asta? Iată, deci, Infernul. Pur și simplu un cartier din Milano pe care nu-l cunoșteam.

Și totuși nu se putea explica amănuntul acela care-l impresionase pe asistentul Torriani: cu câteva minute mai înainte, în stația metroului, era două noaptea și aici, acum era zi. Sau totul era un vis? Privii în jur. Era exact scena descrisă de Torriani: în care nu exista nimic, la prima vedere, infernal și diabolic. Ba chiar totul era asemenea experiențelor noastre cotidiene, ba și mai mult: nu era nici o diferență.

Cerul era cerul cenușiu și bituminos, pe care-l cunoaștem prea bine, făcut din fum și din funingine, și dincolo de funestul strat s-ar fi zis că nu e soarele ci o lampă enormă, o lampă chioară ca ale noastre, un gigantic tub de neon, într-atât de livide și de obosite apăreau figurile oamenilor.

Și casele erau ca ale noastre, vedeam acolo și din cele bătrânești și din cele ultramoderne, de la șapte la cincisprezece etaje în medie, nici frumoase, nici urâte, cu aproape toate ferestrele luminate, de după care se zăreau bărbați și femei așezați la locurile de muncă.

Era încurajator faptul că firmele magazinelor și afișele publicitare erau scrise în italiană și se refereau la aceleași produse pe care le folosim zilnic.

Strada n-avea chiar nimic extraordinar. Doar că era în întregime ocupată de automobile nemișcate, exact cum o descriese Torriani.

Automobilele nu erau nemișcate pentru că așa ar fi dorit ele să stea nemișcate sau fiindcă le poruncea vreun semafor. Exista într-adevăr un semafor cam la vreo patruzeci de metri și transmitea lumină verde. Mașinile erau pur și simplu paralizate de un uriaș ambuteiaj care era posibil să se fi propagat în întreg teritoriul orașului, și nu puteau merge nici înainte, nici înapoi.

În interiorul automobilelor nemișcate - oamenii, mai mult bărbați singuri. Nici ei nu păreau să fie umbre ci indivizi în carne și oase. Cu mâinile pe volan, immobili, având pe fețele palide o atonie obtuză ca sub efectul stupefiantelor. N-ar fi putut să iasă nici dacă ar fi vrut, atât de strâns erau băgate mașinile una într-alta. Priveau afară, prin ferestruici, priveau leneș, cu o expresie ciudată, ba chiar fără nici o expresie. Din când în când câte unul atingea claxonul, repezind câte-o ușoară lovitură, fără încredere, ci doar așa, într-o doară.

Palizi, sleiți, pedepsiți, învinși. Și fără cea mai mică speranță.

Atunci mă întrebai: oare acestea este semnul că ne aflăm cu adevărat în Infern? Ori asemenea coșmaruri nu există și în orașele celor vii?

Nu știam să răspund.

Desigur, fixitatea inexpressivă și pierdută a acelor oameni captivi și ținuiți în automobilele lor, la dracu, e o scenă grozavă.

O voce decisă la urechea mea:

— Frumos le stă!

Înaltă, îmbrăcată într-un *tailleur* gri-fer strâns pe talie, o doamnă de vreo patruzeci de ani, foarte frumoasă, se uita cu plăcere la automobile. Se opri la o jumătate de metru de mine, îi zăream profilul. O față de statuie grecească, fermă, autoritară, sigură de sine. Zâmbea.

Instinctiv o întrebai:

— De ce?

Nici măcar nu se întoarse.

— Au făcut cu claxoanele lor un vacarm de infern aproape o oră, răspunse. În sfârșit s-au potolit, blestemații.

Perfectă pronunție italiană, doar cu un „r” ușor alunecat. După care mă privi. Ochi albaștri, ca un curent electric.

— Ați venit urcând scărița? mă întrebă cu ironie.

— Păi... știți... eu...

— Să mergem, domnule, urmați-mă.

În ce încurcătură prostească mă băgasem. Să fi tăcut din gură. Regina amazoanelor deschise ușa cu geamuri a unei case.

— Pe aici, vă rog.

Spuse „vă rog” dar suna mai rău decât o comandă militară. Cum puteam să nu ascult eu, intrusul clandestin? Urmând-o, simții un parfum delicat care amintea de ozon.

Mă conduse la un ascensor. Intrarăm. În cabină mai erau alte șapte persoane. Era înghesuială,

simții presiunea corpurilor, aveau consistență ca și al meu. Deci nu era nici o diferență între damnați și noi cei vii? Aceleași figuri, aceleași haine, aceeași limbă, aceleași reviste ilustrate, chiar și aceleași țigări (un tip cu aliură de contabil scoase din buzunar un pachet cu *Nazionali super* cu filtru și aprinse una).

— Unde mergem? cutezai s-o întreb pe generăleasă.

Dar nu-mi răspunse nimic.

Ieșirăm la etajul zece. Femeia împinse o ușă pe care nu scria nimic. Mă pomenii într-o încăpere mare ca un birou cu un perete în întregime de sticlă. În spatele lui panorama plumburie a orașului.

De la un capăt la celălalt al încăperii se întindea o banchetă ca într-o sală de așteptare. În cealaltă parte, vreo zece fete în șorțulețe negre și cu gulerașe albe de dantelă lucrau unele la mașinile de scris, altele la niște ciudate tastiere cu o mulțime de butoane, altele la niște tablouri de comandă electrice (sau cel puțin mie, care nu mă pricep, așa îmi păreau).

Totul avea un aspect de modernism, lux și eficiență. În fața banchetei trei mici fotolii de piele neagră și o măsuță de sticlă. Dar arhiducesa nu mă invită să șed.

— Ați venit să priviți? mă întrebă fără introducere.

— Știți... doar să-mi arunc ochii... sunt ziarist...

— Intri, privești, îți bagi nasul, ascuți, iei note, nu? Și pe urmă o ștergi fără să plătești taxa, nu?... Nu, domnule, nu e cu puțință... Cine intră la noi trebuie să suporte toate consecințele până la capăt, căci altfel ar fi prea comod.

Apoi strigă:

— Rosella! Rosella!

Veni de grabă o fetiță de vreo optsprezece ani, cu figură încă de copil, cu buza superioară trasă în

sus de tensiunea pielii prea tinere, ochii nevinovați și surprinși.

Poate să fie el infern cât o pofti, gândii, dar cine știe ce grozăvie n-are cum să fie din moment ce e populat cu asemenea mici bestii.

— Rosella, porunci prezidenta, fii bună și ocupă-te puțin de datele generale ale domnului și controlează imediat în fișierul general dacă nu cumva...

— Fără îndoială, făcu Rosella care evident pricepuse din zbor totul.

— Dacă nu cumva ce anume? întrebai, cu neliniște crescândă.

Patroana răspunse placid:

— Dacă nu cumva sunteți din întâmplare înregistrat aici la noi...

— Păi eu abia am sosit!

— Eu nu zic. Dar se mai poate întâmpla... De altfel controlul nu costă nimic.

Îmi dădui numele și prenumele, Rosella se duse să mănuiască tastiera unui cuffaș metalic asemănător calculatoarelor electronice. Se auzi un zumzet. Apoi se aprinse un becuț roșu, se auzi un zgomot sec și un cartonaș dreptunghiular de culoare roșie zbură într-un coșuleț de aluminiu.

Pentesilea - regina amazoanelor - îl luă, părea satisfăcută.

— Îmi închipuiam... De cum l-am văzut jos în stradă... Cu figura lui!

— Adică?

Curioase, alte trei fete în afara Rosellei se apropiaseră de banchetă și ascultau. Nici una nu era de înălțimea Rosellei, ci doar puțin mai mici: proaspete, strălucitoare, inteligente.

— Adică, vreau să spun, dragă domnule Buzzati, că și tu ești de-ai noștri, și chiar de o bucată de vreme.

Trecuse la tu dintr-o dată:

— Eu?

Directoarea flutură fișa prin aer.

— Ascultați-mă, doamnă, spusei. Aici e o mare neînțelegere. Nu știu precis cine sunteți dumneavoastră. Dar vreau să fiu sincer până la capăt... Și o să râdeți, o să râdeți cu lacrimi... Știți ce mi se spusese?

— Ce anume?

— Că aici... că aceasta, în sfârșit... era Infernul, și râsei cu oarecare efort.

— Nu văd ce e de râs aici?

— Bineînțeles totul a fost o glumă.

— Glumă?

— Dar dacă toți sunt vii aici. Oare dumneavoastră nu sunteți vie? Domnișoarele acelea nu sunt vii? Și atunci? Infernul nu e în lumea cealaltă?

— Cine a spus asta? Mai târziu sau mai devreme fiecare își primește totuși pedeapsa.

Cele patru fete asistau amuzate; aveau nasuri mici, ascuțite, iscoditoare.

Eu încercam să mă apăr:

— Eu n-am fost aici niciodată. Cum se face că aveți fișa cu numele meu?

— N-ai fost niciodată în casa asta. Dar orașul pe care-l vezi aici jos îl cunoști foarte bine.

Mă uitai. Nu-l recunoșteam.

— Milano, nu? spuse. Și unde credeai că te afli?

— Țasta e Milano?

— Firește, Milano. Dar e și Hamburg, e și Londra, e și Amsterdam, Chicago și Tokio în același timp. Mă mir de tine. Cu meseria pe care o ai ar fi trebuit să știi că două lumi, trei lumi, zece lumi pot... cum să zic?... pot coexista în același loc, întrepătrunzându-se... Gândeam că tu cunoșteai povestea asta.

— Și eu... Eu deci aș fi damnat?

— Cred că da.

— Dar ce am făcut rău?

— Nu știu, spuse. Nu are importanță. Tu ești damnat pentru că ești astfel făcut. Oamenii ca tine poartă Infernul în suflet de când sunt copii.

Începea să-mi fie frică.

— Și dumneavoastră, doamnă, cine sunteți oare?

Fetele izbucniră în râs. Și ea. Râdeau într-un mod straniu.

— Și ai vrea să știi de asemenea, îmi închipui, cine sunt fetele acestea ale mele. Nu-i așa că sunt niște copile drăguțe? Nu-i așa că îți plac? Vrei să ți le prezint?

Se distra de minune.

— Infernul! insista. Vino să-ți arunci privirea, îl vei recunoaște, nu? Ar trebui să te simți ca acasă...

Mă apucă de braț, mă împinse spre peretele de sticlă.

Văzui atunci orașul de jos cu o precizie miraculoasă, până la cele mai adânci depărtări. Lumina opacă și lividă a zilei scăzând, se aprinseseră luminile la ferestre. Milano, Detroit, Düsseldorf, Paris, Praga, amestecate împreună într-un delir de creste și de prăpăstii, scânteiau, și în această imensă cupă de lumină se agitau oamenii, acești microbi zoriți nebunește de galopul timpului. Însălmântătoarea, orgolioasa mașină construită chiar de ei se învârtea măcinându-i și ei nu fugeau, ba chiar se pregăteau să se arunce în gura angrenajelor.

Inspectoarea mă bătu pe umăr.

— Vino dincolo. Fetele mele vor să-ți arate un mic joc plin de grație.

Chiar și celelalte funcționare care până atunci rămăseseră să-și vadă de lucru se grămădiră în jur cu mici țipete și râsete.

Mă conduseră într-o încăpere vecină, aici erau diverse aparate foarte complicate cu tot felul de ecrane ca ale televizoarelor.

Adorabila Rosella apucă mânerul unei bare asemănătoare, în mic, cu pârgăria acarilor de tren. Și începu o operație îngrozitoare.

IV. Accelerațiile

De după marele perete de sticlă al încăperii domina panorama monstruosului oraș. Care era Infernul? Birmingham? Detroit? Sidney? Osaka? Krasnoiarsk? Samarkand? Milano?

Vedeam furnicile, microbii, oamenii agitându-se fiecare în parte într-o neobosită cursă: pentru ce? pentru ce? Alergau, băteau, scriau, telefonau, discutau, tăiau, mâncau, deschideau, priveau, sărutau, împingeau, gândeau, strângeau, inventau, găureau, lustruiau, murdăreau, vedeam îndoiturile mânecilor, deșirările ciorapilor, curba spinărilor, cutele din jurul ochilor. Le vedeam ochii cu lumina aceea înăuntru, lumină făcută din nevoie, din dorință, suferință, gâfâit, aviditate, din câștig și din frică. În spatele meu, așezate în fața tablourilor de comandă ale unor mașini ciudate, stăteau puternica femeie care pusese mâna pe mine și slujitoarele sale.

Ea, comandanta, se apropie și-mi spuse:

— Vezi?

În fața mea se desfășura, până unde ochiul nu mai ajungea, munca oamenilor. Îi vedeam zbatându-se, fremătând, râzând, cățărându-se, căzând și din nou cățărându-se, străpungându-se, vorbindu-și, zâmbind, plângând, jurând, totul în speranța acelui minut care va veni, a poveștii aceleia care va veni, a acelei povești care se va îndeplini, a celui bine care...

Imperativa doamnă îmi spuse:

— Fii atent!

Apucă cu dreapta un soi de pârghie și o mișcă ușor. Pe un cadran luminos asemenea celui de ceas un ac se mișcă spre dreapta. Numaidecât mișcarea miriadelor de creaturi care populau orașul avu un fel de tresărire, care nu era viață sănătoasă, era neliniște, febră, frenezie, manie de-a face de-a avansa, de-a câștiga, de-a se ridica puțin pe imaginarul trepied al vanităților al ambițiilor al

bietelor noastre victorii. Armată care lupta cu disperare împotriva unui monstru invizibil. Gesturile deveneau convulsive, figurile mai concentrate și mai obosite, vocile mai aspre. Împinse pârghia încă puțin. Oamenii, acolo jos, se repeziră cu un avânt sporit în cele o sută de direcții ale mâinilor lor, în timp ce cupolele impasibile și întunecate ale urâtelor lor catedrale se confundau în fumul nopții.

— Uite-l aici.

O voce grațioasă mă chemă în fața unui mare tablou, tip televizor, de circa un metru pe șaptezeci de centimetri, unde apărea, în prim-plan, un om. Și aici era o mică pârghie, în afara unui șir de butoane, pe care Rosella le manevra.

Omul era așezat într-un mare birou, să tot fi avut vreo patruzeci și cinci de ani, probabil că era un tip important și se agita pe dinăuntru și pe dinafară împotriva monstrului invizibil.

În momentul acela vorbea la telefon: „Nu, spunea el, n-o să reușiți niciodată, oricâte eforturi ați face n-o să reușiți... De acord, ar fi cum îmi place mie... Da, a fost la Berna acum trei ani... interese majore... ar putea să-i ceară amicului meu Roger din consorțiu sau lui Sutter... Nu, în zilele astea mă gândesc la altceva... Cum? V-ați cam înțepat? Nu aveți cumva poftă să-mi faceți neplăceri...”

Intră o secretară cu un pachet de hârtii, un al doilea telefon sună, secretara răspunde: „E Intendența”, spuse ea.

El surâzând luă și al doilea receptor. „Iertați-mă, spuse în primul receptor, sunt chemat, scuzați-mă, vorbim mai târziu și mulțumesc pentru tot.” Apoi în al doilea receptor: „Dragă domnule doctor Ismani... pentru întâlnire așteptam... sigur, sigur... Dumneavoastră înțelegeți, bunăvoința nu lipsește... sigur... În numele republicii, nu?... Nu, asta n-ar fi trebuit s-o spună, dragă doctore Ismani, chiar că n-ar fi trebuit s-o spună...”

Secretara se reîntoarse: „Așteaptă afară mister Compton” informă ea. El zâmbi: „Ah, ciuma asta de sirian”, exclamă el acoperind receptorul. „Introdu-l imediat ce chem.”

Mica Rosella privea amuzată scena.

— Cine e? o întrebai.

— Este omulețul ei, răspunse una dintre celelalte fete cu părul roșu împletit în coadă, și făcea semn spre Rosella.

— Dar cine este?

— Stephen Tiraboschi. Industriaș.

— Industriaș de ce?

— Cine poate ști. Fabrică lucruri.

Atunci se văzu intrând în birou sirianul care era un domn gras și miop. Apoi sună primul telefon, apoi intră un inginer subaltern anunțând o avarie la secția a treia, atunci Stephen se repezi jos dar când fu în uzină îl ajunsese prin interfon comunicarea că sus avea legătura cu Stoccarda, atunci Stephen urcă în fugă să vorbească la telefon, în prag îi întâlni pe cei trei șefi ai comisiei interne care-l așteptau și-n timp ce vorbea cu Stoccarda sună al doilea telefon, era Augusto un vechi și bun prieten, bolnav care, plictisindu-se singur, simțea nevoia să vorbească cu careva. Stephen continua însă să surâdă minunat de sigur de sine.

Frumoasa doamnă din Infern îi făcu semn cu cotul Rosellei.

— Hai, fetițe. Pentru cel de colo n-ai nici o afecțiune, sper.

— Ei, asta-i, făcu Rosella, serioasă și buza superioară i se retrase, viclean și capricios.

În același timp trase încetișor pârgăia spre sine.

Ceva se produse numaidecât în biroul inginerului Tiraboschi. Ca și când se deschide robinetul în cada unde a alunecat cărăbușul și, apa crescând, el înnebunește și se agață frenetic ici și colo de peretele neted de majolică, mereu mai drept și mai impasibil. Ritmul care se strânge,

groaza, orgasmul, palpitația gesturilor și a gândurilor.

Vorbea la telefon: nu, spunea, nu veți reuși niciodată, oricâte eforturi ați putea să cereți amicului meu sau lui Sutter, intră secretara celălalt telefon sună și intendența, mă scuzați, mulțumesc, spuse apoi, dragă doctore, desigur, bunăvoință, secretara, Mister Compton, telefonul, avaria la secția a treia, comunicarea de la Stoccarda, comisia internă. În tot acest timp el surâdea încă drept și tânăr, o forță fenomenală.

Reunite în jurul ecranului, femeile urmăreau frumoasa operațiune, ce pricepută era Rosella, ce delicatețe de supliciu, ce delicioasă păpușică.

Pe ecran acțiunea devenea tot mai trepidantă, în desfășurarea muncii cotidiene a lui Stephen Tiraboschi insinuându-se turma infectă a pisălogilor vârandu-se ca niște purici sau niște ploșnițe. La telefon, pe ușă, pe coridor, la intrare, pe stradă, boturile lor ascuțite și tari se insinuau, pătrunzând în interstițiile timpului, după care își umflau puterea lor inexorabilă, erau recomandații, inventatorii, prietenii prietenilor, binefăcătorii, nelipsiții *public relations*, producătoarele de enciclopedii, plicticoșii simpatici, plicticoșii antipatici, aveau figuri cordiale, ochi agățători, exalau un miros special.

— Magnific, spuse doamna. Priviți genunchiul.

Sub impulsul ostil al lucrurilor, Stephen nu mai surâdea acum ca la început și genunchiul său drept începu să tremure nervos izbind în peretele intern al biroului metalic care răsuna ca o tobă, făcând bum bum.

— Hai, Rosella, accelerează, accelerează, o rugă fetița cu coade. Răsuțește-l un pic.

Rosella zâmbi în mod ciudat din gură, fixă cuiul care blochează pârghia și dădu fuga la telefon. De cum făcu numărul, Stephen se văzu răspunzând numaidecât de-acolo de jos.

„Nu vii odată? Eu sunt gata de-o ora”, se repezi fără milă Rosella. „De ce să vin?” „Dar e vineri scumpule și mi-ai promis, nu? Aranjaserăm pentru ora cinci, nu? Spuseși că la cinci fix să vin să te iau.”

El nu mai zâmbea absolut deloc. „Nu dragă, e o greșeală, e cu neputință astăzi, nici nu-mi mai văd capul de treburi.” „Oh, se smiorcăi micuța. Întotdeauna se întâmplă așa, când vreau și eu ceva, tu, în schimb... Să știi că asta nu se face, da... Uite: dacă într-un ceas nu ești aici să mă iei jur că...”

„Rosella!” „Jur că n-ai să mă mai vezi niciodată”, și întrerupse legătura.

Pe ecran omul gemea, nu mai era drept și tânăr ba chiar se clătina sub mitraliera progresivă: secretara, chemarea de la Livorno, întâlnirea cu profesorul Fox, micul discurs de la Rotary, darul pentru aniversarea fiicei, relatarea la congresul din Rotterdam, secretara, telefonul, lansarea, publicitară a lui Tampomatic, secretara, telefonul, telefonul, și nu poate spune că nu, nu se poate sustrage, trebuie să alerge, să galopeze, să concentreze, să întrerupă totul ca să ajungă la timp căci altfel blestemata aceea, florica aceea, otrava aceea, garantat că-l plantează.

Genunchiul inginerului Tiraboschi bate ritmic în peretele biroului care bubuie surd. „E gata, e gata”, geme mica drăcoiacă roșie. „Hai, Rosella, încă o mică răsucire.”

Strângând dinții în intensitatea perfidiei, Rosella apucă pârghia cu amândouă mâinile și o trase spre sine cu toată puterea, ca și când ar fi vrut să termine.

Era accelerarea ultimă, culmea, lovitura de grație. Inginerul nu mai era Stephen, era o marionetă smintită care se zvârcolea, vocifera, horcăia, sălta de colo până acolo, cu țopăieli anapoda, o înspăimântătoare descărcare distrugătoare pusese în cele din urmă stăpânire pe

el. În efortul de-a trage pârghia Rosella se făcuse roșie ca focul.

— Și micul infarct când îl lovește? întrebă doamna, cu reproș parcă. Are o rezistență de fier omul ăsta.

— Oh! îl lovește, îl lovește! strigă Roșia.

Un ultim spasm muscular al suavei Rosella se repercuta în Stephen cu o explozie epileptică. La un moment dat, când apucă încă o dată receptorul telefonului, zvâcni în aer ca un maimuțoi străbătând câțiva metri și în saltul său capul îi vibra la dreapta și la stânga ca un steguleț de hârtie agitat de vânt.

Căzu lat pe podea, cu burta în jos, țeapăn.

— Aș zice că-i o trebușoară pe cinste, aprobă patroana.

Și ca și cum gândul ar fi dus-o în altă parte, mă fixă în ochi:

— Și ăsta de-aici? spuse. Dacă l-am încerca puțin.

— Sigur, sigur, explodă Roșcata

— Nu, vă implor, spusei. Eu sunt aici cu treburi.

Teribila doamnă mă cercetă cu intensitate. Apoi:

— Du-te. Du-te atunci și fă o mică inspecție. La momentul oportun știu eu cum să te înhaț... N-o să-ți facă rău dacă tropăi puțin.

V. Singurătățile

Ce lucruri ciudate acolo jos în Infern, acolo unde mă trimiseseră să locuiesc. În partea din față era un spectacol foarte frumos. Ningeă vesel în cinstea ajunului de Crăciun, în mijlocul luminilor candelabrelor, aleilor, căilor de acces, minunatelor ghirlande de cârnăciori și a micilor mașinării strălucitoare. În mod evident, văzute de departe, nu se distingeau prea bine fețele oamenilor, dacă erau bucuroase sau nu, dar mișcarea, agitația, febra da,

asta se simțea! Pe marginea unei ferestre, o pisică se întinsese somnoroasă în lumina dulce și tânără a soarelui de mai, ora zece dimineața fiind propice „specialiștilor în economie” pe coridoarele solemne și bine întreținute ale stabilimentelor bancare unde pătrundeau razele oblice ale soarelui în norișorii de fum albăstrui ale țigărilor cu filtru. Și crepusculul lui octombrie? Ce ziceți de asta? Cerul de un albastru profund și soarele care lovește geamurile și clădirile de aluminiu strălucind în timp ce redeschiderea universităților oferă acea senzație de mare aventură care pornește, și ea care-l așteaptă, în umbră, în grădina dezgolită, cufundată în scumpa ei haină de blană. Și încă zorii, de culoare vernil, spălați complet de vântul care face să tremure educatorii pe străduțele portului și izbește micile valuri iritate, sirenele guturale, agitația umbrelor, mugetul verde al parcurilor, dorința de a munci. Sau cel puțin, asta pare a se vedea de departe.

Asta pare a se vedea. Dar există cealaltă parte a casei, interiorul, adâncurile ei, galeriile, secretele omului.

De cealaltă parte, unde nu se sărbătorește Crăciunul, nici soare de mai, nici zori de cristal, ci doar o lumină gri, uniformă, care inundă curtea, la ora 2:30-2:45 după-amiaza, da, ar putea fi o oră 14:40 flască, a unei umede și indolente duminici blestemate. Vedeți, acolo, chiar deasupra, pe zidul din stânga, acel mic unghi unde lumina pătrunde greu, acel șir de ferestre misterioase. Acolo stau tăcute ființe umane care au iluzia de a nu fi văzute.

Afară, în stradă, animația, circulația, banii, energia, luxul, lupta tumultoasă.

Aici, în curtea imobilelor aflate în coproprietate, singurătățile aride, ai noștri, ai voștri...

Fereastra de la etajul nouă este deschisă foarte aproape de mine: un fel de mică debara unde se găsește un copilăș. Trebuie să aibă în jur de șase ani, e urât, așezat pe jos, bine îmbrăcat, imobil în

mijlocul unor jucării dezmembrate, de animale de pluș, patine, tatăl e la serviciu, mama în camera de alături cu cineva... Iată-l acum că se ridică lent, cu o figură înspăimântătoare și se îndreaptă spre ușă. Văzut din spate, are cel puțin cincizeci și opt de ani; exact așa va fi și bătrân. Pune mâna pe clanță, o apasă, împinge, dar ușa nu se deschide, l-au închis pe partea cealaltă cu cheia. „Mamă, mamă!” strigă atunci, dar numai de două ori. Foarte serios se reîntoarce în mijlocul odăii, ridică un mușunache care de aici nu se distinge bine, apoi lipsit de interes îl lasă să cadă. Se așează din nou cu picioarele răsucite cu acea facilități pe care o au copiii, nu privește la fereastră deoarece știe prea bine că e inutil, privește în schimb ceva, fix, într-un colț care de aici nu se vede, și de dincolo se aude un glas ascuțit și amuzat care aduce a „ihi ihi”, apoi din nou tăcere. Cele două mânuțe se închid și se deschid pe podeaua de linoleum ca pentru a apuca ceva care nu există, fiind cuprins încet-încet de sughițuri de plâns.

Etajul opt, birou mare, mobile electronice, bărbatul e așezat la masa de lucru, cu stiloul în mână ca să corecteze textul scris, dar stiloul nu se mișcă. Are patruzeci și cinci de ani, mustăcioară și ochelari, bogat, deprins să comande. Scaunul secretarei e gol, au plecat comisionarii, oamenii de nădejde ai consorțiilor, consilierii, delegații, reprezentanții Americilor, bancherii, plenipotențiarii, a venit seara. Programul sfârșindu-se, nimeni deci nu mai are nevoie de el, tac obosite cele cinci telefoane negre, omul le privește neliniștit, indefinibilă sete interioară, neajungându-i marile, puternicele, solidele, invidiatele lucruri pe care le are. Nevoie de libertate? De nebunie? De tinerețe? De dragoste? Cade seara, s-a lăsat seara, importantul, autoritarul, foarte temutul, văd că ia cele cinci telefoane negre, unul câte unul și le pune pe genunchi și le mângâie ca pe niște pisici viclene și

egoiste. Țârâiți, sunați, chemați, dați-mă gata credincioși prieteni în atâtea bătălii, nu-mi vorbiți numai de șiruri de cifre de polițe, măcar o singură dată vorbiți-mi de alte lucruri stupide. Însă nici unul dintre cei cinci motani nu se mișcă, duri, ermetici, muți, nici unul nu răspunde la atingerea mâinilor inaccesibile. Afară, în vastul regat, dincolo de cei patru pereți, toți îl cunosc desigur și știu cum îl cheamă, dar acum, când teribila noapte va veni, nimeni nu-l caută, nu-l strigă, nici femeie, nici zdrențuros, nici câine, nu mai au nevoie de el.

Etajul șapte. Se văd doar două picioare goale abandonate și imobile ca acelea ale unui mic Crist la coborârea de pe cruce. Acum când au plecat rudele, fiecare la interesul său, când au plecat cumetrele, prietenele, bunul don Gervasoni de la parohie, directorul de studii, profesoara, medicul fiscal, comisarul de la P.S.^[32], florarul, antreprenorul funebru, colegii de clasă în grup, acum când casa a rămas goală și toți cei care cu zece minute mai înainte se aflau aici deplângând, lăcrimând, sughițând, sunt acum pe drum, plini de viață, pălăvrăgesc, râd, fumează, mănâncă prăjituri cu frișcă, acum când a revenit calmul, femeia s-a apucat să-și spele copilul mort ca s-o pornească pe lumea cealaltă îngrijit cum se cuvine. L-a omorât un camion, l-a înecat o barcă, a fost din pricina trenului, a digului. Nenorocirea a produs o puternică impresie, au vorbit radioul și ziarele dar douăzeci și patru de ore au și trecut, și sunt destul de multe. Firește trebuie o cârpuliță moale, apă caldută, buretele, dragoste. Garantat că nimeni n-o va întrerupe, deranja, au altele pe cap. De aici de sus îi aud mereu vocea, nu sunt gemete de disperare, ci sunt vorbe liniștite cum spun mamele în fiecare zi, numai că e pentru ultima dată. „Știi ce ești tu Puișor? Ești un purceluș mare, uite ce negre sunt urechile astea, și aici sub gât... dacă n-aș fi fost eu, în ce hal te-ai fi dus tu la școală. Dar ce ai astăzi Puișor? Ești liniștit nu protestezi, nu

tipi, astăzi chiar că ești cuminte...” Apoi o bufnitură, o lungă tăcere în formă de monstru cu o coadă nesfârșită.

Mai e cineva care spală la etajul de jos, numărul șase. Îngenuncheat pe plăcile pardoselii freacă cu cârpa o pată ovală. De sus nu poate fi văzut chipul ci numai mâinile care freacă îndârjit cu o mișcare circulară. În cameră e pus să cânte un tranzistor care sfârâie și şuieră transmițând muzică *swing*. O pată ovală și întunecată de o culoare care seamănă oarecum cu a sângelui. Dar iată că cele două mâini dispar, părăsind cârpa, iată-l pe el apropiindu-se de pervazul ferestrei, e un tânăr de vreo treizeci de ani, solid, sănătos, sportiv, purtând chiar favoriți. Privește împrejur, aprinde o țigară, zâmbește, cine e mai liniștit decât el? Nu s-a întâmplat absolut nimic. O casă respectabilă și ireproșabilă. El fumează trăgând încet din țigară, de ce să se grăbească? Aruncă ultimul chiștoc, se retrage, mukul aprins se pierde cu o traiectorie elegantă, peste acoperișurile plasate în penumbră. Apoi, în lumina care se pierde, din nou cele două mâini care freacă, freacă turbate, și pata devine tot mai neagră, se lungește, se lărgeste, se umflă victorioasă în zgomotul strident al unui dans, al unui *surf*⁴³¹, al unei sambe, a unei lumi îndepărtate în care el nu se va mai întoarce niciodată.

La etajul cinci, ultimul în care de pe poziția mea se putea vedea ceva, se afla tot un bărbat. Nu spun că exista într-adevăr: se afla. Lumina moartă a curții interioare se ducea ca și chelnerul decrepit al bătrânei cafenele când pleacă ultimul client. Îl vedeam de sus în jos, în perspectivă aproape verticală. Stă în picioare, nemișcat pierdut naufragiat pe o mare ostilă și neagră care-l înconjura cu întinderi uriașe. Îi vedeam spinarea, puțin adusă, vârful craniului, părul scurt și cenușiu. În picioare ca și când ar fi stat în poziție de drepti. În fața cui?

Îl vedeam, îl priveam, pe neașteptate îl recunoscui după modul caracteristic de a-și îndoi ceafa, vechiul meu tovarăș! El. Ani petrecuserăm împreună, aceleași gânduri, dorințe, izbucniri, disperări. Eram prieteni, de-o intimitate extraordinară, chiar dacă avea un aspect ingrat, și atâția ani mi-a fost drag. Stătea acum în fața oglinzii, drept și adus de spate, orgolios și înfrânt, stăpân și sclav, cu acea urâtă cută la colțul ochiului.

Și de ce așa de nemișcat? Ce se întâmplase? Vreo amintire? Sau vechea și umilitoarea rană care, din când în când, se crispează și dă sânge? Sau remușcarea? Sau gândul că a greșit în toate? Sau prietenii pierduți? Sau regretele?

Regrete pentru ce? Pentru tinerețea pierdută la întâmplare? Dar el își râde de tinerețe, tinerețea nu i-a dat decât suferință și melancolie. El râde de asta, ha! Ha!. El are tot ce poate omul să-și dorească în mod cinstit. Nu, rectific, la timp. Nu chiar tot, ci numai ceva. Chiar nimic, dacă stau acum să mă gândesc. Ajuns aici, îl strigai aplecându-mă peste pervazul ferestrei. *Ciao*, spusei, pentru că era un vechi prieten. El nici nu se întoarse măcar, ci făcu un semn cu mâna dreaptă ca să spună plecați, plecați. Atunci *adieu*. Îmbrăcat în gri cu un stilou și o agendă în buzunarul interior al hainei, cu ceafa tare, scrobită. Și trebuia să-l vedeți. Și încerca să se țină drept, cu mâinile în șolduri, imbecilul. Și zâmbea chiar. Eram eu.

După care, spre surprinderea mea, se deschise larg din nou etajul de deasupra. Iluminată cu neon, o sală mare căreia nici nu-i vedeam capătul, înțesată de lume. Barem ăștia nu sunt singuri, gândii.

Era o zi de primire, era un concert, era un *cocktail*, era o conferință, era o adunare, era o reuniune. Sala era înțesată, dar continuau să sosească și se îngrămădeau unii peste alții.

Băgai de seamă că eram și eu, care coborâsem de la etajul de deasupra. Recunoscui o mulțime de persoane, tovarășii de muncă cu care trăiam cot la cot de zeci de ani și nu știm, nu vom ști niciodată ce sunt, colocatarii care de zeci de ani dorm în fiecare noapte dincolo de zid, cam la vreo cincizeci de centimetri și nu le auzim nici măcar răsuflarea, dar nu știm, nu vom ști niciodată ce sunt, se aflau acolo medicul nostru, droghistul, omul de la garaj, debitantul, portăreasa, omul de serviciu pe care de zeci de ani îi întâlnim și cu care vorbim și nu știm, nu vom ști niciodată cine sunt. Acum se aflau în mulțime unii lângă alții, se priveau cu priviri șterse, nici unul nu se recunoștea

Și astfel, când pianistul atacă *Appassionata*, când conferențiarul spuse „deci”, când valetul servi paharele cu Martini, toți făcură o mișcare cu gura, asemenea peștilor care mor, invocând poate un pic de aer, un gram măcar din lucrul acela cu gust oribil care se numește milă, dragoste. Dar nici unul nu se elibera, nici unul nu era în stare să iasă din lada de fier în care se afla închis încă de la naștere, din orgolioasa, cretina, cutie a vieții.

VI. Entrümpelung

Și în metropolele Infernului există zile de sărbătoare, în care omul se bucură. Dar cum? Una dintre cele mai importante cade la jumătatea lui mai și se cheamă Entrümpelung, obicei poate de origine germană, care însemnează golire, desființare. Orice casă, la 15 mai, se debarasează de vechituri, depozitându-le sau trântindu-le pe trotuare. Populația bolgiei se eliberează de lucrurile stricate, devenite inutile, antipatice, plicticoase. Este sărbătoarea tinereții, a renașterii, a speranței, ah!

Într-o dimineață dormeam în micul apartament pe care mi-l încredințase doamna Belzebut, tipa

aceea teribilă pe care o întâlnisem în prima zi. Dormeam și mă trezire niște zgomote de mobile smucite și târâte, de pași, de zarvă. O jumătate de oră răbdai. Apoi mă uitai la ceas, era șapte fără un sfert. Ieșii în halat să văd ce se întâmplă. Voci, chemări, senzația că întreg imobilul acela mare se trezise.

Urcai un rând de scări, de-acolo provenea hărmălaia. În pragul unui apartament o bătrânică, în halat și ea, dar aranjată, bine pieptănată, de vreo șaizeci de ani.

— Ce s-a întâmplat?

Ea zâmbi:

— Nu știți? Peste trei zile este Entrümpelung, marea sărbătoare a primăverii.

— Și ce însemnează asta?

— Este sărbătoarea curățeniei. Afară, afară, cu tot ce nu mai folosește. Aruncăm vechiturile în stradă. Mobile, cărți, hârtii, fleacuri, cioburi cu grămada. Apoi vin furgoanele municipiului și le duc de-aici.

Tot cu acel surâs reținut pe buze. Era drăguță, chiar grațioasă, în ciuda zbârciturilor. Surâsul înflori:

— I-ați observat pe bătrâni? mă întrebă.

— Care bătrâni?

— Toți. În zilele astea bătrânii sunt nemaipomeniți de drăguți, răbdători, serviabili. Și știți de ce?

Tăcui:

— În ziua de Entrümpelung, îmi explică ea, familiile au dreptul și chiar datoria să înlăture lucrurile inutile. Și astfel bătrânii sunt aruncați afară laolaltă cu gunoaiele și fiarele vechi.

O privii uimit:

— Mă iertați, doamnă, dar dumneavoastră nu vă e frică?

— Copil ce ești! exclamă râzând. Mie să-mi fie frică? Frică de ce? Frică să nu mă arunce la gunoi? Asta-i o chestie grozavă!

Râdea cu o nonșalanță tinerească. Deschise o ușă care purta o plăcuță cu numele Kalinen.

— Fedra, strigă ea Gianni! Veniți încoa', vă rog.

Din anticamera în penumbră se iviră el și ea: Gianni și Fedra.

— Domnul Buzzati, făcu ea prezentările. Nepotul meu, Gianni Kalinen și soția sa, Fedra. Trase aer în piept. Ascultă, Gianni, că-i o chestie de toată frumusețea. Știi ce m-a întrebat acest domn?

Gianni o privi nedumerit.

— M-a întrebat dacă nu cumva mă tem de Entrümpelung! Dacă nu mă tem să fiu... să fiu... Nu găsești că-i frumos de tot?

Gianni și Fedra zâmbeau. O priveau pe bătrânică cu dragoste. Izbucnesc chiar în râs, râd să se prăpădească de nebunia absurdității unei asemenea idei. Ei, Gianni și Fedra, să se debaraseze de iubita, neprețuita mătușă Tussi!

În noaptea din 14 spre 15 mai fu o zgomotoasă agitație. Mugete de camion, bufnituri, izbituri, scârțâieli. Dimineața când ieșii era ca și când s-ar fi ridicat baricade. În fața fiecărei case, pe trotuare adunată o grămadă de rămășițe de tot felul, mobile dezmembrate, căzi de baie ruginite, sobe, cuiere, gravuri vechi, blănuri roase, mizeriile noastre părăsite pe plajă de marea zilelor, lămpi demodate, vechile schiuri, o oală știrbită, colivia goală, cărțile pe care nimeni nu le-a citit, steagul național decolorat, oalele de noapte, sacul cu cartofi putreziți, sacul cu rumeguș, sacul cu poezii uitate!

Mă găseam în fața unui delușor de dulapuri scaune scrinuri desfundate, dosare de birou cu cartoanele lor groase, biciclete de tipuri străvechi, zdrențe fără nume, putreziciuni, pisici moarte, W.C.-uri sparte, reziduuri indescriptibile ale unor lungi și frământate conviețuiri, instrumente, haine intime, rușini ajunse în ultimul stadiu de uzură. Privii în sus, era un falanster imens și întunecat

care oprea lumina, cu o sută de mii de ferestre opace. Apoi băgai de seamă un sac care se mișca singur prin niște răsuceli lăuntrice, lipsite de vlagă. Și din el se auzea o voce: „Oh, oh!” făcea, supusă, răgușită, resemnată.

Mă uitai în jur speriat.

O femeie de lângă mine, cu un mare sac de cumpărături, plin cu tot feluri de lucruri, mă observă:

— Ce vreți să fie? Unul din ăia. Un bătrân. Era și timpul, nu?

Un băiețuș cu un ciuf obraznic se apropie de sac și-i trage un picior. Răspunde un muget cavernos.

Dintr-o drogherie iese o femeie zâmbitoare, cu o găleată plină cu apă, apropiindu-se de sacul care se mișcă încet.

— De când s-a luminat de ziuă ăsta-mi rupe inima. Te-ai bucurat de viață, nu? Atunci ce mai vrei? Na, ține asta!

Spunând aceasta răstoarnă găleata de apă pe omul băgat în sac, care e bătrân, obosit, nu poate să asigure o cantitate normală de productivitate, nu mai e în stare să alerge, să rupă, să urască, să facă dragoste. Și de aceea este eliminat. Peste puțin vor veni oamenii autorităților municipale, îl vor arunca în canal.

Atunci simt că mă bate cineva pe umăr. Este ea, Madame Belzebut, regina amazoanelor, frumoasa blestemată:

— *Ciao*, dragă domnule. Nu vii sus să vezi?

Mi-a prins încheietura mâinii și mă trage după ea. Ușa cu geamuri a primei mele zile de Infern, ascensorul primei zile, biroul-laborator al primei zile. Iar fetișcanele acelea perfide, iar ecranele aprinse, care dezvăluiau intimitatea milioaneilor de ființe înghesuite pe atâția kilometri în jur.

Aici, de exemplu, se vede un dormitor. Pe pat o femeie corpolentă trecută de șaptezeci de ani, pusă-n ghips până la brâu. Stă de vorbă cu o doamnă de vârstă mijlocie, foarte elegantă.

— Duceți-mă la spital, doamnă, duceți-mă la sanatoriu, doamnă, aici vă încurc, nu mai pot face nimic, nu mai sunt bună de nimic.

— Glumești, dragă Tata, răspunde doamna. Astăzi vine doctorul și ne vom hotărî unde...

Între timp drăcoaica îmi explică:

— A alăptat-o pe mamă, i-a crescut fetele, acum îngrijește de nepoței, cincizeci de ani de serviciu în aceeași casă. Și-a rupt un femur. Acum să vezi ce se întâmplă.

Scena pe ecran: se aud niște voci care se apropie, năvălesc cinci copii și cele două tinere mame ale lor cu mare veselie: „A sosit doctorul!” strigă. „Și doctorul o va face bine pe Tata!” strigă mereu, deschid larg fereastra, împing patul lângă fereastră. „Puțin aer curat pentru Tata”, strigă. „Și acum să vezi ce săritură grozavă face Tata” Cele trei femei și cei cinci copii îi dau un brânci cumplit bătrânei, o împing din pat, pe pervazul ferestrei, și mai în afară. „Trăiască Tata!” strigă. Jos se aude o bufnitură oribilă. Mrs. Belzebut mă trage numaidecât la un alt ecran:

— Este faimosul Walter Schrumpf, fabricant de oțel, din marea dinastie Schrumpf. L-au făcut cavaler al muncii, funcționarii și maeștrii îl sărbătoresc.

În marea curte a întreprinderii, în picioare pe o estradă roșie, bătrânul Schrumpf mulțumește celor prezenți, lacrimi de emoție îi brăzdează obrazii. În timp ce vorbește, doi înalți funcționari în costume albastre, la două rânduri, se apropie pe la spate, se apleacă, îi trec un laț metalic în jurul gleznelor, se ridică, trag deodată de laț cu toată forța. „Să știți că eu vă consider pe toți ca pe copiii mei”, tocmai declara bătrânul. „Aș vrea ca voi să mă considerați ca ta...” Se prăbușește, zdrobindu-și cu totul fața de estradă, din cer coboară gheara unei macarale foarte înalte, îl fac să atârne de picioare ca un porc, îndobitocit de surpriză și de groază el bâlbâie cuvinte nedeslușite. „Acum n-o să mai poruncești,

bătrân scârbos!” Îi dau cu toții ocol administrându-i palme sălbatice. După vreo douăzeci de lovituri și-a pierdut ochelarii, dinții, simțirea. Macaraua îl ridică și-l duce.

Un al treilea ecran: văd o casă mic-burgheză, disting fețe cunoscute. Sigur că da. Iat-o pe drăguța mătușă Tussi, iată-l pe nepotul Gianni Kalinen cu simpatika lui soție Fedra, sunt și cei doi copii. Așezați în tihnă la masa familială, vorbind despre Entrümpelung, îi compătimesc pe bieții bătrâni. Mai ales Gianni și Fedra sunt indignați. În clipa aceea se aude soneria de la intrare. Sunt doi uriași slujbași comunali, cu chipiu și cămăși albe. „Dumneavoastră sunteți doamna Teresa Kalinen, zisă Tussi?” întreabă arătând un document. „Eu sunt, răspunde bătrâna. De ce?” „Îmi pare rău, doamnă, dar trebuie să ne urmați.” „Să vă urmez, unde? La ora asta? Și de ce?” Mătușă Tussi e palidă ca moartea, se uită în jur zăpăcită cu presentimentul îngrozitor, îl fixează pe nepot rugătoare, o fixează pe nepoată rugătoare. Dar nepoții nu suflă.

„Ce să mai vorbim, face unul dintre slujbași. Aici e foarte clară semnătura nepotului dumneavoastră, așa că totul e în perfectă ordine.”

„Imposibil, exclamă mătușă Tussi. Nu, nu se poate să fi semnat nepotul meu, nu se poate să fi făcut el asta... E adevărat Gianni? Vorbește, Gianni, explică-le tu că e o greșeală, o încurcătură.”

Dar Gianni nu vorbește nu explică, Gianni nu suflă, nu suflă nici soția lui, iar copiii asistă cu aer amuzat.

„Vorbește, Gianni, te implor... spune ceva!” se roagă mătușă Tussi dându-se îndărăt.

Un slujbaş se aruncă apucând-o de încheietura mâinii. E ușoară și fragilă ca un copil. „Mișcă-te, vrăjitoareo, s-a terminat distracția.”

Cu o brutală repeziciune profesională, deoarece se aruncă la pământ, o târăsc urlând afară din

odaie, afară din apartament, jos pe scări, lăsând-o să se izbească rău din treaptă în treaptă, cu un oribil zgomot de oase. Gianni, Fedra și copiii nu s-au mișcat cu un centimetru. În cele din urmă el oftează îndelung, ușurat: „Bine că s-a făcut ș-asta, spune, apucându-se să mănânce din nou. E bună tocana asta.”

VII. Fiara la volan

Poate că directorul a făcut rău să aleagă pentru un „*reportage*” despre Infern, un om timid, plăpând, prăpădit și dezarmat ca mine. La cea mai mică încurcătură eu roșesc și mă bâlbâi, nu am nici optzeci de centimetri la torace, am complexe de inferioritate, bărbia trasă înapoi și dacă mi-o scot vreodată înainte o fac numai dacă-mi dau silința. Noroc că mi-am cumpărat cel puțin un automobil.

Dar silința contează prea puțin într-un loc cum e Infernul. În aparență totul, aici, poate semăna identic cu viața obișnuită. În unele clipe mi se pare că sunt chiar la Milano: chiar și unele străzi sunt identice, firmele prăvăliilor, afișele, figurile oamenilor, felul de-a umbla și așa mai departe. Cu toate astea, de cum ai de-a face cu cineva, chiar pentru o simplă informație, sau cele două-trei cuvinte care se schimbă ca să cumperi un pachet de țigări sau să bei o cafea, e de ajuns foarte puțin ca să descoperi numaidecât o indiferență, o depărtare, o răceală impasibilă și cenușie. E ca și când ai atinge un înveliș moale de puf și ți-ai da seama că dedesubt se află o placă de fier sau de marmură. Și această enormă placă descurajantă este lată cât orașul, nu există un singur colțișor aici, în metropola Infernului, unde să nu te lovești de acesta duritate blestemată. Pentru aceasta ar fi necesari tipi mult mai robuști și mai dezghețați decât mine. Din fericire acum am o mașină.

Atât de mare este asemănarea dintre anumite părți ale Infernului cu Milano, că uneori se naște o îndoială: că adică o diferență nu există, și că în realitate sunt același lucru, și că și la Milano - spun Milano ca să spun orașul nostru, al fiecăruia dintre noi, orașul vieții obișnuite - și la Milano ar fi de ajuns să dai puțin la o parte acoperământul, vâlul, să zgârii vopseaua moale ca să descoperi tăria, marea placă de indiferență și de gheață.

Am cumpărat un automobil, din fericire, și situația s-a ameliorat. Face foarte mult, aici, în Infern, automobilul.

Când m-am dus să mi-l ridic, lucru curios: mașinile gata de livrat sunt aliniate, în șiruri lungi, într-o hală uriașă. Ei bine, știți cine se agita printre limuzinele acelea, purtând o extravagantă salopetă albastră? Rosella, tânăra asistentă a lui Madame Belzebut, drăcoaica cea grațioasă. Ne-am recunoscut de la prima vedere:

— Ce faceți aici, dichisită în felul ăsta?

— Eu? Lucrez.

— Ați părăsit-o pe Doamna?

— Nicidecum. Și aici și acolo în același timp. De fapt e tot aceeași firmă.

Râse ușor. Ținea în mână ceva asemănător cu o seringă uriașă.

— Și ce lucrați?

— Finisaj de caroserii, răspunse. Destul de interesant. Toate bune, *ciao*.

Dădu să plece, apoi se întoarse, strigând:

— V-am văzut mașina. Model extra. Felicitări. I-am făcut un retuș special.

Atunci șeful de sală mă chemă să-mi predea mașina Era neagră, avea înăuntru acel miros deosebit de vopsea nouă, acel fel de tinerețe. Dar ce dracu putea să învâртеască Rosella în marea fabrică de automobile? Se afla aici din întâmplare când sosisem eu? Și ce vrea ea să spună prin acel „retuș special”? Firește, de cum mă așezai la volan, mă simții reînviat.

Dar adevărata schimbare începu după câteva ore. Nu știu, aveam senzația că din cercul volanului se degaja un fluid, o energie nemărginită care îmi urca prin brațe în sus și se propaga pretutindeni.

„Bull 370” era, desigur, o mașină frumoasă. Nici burgheză, nici turtită, și nici chiar de *playboy*. Cu două locuri, dar nu era tip sport. Cu un bot impresionant și impertinent. De când o conduc, sunt altul. La bordul mașinii „Bull 370” sunt mai tânăr și mai tare, am devenit chiar mai frumos, eu care am suferit totdeauna din pricina figurii mele. Am abordat o expresie dezinvoltă, viguroasă și foarte mondenă, femeile ar trebui să mă privească cu plăcere și să mă dorească. Dacă micșorez viteza și mă opresc, fetele frumoase se vor repezi să mă fure, ce greu e să te ferești de ploaia lor de sărutări.

Mi s-a îmbunătățit înfățișarea, mi s-a îmbunătățit pe trei sferturi, mai ales din profil. E un profil de proconsul roman din primul imperiu, deopotrivă de viril și de aristocratic, e un profil de campion de box. Nasul meu era drept, moale și insignifiant, acum e mai degrabă acvilin și în același timp dârț, ceea ce e foarte dificil de obținut. Nu știu dacă se poate vorbi de frumusețe în sens clasic, dar cu toate astea acum îmi place enorm de mult când mă examinez în oglinjoara retrovizoare.

Miraculoasă este, mai presus de orice, siguranța pe care o am în mine, când sunt la volanul lui „Bull”. Până ieri nu aveam nici cea mai mică importanță, acum am devenit foarte important, gândesc că sunt un om extrem de important, ba chiar cel mai important din întregul oraș-metropolă, nici nu mai găsesc superlativul potrivit.

Încrederea în mine, buna dispoziție fizică, o doză de sălbatică energie, o insolență athletică: am niște mușchi pectorali de par poarta Domului, am poftă să fac să se audă cine sunt, am poftă să fac scandal, eu, gândiți-vă, care doar la ideea unei

discuții în public simțeam că leșin. Bag în viteza întâi și într-a doua, fac viraje, țeava de eșapament vibrează și se înroșește, cei optzeci de cai pe care-i am tropăie, galopează pe străzi, copitele lor produc niște răpăieli blestemate de-o putere nemărginită; optzeci, nouăzeci, o sută, două sute, șase sute de mii de cai pursânge.

Era unul, mai adineauri, care venea din dreapta. Am frânat. Dar tipul mi-a văzut fața, a frânat și el, mi-a făcut semn să trec. Atunci eu am devenit o fiară, secătură, mitocan, zbieram; se cuvine să treci tu, ce sunt farafastâcurile astea? Și m-am făcut că mă dau jos. Norocul lui că a șters-o.

Și șoferul acela de camion? La un semafor trebuia să virez la stânga, mă oprisem în mijlocul încrucișării, împiedicam trecerea autocarului. Omul s-a apropiat de fereastră, era un haidamac înspăimântător, și cu un braț de gorilă a început să lovească în portiera lui, ca ieșit din minți, strigând:

— Hai, băi mămăligă, mișcă odată!

Și cum a spus-o, în bătaie de joc, lumea a izbucnit în râs. Atunci am coborât, m-am apropiat de camion, am auzit cum se făcea liniște în jur (în clipa aceea ce mutră aveam?):

— Ia ascultă, mă, am întrebat-o pe gorilă, ai ceva de spus? Te doare ceva?

— Cine eu?, nu, iertați. Zisesem și eu așa, în glumă.

Am auzit că aici în Infern pun pe volanele mașinilor o vopsea specială care este un drog asemănător cu acela faimos care dezlanțuia instinctele tulburi ale doctorului Jekyll. Poate din pricina aceasta atâtea persoane blânde și la locul lor se transformă în călăi brutali și spurcați la gură de îndată ce conduc o mașină. De aceea orice amintire de curtoazie piere, se simt niște lupi printre lupi. Chestiuni ridicole de prioritate punând în discuție sacra onoare, nerăbdarea, grosolănia, intoleranța fiind stăpâne. Mașina mea mai ales trebuie să se fi bucurat de o atenție specială.

Grațioasa Rosella, cu „retușul său special”, probabil că exagerase doza.

De aceea când conduc mașina asta „Bull 370” mă simt cu satisfacție o fiară, un Nembo Kid: o plenitudine bestială de viață, o poftă nebună de-a trece peste orice, dorința de-a mă impune, de-a mă face temut și respectat, plăcerea de-a jigni, de-a rosti epitete vulgare și de aceea umilitoare, tocmai lucrurile pe care altădată le uram din cale-afară.

Mai mult: cruzimea aceasta interioară trebuie să se reflecte pe chipul meu, pe expresia mea, în mișcarea membrelor. Eu îmi fac iluzia că sunt mult mai frumos decât înainte. Și cu toate astea când explodează mânia mea automobilistică, citesc în ochii celor de față repulsie și oroare cum i se întâmpla lui Mr. Hyde. Oare Demonul e cel care triumfă în mine?

Apoi seara, când în singurătatea imensă a casei mele mă întorc cu gândul la ziua ce-a trecut, mă înspăimânt. Așadar Infernul a pătruns în mine, mi-a pătruns în sânge, mă bucur de răul și de suferința altuia, mă bucur să-mi asupresc aproapele, aș vrea adesea să frustrez, să bat, să sfâșii, să ucid. În unele zile alerg prin oraș cu mașina mea puternică ore în șir, fără scop, cu singura speranță într-un incident care să-mi permită să mă iau la ceartă și să-mi descarc ura și violența pe care le port în suflet. Și nu și-a dat seama idiotul acela că soseam eu? Nu avea oglinjoara? De ce nu a aprins semnalizatoarele? Ieșind brusc de pe locul de parcare, o mașină cu capacitate medie mi-a tăiat drumul, așa că m-am izbit de ea, adio splendidul meu far din dreapta.

— Imbecilule! zbier, sărind din mașină. Uite ce dezastru mi-ai făcut. Cum poate fi oare un om atât de dobitoc?

Era un domn cam de vreo patruzeci și cinci de ani, cu o tânără blondă și drăguță.

Zâmbește, se apleacă pe fereastră:

— Știți, domnule, ce am de spus?

— Ce?

— Că aveți perfectă dreptate.

— Aha, acum mai faceți și pe spiritualul?

Coboară și el. Îmi dau seama cu abjectă bucurie că aspectul meu îl înfioară.

— Îmi pare rău, vă rog să mă credeți, spune el întinzându-mi cartea de vizită. Din fericire sunt asigurat.

— Credeți că scăpați așa ușor? Credeți că scăpați așa ușor? Credeți că scăpați așa ușor?

Cu degetul arătător și cu mijlociul îi dau în nas lovituri scurte și veninoase.

— Tonino, vino numaidecât! strigă fata din automobil.

La a cincea pocnitură bărbatul reacționează, împingându-mă înapoi, dar aproape cu prudență.

— Bravo! îl apostrofiez. Acum și violență, și pumni, nu?

Îi apuc un braț, i-l răsucesc sălbatic la spate, îl silesc să se aplece.

— Ticălosule, face el. Ajutor! Ajutor!

— Tu, secătură, ai să săruți acum cocoașa pe care-ai făcut-o la mașina mea, o s-o lingi cu limba, cum fac câinii. Așa o să înveți cum să trăiești pe lumea asta.

Lumea din jur stă încremenită. Ce mi s-a întâmplat? De ce-l urăsc atât pe omul ăsta? De ce vreau să-l distrug? De ce dorința asta de asupra și de nedreptate? Cine m-a vrăjit? Eu sunt răutatea, ticăloșia, pădurea. Sunt cu nerușinare fericit.

VIII. Grădina

Nu este totul infernal în Infern.

Pe unul din ecranele lui Mrs. Belzebut am văzut undeva jos, în mijlocul vacarmului citadin, o grădină, o grădină adevărată cu pajiști, arbori, brazde, izvoare, înconjurată de un zid înalt; era o

superbă sărbătoare de verdeață care întâmpina izbucnirea caldei primăveri. O surprinzătoare insuliță de pace, răgaz, speranțe, sănătate, parfumuri și tăcere.

Și mai straniu următorul fenomen: în vreme ce restul metropolei era obositor de iluminat de soarele putred și flasc al metropolelor, grădina strălucea într-o lumină pură ca aceea a munților. Ca și când ar fi existat un tub invizibil care să pună în legătură grădina cu astrul, apărând acea îngustă porțiune de oraș de infecția și de vrăjmășiile aerului înconjurător.

Dintr-o parte a grădinii răsărea o casă cu două etaje cu un nobil și antic aspect; prin marile ferestre, larg deschise, de la primul etaj se zărea un salon spațios, mobilat ca vechile saloane ale caselor bogate, patriarhale și sigure; într-un colț fiind, bineînțeles, un pian cu o coadă nu prea mare, la pian ședea o doamnă de vreo șaiszeci și cinci de ani, cu părul alb și cu expresie plăcută, cântând destul de bine o improvizație de Schubert, și muzica nu risipea câtuși de puțin tăcerea grădinii pentru că era o muzică anume făcută pentru a nu contamina pacea inimilor, era trei fără un sfert după-amiaza și soarele părea mulțumit să trăiască.

Dintr-o parte a grădinii răsărea o căsuță într-un stil grațios rustic pentru paznic, care era și grădinar. Pe ușa acestei căscioare ieși o fetiță de trei ani care începu să sară pe pajiște îngânând un cântecel de-al ei, neînțeles. După ce străbătu pajiștea, fetița se ghemui la umbra unui tufiș și numaidecât îi ieși înaintea un iepuraș sălbatic, prietenul ei, care-și avea vizuina acolo. Micuța luă iepurașul în brațe și-l duse la soare. Totul era liniștit, fericit, perfect, întocmai ca în tablourile puțin cam dulcege ale secolului XIX german.

Eu mă întorsei către doamna Belzebut care urmărea cercetările mele, și-i spusei:

— Asta cum vine, doamnă? Țasta să fie Infernul?

Și regina amazoanelor răspunse:

— Infernul n-ar exista, băiete, dacă n-ar exista mai întâi Paradisul.

Spunând acestea, mă invită la un alt ecran dedicat exclusiv salonului bătrânei doamne distinse. Încetase de-a mai cânta la pian pentru că intrase un musafir: un domn de vreo patruzeci de ani cu ochelari care-i expunea un anume proiect, dar doamna surâdea scuturând capul: „Nu, doctore, pentru nimic în lume nu voi vinde grădina, aş prefera mai degrabă să mor, slavă Domnului este suficientă picătura aceea de venit care-mi mai rămâne”.

Celălalt insista la nesfârşit, rostind cifre fabuloase şi părând că e gata să cadă în genunchi. Dar doamna răspundea că nu şi nu, mai degrabă ar prefera să moară.

Atunci stăpâna mă trase la un alt treilea ecran. Trecând prin faţa imaginii care încă mai reprezenta neverosimila grădină, zării iepurele care mânca nişte frunze mari de lăptuci, şi fetiţa stând lângă el, cu o satisfacţie maternă.

Printr-al treilea ecran asistam la o reuniune solemnă, într-o sală şi mai solemnă. Era o şedinţă a Consiliului Oraşului, toţi consilierii aşezaţi pe scaune ascultau un discurs al asesorului Massinka, însărcinat să supravegheze administraţia parcurilor şi grădinilor. Massinka perora pentru cauza verdeţii, a pajiştilor, a copacilor, plămâni ai intoxicatului oraş. Vorbea bine, cu argumente persuasive şi strânse, la sfârşit izbucniră adevărate ovaţii. Între timp se lăsase seara.

Mă duseră din nou în salonul distinsei doamne. Intră un nou vizitator mult mai prost îmbrăcat decât primul. Dintr-un dosar extrase o foaie de hârtie care purta ştampilele municipalităţii, ale guvernatorilor, ale inspectorilor, ale ministerelor mari şi mici: pentru a se putea construi un garaj de autobuze, absolut necesar în zona aceea, o porţiune de grădină era expropriată.

Doamna protestă, se indignă și-n cele din urmă plânse, dar vizitatorul plecă lăsând pe pian documentul cu ștampilele blestemate și chiar în acel moment se auzi afară un zgomot. Un soi de rinocer mecanic străpungea zidul grădinii și cu brațele sale în formă de seceri, de clești, de dinți, de ură și de prăpăd, se repezi asupra copacilor, asupra tufișurilor, asupra straturilor din fâșia fixată dinainte, transformând totul, în decurs de câteva minute, într-un morman de pământ și noroi. Tocmai acolo dedesubt își avea vizuina iepurele, fetița abia avu timp să-l salveze. În spatele meu, în camera semiobscură, demonicele fetișcane rânjeau. Ne întoarserăm la Consiliul Orașului, trecuseră doar două luni, profesorul Massinka exploda în proteste amenințătoare împotriva masacrului ultimelor oaze de verde care supraviețuiseră și la urmă voiau să-l poarte în triumf, atât de mare era entuziasmul suscitât. În timp ce răpăiau ultimele aplauze, un trimis intră în salonul doamnei noastre întinzând o foaie de hârtie acoperită cu ștampile înspăimântătoare: exigențele supreme ale structurării urbanistice impuneau deschiderea unei noi artere pentru a debloca centrul super congestionat, de unde și exproprierea unei noi felii de grădină. Hohotele de plâns ale doamnei fură numaidecât acoperite de zgomotul frenetic al buldozerelor însetate de ruina sălbatică. Și se răspândi un pătrunzător miros de manevră electorală. Numai printr-o minune fetița, trezită pe neașteptate, sosi la timp ca să salveze iepurașul, a cărui vizuină era din nou strivită.

Zidul împrejmuitoar apărând astfel mult în spatele casei, grădina fusese redusă acum la o biată felioară de pajiște având pe ea abia trei copaci, dar cu toate acestea soarele tot mai reușea, în zilele frumoase, să mai lumineze cum se cuvine și fetița tot mai fugea în sus și-n jos, dar avea loc puțin și după câteva sărituri trebuia mereu să se întoarcă îndărăt, altfel s-ar fi lovit de zid.

De pe ecranul Consiliului Orășenesc se auzi din nou tunând invectiva onorabilului profesor Massinka, asesor la parcuri și grădini, care izbuti să-i convingă pe toți cei de față că salvarea atât de puținului verde rămas în oraș era chestiune de viață și de moarte. În același timp un soi de vulpe umană ședea în salonul doamnei, convingând-o că o a treia expropriere era în proiect și că singura soluție pentru ea era să vândă cât mai repede, pe piața liberă, partea care mai rămăsese din grădină. La auzul acelor firoase cuvinte, lacrimile se rostogoleau în jos pe obrajii foarte palizi ai doamnei, dar celălalt pronunța numere tot mai mari, un milion pe metru pătrat, treizeci de milioane pe metru pătrat, șase miliarde pe metru pătrat și spunând asta pune pe un birou o foaie de hârtie ca să fie semnată. Mâna tremurătoare a doamnei nu terminase de scris ultima literă a prenumelui ei aristocratic că afară se dezlănțui apocalipsul cu trosnete și vaiete.

Doamna Belzebut și adjunctele sale erau acum în jurul meu și-mi zâmbeau fericite de cele întâmplate. Era o senină zi de septembrie, grădina nu mai exista, în locul ei o gaură funestă, un puț îngust, gol și cenușiu, pe fundul căruia, cu niște răsuceli impresionante, reușeau să intre și să iasă niște furgonete. Acolo jos soarele nu avea să ajungă niciodată, în vecii vecilor, nici tăcerea și nici dorința de viață. Nici măcar cerul nu se putea vedea din sinistra curtică, nici măcar un peticel de cer, atât de multe erau firele și cablurile care se încrucișau, dintr-o parte în cealaltă a puțului, pentru victoria progresului și-a automatizării. Până la urmă o văzui pe fetiță care ședea, plângând, cu iepurele mort pe genunchi. Dar puțin după aceea mama, cine știe cu ce fel de grijulii mijloace, reuși să i-l ia, și, cum fac toți copiii la vârsta ei, fetița se consolă numaidecât. Acum nu mai aleargă pe pajiști și printre flori, ci aranjând niște spărturi de ciment și de bitum adunate într-un colț al curții

ridică un soi de construcție, poate mausoleul pentru mica sălbăticiune iubită. Firește nu mai este copila grațioasă de la început, căci buzele ei, când surâde, au la colțuri câte-o minusculă cută amară.

Mi se va cere, desigur, să rectific, pentru că în Infern nu pot să existe copii. Cu toate astea sunt, și destui. Fără durerea și disperarea copiilor, care probabil că e cea mai amară dintre toate, cum ar putea să fie un Infern *comme-il-faut*⁽³⁴⁾. Și apoi mie însumi, care am fost acolo, nu mi-e prea limpede dacă Infernul este chiar acolo, sau dacă nu a fost cumva repartizat între lumea cealaltă și a noastră. Considerând ceea ce am putut vedea și auzi, mă întreb dacă nu cumva Infernul nu este în întregime aici, și dacă nu cumva eu încă mă aflu în el, și că nu este vorba numai despre pedeapsă ori sancțiune, ci pur și simplu de misteriosul nostru destin.

CUPRINS

[Monstrul Colombre 5](#)

[Creațiunea 12](#)

[Lecția anului 1980 20](#)

[General necunoscut 27](#)

[Falsul răposat 31](#)

[Umilița 37](#)

[Și dacă? 44](#)

[Domnului director, strict personal 49](#)

[Arma secretă 58](#)

[O dragoste tulbure 64](#)

[Sărmanul copil! 71](#)

[Pisălogul 77](#)

[Socoteala 84](#)

[Week-end 91](#)

[Secretul scriitorului 97](#)

[Povestioare de seară 102](#)

[Aniversare 102](#)

[Cioara 104](#)

[Casa 105](#)

[Căinele 106](#)

[Ghicitoarea 107](#)

[Bătălia 107](#)

[Vânători de bătrâni 109](#)

[Oul 117](#)

[Groapa a optsprezecea 125](#)

[Haina vrăjită 131](#)

[Căinele gol 138](#)

[Noapte dulce 144](#)

[Ascensorul 150](#)

[Depășirile 157](#)

[Ubicuitate 164](#)

[Vântul 171](#)

[Teddy boys 177](#)

[Balonul 183](#)

[Sinucidere în parc 188](#)

[Prăbușirea Sfântului 195](#)

[Sclav 201](#)

[Turnul Eiffel 208](#)

[FatA care cade 215](#)

[Vrăjitorul 220](#)

[Cutia de tinichea 226](#)

[Altarul 233](#)

[Cocoașele din grădină 239](#)

[Mica Circe 244](#)

[Epuizarea 251](#)

[Quiz la pușcărie 257](#)

[Iago 263](#)

[Progresiuni 271](#)

Cei doi șoferi 278

Călătorie în infernul secolului 284

I. Un reportaj dificil 284

II. Secretele întreprinderii «MM» 290

III. Drăcoaicele 297

IV. Accelerațiile 304

V. Singurătățile 310

VI. Entrümpelung 315

VII. Fiara la volan 321

VIII. Grădina 327

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

BUZZATI, DINO

Monstrul Colombre și alte cincizeci de povestiri / Dino

Buzzati; trad. și postf.: Florin Chirițescu.- Univers, București: 2000

Tit. orig. (ita): *Il Colombre e altri cinquanta racconti*.

ISBN 973-34-0729-1

I. Chirițescu, Florin (trad; postf.)

821.131.1-32=135.1

Tehnoredactor: NICOLAE ȘERBĂNESCU

Tehnoredactare computerizată MARILENA RÂPĂ

- ^[1] Aici: aprobarea de-a fi executate (lat).
- ^[2] *s.m.* 1. Mamifer carnivor cu coada lungă, considerat de vechii egipteni ca animal sfânt. 2. Insectă himenopteră care trăiește ca parazit al altor insecte.
- ^[3] Reclamă sforăitoare (fr.).
- ^[4] 1. Caracter de literă subțire cu talpa triunghiulară. 2. Ediție imprimată sau publicată de unii dintre membrii vestitei familii de tipografi olandezi Elzévir.
- ^[5] parte dintr-un perete, un perete între două goluri, două uși, pilon care sprijină pragul de sus a unui portal sau fereastra. (fr.)
- ^[6] 1. (*Despre oameni*) Care are prea mult sânge. 2. Care este în număr prea mare; supraabundent.
- ^[7] Și nu ne duce pe noi [în ispită]... „*Et ne nos inducas in tentationem*”, Matei 4, 1-11 (lat.).
- ^[8] O rimă glumeață în original: *artiglieria e mitraglia*, - *mitra glia*, fiind în argou *glumeț* și *o monedă măruntă*.
- ^[9] homosexuali.
- ^[10] Localuri de noapte (americ.).
- ^[11] Moment de puternică creștere industrială (engl.).
- ^[12] 1. (bot.) vârf lung și ascuțit; ghimpe. 2. formație anatomică terminată printr-un vârf ascuțit.
- ^[13] În original, joc de cuvinte intraductibil: *Ninna nanna, noimino*.
- ^[14] capcane.
- ^[15] s. f. Oblon de lemn sau de metal format dintr-un cadru pe care sunt fixate lame înguste așezate orizontal, putând fi alipite sau depărtate unele de altele, care servește să protejeze o ușă sau o fereastră de lumina prea puternică a soarelui, de ploaie etc.; jaluzea.
- ^[16] *kermésă* f., pl. *e* (fr. kermesse, d. ol. kermis îld. kerkmisse, d. kerk, biserică, și misse, liturghie. V. cârmoj). În Olanda și țările vecine, la hramuri, un fel de bălci cu procesiuni, mascarade, dansuri și alte distracțiuni publice.
- ^[17] Deteriorat, trecut (fr.).
- ^[18] Repetiția face plăcere (lat.).
- ^[19] (*Despre formatul unei cărți*) În care coala de hârtie este îndoită în două, formând patru pagini; (despre cărți, adesea substantivat) care are acest format.
- ^[20] Însușire atribuită cuiva (de obicei divinității) de a putea fi prezent pretutindeni (sau în mai multe locuri) în același timp.

- ^[21] Ermogene di Tarso (în greacă Ἑρμογένης ὁ Ταρσεύς; Tarso, 161 - 240) retor grec, de cetățenie romană, exponent al școlii sofiste în timpul domniei lui Marcus Aurelius.
- ^[22] În sensul de interpreți de muzică pop, rock, etc.
- ^[23] Aparținând anilor 1800.
- ^[24] Apelativ afectiv pentru copii. De fapt înseamnă: muci.
- ^[25] *Ente Nazionale per l'Energia Electrica* (Societatea Națională pentru Energie Electrică).
- ^[26] Primă amoreză (fr.).
- ^[27] Distincții și ranguri: *dottore, ragioniere (contabil), professore, cavaliere, commendatore*,... etc.
- ^[28] Întrebare de concurs, ghicitoare (engl.)
- ^[29] Locuință provizorie, ocupată în mod temporar (fr.).
- ^[30] Atins de decrepitudine; ramolit.
- ^[31] În text *Fiera campionaria*, unul dintre cele mai mari târguri milaneze care se organizează între 12 și 27 aprilie.
- ^[32] *Pubblica Sicurezza*. Siguranța Statului.
- ^[33] Dans nord-american, se dansează sugerând plutirea pe crestele valurilor.
- ^[34] Așa cum trebuie (fr.).

Table of Contents

<u>MONSTRUL COLOMBRE</u>
<u>CREAȚIUNEA</u>
<u>LECȚIA ANULUI 1980</u>
<u>GENERAL NECUNOSCUȚ</u>
<u>FALSUL RĂPOSAT</u>
<u>UMILINȚA</u>
<u>ȘI DACĂ?</u>
<u>DOMNULUI DIRECTOR, STRICT PERSONAL</u>
<u>ARMA SECRETĂ</u>
<u>O DRAGOSTE TULBURE</u>
<u>SĂRMANUL COPIL!</u>
<u>PISĂLOGUL</u>
<u>SOCOTEALA</u>
<u>WEEK-END</u>
<u>SECRETUL SCRITORULUI</u>
<u>POVESTIOARE DE SEARĂ</u>
<u>Aniversare</u>
<u>Cioara</u>
<u>Casa</u>
<u>Câinele</u>
<u>Ghicitoarea</u>
<u>Bătălia</u>
<u>VÂNĂTORI DE BĂTRÂNI</u>
<u>OUL</u>
<u>GROAPA A OPTSPREZECEA</u>
<u>HAINA VRĂJITĂ</u>
<u>CÂINELE GOL</u>
<u>NOAPTE DULCE</u>
<u>ASCENSORUL</u>
<u>DEPĂȘIRILE</u>
<u>UBICUITATE</u>
<u>VÂNTUL</u>
<u>TEDDY BOYS</u>
<u>BALONUL</u>
<u>SINUCIDERE ÎN PARC</u>
<u>PRĂBUȘIREA SFÂNTULUI</u>

SCLAV
TURNUL EIFFEL
FATA CARE CADE
VRĂJITORUL
CUTIA DE TINICHEA
ALTARUL
COCOȘELE DIN GRĂDINĂ
MICA CIRCE
EPUIZAREA
QUIZ LA PUȘCĂRIE
IAGO
PROGRESIUNI
CEI DOI ȘOFERI
CĂLĂTORIE ÎN INFERNUL SECOLULUI
 I. Un reportaj dificil
 II. Secretele întreprinderii «MM»
 III. Drăcoaicele
 IV. Accelerațiile
 V. Singurătățile
 VI. Entrümpelung
 VII. Fiara la volan
 VIII. Grădina

Table of Contents

MONSTRUL COLOMBRE	3
CREAȚIUNEA	10
LECȚIA ANULUI 1980	18
GENERAL NECUNOSCUR	25
FALSUL RĂPOSAT	29
UMILINȚA	35
ȘI DACĂ?	42
DOMNULUI DIRECTOR, STRICT PERSONAL	47
ARMA SECRETĂ	56
O DRAGOSTE TULBURE	62
SĂRMANUL COPIL!	69
PISĂLOGUL	75
SOCOTEALA	82
WEEK-END	88
SECRETUL SRIITORULUI	94
POVESTIOARE DE SEARĂ	99
Aniversare	99
Cioara	101
Casa	102
Câinele	103
Ghicitoarea	104
Bătălia	104
VÂNĂTORI DE BĂTRÂNI	106
OUL	114
GROAPA A OPTSPREZECEA	123
HAINA VRĂJITĂ	129
CÂINELE GOL	136
NOAPTE DULCE	143

ASCENSORUL	148
DEPĂȘIRILE	155
UBICUITATE	162
VÂNTUL	169
TEDDY BOYS	175
BALONUL	181
SINUCIDERE ÎN PARC	186
PRĂBUȘIREA SFÂNTULUI	193
SCLAV	199
TURNUL EIFFEL	206
FATA CARE CADE	213
VRĂJITORUL	218
CUTIA DE TINICHEA	224
ALTARUL	231
COCOAȘELE DIN GRĂDINĂ	237
MICA CIRCE	243
EPUIZAREA	250
QUIZ LA PUȘCĂRIE	256
IAGO	262
PROGRESIUNI	270
CEI DOI ȘOFERI	277
CĂLĂTORIE ÎN INFERNUL SECOLULUI	283
I. Un reportaj dificil	283
II. Secretele întreprinderii «MM»	289
III. Drăcoaicele	296
IV. Accelerațiile	303
V. Singurătățile	308
VI. Entrümpelung	314
VII. Fiara la volan	320
VIII. Grădina	325